

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 2 Jan 2023 11:41:45 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Subject: FW: Workshops PG en KS

Hi 5.1.2.e

Bij afwezigheid van 5.1.2.e toch maar even dit bericht naar jou. 5.1.2.e komt met een voorstel voor de demo op 20 januari. Dit is een vrijdagochtend en is binnen het ministerie geen gewenste dag. Ik stel voor donderdag 19 januari (10:30-12:30 uur).

Voor de workshops PG & KS geeft 5.1.2.e aan deze te plannen in de laatste week van januari. Graag verneem ik een concrete datum hiervoor. Tevens verneem ik graag wanneer wij het geleverde commentaar op het FSD en Wireframes voor deze modules gaan ontvangen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....
KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
.....

T 5.1.2.e

E 5.1.2.e @kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: vrijdag 23 december 2022 15:51
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Onderwerp: RE: Workshops PG en KS

Nu met 5.1.2.e in cc.

Van: 5.1.2.e
Verzonden: vrijdag 23 december 2022 15:35
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: Workshops PG en KS

5.1.2.e

Vlak voor mijn verlof heb ik nog een aantal zaken proberen te regelen.

Workshops PG en KS: ik stel voor om dat te doen in de laatste week van Januari.

Afrondende workshop hoeft de (review) activiteiten van andere modules (met name FB is voor ontwikkeling van belang) niet in de weg te staan.

Voor de demo in januari wil ik voorstellen dat op 20 januari in de ochtend te plannen.
Daarmee is er voldoende tijd de agenda's af te stemmen en resources die nu vakantiedagen opnemen goed in te kunnen zetten hiervoor.

Met vriendelijke groet,
Kind regards,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: vrijdag 23 december 2022 10:37
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: Workshops PG en KS

5.1.2.e

Zie onder

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: vrijdag 23 december 2022 09:08
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Onderwerp: RE: Workshops PG en KS

Hi 5.1.2.e

Ik heb zojuist een mail over de herplanning naar 5.1.2.e gestuurd, zie ingesloten bericht.
Heb jij een concrete datum waarop dan 5.1.2.e vanuit 5.1.2.f afstemming zoeken met 5.1.2.e ?

5.1.2.e ***Ik ga ervan uit dat dit op de reguliere donderdag zal zijn.***

Het lijkt ons wenselijk om de eerste workshops in Den Haag te plannen.

5.1.2.e ***Oké***

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....
KIESRAAD
Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag
Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
.....

T 5.1.2.e
E 5.1.2.e@kiesraad.nl
W www.kiesraad.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: vrijdag 23 december 2022 08:56
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

Onderwerp: Workshops PG en KS

5.1.2.e

Ik zou nog terugkomen op het plannen van de workshops PG&KS.

Zoals het nu is, zullen 5.1.2.e van 5.1.2.f eventuele vragen over de opmerkingen van Kiesraad voor toelichting bespreken met

5.1.2.e

Dan is er ook duidelijkheid over de benodigde inspanning en daarmee ook wanneer de workshop gepland kan worden.

Als jij je daarin kan vinden wil ik de workshops voor KS en PG in ieder geval aansluitend plannen.

Misschien goed om die in Barcelona te plannen, of is voor de Kiesraad makkelijker de eerste workshops in Den Haag te doen?

Met vriendelijke groet,
Kind regards,

5.1.2.e

m 5.1.2.e • w www.paragon-cc.nl • in volg ons op LinkedIn • 📍 overzicht adresgegevens

This email and any files transmitted with it are confidential and intended solely for the use of the individual or entity to whom they are addressed to. Any views or opinions presented are solely those of the author and do not necessarily represent those of Paragon Customer Communications. If you have received this email in error please notify the sender.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Sent: Tue, 3 Jan 2023 12:53:39 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Subject: RE: Workshops PG en KS

5.1.2.e

1. Demo datum: 5.1.2.f vroeg specifiek om 20/01 maar ik heb gevraagd of ze het op 19/01 kunnen doen.
2. Workshops. Wij willen graag workshops organiseren voor PG KS én FB (FB is cruciaal voor de voortgang). Als de Kiesraad feedback op FB wireframes eind deze week oplevert kunnen we ons gezamenlijk richten zich op de voorbereiding van deze 3 workshops.

- PG workshop: Dinsdag 24/1
- KS Workshop: Woensdag 25/1
- FB Workshop: Donderdag 26/1

PG Module: ik begrijp van 5.1.2.f dat er nog steeds nieuw commentaar binnenkomt voor de wireframes. Dat is niet de bedoeling omdat dit het proces tot afronding in de weg zit.

KS module: Deze week is er een overleg met 5.1.2.e over enkele opmerkingen. Daarna zou dit gereed zijn voor een workshop.

FB Module: we hebben geen bevestiging gekregen wanneer Kiesraad klaar is met de revisie van deze module. We verwachten dat dit uiterlijk vrijdag 6/1 klaar zijn. Deze module is kritiek en moet zo snel mogelijk worden gefinaliseerd.

Hanteer voor de oplevering van de finale documentatie de einddata van de workshop preparation taken. De voorbereiding en uitvoering van de workshops heeft een belangrijke impact op voortgang van de overige modules: GSB, CSB en Uitslagenportaal. Wij hebben eind deze week de GSB Module gereed voor overdracht en de week erna de CSB Module. Wij hebben de intentie om dit allemaal zo spoedig mogelijk af te ronden, maar dat kan uiteraard niet zonder jullie medewerking. Laten we daar morgen in het planningsoverleg even bij stilstaan.

Ik spreek deze week de vorm en inhoud van de workshops met 5.1.2.f door om daar een goed beeld over te krijgen.

Ik hoor graag of bovenstaande planning akkoord is.

Met vriendelijke groet,
Kind regards,

5.1.2.e

5.1.2.e

Onze locatie Alphen aan den Rijn is verhuisd naar Zoetermeer! Bekijk de details op onze website via 'overzicht adresgegevens'.

This email and any files transmitted with it are confidential and intended solely for the use of the individual or entity to whom they are addressed to. Any views or opinions presented are solely those of the author and do not necessarily represent those of Paragon Customer Communications. If you have received this email in error please notify the sender.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Verzonden: maandag 2 januari 2023 10:42

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Onderwerp: FW: Workshops PG en KS

Hi 5.1.2.e

Bij afwezigheid van 5.1.2.e toch maar even dit bericht naar jou. 5.1.2.e komt met een voorstel voor de demo op 20 januari. Dit is een vrijdagochtend en is binnen het ministerie geen gewenste dag. Ik stel voor donderdag 19 januari (10:30-12:30 uur).

Voor de workshops PG & KS geeft 5.1.2.e aan deze te plannen in de laatste week van januari. Graag verneem ik een concrete datum hiervoor. Tevens verneem ik graag wanneer wij het geleverde commentaar op het FSD en Wireframes voor deze modules gaan ontvangen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....
KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

.....
T 5.1.2.e

E 5.1.2.e @kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

Verzonden: vrijdag 23 december 2022 15:51

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

Onderwerp: RE: Workshops PG en KS

Nu met 5.1.2.e in cc.

Van: 5.1.2.e

Verzonden: vrijdag 23 december 2022 15:35

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Onderwerp: RE: Workshops PG en KS

5.1.2.e

Vlak voor mijn verlof heb ik nog een aantal zaken proberen te regelen.

Workshops PG en KS: ik stel voor om dat te doen in de laatste week van Januari.

Afrondende workshop hoeft de (review) activiteiten van andere modules (met name FB is voor ontwikkeling van belang) niet in de weg te staan.

Voor de demo in januari wil ik voorstellen dat op 20 januari in de ochtend te plannen.

Daarmee is er voldoende tijd de agenda's af te stemmen en resources die nu vakantiedagen opnemen goed in te kunnen zetten hiervoor.

Met vriendelijke groet,

Kind regards,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: vrijdag 23 december 2022 10:37

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Onderwerp: RE: Workshops PG en KS

5.1.2.e

Zie onder

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Verzonden: vrijdag 23 december 2022 09:08

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

Onderwerp: RE: Workshops PG en KS

Hi 5.1.2.e

Ik heb zojuist een mail over de herplanning naar 5.1.2.e gestuurd, zie ingesloten bericht.

Heb jij een concrete datum waarop dan 5.1.2.e vanuit 5.1.2.f afstemming zoeken met 5.1.2.e ?

5.1.2.e **Ik ga ervan uit dat dit op de reguliere donderdag zal zijn.**

Het lijkt ons wenselijk om de eerste workshops in Den Haag te plannen.

5.1.2.e Oké

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....
KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
.....

T 5.1.2.e

E 5.1.2.e @kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

Verzonden: vrijdag 23 december 2022 08:56

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

Onderwerp: Workshops PG en KS

5.1.2.e

Ik zou nog terugkomen op het plannen van de workshops PG&KS.

Zoals het nu is, zullen 5.1.2.e van 5.1.2.f eventuele vragen over de opmerkingen van Kiesraad voor toelichting bespreken met

5.1.2.e

Dan is er ook duidelijkheid over de benodigde inspanning en daarmee ook wanneer de workshop gepland kan worden.

Als jij je daarin kan vinden wil ik de workshops voor KS en PG in ieder geval aansluitend plannen.

Misschien goed om die in Barcelona te plannen, of is voor de Kiesraad makkelijker de eerste workshops in Den Haag te doen?

Met vriendelijke groet,

Kind regards,

5.1.2.e

PARAGON
Customer Communications

m 5.1.2.e • w www.paragon-cc.nl • volg ons op LinkedIn • [overzicht adresgegevens](#)

This email and any files transmitted with it are confidential and intended solely for the use of the individual or entity to whom they are addressed to. Any views or opinions presented are solely those of the author and do not necessarily represent those of Paragon Customer Communications. If you have received this email in error please notify the sender.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 9 Feb 2023 11:12:41 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>; "5.1.2.e"
<5.1.2.e@kiesraad.nl>
Subject: RE: Geen demo DHV op 16 februari

Dank. Komt dit ook nog in het dashboard als ontwikkeling?

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: donderdag 9 februari 2023 10:12
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>;
5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; Groen,
5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: Geen demo DHV op 16 februari

Collega's,

Zojuist na telefonische afstemming met 5.1.2.e komt er volgende week (donderdag 16 feb.) geen demo DHV.
Op alle onderdelen PG, KS en FB is er te weinig voortgang geboekt om demo te laten plaatsvinden.

@ 5.1.2.e wil jij de place holder demo uit de agenda laten halen. Thx.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e

KIESRAAD
Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag
Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

T 5.1.2.e
E 5.1.2.e@kiesraad.nl
W www.kiesraad.nl

From: "5.1.2.e."
Sent: Fri, 24 Feb 2023 13:07:13 +0200
To: "5.1.2.e." <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Subject: FW: Workshops PG en KS antw 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: woensdag 4 januari 2023 14:20
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>;
5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Onderwerp: RE: Workshops PG en KS

Hi 5.1.2.e

Het voorstel voor uitstel van de workshops lijkt ons onverstandig. Niet in de laatste plaats omdat 5.1.2.e per eind januari tijdelijk voor 7 maanden 5.1.2.f zal verlaten. En we willen haar uiteraard bij zoveel mogelijk workshops laten aansluiten. Het voorstel is om de PG en KS workshops te verplaatsen naar de week ervoor en de FB workshop te houden op dinsdag 24/1. Dan mist 5.1.2.e alleen deze workshop.

Als het 5.1.2.f naar Den Haag reist, zou de beste optie zijn:

1. Workshop PG: dinsdag 17/1 - volledige dag
Kiesraad kan beginnen met het beoordelen van de FSD en Wireframes zoals die in v3.2 zijn aangeleverd. De laatste commentaren op de wireframes zijn echter niet doorgevoerd. Ik zal de FSD versie vrijdag 6 januari vertaald opleveren.
2. Workshop KS:
 - sessie 1: woensdag 18/1 ochtend
 - laat een slot over voor het Kiesraad-team om de pre-demo bij te wonen
 - sessie 2: woensdag 18/1 's middags
 - sessie 3: donderdag 19/1 middag
 - donderdag 19/1 ochtend wordt dan gebruikt voor de Demo.5.1.2.f levert de FSD volgende week op, hopelijk op tijd zodat ik de vertaling uiterlijk 13/1 aan de Kiesraad kan opleveren.

Het 5.1.2.f zal op maandag en vrijdag reizen.

Wat betreft de FB workshop, onze enige kans om op 5.1.2.e te rekenen is die op dinsdag 24/1, anders kan ze niet komen.

Laat s.v.p. weten of dit past.

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: dinsdag 3 januari 2023 14:11
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>;
5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Onderwerp: RE: Workshops PG en KS

Hi 5.1.2.e

Onderstaand mijn antwoorden opgenomen in **rood**. Zojuist ook al even telefonisch toegelicht.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....
KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
.....

T 5.1.2.e

E 5.1.2.e @kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

Verzonden: dinsdag 3 januari 2023 11:54

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>;

5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

Onderwerp: RE: Workshops PG en KS

5.1.2.e

1. Demo datum: 5.1.2.f vroeg specifiek om 20/01 maar ik heb gevraagd of ze het op 19/01 kunnen doen. **Tijdstip 10:30-12:30 uur**

2. Workshops. Wij willen graag workshops organiseren voor PG KS én FB (FB is cruciaal voor de voortgang). Als de Kiesraad feedback op FB wireframes eind deze week oplevert kunnen we ons gezamenlijk richten zich op de voorbereiding van deze 3 workshops. **Voor PG/KS/FB verwachten wij nog een nieuwe versie van het FSD en de Wireframes. Voor FB hebben wij gisteren ons reviewcommentaar aangeleverd op het FSD. Deze week zullen wij FB wireframes beoordelen, einde deze week dus gereed.**

- PG workshop: Dinsdag 24/1
- KS Workshop: Woensdag 25/1
- FB Workshop: Donderdag 26/1

Gezien de afwezigheid van 5.1.2.e in deze week, heb ik het verzoek om de workshop één week te verplaatsen dus naar week 5. Evt één week vervroegen mag wat ons betreft ook.

PG Module: ik begrijp van 5.1.2.f dat er nog steeds nieuw commentaar binnenkomt voor de wireframes. Dat is niet de bedoeling omdat dit het proces tot afronding in de weg zit.

Aanlevering documentatie aan Kiesraad op Do 12 jan?

KS module: Deze week is er een overleg met 5.1.2.e over enkele opmerkingen. Daarna zou dit gereed zijn voor een workshop.

Aanlevering documentatie aan Kiesraad op Vr 18 jan?

FB Module: we hebben geen bevestiging gekregen wanneer Kiesraad klaar is met de revisie van deze module. We verwachten dat dit uiterlijk vrijdag 6/1 klaar zijn. Deze module is kritiek en moet zo snel mogelijk worden gefinaliseerd. **Zie bovenstaand**

Aanlevering documentatie aan Kiesraad op Ma 23 jan (doorlooptijd 2 dagen → MA/Di = 23/24 jan) = overlap met workshop PG !

Hanteer voor de oplevering van de finale documentatie de einddata van de workshop preparation taken. **Even een vraag of ik je goed begrijp. Krijgen wij de finale documentatie PG (FSD+Wireframes+Procesflow+Datamodel) pas op 12 januari? En hebben wij daarna 2 dagen voor een beoordeling? Ik dacht dat de opgenomen dagen in de planning, de dagen voor de beoordeling door de Kiesraad zouden zijn.**

De voorbereiding en uitvoering van de workshops heeft een belangrijke impact op voortgang van de overige modules: GSB, CSB en Uitslagenportaal. Wij hebben eind deze week de GSB Module gereed voor overdracht en de week erna de CSB Module. Wij hebben de intentie om dit allemaal zo spoedig mogelijk af te ronden, maar dat kan uiteraard niet zonder jullie medewerking. Laten we daar morgen in het planningsoverleg even bij stilstaan.

In een workshop stellen wij ons voor om de laatste restpuntjes, per module, te bespreken en deze direct te verwerken in de documentatie. Gezien de omvang het geleverde reviewcommentaar op de PG/KS/FB modules in het FSD en op de wireframes (PG/KS), stel ik de vraag of daadwerkelijk als ons reviewcommentaar voldoende is verwerkt, om te komen tot een afrondende workshop. Wij missen op sommige punten verdieping in het FSD en ook moeten ontbrekende onderdelen nog worden toegevoegd. Wat is jouw beeld daarbij?

Ik spreek deze week de vorm en inhoud van de workshops met [5.1.2.f] door om daar een goed beeld over te krijgen.

Ik hoor graag of bovenstaande planning akkoord is.

Met vriendelijke groet,
Kind regards,

[5.1.2.e]

[5.1.2.e]

m [5.1.2.e] • [w www.paragon-cc.nl](http://www.paragon-cc.nl) • [in volg ons op LinkedIn](#) • [overzicht adresgegevens](#)

Onze locatie Alphen aan den Rijn is verhuisd naar Zoetermeer! Bekijk de details op onze website via 'overzicht adresgegevens'.

Van: [redacted] <[redacted]> @kiesraad.nl

Verzonden: maandag 2 januari 2023 10:42

Aan: [redacted] <[redacted]> @paragon-cc.nl

CC: [redacted] <[redacted]> @paragon-cc.nl; [redacted] <[redacted]> @kiesraad.nl

Onderwerp: FW: Workshops PG en KS

Hi [redacted]

Bij afwezigheid van [redacted] toch maar even dit bericht naar jou. [redacted] komt met een voorstel voor de demo op 20 januari. Dit is een vrijdagochtend en is binnen het ministerie geen gewenste dag. Ik stel voor donderdag 19 januari (10:30-12:30 uur).

Voor de workshops PG & KS geeft [redacted] aan deze te plannen in de laatste week van januari. Graag verneem ik een concrete datum hiervoor. Tevens verneem ik graag wanneer wij het geleverde commentaar op het FSD en Wireframes voor deze modules gaan ontvangen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted]

KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

T [redacted]

E [redacted] @kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

Van: [redacted] <[redacted]> @paragon-cc.nl

Verzonden: vrijdag 23 december 2022 15:51

Aan: [redacted] <[redacted]> @kiesraad.nl

CC: [redacted] <[redacted]> @paragon-cc.nl

Onderwerp: RE: Workshops PG en KS

Nu met [redacted] in cc.

Van: [redacted]

Verzonden: vrijdag 23 december 2022 15:35

Aan: [redacted] <[redacted]> @kiesraad.nl

Onderwerp: RE: Workshops PG en KS

[redacted]

Vlak voor mijn verlof heb ik nog een aantal zaken proberen te regelen.

Workshops PG en KS: ik stel voor om dat te doen in de laatste week van Januari.

Afrondende workshop hoeft de (review) activiteiten van andere modules (met name FB is voor ontwikkeling van belang) niet in de weg te staan.

Voor de demo in januari wil ik voorstellen dat op 20 januari in de ochtend te plannen.

Daarmee is er voldoende tijd de agenda's af te stemmen en resources die nu vakantiedagen opnemen goed in te kunnen zetten hiervoor.

Met vriendelijke groet,
Kind regards,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: vrijdag 23 december 2022 10:37
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: Workshops PG en KS

5.1.2.e

Zie onder

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: vrijdag 23 december 2022 09:08
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Onderwerp: RE: Workshops PG en KS

Hi 5.1.2.e

Ik heb zojuist een mail over de herplanning naar 5.1.2.e gestuurd, zie ingesloten bericht.

Heb jij een concrete datum waarop dan 5.1.2.e vanuit 5.1.2.f afstemming zoeken met 5.1.2.e ?

5.1.2.e ***Ik ga ervan uit dat dit op de reguliere donderdag zal zijn.***

Het lijkt ons wenselijk om de eerste workshops in Den Haag te plannen.

5.1.2.e ***Oké***

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

KIESRAAD
Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag
Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

T 5.1.2.e
E 5.1.2.e@kiesraad.nl
W www.kiesraad.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: vrijdag 23 december 2022 08:56

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

CC: 5.1.2.a <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

Onderwerp: Workshops PG en KS

5.1.2.e

Ik zou nog terugkomen op het plannen van de workshops PG&KS.

Zoals het nu is, zullen 5.1.2.e van 5.1.2.f eventuele vragen over de opmerkingen van Kiesraad voor toelichting bespreken met

5.1.2.e

Dan is er ook duidelijkheid over de benodigde inspanning en daarmee ook wanneer de workshop gepland kan worden.

Als jij je daarin kan vinden wil ik de workshops voor KS en PG in ieder geval aansluitend plannen.

Misschien goed om die in Barcelona te plannen, of is voor de Kiesraad makkelijker de eerste workshops in Den Haag te doen?

Met vriendelijke groet,

Kind regards,

5.1.2.e

PARAGON

Customer Communications

m 5.1.2.e • www.paragon-cc.nl • [in](#) volg ons op LinkedIn • [overzicht adresgegevens](#)

This email and any files transmitted with it are confidential and intended solely for the use of the individual or entity to whom they are addressed to. Any views or opinions presented are solely those of the author and do not necessarily represent those of Paragon Customer Communications. If you have received this email in error please notify the sender.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 11 Apr 2023 20:50:32 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Subject: Demo DHV vrijdag 14 april 2023 (10-12 uur)

Hi 5.1.2.e

Na ons telefonisch contact vandaag over de demo DHV, hierbij de bevestiging van datum en locatie:

- Vrijdag 14 april 2023: 10-12 uur
- Fysieke locatie: Zurichtoren in Den Haag

Graag vernemen wij vooraf de inhoud van de demo:

- Welke onderdelen worden gepresenteerd?
- Welke onderdelen worden niet gepresenteerd?

Uitgangspunt demo: werkende software

Voor het aanmelden van bezoekers ontvang ik graag de namen en evt. het kenteken van de auto

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....
KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
.....

T 5.1.2.e

E 5.1.2.e [@kiesraad.nl](mailto:5.1.2.e@kiesraad.nl)

W www.kiesraad.nl

From: "5.1.2.e"
Sent: Fri, 14 Apr 2023 14:27:50 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@5.1.2.e>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>;
"5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>; "5.1.2.e"
<5.1.2.e@kiesraad.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>;
"5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Subject: RE: afdronk demo
Attachments: review demo.docx

Ha allen,

Ik sluit me aan bij de visie van 5.1.2.e (5.1.2.e en 5.1.2.e zie hieronder).
In de bijlage een paar punten die ik tijdens de meeting heb genoteerd.

Met hartelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e

.....
KIESRAAD
Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag
Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
.....

T 5.1.2.e
E 5.1.2.e@kiesraad.nl
W www.kiesraad.nl

FOLLOW US ON

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@5.1.2.e>
Verzonden: vrijdag 14 april 2023 12:58
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: afdronk demo

Wat is mij opgevallen tijdens de demo

- De inleiding was erg lang en op zich wel interessant. Maar voor de demo wellicht minder relevant
- Ik vind dat we vooral heel weinig hebben gezien
- De opmerking van 5.1.2.e over 20% was denk ik wel prikkelend. Het zou ook 25% kunnen zijn. Dat is echter niet relevant. Het was weinig
- Ik zag wat slordigheden (ergens in de presentatie van een kandidaat die geen voornaam had stond in de samengestelde tekststring 'NULL'. Dit is de representatie van een lege waarde).
- De performance was heel slecht qua responstijden. Zelfs met zo weinig data erin
- Ik heb weinig complexe zaken gezien. Wel zat het heen en weer verkeer tussen KS en PG erin. Echter of dit helemaal live was weet ik niet

Samenvattend:

Een aantal schermen zien er best leuk uit. Maar het geheel bevestigd wel onze vermoedens dat er nog heel veel gebouwd moet worden en nog meer getest.

Indruk van de demo:

- In de introductie veel nadruk op een goed en veilig product. Er wordt een hele lijst met security tests/maatregelen getoond. Dit wordt kracht bijgezet door te melden dat dezelfde architectuur is gebruikt voor de Olympische Spelen. Misschien negatief gedacht, maar ik denk dat deze introductie ons vooraf positief moest stemmen.
- Werkende software geeft een beter beeld, maar ik heb nog steeds maar heel weinig gezien.
- Ik probeerde de wireframes erbij te houden, maar het ging soms wel erg snel, zodat je geen tijd had om kritisch te kijken.
- Responstijd van klikken lang.
- Veel feedback op wireframes en het FSD is niet verwerkt (en niet alleen de laatste versies van WF en FSD, zoals werd gesuggereerd!). Voorbeelden:

Voorbeeld 1

Candidates menu. Al in december al aangegeven dat dit een gek menu-onderdeel is dat zou moeten worden samengevoegd met het eerste:

Candidates

Fill in the form fields to add the info required about lists and documents to present for the selected election.

Lists configuration
Get 1B (or more seats) list selected? Yes No

Remember, this is a required field. You can only have one list selected. You can only have one list selected. You can only have one list selected.

Documents configuration
Specify gender in documents for all candidates? Yes No

Add List item in documents for all candidates? Yes No

* This item is mandatory

Save

Voorbeeld 2

Reviews over tekst bij icoontjes (verwijderen – alleen pictogrammen overhouden niet verwerkt (ook al maanden geleden):

Actions

Edit Delete

Edit Delete

Edit Delete

Edit Delete

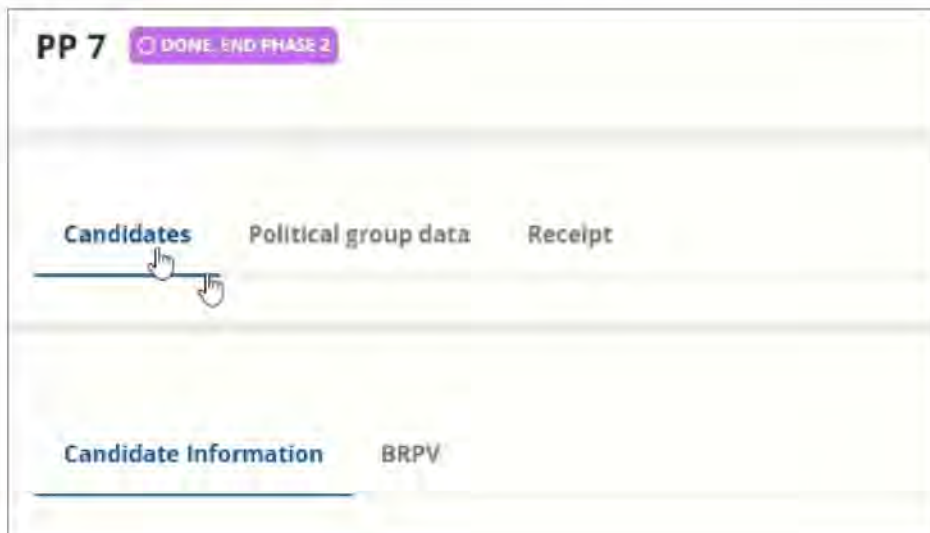
Edit Delete

Voorbeeld 3

Term **Definitieve Documenten** (menu links) al lang geleden aangepast in **Documenten** (Definitief is verwarrend en schrikt af).

Voorbeeld 4

Volgorde tab 1 en 2 niet aangepast na herhaald verzoek van ^{5.1.2.e} (Candidates na Political group data).

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Sent: Tue, 24 Jan 2023 19:20:03 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Subject: Proposed Delivery 1 Scope
Attachments: Scope delivery 1 24012023.pptx

5.1.2.e

Wellicht intussen ook van 5.1.2.e doorgestuurd gekregen. Zie bijlage. Ik wil dit met alle plezier toelichten als daar behoefte aan is.

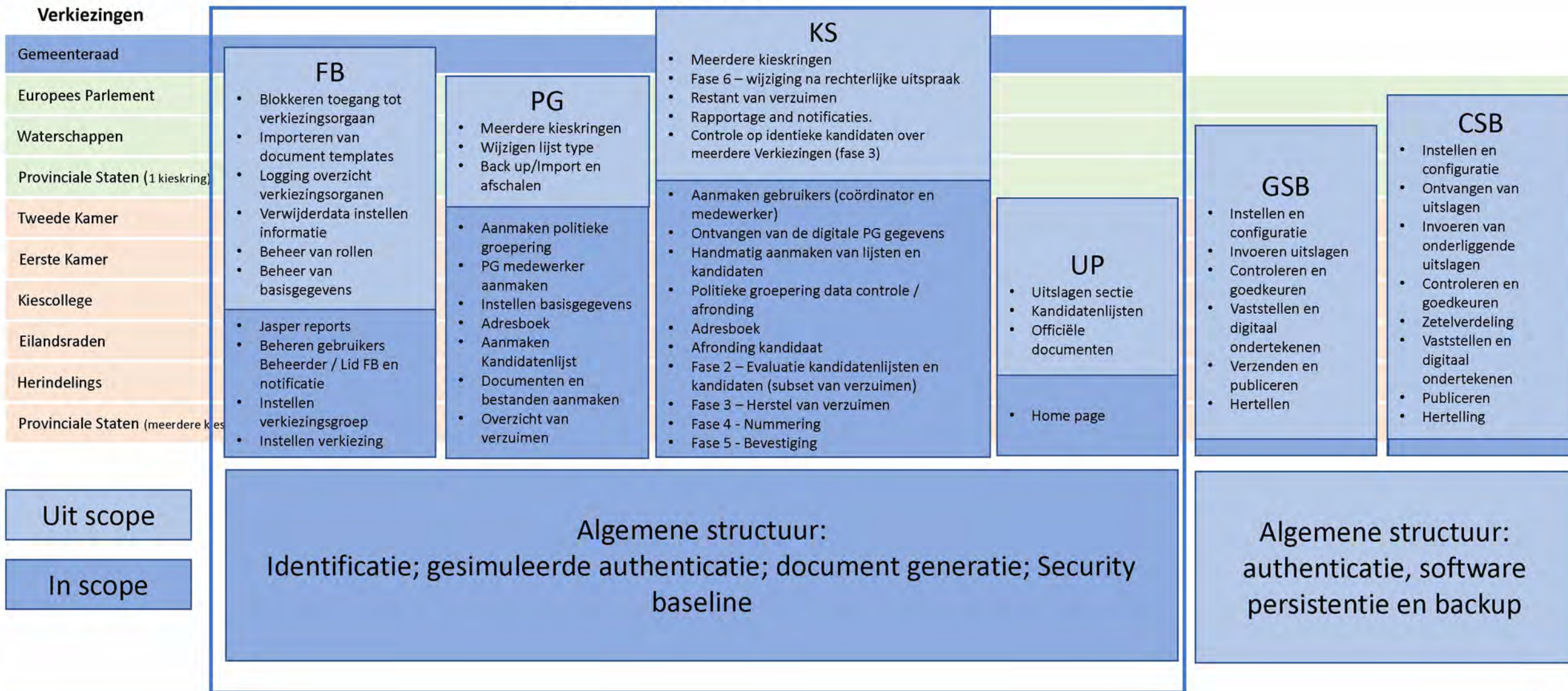
Groet, 5.1.2.e

Scope delivery 1

25 januari 2023

Oplevering 1. Kern

Uit scope

In scope

Kern versie dekt de functionaliteit die voor elk type verkiezing gebruikelijk is.

Scope toelichting

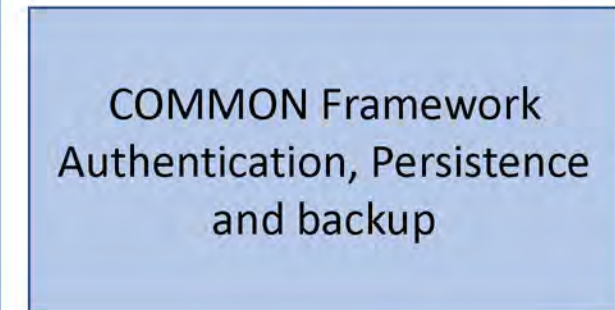
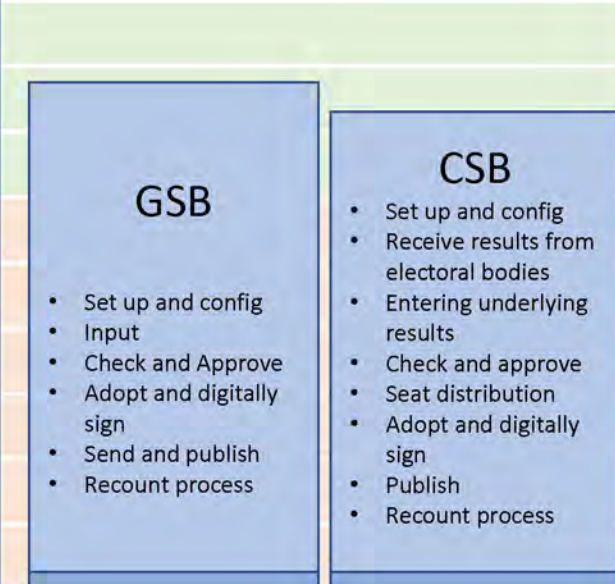
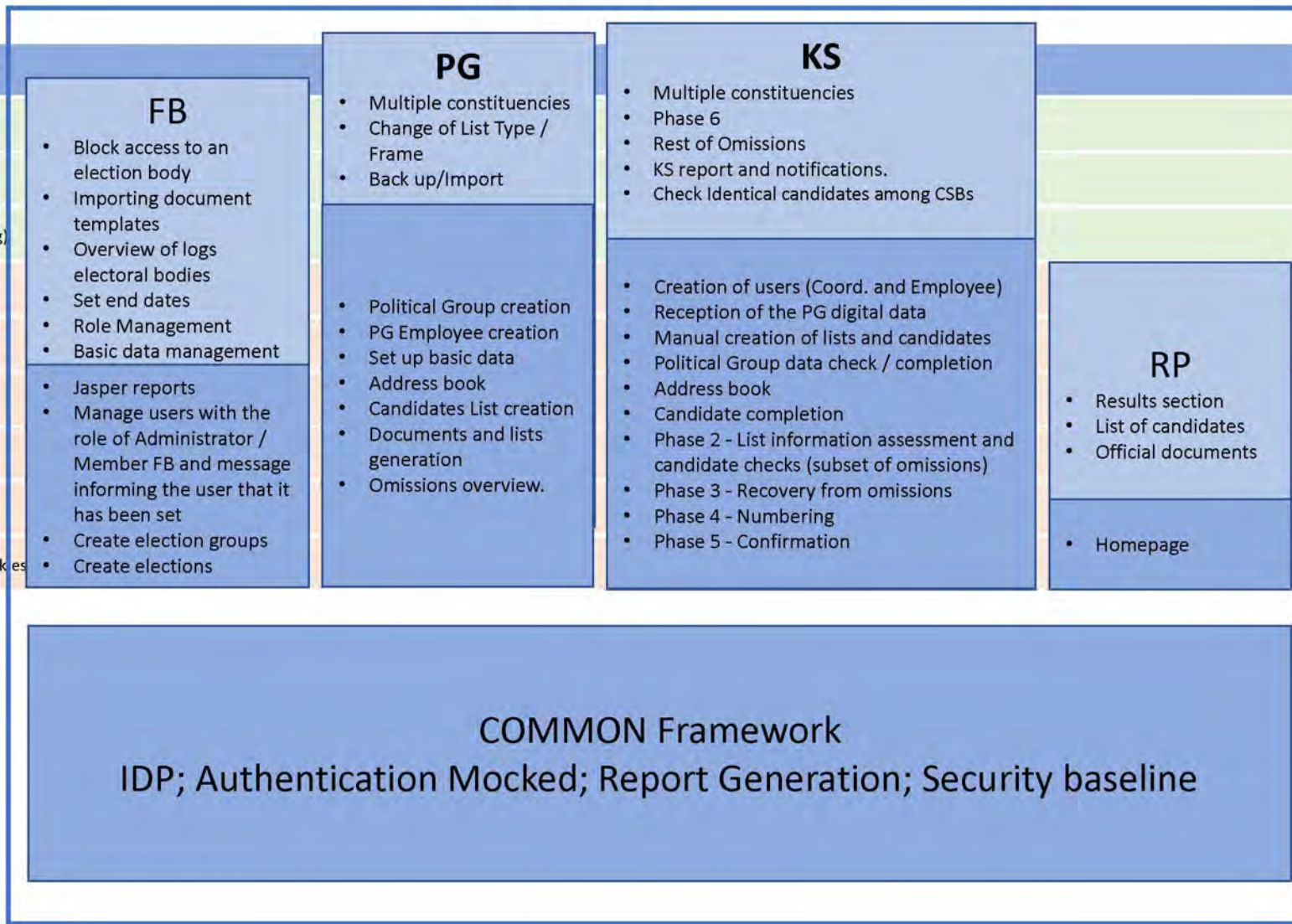
Wij vertrouwen erop dat wij een relevante eerste release van DHV zullen afleveren.

- Het maakt het testen van logische processtromen mogelijk, beginnend bij de basisfuncties van de FB-module, gevolgd door PG- en KS-functies om het voorbereidingsproces van verkiezingen van het DHV te testen.
- Er kunnen kernfuncties worden getest die voor alle verkiezingen worden gebruikt, voor specifieke functies wordt het verkiezingstype Gemeenteraadsverkiezingen gebruikt.
- Het voorziet in het gebruik van basis FB functies zoals voorgesteld in het voorstel van de Kiesraad van 5 december.
- Het maakt het mogelijk de volledige functionaliteit van de PG- en KS-module te testen met enkele kleine en logische beperkingen.
- Het maakt het testen van documentcreatie mogelijk, en wij zullen de Kiesraad trainen in het gebruik van Jasper-reports om documentsjablonen te wijzigen. NB: het importeren van gewijzigde sjablonen valt niet binnen deze release.
- De homepage van de RP-module zal een indruk geven van hoe het uitslagenportaal eruit zal zien Andere functies zijn buiten scope omdat ze afhankelijk zijn van het uitslagen proces.
- De gemeenschappelijke module overstijgende functies kunnen worden gevalideerd en getest.
- De integratie met diensten van derde partijen kan worden gevalideerd en getest.

Pack 1. Core

Elections

- Gemeenteraad
- Europees Parlement
- Waterschappen
- Provinciale Staten (1 kieskring)
- Tweede Kamer
- Eerste Kamer
- Kiescollege
- Eilandsraden
- Herindelings
- Provinciale Staten (meerdere kies

- Out scope
- In scope

Core version covers the functionality common to any election type.

Scope explained

We are convinced we will deliver a relevant first release of DHV

- It allows logic process flow testing from basic FB module functions followed by PG and KS functionality to test DHV pre-election preparation process.
- It allows to test core features used for all elections, for specific functions election type Gemeenteraad is used
- It provides the use of basic FB functions as proposed in the scope proposal of de Kiesraad of Dec 5th
- It allows to test full PG and KS Module functionality with a few minor and logic omissions
- It allows to test the creation of documents, and we will train de Kiesraad in the use of Jasper reports to change document templates. Note that importing changed templates is not in scope of this release.
- It will provide the homepage of the RP Module to give an impression how the result portal will look like. Other functions are not in scope since they depend on the result process.
- It allows you to validate and test common transversal features between modules
- It allows you to validate and test the integration with third-party services

From: " 5.1.2.e "
Sent: Fri, 17 Mar 2023 00:43:21 +0200
To: " 5.1.2.e " < 5.1.2.e @kiesraad.nl>; " 5.1.2.e "
< 5.1.2.e @kiesraad.nl>; " 5.1.2.e " < 5.1.2.e @kiesraad.nl>; " 5.1.2.e "
< 5.1.2.e @kiesraad.nl>; " 5.1.2.e " < 5.1.2.e @kiesraad.nl>
Subject: Korte terugkoppeling gesprek Paragon

Dag collega's,

Vanmiddag hebben Wim en ik met 5.1.2.e gesproken. Het was open, vrij zakelijk en van onze kant ook een duidelijk gesprek. Wim heeft aangegeven dat er een brief komt waarin we het voornemen formuleren dat - als op 11 april a.s. niet conform optiedossier wordt geleverd - Kiesraad zich het recht voorbehoudt de overeenkomst te ontbinden. Ook heeft hij aangegeven de betaling van maart op te schorten. Tot slot hebben we aangegeven dat we uiteraard volledig blijven meewerken en dat we hopen dat 11/4 wordt geleverd cf. optiedossier. Blijven we ook doen. De brief gaat maandag uit.

5.1.2.e heeft aangegeven - meer procesmatig - dat ze samen met Kiesraad wil bekijken hoe we qua samenwerking en oplevering verder gaan samenwerken, waarbij ook over HSB kan worden gesproken als onderdeel van de oplossing. Daarop hebben we geprobeerd helder over te brengen dat we obv het patroon van afgelopen periode (onvoldoende kwaliteit, tijdigheid, volledigheid), lang pakketvoorstellen afgewezen we tot de conclusie zijn gekomen dat we nu eerst willen ijken waar we staan. En daartoe dient 11/4 als eerste oplevertermijn. Vanaf daar zien en beslist Kiesraad verder.

Tot zover voor nu. Ik vraag jullie graag er vertrouwelijk mee om te gaan en in de samenwerking werking gewoon door te werken op weg naar de eerste oplevering op 11/4 zoals we dat ook al eerder met elkaar bespraken.

Groeten, en laat me graag weten als jullie vragen hebben hierover.

5.1.2.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 10 Apr 2023 15:36:35 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Subject: FW: reactie Kiesraad op punten brief Paragon 31 maart
Attachments: 20230410 memo reactie brief Paragon 31 maart DEF.docx

Hi 5.1.2.e
Sorry, ik vergat je mee te nemen hierin.
Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: maandag 10 april 2023 15:19
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: reactie Kiesraad op punten brief Paragon 31 maart

Beste collega's,

Veel dank voor jullie grote inzet om de punten die Paragon benoemt in hun brief van 31 maart jl. te adresseren en onderbouwd te weerleggen.

Ik ben er helemaal doorheen gelopen. Ik voeg de eindversie bijgaand bij. @5.1.2.e er staan nog een paar puntjes open. Overigens moeten we even bekijken of we op bijlage 2, onderdeel 6 (onnodige opmerkingen Kiesraad) in gaan. Ik heb er nu een algemene opmerking bijgeplaatst die eea in perspectief plaatst.

Ik wil dit document zo delen met de Landsadvocaat ook al staat er nog wat open. Dat lijkt me geen probleem.
Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: vrijdag 7 april 2023 13:12
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: Beantwoorden brief Paragon bijlage 2

Hi 5.1.2.e

Bijgaand de eerste uitwerking van de beantwoorden van bijlage 2, met input 5.1.2.e en mijzelf. Op vraag 6 'Voorbeelden van niet-functioneel commentaar op documenten' heeft nog geen beantwoording plaatsgevonden. Het lijkt mij niet zinvol om hierin detail weer op in te gaan.

Heb je vragen zoek dan gerust contact.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e

KIESRAAD
Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag
Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

T 5.1.2.e
E 5.1.2.e@kiesraad.nl
W www.kiesraad.nl

KIESRAAD

Onderwerp	Reactie brief Paragon 31 maart 2023
-----------	-------------------------------------

Datum	1 april 2023
Opstellers	5.1.2.e

1. Inleiding

De notitie bevat de reactie (per onderdeel) op de bijlagen bij de brief van Paragon d.d. 31 maart 2023. Deze reactie is door Paragon verstuurd naar aanleiding van brief die vanuit de Kiesraad op 20 maart is gestuurd naar Paragon met het voornemen om de Overeenkomst te ontbinden en op te zeggen.

De reactie van de Kiesraad is opgenomen per punt dat Paragon maakt in de bijlagen 1 en 2 bij de genoemde brief van Paragon van 31 maart jl. De reactie in deze notitie biedt de landsadvocaat alle benodigde informatie om tot een goede inhoudelijke reactie te komen. Daarnaast biedt het een nadere onderbouwing van het feitenrelaas en inzicht in de zienswijze van het projectteam van de Kiesraad op de door Paragon aangedragen punten.

De reactie van Paragon is overgenomen uit hun brief van 31 maart jl. en is steeds *cursief* weergegeven.

Bijlage 1: Inhoudelijke reactie op uw brief van 20 maart 2023, uw kenmerk 2023-0000149655

Paragon dient op 11 april 2023 de onderdelen herindelings- gemeenteraad- en Europees parlamentsverkiezing op te leveren

1. De Overeenkomst gaat uit van een oplevering van de door Paragon te realiseren oplossing (hierna: het DHV) per 1 maart 2023. Kort na het sluiten van de Overeenkomst heeft Paragon de Kiesraad om een aanpassing van de oplevertermijnen verzocht".

Dit is een onvolledige voorstelling van zaken. Een gefaseerde oplevering van de DHV-software vormde steeds de basis van onze inschrijving. Hiertoe is het Optiedossier door UBR\HIS toegevoegd aan de inschrijving. De gefaseerde oplevering is tijdens de aanbestedingsfase in de presentatie van 18 maart 2022 geduid en nogmaals schriftelijk bevestigd in onze antwoorden op gestelde vragen door de Kiesraad naar aanleiding van de presentatie. Deze documenten vormen onderdeel van de Overeenkomst ¹.

Op verzoek van de UBR\HIS heeft Paragon tijdens de aanbesteding het uitgangspunt voor de gefaseerde oplevering opgenomen in bijlage 7 (het Optiedossier) en dat na gunning en contractondertekening deze gefaseerde oplevering geratificeerd zou worden. ^{5.1.2.e}

heeft dit voornemen bevestigd aan Paragon in een e-mail van 12 mei 2022. Dat de Overeenkomst uitgaat van de door Paragon te realiseren DHV per 1 maart 2023 is op uitdrukkelijk verzoek van UBR\HIS en haar moverende redenen in de Overeenkomst blijven staan, met als toevoeging in artikel 5.3 van de Overeenkomst" De in dit artikel benoemde Fatale

termijnen kunnen worden aangepast aan de tussen Opdrachtgever en Wederpartij overeen te komen projectplanning." Het staat echter vast dat de gefaseerde oplevering vóór het sluiten van de Overeenkomst akkoord is bevonden door de UBR/HIS.

Reactie Kiesraad punt 1

- De Kiesraad beschrijft alleen dat Paragon een verzoek heeft ingediend het optiedossier te lichten en dat Kiesraad dit heeft gehonoreerd. Dat hierover – uiteraard – in eerdere fase is gesproken (er is immers een optiedossier omschreven) doet niets af aan het feit dat Paragon het verzoek heeft ingediend en dit door Kiesraad is gehonoreerd.
- Noot: met betrekking tot fatale termijnen spreekt Paragon met dit punt de brief tegen dat geen sprake zou zijn van een fatale termijn. Zij citeren formele stukken: "Dat de Overeenkomst uitgaat van de door Paragon te realiseren DHV per 1 maart 2023 is op uitdrukkelijk verzoek van UBR/HIS en haar moverende redenen in de Overeenkomst blijven staan, met als toevoeging in artikel 5.3 van de Overeenkomst" De in dit artikel benoemde fatale termijnen kunnen worden aangepast aan de tussen Opdrachtgever en Wederpartij overeen te komen projectplanning." Het staat echter vast dat de gefaseerde oplevering vóór het sluiten van de Overeenkomst akkoord is bevonden door de UBR/HIS."
- Daarmee staat ook vast dat de fatale termijnen bij optiedossier zoals voorgesteld door Paragon 11 april, 21 juni en 13 september zijn. Dit is ook per mail door Paragon bevestigd op 13 mei 2022 (onderstaand).

Van: 6.1.2.e | (paragon-cc.nl)

Verzonden: vrijdag 13 mei 2022 11:32

Aan: 6.1.2.e | <6.1.2.e@kiesraad.nl>

Onderwerp: tekst finale datum

Gevoeligheid: Persoonlijk

5.3 De in artikel 5.1 en 5.2 benoemde fatale termijnen kunnen worden aangepast aan de tussen Kiesraad en Wederpartij overeen te komen en door de Kiesraad geaccepteerde projectplanning.

Data zoals gedacht:

Volg-nummer	Onderwerp	Afleveradres	Afleverdatum
2. Realisatie en implementatie hosting			
2.1	Generieke realisatie en implementatie hosting	In de voor de Kiesraad Hosted Omgeving	11-04-2023
2.2	DHV onderdeel Herindelings- Gemeenteraads-en Europees parlementsverkiezing	In de voor de Kiesraad Hosted Omgeving	11-04-2023
2.3	DHV onderdeel Provinciale Staten, Eilandsraden, Waterschappen	In de voor de Kiesraad Hosted Omgeving	21-06-2023
2.4	DHV onderdeel Tweede kamer, Eerste kamer, Kiescollege Eerste kamer	In de voor de Kiesraad Hosted Omgeving	13-09-2023
3. Realisatie en implementatie software			
3.1	Generieke realisatie en implementatie software	In de voor de Kiesraad Hosted Omgeving	11-04-2023
3.2	DHV onderdeel Herindelings- Gemeenteraads-en Europees parlementsverkiezing	In de voor de Kiesraad Hosted Omgeving	11-04-2023
3.3	DHV onderdeel Provinciale Staten, Eilandsraden, Waterschappen	In de voor de Kiesraad Hosted Omgeving	21-06-2023
3.4	DHV onderdeel Tweede kamer, Eerste kamer, Kiescollege Eerste kamer	In de voor de Kiesraad Hosted Omgeving	13-09-2023

Moi vriendelijke groet,
Kino Rogard

2. "Op basis van deze nieuwe planning dienen de onderdelen herindelings- gemeenteraad-en Europees parlementsverkiezing op 11 april 2023 te worden opgeleverd. Deze datum is aangeduid als een fatale termijn."

In de context van bovenstaande gaat de Overeenkomst initieel uit van een gehele oplevering op 1 maart 2023. Bij het overeenkomen van de gefaseerde oplevering zijn de tussenliggende termijnen kennelijk verondersteld als zijnde 3 fatale termijnen waarbij het aannemelijk is dat uitsluitend een niet tijdige eindoplevering een verzuimsituatie tot consequentie heeft. Dit is ook de reden waarom wij een ontbinding als gevolg van overschrijding van de termijn voor de eerste levering een onredelijk en onevenredig zwaar middel vinden dat geen recht doet aan de gezamenlijke verplichtingen, belangen van partijen en hetgeen in negen maanden tijd is gerealiseerd. Al ten tijde van de "benen op tafel" sessie van 6 oktober 2022 heeft de Kiesraad voorgesteld dat Paragon met een alternatieve scope mocht komen. De uiteindelijke opleverdatum wijzigen was onbespreekbaar maar hetgeen dan zou worden opgeleverd was wel degelijk bespreekbaar zo is ons verzekerd. Ook werd ons verzocht in mogelijkheden te denken.

Reactie Kiesraad punt 2

- Na/sinds de benen op tafel sessie is Paragon niet verder gekomen dan het omarmen van een voorstel dat op 5 december jl. door de Kiesraad aan Paragon is voorgesteld op projectteamniveau (zie beneden bijgevoegd).

Van: 5.1.2.e

Verzonden: maandag 5 december 2022 13:11

Aan: '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Onderwerp: Concept voorstel opleveringen DHV 20221202.pptx

Hi 5.1.2.e

Zoals besproken, hierbij het conceptvoorstel voor opleveringen DHV.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

T 5.1.2.e

E 5.1.2.e@kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

Opleveringen DHV

Uitgangspunten:

- Data opleveringen: 11 april, 21 juni, 13 september 2023
- Afgeronde functionaliteiten (modules/verkiezingtypes/handleiding/instructies)
- FAT succesvol doorlopen door Paragon
- GAT uitvoerbaarheid (infrastructuur/applicatie/connectiviteit)
- Oplostijd voor bevindingen bij ontwikkelteam beschikbaar

1^e opleveringen DHV 11 april 2023

Voorstel Paragon (10 nov 2022), na herziening

- Gemeenteraads- en Waterschapsverkiezingen*:
 - *Alle modules (PG/KS/CSB/GSB/U/FB)*

Status requirements:

- PG en KS modules (nog niet afgerond)
- Overige modules nog starten → afgerond 13 februari 2023?

Planning:

- Oplevering voor testen Paragon: 1 maart 2023
- Oplevering voor GAT testen Kiesraad: 11 april 2023

* In oorspronkelijke scope zit Herverdelingsverkiezing

2e oplevingen DHV 21 juni 2023

Voorstel Kiesraad

- Europees Parlement / Gemeenteraad / Waterschappen / Provinciale Staten (1 kieskring)
- Modules: HSB/ NBSB / GSB / CSB

Requirements:

- Afronden voor 1 april 2023

Planning:

- Oplevering voor testen Paragon: 1 mei 2023
- Oplevering voor GAT testen Kiesraad: 21 juni 2023*

* Mogelijk extra testcapaciteit benodigd in vakantieperiode

3e oplevingen DHV 13 sept. 2023

Voorstel Kiesraad

- Tweede Kamer, Eerste Kamer, Kiescollege, Eilandsraden, Herindelings, Provinciale Staten (meerdere kieskringen)
- Decentrale variant

Requirements:

- Afronden voor 1 juni 2023

Planning:

- Oplevering voor testen Paragon: 1 augustus 2023
- Oplevering voor GAT testen Kiesraad: 13 sept 2023

Werkafspraken samenwerking -1

Projectmanagers:

- Dagelijks telefonisch contact
- Elke maandagochtend actielijst overleg
- Elke woensdagmiddag planning/issues/risico overleg
- Indien noodzakelijk ad-hoc overleg

Business Analisten:

- Elke donderdagmiddag (vragen/antwoorden) Kiesraad- 5.1.2.f
- Warme overdracht requirements en reviewcom. (Webex)
- Werksessie UX/UX 2x per week
- Workshop voor finaliseren requirements (voorkeur fysiek)

Werkafspraken samenwerking -2

Deelprojecten:

- Uitrol → 5.1.2.e / 5.1.2.e
- SOC → 5.1.2.e / 5.1.2.e
- BRP → 5.1.2.e / 5.1.2.e / 5.1.2.e
/ 5.1.2.e

Testen:

- Integraaloverleg maandagmorgen (1x 2 weken) → 5.1.2.e
/ 5.1.2.e / 5.1.2.e / 5.1.2.e

- Op dat moment was er al een bestuurlijk gesprek geweest (21 november 2022) tussen 5.1.2.e / 5.1.2.e (Paragon) en Kuijken / 5.1.2.e (Kiesraad). In dat bestuurlijke gesprek is afgesproken dat tot een pakketoplossing moest worden gekomen. Dat pakket bestond uit drie elementen: (mogelijk andere) invulling van de deelopleveringen, oplossing voor het HSB-scope issue, iteratief samenwerken.
- Paragon heeft de drie verschillende onderdelen eigenlijk altijd los van elkaar bekeken, zo lijkt het uit alle interactie. Op het HSB-scope issue heeft Paragon geen serieuze concessies willen doen in het licht van de pakketoplossing (behalve het niet factureren van een aantal workshops). Toen iteratief samenwerken – na een eerste goede gezamenlijke aanzet op

hoofdpijnen – met een voorstel van de Kiesraad echt werd geconcretiseerd wilde Paragon hierin niet mee.

- Paragon lijkt steeds de voor hen gunstigste route te kiezen. PARagon spreekt pas 16 januari jl. voor het eerst van een pakketoplossing. Het voorstel van Paragon van 16 januari jl. ziet op het realiseren van de scope conform voorstel projectmanager Kiesraad van 5 december jl. (zie onderstaand). Echter, op 24 januari 2023 heeft Paragon de scope hiervan al weer gedownsized (zie onderstaand).

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: dinsdag 24 januari 2023 18:20
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Onderwerp: Proposed Delivery 1 Scope

5.1.2.e

Wellicht intussen ook van 5.1.2.e doorgestuurd gekregen. Zie bijlage. Ik wil dit met alle plezier toelichten als daar behoefte aan is.

Groet, 5.1.2.e

- Op 25 januari 2023 heeft 5.1.2.e aan 5.1.2.e aangegeven dat deze downsizing voor de Kiesraad niet acceptabel is (waarmee ook de pakketoplossing niet meer kan worden overeengekomen). Hierop heeft 5.1.2.e als onderstaand gereageerd. Op 3 februari jl. heeft 5.1.2.e ditzelfde medegedeeld aan 5.1.2.e

3. "De Kiesraad heeft een aantal keer voorstellen gedaan voor een zgn. 'pakketoplossing' waarvan de oplevering van de software onderdeel uitmaakte (naast iteratief samenwerken en het oplossen van het HSB-issue). Deze pakketvoorstellen zijn door Paragon afgewezen". Paragon heeft deze "pakketoplossing" niet kunnen accepteren omdat de Kiesraad de aanpassing voor de eerste levering steeds onlosmakelijk verbond aan een vergaande vorm van iteratief samenwerken die indruist tegen de budget gestuurde inschrijving ("fixed price") en aan het vooraf middelen van de kosten voor het "HSB/NBSB wijzigingsverzoek" ("RFC") waarover partijen verschil van inzicht hebben. Paragon heeft echter herhaaldelijk zowel schriftelijk als mondeling aangegeven dat ons standpunt is dat de HSB/NBSB kwestie een wijzigingsverzoek betreft en dat een financiële deal voor de HSB/NBSB RFC niet mogelijk is zonder vooraf duidelijk inzicht te hebben in de uiteindelijke hoeveelheid werk die hiermee is gemoeid. Een ultieme poging van Paragon om een deal te bereiken in de week van 19 december 2022 door het organiseren van een call met de CEO van Paragon Group is door de Kiesraad niet gehonoreerd. Uiteindelijk heeft Paragon de Kiesraad op 27 december 2022 per e-mail zelfs moeten wijzen op het stellen van onrechtmatige eenzijdige consequenties als Paragon niet voor 31 december 2022 zou reageren.

Reactie Kiesraad punt 3

- Paragon heeft 19 december 2022 niet een ultieme poging ondernomen om tot een deal te komen. Paragon heeft een eerder voorstel afgewezen op 19 december 2022 (onderstaand).

- Kiesraad heeft op 23 december jl. nog een nader voorstel gedaan (onderstaand). Hierop heeft Paragon niet inhoudelijk – enkel procedureel – gereageerd met hun mailbericht van 27 december jl.

Van: 5.1.2.e
Verzonden: vrijdag 23 december 2022 15:01
Aan: '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Onderwerp: hernieuwd voorstel tot oplossing

Beste 5.1.2.e

Graag kom ik terug op het telefoongesprek dat we gisteren voerden naar aanleiding van het meest recente voorstel van de Kiesraad nav het bestuurlijk overleg van 21 november jl. Het is voor ons erg teleurstellend dat er geen enkel voorstel van Paragon is gekomen op de pakketoplossing. De tijd verstrijkt en we maken ons al langer zorgen om het tempo en de kwaliteit die tot nu toe wordt geleverd van de kant van Paragon. Dat kan niet blijven voortduren. We dachten in het overleg op het hoogste niveau tussen 5.1.2.e en Wim te hebben afgesproken tot een bestuurlijk oplossing te komen voor een betere samenwerking en om de 3 bekende punten (iteratief werken, aangepaste

oplevering op de drie momenten en inpassing HSB en NBSB met afspraken over de kostenverdeling) in onderlinge samenhang als pakket (geven en nemen) op te lossen. Dat lijkt niet te lukken.

Om nu snel verder te kunnen gaan leggen we de volgende keuze (A en B) aan Paragon voor. We vragen Paragon hierin voor het eind van dit kalenderjaar een beslissing te nemen.

A

A.1: De Kiesraad is bereid een vast bedrag van 5.1.2.b euro (incl btw) te betalen aan Paragon voor de ontwikkeling en inpassing van de modules HSB en NBSB. Dit bedrag is fixed en incl de 26.000 euro voor de RFC onderzoekskosten. De Kiesraad betaalt dit bedrag aan het einde van de 3 perioden van oplevering, als alle verkiezingsmodules op tijd en met de vereiste kwaliteit zijn opgeleverd en geaccepteerd.

A.2: De Kiesraad en Paragon maken definitieve afspraken voor het iteratief werken, waarbij beide partijen voordelen zien voor kwaliteit en tijdigheid en groei van onderling vertrouwen in de samenwerking. De laatste versie van het concrete voorstel van de Kiesraad vormt hiervoor de basis en uitgangspunt voor een laatste gesprek over de invulling ervan.

A.3: De Kiesraad houdt Paragon aan oplevering conform het optiedossier; met de ontwikkeling van HSB en NBSB kan direct worden begonnen.

A.4: Paragon zorgt ervoor dat het FSD zo spoedig mogelijk aan de Kiesraad wordt opgeleverd, zodat het kan worden beoordeeld en kan worden vastgesteld.

B

B.1: De Kiesraad en Paragon leggen het geschilpunt inzake HSB en NBSB voor aan een onafhankelijke arbiter. Deze wordt gevraagd uitspraak te doen over de vraag of de Kiesraad ervan uit mocht gaan dat Paragon de modules HSB en/of NBSB moet bouwen gelet op alle verstrekte informatie en de informatieplicht en dat Paragon mocht verwachten dat de modules HSB en/of NBSB in het contract waren opgenomen. Tevens wordt de arbiter gevraagd of - indien Paragon in het gelijk wordt gesteld - de offerte voor HSB en NBSB marktconform is. De uitspraak van de arbitrage, eventueel met een wordt gevolgd door beide partijen. De kosten van arbitrage worden gedeeld.

B.2: Zoals A.2

B.3: Zoals A.3

B.4: Zoals A.4

Als niet voor einde van 2022 een keuze is gemaakt door Paragon voor een bestuurlijke (A) of juridische (B) oplossing voor de drie bekende punten als pakketoplossing, of als Paragon aangeeft dat zij geen keuze wil of kan maken, dan gaat de Kiesraad ervan uit dat optie B is gekozen en zal de Kiesraad zich daar dan toe verhouden en met Paragon in overleg treden voor een arbitrage over HSB en NBSB.

Bij beide opties (A of B) houdt de Kiesraad zich het recht voor om extra kosten voor de Kiesraad die gevolg zijn van onvoldoende kwalitatieve opleveringen door Paragon of die het gevolg zijn van

onvoldoende tijdigheid (nakomen van overeengekomen planningen en tijdige opleveringen) door Paragon, bij Paragon in rekening te brengen.

Groeten,

5.1.2.e

5.1.2.e

KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

T 5.1.2.e / 5.1.2.e
E 5.1.2.e @kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

4. "Uiteindelijk heeft Paragon zelf een voorstel gedaan op 16 januari 2023, waaraan door Paragon op 24 januari 2023 bovendien een nadere beperking is gesteld". De Kiesraad suggereert hiermee dat Paragon pas op 16 januari voorstellen heeft gedaan. Dat is onjuist. Paragon heeft eerder dan 16 januari bij meerdere gelegenheden voorstellen gedaan om te komen tot een oplossing. 5.1.2.e heeft bijvoorbeeld op 10 november 2022 een voorstel gestuurd aan de Kiesraad voor een aangepaste scope voor de eerste levering. Dit voorstel is met 5.1.2.e besproken op 11 november. Bovendien was het voorstellen van Paragon van 16 januari tot aan de meeting van 16 maart nog steeds in beraad. Zie hier toe ook de vermelde voorbeelden in Bijlage 2, punt 1.

Reactie Kiesraad punt 4

- Paragon heeft wel voorstellen gedaan, maar niet op een pakket. Dat is ook zo verwoord. 16 januari jl. ontving Kiesraad voor het eerst een pakketvoorstel.
- Het voorstel van 16 januari jl. was niet in beraad op 16 maart jl. 16 januari jl. is een voorstel gedaan. 24 januari is op het punt van oplevering een gedownsized voorstel gedaan door Paragon. 5.1.2.e heeft 25 januari jl. aan 5.1.2.e en 3 februari jl. aan 5.1.2.e telefonisch uitgesproken dat deze downsizing voor de Kiesraad niet acceptabel is (zie bij punt 3 getoonde communicatie). En daarmee ook de pakketoplossing niet.
- Kiesraad heeft zich wel tot 16 maart jl. moeten beraden op de (schijnbare) betekenis van het gedownsizede voorstel van Paragon (van 16 (en later 24) januari jl.) voor het verdere traject. Dit heeft geleid tot gesprek op 16 maart jl. en een brief op 20 maart jl.

Verscheidene (tussen)opleveringen zijn niet gehaald door Paragon

5. "Paragon haalt de overeengekomen oplevertermijnen niet en hetgeen Paragon wel oplevert is van onvoldoende kwaliteit".
 Hetgeen is overeengekomen zijn de drie oplevermomenten, alle andere deliverables zijn in overleg gepland met afgeleide data waarvoor beide partijen verantwoordelijkheid dragen. De Kiesraad kwalificeert voortdurend de kwaliteit als onvoldoende zonder dit te motiveren aan objectieve criteria uit de Overeenkomst die deze kwalificatie zou rechtvaardigen. Dit is van essentieel belang daar het een verplichting zijdens Kiesraad betreft die lichtzinnig en bovendien gebrekkig is uitgevoerd, maar waaraan de Kiesraad op dit moment verregaande maatregelen verbindt. Dit betreft een duidelijk vorm van schuldeisersverzuim.

Reactie Kiesraad punt 5

- Paragon spreekt van lichtzinnig en gebrekkig. Daarvan is geen sprake aan Kiesraadzijde. De reviews zijn uiterst zorgvuldig en compleet. En de opmerkingen zien op zaken die onduidelijk zijn, zaken die ontbreken. Dat zijn allemaal kwaliteitsissues.
- Onderstaand is de planning zoals opgenomen in het Plan van Aanpak Paragon (1 juli 2022) weergegeven.

Analysis & Design	72 dagen?	woe 18-5-22	woe 31-8-22
Functional Workshops	46 dagen	don 19-5-22	maa 25-7-22
Workshopts preparation	21 dagen	don 19-5-22	vri 17-6-22
Workshops with Kiesraad	17 dagen	din 31-5-22	don 23-6-22
Business Requirement Documentation	22 dagen	woe 1-6-22	maa 4-7-22
BRD Delivery	0 dagen	maa 4-7-22	maa 4-7-22
BRD sign-off	0 dagen	maa 11-7-22	maa 11-7-22
Functional Specs Documentation	17 dagen	don 23-6-22	maa 18-7-22
FSD Delivery	16 dagen	maa 4-7-22	maa 25-7-22
FSD v1	0 dagen	maa 4-7-22	maa 4-7-22
FSD v2	0 dagen	maa 11-7-22	maa 11-7-22
FSD v3	0 dagen	maa 18-7-22	maa 18-7-22
FSD Sign-off	0 dagen	maa 25-7-22	maa 25-7-22
UX/UI Design	52 dagen?	woe 18-5-22	maa 1-8-22
Preparation	17 dagen	woe 18-5-22	vri 10-6-22
UX/UI Inception Lab	1 dag	din 14-6-22	din 14-6-22
Wireframes	37 dagen	vri 8-7-22	woe 31-8-22
1st Lot wireframes sign-off	0 dagen	vri 8-7-22	vri 8-7-22
2nd Lot of wireframes sign-off	0 dagen	vri 22-7-22	vri 22-7-22
3rd Lot of wireframes sign-off	0 dagen	vri 12-8-22	vri 12-8-22
Last Lot of wireframes sign-off	0 dagen	woe 31-8-22	woe 31-8-22
Mock-ups	35 dagen?	maa 13-6-22	maa 1-8-22
1st Revision with Sounding group	5 dagen	maa 1-8-22	vri 5-8-22
Initial mock-ups sign-off	0 dagen	vri 5-8-22	<u>vri 5-8-22</u>
2nd Revision with Sounding group	4 dagen	din 16-8-22	vri 19-8-22
Second mock-ups sign-off	0 dagen	vri 19-8-22	<u>vri 19-8-22</u>
Final round of mock-ups sign-off	0 dagen	woe 31-8-22	<u>woe 31-8-22</u>
Technical Design	35 dagen	maa 27-6-22	vri 12-8-22
High-level TD	30 dagen	maa 27-6-22	vri 5-8-22
Low-level TD	30 dagen	maa 4-7-22	vri 12-8-22

- Vastgesteld kan worden dat de opgeleverde documenten BRD, FSD niet conform planning zijn opgeleverd. BRD is uiteindelijk in oktober 2022 geaccordeerd. FSD is tot op heden nog niet opgeleverd en geaccordeerd.
- Zoals wij inmiddels weten zijn verschillende iteraties geweest en lopende om te komen tot afronding FSD (per module) en wireframes (per module). Dit loopt nog.

6. "Bovendien is de communicatie van de zijde van Paragon gebrekkig, onder meer doordat de nodige medewerkers van Paragon de Nederlandse taal niet machtig zijn". De Kiesraad wist bij de gunning van de opdracht dat het project uitgevoerd zou worden met inzet van 5.1.2.f specialisten van Paragon 's 5.1.2.f 5.1.2.f en heeft dit geaccepteerd. Paragon heeft de verantwoordelijkheid genomen om de mogelijke nadelen hiervan voor de Kiesraad te beperken, o.a. door het inzetten van een tolk en een professioneel vertaalbureau.

Reactie Kiesraad punt 6

- Afspraak is dat de voertaal Nederlands is. Kiesraad heeft steeds meer Engels als communicatie toegestaan. Hiertoe kunnen we eenvoudig documenten/correspondentie overleggen.
- De inzet van de tolk is maar zeer beperkt geweest. 5.1.2.e xx heeft slechts (1x keer) deelgenomen aan de 5.1.2.e workshops bij de Kiesraad in de maand juli 2022.
- De vertaling van de documenten is in eerste instantie door Paragon zelf uitgevoerd met name door 5.1.2.e Pas vanaf november 2022 is er een vertaalbureau uit Eindhoven ingezet.
- Wij zien in de planning dat de vertaling een doorlooptijd heeft van 3 dagen. Momenteel is de huidige werkwijze bij Paragon dat niet altijd het vertaalbureau wordt ingeschakeld maar dat vertalingen ook nog door 5.1.2.e zelf worden uitgevoerd.

7. Wij zijn overeengekomen dat Paragon op 4 juli 2022 het Business Requirements Document (hierna: BRD) zou opleveren. Omdat Paragon aangaf die termijn niet te zullen halen heeft de Kiesraad op 13 juni 2022 ingestemd met een verlenging van de analyse- en definitiefase met zes weken". Dit standpunt is een onjuiste weergave. De verlenging van de analyse en definitiefase is gedaan op verzoek van de Kiesraad in een overleg over de projectplanning DHV op 30 maart 2022. Op 6 april 2022 heeft Paragon dit verzoek ingewilligd en in een schriftelijke bevestiging voorgesteld de periode met 6 weken te verlengen, waardoor de analyse- en definitiefase 16 weken doorlooptijd kreeg. Dit was dus vóór gunning van de opdracht door de Kiesraad en is ook vastgelegd in de documenten behorende bij de Overeenkomst.

Reactie Kiesraad punt 7

- Zie opmerkingen punt 1
-

8. Ook deze termijn heeft Paragon niet gehaald. Uiteindelijk heeft Paragon een BRD pas op 8 september 2022 opgeleverd. Deze versie kon echter niet worden goedgekeurd door de Kiesraad, omdat het stuk van onvoldoende kwaliteit was. Al met al heeft het tot 20 oktober 2022 geduurd totdat de Stuurgroep het BRD kon goedkeuren onder voorbehoud van drie opmerkingen". Wij zien dit anders. Ten eerste is Paragon van mening dat beide partijen verantwoordelijk zijn voor het opleveren van projectdeliverables. Paragon kan dit niet zonder de Kiesraad. Bovendien bleek al tijdens de BRD-activiteiten dat de Kiesraad erg veel tijd nodig heeft voor review van documenten en zich voortdurend onthoudt van het goedkeuren van documenten. Het goedkeuringsproces van het BRD is als volgt verlopen:

1. 13 juli 2022: BRDv1 geleverd door Paragon.
2. 22 juli 2022: BRDv1 feedback van Kiesraad ontvangen.
3. Herziening openstaande onderwerpen.
4. 11 augustus 2022: BRDv1.2geleverd door Paragon.
5. 18 augustus 2022: BRD v1.2 teruggekoppeld door Kiesraad. Er waren 19 openstaande onderwerpen die de goedkeuring blokkeerden.
6. 8 september 2022: BRD v1.3 opgeleverd door Paragon met 1 open onderwerp omdat Kiesraad dit niet kon beantwoorden.
7. 21 september 2022: BRDv1.3 feedback van Kiesraad. Nieuwe opmerkingen brengen ons naar de definitieve BRDv1.4.
8. 29 september 2022: BRDv1.4 opgeleverd door Paragon.

Afgezien van de duidelijke vertraging die wordt veroorzaakt door meerdere iteraties, maakt het beoordelen van nieuwe opmerkingen van de Kiesraad die mogelijk verschillende versies van eerdere opmerkingen tegenspreken, het beoordelingsproces gecompliceerd en uiterst tijdrovend.

Reactie Kiesraad punt 8

- BRD oplevering: 4 juli 2022. De oplevering van het BRD is uitgesteld (op verzoek van Paragon) naar 13 juli 2022. De Kiesraad heeft haar reviewcommentaar op 21 juli 2022 aan Paragon gestuurd door de Kiesraad. Het betreft hier een document van 152 pagina's. De stuurgroep DHV heeft op 25 juli 2022 een negatief besloten op deze versie (niet akkoord), wegens de aard en omvang van de review opmerkingen. Ook vanuit Paragon (5.1.2e 5.1.2e destijds zelf stuurgroep) wordt aangegeven dat het BRD nog helemaal niet gereed is voor instemming.
- De BRD versie 1.2 is op 11 augustus 2022 gestuurd door Paragon en de Kiesraad heeft haar reviewcommentaar op 18 augustus 2022 afgestuurd (binnen 1 week) naar Paragon met de opmerking dat er nog 19 openstaande punten moeten worden opgenomen in de volgende versie.
- De Kiesraad ontvangt op 8 september 2022 versie 1.3 van het BRD. De Kiesraad heeft haar reviewcommentaar op 21 september 2022 gestuurd. Doorlooptijd is langer omdat prioriteit is gegeven aan het beoordelen van het FSD.
- De Kiesraad ontvangt op 29 september 2022 versie 1.4 van het BRD. De Kiesraad wil deze versie aftekenen in de stuurgroep van 20 oktober 2022. De stuurgroep heeft het BRD voorwaardelijk gevalideerd. Daarbij wordt aangetekend dat er samenhang is met het FSD. Eventuele zaken die vanuit het FSD naar voren komen en impact hebben op het BRD zullen door Paragon in het BRD worden verwerkt.

9. "Op 22 augustus 2022 heeft Paragon een eerste FSD opgeleverd. Deze is echter na inhoudelijke beoordeling door de Kiesraad op 29 augustus 2022 afgekeurd. Daarmee is ook dit oplevermoment door Paragon niet gehaald, waardoor de Kiesraad zich wederom genoodzaakt zag om in te stemmen met een aanpassing van de planning"
Het feit dat het document is afgekeurd door de Kiesraad betekent niet dat het oplevermoment niet zou zijn gehaald. Bovendien is ingestemd met een aanpassing.

Reactie Kiesraad punt 9

- Volgens planning (zie PvA Paragon 1 juli 2022) zou de eerste versie van het FSD op 4 juli 2022 worden opgeleverd. De oplevering van het FSD is uitgesteld (op verzoek van Paragon) naar 25 juli 2022. Echter Paragon vraagt wederom om uitstel naar 8 augustus 2022, echter ook dit oplevermoment wordt niet gehaald. De oplevering vindt pas plaats op aan 22 augustus 2022. De Kiesraad heeft deze versie, middels een toelichting in een notitie, afgekeurd op 29 augustus 2022.
- Zoals blijkt uit de begeleidende tekst in de mail van oplevering is het FSD op 22 augustus 2022 nog niet compleet.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: maandag 22 augustus 2022 19:18
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: FSD
Gevoeligheid: Vertrouwelijk

Beste 5.1.2.e

In bijlage tref je versie 1 aan van het FSD. Tevens een zip file met daarin fysieke bijlagen die onfosmakelijk verbonden zijn aan dit FSD. In de tekst wordt verwezen naar deze documenten.

Wat moet er nog gebeuren aan deze versie?

- Afhankelijk van de besluitvorming van NBSB en HSB moeten nog aparte modules uitgewerkt worden (overigens tevens in BRD).
- We missen nog een Visio proces flow voor de FB module
- In de kantlijn zien jullie opmerkingen vanuit 5.1.2.f die moeten nog geadresseerd worden. O.a. paragraaf 4.8 en 4.9 worden nog nader uitgewerkt door 5.1.2.f
- De tabellen die in de tekst zijn opgenomen met verwijzingen naar user stories worden nog aangepast door 5.1.2.f met de juiste verwijzingen naar de Requirement ID's (Eis ID's).

Het zou de voortgang naar ontwikkeling helpen als de PG en FB modules als eerste gereviewd kunnen worden.

Morgen overleggen we in ieder geval telefonisch.

Met vriendelijke groet,

Kind regards,

5.1.2.e

10. "Op 21 september 2022 heeft Paragon een nieuwe versie van het FSD opgeleverd, die na beoordeling wederom kwalitatief onvoldoende en incompleet bleek te zijn". Hierna is een slepende iteratie van documenten ontstaan die tot vandaag voortduurt. Dat is voor een FSD van 250 pagina's buiten proportioneel. Op elk hoofdstuk blijft de Kiesraad feedback produceren en om nieuwe en uitgebreidere inhoud vragen. Ook de doorlooptijd van reviews is lang tot aan 15 werkdagen. Dit is bij herhaling geadresseerd door Paragon aan de Kiesraad, onder andere in het gesprek tussen 5.1.2.e en 5.1.2.e op 15 december. Initiatieven om te komen tot versnelde afronding zijn met regelmaat terzijde geschoven door de Kiesraad. E.e.a. is met voorbeelden gestaafd in Bijlage 2, punt 2.

Reactie Kiesraad punt 10

- Aantal pagina's zegt an sich niets over benodigde kwaliteit.
- Paragon heeft in het proces niet eerder opgemerkt dat een kwaliteitsmaatstaf moet worden vastgesteld om de voortgang te kunnen bevorderen.
- Voor het ontwikkelen van een goed en betrouwbaar Verkiezingssysteem vindt de Kiesraad het noodzakelijk om in een functioneel specification document een volledige beschrijving van 'wat' het systeem zou moeten doen op te nemen. Bij de beoordeling bleek dit helaas niet het geval en heeft de Kiesraad haar reviewcommentaar opgenomen in het FSD.
- Vanuit Paragon is voorgesteld om een FSD per module op te leveren en deze te laten beoordelen. Helaas is gebleken dat meerdere iteraties noodzakelijk zijn om te komen tot een kwalitatief goed FSD per module.
- Tijdens de reviewronden is vaak gebleken dat de werking en functies van de module onvoldoende was beschreven (zie ook tekst bij punt 15).

11. "De Kiesraad sommeert Paragon ervoor te zorgen dat het FSD alsnog per 11 april a.s. worden opgeleverd".

Gezien de hierboven geschetste gang van zaken is deze eenzijdige sommatie inhoudsloos en niet gericht een redelijke termijn tot nakoming. Het afronden van het FSD is een gezamenlijke verantwoordelijkheid met wederzijdse verplichtingen. De huidige modus van review en herziening door de Kiesraad maakt iedere opleverdatum onrealistisch.

Reactie Kiesraad punt 11

- Hier geeft Paragon eigenlijk aan dat als de Kiesraad niet (gewoon) goedkeurt er geen enkele deadline kan worden gehaald. Dat is wel eenzijdig. Paragon gaat op geen enkel punt in op de kwaliteit en volledigheid van de documentatie.
- Paragon is niet in staat gebleken om een gedegen planning voor de ontwerp/designfase op te leveren. Telkens zijn er nieuwe planning opgesteld, vaak ook zonder afstemming met de Kiesraad over de haalbaarheid hiervan. Dit terwijl bestuurlijk door Paragon steeds wordt aangegevend at het een gezamenlijke traject is met een gezamenlijke verantwoordelijkheid.
- In het algemeen kan worden gesteld dat de Kiesraad adequaat en tijdig haar reviewcommentaar heeft aangeleverd. Indien blijkt dat reviewcommentaar niet volledig is verwerkt kan er echter geen goedkeuring worden gegeven. Uit het in het stuurgroep-dashboard opgenomen overzicht van het aantal openstaande reviewcommentaren (ca 300, status 14 maart 2023) blijkt dat het FSD nog verre van volledig is.

12. "De Kiesraad sommeert Paragon ervoor te zorgen dat de IT-infrastructuur alsnog per 11 april a.s. worden opgeleverd".
Het is de Kiesraad bekend dat de oplevering van de infrastructuur niet geheel volgens planning verloopt, met redenen omkleed. Dit is onder andere te herleiden uit de integrale planning die is gedeeld met de Kiesraad maar ook in de diverse dashboards die zijn besproken in de stuurgroep. Het opleveren van informatie die nodig is om de infrastructuur bestaande uit netwerkkapparatuur, servers, en software te implementeren is ook meerdere keren vertraagd door ontbrekende informatie vanuit de Kiesraad. Enkele voorbeelden zijn: informatie over Diginetwerk, IP reeksen, bepaling en registratie van domeinnamen, oplevering e-herkenningsmakelaar, aanmelden Kiesraad bij KPN dienst sealing en signing, mail-server naam (t.b.v. Mail-relay), overeenkomst Kiesraad-RVIG i.v.m. BRP toegang test en pilot omgeving. Ook deze sommatie lijkt de Kiesraad enkel te gebruiken om tot een verzuimsituatie te komen en niet tot het bieden van een redelijke termijn om alsnog op te leveren.

Reactie Kiesraad punt 12

- De punten die worden genoemd waarop de Kiesraad tekort zou zijn gekomen lezen we nu voor het eerst. Dit dient Kiesraad nog nader uit te zoeken.
- Bij de opsomming ontbreekt een aantal tekortkomingen aan Paragonzijde, die we hebben opgetekend in het dossier (in reactie moeten we deze punten meenemen). Nog nader aanvullen!

Commented [5.1.2.e]: Nader bekijken

13. "De demo van de KS-module die op 21 december 2022 zou plaatsvinden, is door Paragon uitgesteld naar januari 2023 omdat de beschikbare software ongeschikt zou zijn voor het tonen tijdens een presentatie. Tijdens de dry-run op 18 januari 2023 bleek de software nog steeds ongeschikt
Van de drie geplande demo's hebben er twee plaatsgevonden. Bij de tweede demo heeft de Kiesraad besloten dat deze niet geschikt was om aan de klankbordgroep te tonen. Paragon deelt dit besluit niet en vond dat de demo toonbaar was aan de klankbordgroep. De derde demo is tot op heden niet gepland in verband met benodigd re-work van de DHV-applicatie.

Reactie Kiesraad punt 13

- Er heeft 1 demo plaatsvonden, niet 2 (zie onderstaande mailwisselingen). Hieruit blijkt dat Paragon zelf – net als de Kiesraad – de twee de demo onvoldoende goed was om door te laten gaan.
- Paragon heeft geen data afgegeven voor de derde demo.

Zie onderstaande mail wisseling betreffende de demo's.

Demo 17 november 2022 – Beperkte scope van PG schermen

Zie onderstaande reactie vanuit Kiesraad dat niet de laatste versie van de PG schermen in de demo werden getoond.

18 november 2022

Hi 5.1.2.e

Zojuist al even telefonisch afgestemd. In de demo zagen wij NIET de laatste versie van PG schermen.

Graag aandacht hiervoor. Thx.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Demo 21 december 2022: Na dry-run is deze demo uitgesteld naar januari 2023

Zie onderstaand mail verkeer

20 december 2022

Hi 5.1.2.e (5.1.2.e / 512e)

Vanmorgen hebben wij de dry run van de 2^e demo DHV gepresenteerd gekregen, waarin wij de module KS gepresenteerd zouden krijgen.

Gezamenlijk hebben wij vastgesteld dat zowel de omvang als de kwaliteit van deze demo onvoldoende was, waardoor de Kiesraad het niet wenselijk vindt om deze demo te herhalen voor een breder publiek. We hebben daarom besloten om deze demo uit te stellen naar begin januari 2023.

Hiermee voorkomen wij dat er een negatief beeld kan ontstaan over de voortgang en kwaliteit van de DHV applicatie. Tevens voorkomen wij hiermee dat daarover vragen vanuit de Kiesraad en Klank Bord Groep worden gesteld.

Het was goed te vernemen dat ook jij de omvang en kwaliteit onvoldoende vond, voor het laten doorgaan van de demo.

Ons voorstel is om vóór 17 januari 2023 een nieuwe demo in te plannen van de KS module. Graag vernemen wij een nieuwe datum.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

T 5.1.2.e

E 5.1.2.e@kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

Demo 19 januari 2023 – na dry-run is deze demo opnieuw uitgesteld

18 januari 2023 (dry-run)

Collega's, (intern Kiesraad)

Ik heb nog even afstemming gehad met 5.1.2.e Ook hij gaf aan dat deze demo voor een groter publiek, met name de KBG-leden, nog onvoldoende is en waarschijnlijk veel vragen zal oproepen. Daarom is er besloten om de KS-demo niet door te laten gaan.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....
KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

.....
T 5.1.2.e

E 5.1.2.e @kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

- 5.1.2.e heeft telefonisch afstemming gehad met 5.1.2.e (18 januari 2023) over het NIET doorgaan van de demo. Zie bovenstaand mail bericht naar de interne collega's.

De Kiesraad heeft steeds zijn volledige medewerking verleend

14. "Met verbazing hebben wij geconstateerd dat Paragon de afgelopen weken de Kiesraad het verwijt maakt dat hij niet tot acceptatie van het FSD is overgegaan. Op basis van die correspondentie krijgen wij de indruk dat Paragon de verantwoordelijkheid voor de ontstane vertraging in de schoenen van de Kiesraad tracht te schuiven. Het blijft echter uiteraard de verantwoordelijkheid van Paragon om voor de realisatie daarvan te zorgen. Paragon is daar tot op heden niet in geslaagd: het FSD is tot op de dag van vandaag onvolledig en de kwaliteit is ondermaats".

Over de verantwoordelijkheden en de verplichtingen van de Kiesraad over het goedkeuren van het FSD is de Overeenkomst op meerdere punten duidelijk ¹, evenals de consequenties indien die verplichtingen uitblijven. De rol en bijdrage van de Kiesraad zijn van zwaarwegend belang voor het slagen van het project. Dat duiden we voortdurend in de feedback naar de Kiesraad. Bijvoorbeeld, met betrekking tot het tijdig reviewen en goedkeuren van documentatie. Maar ook door vertragingen die ontstaan met de Kiesraad te bespreken en om mogelijke belemmeringen gezamenlijk te identificeren en te verwijderen.

We kunnen daarom de verbazing die de Kiesraad uitspreekt niet plaatsen. We hebben onze zorg over de langdurige analyse en definitiefase in de afgelopen maanden meerdere keren aan de orde gesteld. Tijdens stuurgroepen, werkoverleggen en 1 op 1 gesprekken met stakeholders van de Kiesraad. Ook zijn er meerdere voorstellen gedaan om te komen tot versnelling van deze ontwerpfase. Ik verwijs hiertoe nogmaals naar de genoemde voorbeelden in Bijlage 2, punt 2. Ten aanzien van de kwaliteit herhaal ik ons standpunt onder punt 5. Paragon kan zich inleven in het standpunt dat de kwaliteit in de beginstadia van het project niet optimaal was en stelt ook vast dat de maatregelen die zij heeft genomen ter verbetering het gewenste effect heeft gehad. Dit is objectief meetbaar gemaakt en de kwaliteitsverbetering is ook geconstateerd en beaamd door de

Kiesraad. Met betrekking tot de volledigheid is gebleken dat de Kiesraad telkens weer nieuwe vragen en andere wensen heeft toegevoegd. Van het opleveren van klikpaden tot datamodellen. Zie hiertoe de voorbeelden in Bijlage 2, punt 3 tot en met 5.

Reactie Kiesraad punt 14

- Mbt de stelling (en de voetnoot daarbij): Over de verantwoordelijkheden en de verplichtingen van de Kiesraad over het goedkeuren van het FSD is de Overeenkomst op meerdere punten duidelijk¹, ik zou graag weten wat dit betekent.
- Mbt kwaliteit: er is inderdaad geconstateerd dat de kwaliteit verbeterde, maar dat betekent niet dat de kwaliteit voldoende is/was.

15. "In het FSD zijn tot op heden verschillende modules van het DHV niet of niet volledig beschreven. Zo blijft het bijvoorbeeld voor de Kiesraad onbekend hoe e-herkenning functioneert of welke app zal worden gebruikt voor het verkrijgen van toegang tot de applicatie. Ook de BRP-koppeling is nauwelijks beschreven". Het doel van de FSD is het ontwerpen van de functionaliteit van de DHV-applicatie. Hoe de tools van derden voor gebruikersidentificatie en machtiging zullen werken, zal apart worden behandeld zodra het functionele ontwerp is voltooid. De werking van de BRP koppeling is een onderwerp dat vanuit zijn aard terugkomt in een technisch specificatie document en niet in het FSD. Wat het DHV functioneel doet met de BRP-koppeling staat echter uitgebreid beschreven in het FSD.

Reactie Kiesraad punt 15

- Het FSD beschrijft welke functionaliteit in DHV beschikbaar is en hoe hiervan gebruik kan worden gemaakt. En daarmee ook van tools die door de gebruikers moeten worden gehanteerd om van DHV gebruik te maken. Tools kunnen namelijk een ernstige belemmering vormen voor het gebruik van functionaliteit en moeten daarom correct zijn beschreven. Zij vormen een integraal onderdeel van de oplossing.
- BRP: De business analisten van Paragon hebben de wijze van uitvraag naar de BRP voorgelegd aan de business analisten van Kiesraad. Omdat de aangeleverde beschrijving na reviews nog steeds niet de gewenste duidelijkheid bood beschrijven de business analisten van de Kiesraad nu de wijze van uitvraag. Deze zal 13 april worden voorgelegd aan Paragon.

16. "Er is tot op heden veel tijd verloren gegaan door onduidelijke vertalingen die voor verwarring en ook voor extra werk, zorgden. Ook het gebruik van specifieke vertalingsterminologie (Engels naar Nederlands) zorgt voor vertraging". Bij aanvang van het project was bekend dat het vertalen een aandachtspunt zou zijn binnen het project. Paragon is van mening dat niet zozeer de vertalingen zelf voor vertraging hebben gezorgd maar dat de vertraging wel is versterkt door de vele review rondes inclusief vertalingen die de Kiesraad nodig acht. Voor het vertalen van documenten heeft Paragon een professioneel vertaalbureau ingezet. Tevens heeft Paragon de door het vertaalbureau vertaalde teksten inhoudelijk gecontroleerd.

Reactie Kiesraad punt 16

- Het is een schandalige opmerking. Contract zegt voertaal Nederlands. Nu komt het verwijt dat Kiesraad te veel Nederlands nodig heeft. Dit is belangrijk en belangrijk gebleken omdat in vertalingen steeds bleek dat specifieke termen onvoldoende goed

overkwamen/werden uitgelegd/werden begrepen over en weer. Dit voorkom je door met z'n allen 1 taal te spreken.

- Al weer 'bij aanvang van het project was bekend dat het vertalen een aandachtspunt zou zijn binnen het project'. Bij aanvang dachten wij juist **niet** dat dit een aandachtspunt zou zijn omdat wij uitgingen van de Nederlandse taal door iedereen gesproken en geschreven (opgenomen als eis in de aanbesteding). Door het gebruik van een commercieel vertaalprogramma (Deepl.com) en omdat bij Paragon niemand werkzaam was met kennis van verkiezingsjargon en verkiezingsproces waren de vertalingen zo slecht (een tikfout in een zin kan zorgen voor een bizarre vertaling die vervolgens niet handmatig wordt gecorrigeerd). Een tekst die voor meerdere uitleg vatbaar is of eenvoudig weg onbegrijpelijk is, is niet acceptabel voor een functioneel specificatie document. De Kiesraad heeft overigens nooit contact gehad met een professioneel vertaalbureau. Dit lijkt ons een voorwaarde om kennis op elkaar af te stemmen en tot een goede samenwerking te komen.

17. "In het FSD wordt door Paragon verwezen naar een Excel (opsomming van herstelbare verzuimen, waarschuwingen en feitelijke constatering) van de Kiesraad. Paragon werkt nergens nader uit hoe zij deze functionaliteiten gaat implementeren in het DHV". Paragon is van mening dat duidelijk is beschreven in het FSD van de KS Module wat de functionaliteit is rondom geconstateerde verzuimen, welke waarschuwingen wanneer worden gegeven en welke feitelijke constatering van toepassing zijn. Hoe de functionaliteit wordt geïmplementeerd is geen onderdeel van het FSD.

18. "Ten aanzien van de niet-functionele eisen zijn in het FSD slechts de eisen van de Kiesraad overgenomen uit het BRD (business requirement document). In het FSD wordt in het geheel niet ingegaan op een beschrijving hoe in het DHV aan deze eisen kan worden voldaan. Paragon beschrijft enkel welke eisen er zijn, zonder deze nader toe te lichten". Het FSD gaat over functionele eisen. Voor de goede orde heeft Paragon de niet-functionele eisen vermeld in een apart hoofdstuk van het FSD. Het merendeel van deze niet-functionele eisen hebben betrekking op performance. Bijvoorbeeld de snelheid van verwerkingen, belastbaarheid van infrastructuur, inlog van grote aantallen gelijktijdige gebruikers zonder performance verlies. Maar ook eisen aan bijvoorbeeld het service window. Hoe het DHV aan deze eisen zal voldoen blijkt vervolgens uit de performance testen.

Reactie Kiesraad punt 17 en 18

- De Kiesraad zou mogen verwachten dat Paragon beschrijft 'hoe' zij aan de niet functionele eisen gaat voldoen. Het testen is daarbij het eindstation waarbij wordt gecontroleerd of het 'hoe' ook voldoende is. Paragon wil blijkbaar niet meer (is wel eerder toegezegd en opgenomen in het FSD) beschrijven hoe aan de niet-functionele eisen wordt voldaan. De redeneerwijze is illustratief voor de onvolledige opzet van het FSD.

19. In het FSD vindt geen verwijzing plaats naar specifieke wireframes die op elkaar aansluiten. Hoewel in de wireframes in het begin nog de user stories waren opgenomen die worden behandeld, gebeurt dit nu steeds minder. Er ontstaat hierdoor in het FSD een zoekplaatje om de juiste werking van de functionaliteit te doorgronden". Er is nooit afgesproken dat er een verwijzing zou plaatsvinden vanuit het FSD naar de wireframes. Er is op een bepaald moment wel gevraagd naar een zogenaamd "klikpad" voor de wireframes. Paragon is Kiesraad tegemoetgekomen door deze te duiden. Me als doel om tot afronding van het FSD te komen. Hiervoor is extra werk verricht door Paragon door de samenhang van de wireframes inzichtelijk te maken middels site-maps. Paragon is van mening dat de tijdens de ontwerpfase geleverde documenten, wireframes, mock-ups, flowcharts en datamodellen inclusief

de door de Kiesraad opgeleverde user stories toch voldoende houvast zouden moeten geven aan de Kiesraad om te doorgronden wat de functionaliteit van de applicatie is.

Reactie Kiesraad punt 19

- Ook de business analisten van Paragon komen soms niet meer wijs uit de wireframes. Dit omdat de documentatie onvoldoende gestructureerd en samenhangend is opgezet. De Kiesraad heeft Paragon geadviseerd gebruik te gaan maken van klikpaden (ook een behoefte van de business analisten van Paragon zoals verwoord op de laatste meeting in Den Haag), site-maps en datamodel om de ontwerp fase te versnellen en toekomstige fouten te voorkomen.

20. "Onder deze omstandigheden kan Paragon de Kiesraad uiteraard niet verwijten dat hij het FSD nog niet heeft goedgekeurd. De Kiesraad wil het FSD graag goedkeuren, maar zolang de kwaliteit nog onvoldoende is, kan de Kiesraad dat simpelweg niet".
Wij herhalen dat kwaliteit is een subjectief begrip is. Nergens in de Overeenkomst is beschreven waar de kwaliteit aan moet voldoen in de zin van functionele vereisten. Uit het voorgaande blijkt dat de Kiesraad zich hierop blijft beroepen zonder dit concreet te onderbouwen. Bovendien hebben meerdere medewerkers van de Kiesraad desgevraagd aangegeven perfectie te verwachten in de documentatie. Ook is gemeld dat ze aan de hand van de wireframes min of meer een kant en klaar prototype willen zien van het DHV. Dit is niet gebruikelijk in software ontwikkelingsprojecten en is als zodanig nooit geconcretiseerd in de verwachtingen die partijen hebben bij het opleverniveau. De achteraf gestelde eisen aan het opleverniveau passen ook niet in een budget gestuurde uitvraag. Een element van pragmatisme is vereist om de oplossing te kunnen ontwikkelen. Tijdens het testen kunnen details worden afgestemd. Het streven naar perfectie in het ontwerp is niet haalbaar in een IT-project met een vaste tijd en vaste kostenafspraken.
Ook zorgt de hang naar perfectie door de Kiesraad voor veel vertraging. We begonnen de analyse en definitiefase met een aantal workshops en vervolgens werd de functionaliteit uitgewerkt in een BRD en FSD. Daarna zijn procesflows uitgewerkt en zijn er wireframes gemaakt. Het aantal wireframes is ongebruikelijk groot. Er is van ieder scherm dat gebruikt gaat worden in de applicatie een wireframe gemaakt. Daarna zijn er door de Kiesraad verdere verwachtingen geuit over klikpaden (hoe klik je dan door schermen /wireframes heen), wilde de Kiesraad inzicht in het datamodel (wat geen onderdeel is van een functionele specificatie) en wil de Kiesraad nu ook koppelingen zien tussen FSD en wireframes zodat er in de tekst van het FSD precies wordt verwezen naar het juiste scherm. Al deze gevraagde zaken vallen buiten de scope van de aanbesteding en hebben gezorgd voor een aanzienlijke extra werklast voor de business analisten aan beide kanten. Bovendien dragen niet alle review opmerkingen van de Kiesraad functioneel bij aan het komen tot afronding. Op verzoek van §.1.2e zijn hiervan voorbeelden gegeven in Bijlage 2, punt 6.

Reactie Kiesraad punt 20

- Als nergens in de overeenkomst is beschreven wanneer kwaliteit goed is en er ontstaat discussie, dan zou de opdrachtnemer dit meteen kunnen adresseren en hierover meteen afspraken maken. Dat is niet gebeurd. Kiesraad heeft steeds meegewerkt aan FSD.
- Wat ontbreekt in de reactie van Paragon is dat Paragon heeft aangegeven dat als FSD na vaststelling moet worden gewijzigd als er iets is vergeten, dan wordt het een RfC. En dat kost apart geld. Dat legt druk op review- en validatieprocessen.
- Quote: "Het streven naar perfectie in het ontwerp is niet haalbaar in een IT-project met een vaste tijd en vaste kostenafspraken." Dit staat haaks op wat Paragon heeft gecommuniceerd. Paragon spreekt zichzelf hier tegen. Hun aanpak was: we werken specificaties uit, daarna gaat de deur dicht, we gaan software bouwen en leveren op aan de Kiesraad. De specificaties moesten worden afgetekend om te kunnen gaan bouwen. En als er dan iets moest wijzigen zou er een RfC komen.

- Perfectie (100% goed en volledig) is zeker geen doel van de reviews van de Kiesraad. Perfectie is namelijk niet realiseerbaar gezien de complexiteit van DHV. En nog enkele kanttekeningen:
 - Er is wel toegezegd dat van elk scherm een wireframe zou worden gemaakt, maar dat is niet gerealiseerd
 - Om een document af te tekenen moet de gewenste functionaliteiten beschrijven, voldoende diepgang hebben (Wat is de preconditionie, hoe start de functionaliteit en hoe wordt deze beëindigd, wat is de postconditie en welke afhankelijkheden zijn er) en duidelijke teksten bevatten. Gezien het grote aantal opmerkingen dat in de documenten is geplaatst kan hier geen sprake van zijn
 - Kiesraad zou van Paragon verwachten dat een duidelijke kwaliteitsnorm was geformuleerd. En dat:
 - niet alleen wordt gewezen op de hoeveelheid documentatie die is gegenereerd (kwantiteit)
 - Maar ook de kwaliteit van documentatie
 - En de duidelijke samenhang en presentatie van documentatie

21. Overigens heeft Paragon zelf in september 2022 besloten met de bouw van het DHV aan te vangen, ondanks dat het FSD nog niet gereed is. De Kiesraad acht dit besluit verre van ideaal en heeft steeds aangegeven dat dit besluit voor risico van Paragon is. Niettemin heeft dat besluit wel tot gevolg dat het goedkeuren van het FSD door de Kiesraad niet langer randvoorwaardelijk is voor de tijdige oplevering van het DHV".

Het is ons niet duidelijk waarop de Kiesraad deze gevolgtrekking baseert. De Overeenkomst is duidelijk over het goedkeuren van het FSD door de Kiesraad. Bovendien voorziet de "definition of done" in de Overeenkomst dat het DHV moet voldoen aan de opgestelde vereisten. Tijdige oplevering van het DHV gaat derhalve nog steeds hand in hand met deze goedgekeurde vereisten door de Kiesraad.

Paragon besloot de ontwikkeling te starten bij gebrek aan goedgekeurde specificaties om beide partijen een initiële oplossing te bieden die in de basis zou voldoen aan de BRD voor de initiële reikwijdte. We deden dit in de verwachting dat de Kiesraad uiteindelijk een pragmatische manier zou vinden om het algehele ontwerp goed te keuren, samen met Paragon zou werken om het HSB/NBSB-scope-probleem op te lossen en verder zou gaan met deze eerste oplevering als basis voor de uiteindelijke oplossing. We hebben dit te goeder trouw en in het belang van beide partijen gedaan.

Reactie Kiesraad punt 21

- Paragon heeft altijd aangegeven dat het al starten met bouwen van de software voor hun risico was en dat zij dit risico dragen. Zie stuurgroepverslagen.
- De hierboven gestelde werkwijze is nooit expliciet benoemd. Immers je kunt niet een 11 april oplevering (scope optie-dossier) uitsluitend op een BRD baseren. FSD uitwerking is nodig om daadwerkelijk goed functionerende software op te kunnen leveren.
- Dat er in september een start gemaakt met het inrichten van de infrastructuur, dat is goed mogelijk. Echter ook hier zien wij een enorme vertraging in de realisatie hiervan.
- Paragon is niet gekomen met een andere (pragmatische) aanpak voor het opstellen/afmaken van de ontwerpfasen. Ons voorstel om iteratief samen te werken is immers niet toegepast.

Consequenties van de ontstane situatie

22. "Gezien voornoemde vertragingen verbaast het niet dat Paragon inmiddels ook zelf heeft aangegeven de deeloplevering op 11 april 2023 (conform optiedossier) niet volledig te zullen opleveren. Wij wijzen in dat verband onder meer op de verslagen van de stuurgroep

23. "Om zeker te zijn van de juistheid van deze uitspraken heeft de Kiesraad op 8 februari 2023 aan u expliciet gevraagd om te bevestigen dat oplevering op 11 april 2023 zal plaatsvinden. Op 17 februari 2023 heeft u op dat bericht geantwoord. Uw reactie bevat niet de gevraagde bevestiging".

Op dat moment waren partijen nog in gesprek over de ontstane situatie. Bovendien wekt de reactie van 5.1.2.e op 23 februari 2023 de indruk dat het maken van nieuwe afspraken tot de mogelijkheden behoorden. Toen de Kiesraad tijdens het gesprek van 16 maart jl. alle handreikingen van Paragon om de situatie op te lossen van de hand heeft gewezen, heeft Paragon onmiddellijk melding gemaakt van een dreigende vertraging van oplevering op 11 april 2023.

Reactie Kiesraad punt 23

- Zoals eerder opgemerkt is 25 januari 2023 en 3 februari 2023 aangegeven dat de voorgestelde scope niet acceptabel is als onderdeel van de door Paragon op 16 januari 2023 voorgestelde pakketoplossing. Hiermee is dan ook het pakketvoorstel van tafel.
 - Kiesraad heeft zich wel tot 16 maart jl. moeten beraden op de (schijnbare) betekenis van het gedownsizede voorstel van Paragon (van 16 (en later 24) januari jl.) voor het verdere traject. Dit heeft geleid tot gesprek op 16 maart jl. en een brief op 20 maart jl.
 - Paragon heeft 20 maart aangegeven per brief de gestelde oplevering van 11 april cf. artikel 25 Arbit niet te kunnen realiseren. Mitigerende maatregelen hierbij – ook verplicht conform artikel 25 Arbit - zijn niet opgenomen.
-

Bijlage 2: voorbeelden van gebrekkige samenwerking door de Kiesraad

1. Uitblijven van schriftelijke reactie van de Kiesraad

Het komt Paragon voor dat de Kiesraad op cruciale momenten in het project beweert mondeling reacties te hebben gegeven op vraagstukken of voorstellen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de schriftelijke motivatie van Paragon op het HSB scope vraagstuk van 4 november 2022. 5.1.2.e geeft desgevraagd op 15 december 2022 aan bij 5.1.2.e dat de Kiesraad hier mondeling op heeft gereageerd. Dit is bij 5.1.2.e echter niet bekend. Tot op de dag van vandaag heeft Paragon geen schriftelijke reactie ontvangen op dit stuk.

Ditzelfde gebeurt bij het schriftelijke voorstel van Paragon van 16 januari 2023 en het daaropvolgende schriftelijke voorstel voor een aangepaste scope van de eerste oplevering op 24 januari. In een telefoongesprek van 5.1.2.e met 5.1.2.e wordt aangegeven dat het voorstel van 16 januari door de Kiesraad in overweging zal worden genomen en dat de Kiesraad uiterlijk 30 januari zal terugkomen met een reactie. Aangezien deze reactie uiteindelijk uitblijft wordt er in het dagelijks onderhoud tussen 5.1.2.e en 5.1.2.e op 7 februari door eerstgenoemde gevraagd of de reactie van de Kiesraad op het voorstel al duidelijk is. 5.1.2.e 5.1.2.e beweert daarop dat er mondeling reeds is aangegeven dat de door Paragon voorgestelde aangepaste scope van de eerste oplevering van 24 januari niet acceptabel is. Hij geeft daarbij ook aan dat het voorstel van 16 januari nog wel in beraad is. Vanuit deze ontstane onduidelijkheid stuurt 5.1.2.e op 8 februari een e-mail aan 5.1.2.e waarin schriftelijk wordt aangegeven dat de voorgestelde aangepaste scope van de eerste oplevering niet acceptabel is. Dit wordt nogmaals benoemd in de stuurgroep van 14 februari 2023. Uitgesproken en genotuleerd wordt dat door 5.1.2.e en 5.1.2.e na het Kiesraad overleg in diezelfde week aan 5.1.2.e respectievelijk 5.1.2.e is aangegeven dat de Kiesraad niet akkoord is met het voorstel met de aangepaste scope van 24 januari, 5.1.2.e en 5.1.2.e herkennen zich hier niet in.

Paragon verzoekt de Kiesraad vervolgens om reacties op schriftelijke voorstellen in het vervolg ook schriftelijk te beantwoorden om misverstanden te voorkomen. Dit verzoek is genotuleerd. In het stuurgroep dashboard van de projectmanagers van 14 februari voegt 5.1.2.e op slide 11 bij het issue over de overeenstemming rond HSB/NSBS de volgende zinsnede toe: Voorstel zoals gedaan op 16 januari is bij Kiesraad in beraad. Dit blijft dus open staan. Hij refereert hier aan het voorstel van Paragon van 16 januari. Dit wordt ook genotuleerd. De notulen van 14 februari 2023 geven hierover het volgende weer:

- 5.1.2.e licht toe dat de Kiesraad het voorstel van 16 januari als geheel nog in beraad heeft en dat hij met betrekking tot het onderdeel opleveringen al op 24 januari aan 5.1.2.e heeft aangegeven dat de voorgestelde oplevering voor hem niet acceptabel is en dat hij dit ook heeft meegenomen naar de Kiesraad.
- 5.1.2.e geeft aan niet nu weer tot een nieuw voorstel kan worden gekomen, en het hem goed lijkt de conclusie van de Kiesraad op het voorstel van 16 januari jl. af te wachten en ondertussen door te werken conform optiedossier als formeel geldende afspraak tussen de Kiesraad en Paragon.
- Deze notulen van 14 februari worden in de stuurgroep vergadering van 21 maart goedgekeurd. In het dashboard van de stuurgroep van 21 maart staat wederom op slide 10 de volgende zinsnede: Voorstel 16 jan is formeel nog bij Kiesraad in beraad. Het dashboard is voor de stuurgroep beoordeeld door 5.1.2.e en er is geen opmerking gemaakt over deze zin. 5.1.2.e geeft echter in de stuurgroep aan dat deze zin onjuist is omdat de Kiesraad al eerder het voorstel van 16 januari mondeling heeft afgewezen. 5.1.2.e wijst 5.1.2.e erop dat deze zin in het dashboard van 14 februari ook stond en er toen geen correctie is gevraagd. 5.1.2.e 5.1.2.e herinnert zich dit anders. 5.1.2.e wijst 5.1.2.e op de zojuist goedgekeurde notulen waarin dit anders staat verwoord.

Reactie Kiesraad punt 1

- De door Paragon genoemde punten zijn in reactie op de punten uit bijlage 1 uitvoering weerlegd.
- De gesprekken tussen 5.1.2.e / 5.1.2.e op 25 januari jl. en tussen 5.1.2.e / 5.1.2.e op 3 februari jl. hebben wel degelijk plaatsgevonden.

- Kiesraad heeft zich tot 16 maart jl. moeten beraden op de (schijnbare) betekenis van het gedownsizeerde voorstel van Paragon (van 16 (en later 24) januari jl.) voor het verdere traject. Dit heeft geleid tot gesprek op 16 maart jl. en een brief op 20 maart jl.
- De stukken voor de stuurgroep van – uiteindelijk 21 maart jl. (uitgesteld van 14 maart jl.) zijn onvoldoende afgestemd tussen projectleider Paragon en projectleider Kiesraad en bevatten fouten (voorbeeld onderstaand).

Issues (hoog en kritisch)

Issue ID	Issue	Effect	Eigenaar	Resolutive Acties	Trend
1	Verspreid stellen van de FSD: geen overname van inhoud van de FSD (vanaf 16 januari), de verspreiding van de FSD is niet in overeenstemming met de FSD-inhoud.		VMMn	Ontwikkelde ambou voor de FSD (paragon) en de verspreiding van de FSD op de 16 januari.	↔
2	Overname van de FSD: de FSD is niet in overeenstemming met de FSD-inhoud.		N/A	Verspreid stellen van de FSD (paragon) en de verspreiding van de FSD op de 16 januari.	↔
3	Overname van de FSD: de FSD is niet in overeenstemming met de FSD-inhoud.		N/A	Verspreid stellen van de FSD (paragon) en de verspreiding van de FSD op de 16 januari.	↔

Feitelijke onjuistheden bij punt 2 en 3. Het voorstel van 16 januari is al lang niet meer in beraad bij de KR. Dat heb ik 3/3 al teruggegeven. Dat leidt tot het gedownsizeerde voorstel van 24 januari.

0	De FSD is niet in overeenstemming met de FSD-inhoud.
1	De FSD is niet in overeenstemming met de FSD-inhoud.
2	De FSD is niet in overeenstemming met de FSD-inhoud.
3	De FSD is niet in overeenstemming met de FSD-inhoud.

10

2. Voorbeelden van het voortdurend uitstellen van samenwerking en het niet benutten van de mogelijkheid om te voldoen aan de verplichting om specifieke DHV-specificaties te leveren

- Op 6 oktober 2022 is in een gezamenlijke "benen op tafel" sessie door de Kiesraad geopperd dat het voor de samenwerking en versnelling van de goedkeuring van het FSD erg nuttig zou zijn om de FSD fysiek samen te laten werken aan de FSD-inhoud.
- Op 12 oktober heeft Paragon een uitgewerkt voorstel opgeleverd om het FSD versneld te reviewen en uiteindelijk op 24 en 25 oktober gezamenlijk in 5.1.2.f in een workshop te bespreken en het FSD op 31 oktober af te ronden.
- Op 13 oktober heeft de Kiesraad, na intern overleg, dit voorstel afgewezen en Paragon gevraagd een nieuw voorstel te doen. De reden voor de afwijzing was het idee om de draftversie van de FSD in het Engels met elkaar te delen en te bespreken. Daar ging de Kiesraad niet mee akkoord.

Reactie Kiesraad punt 2

- Bovenstaande weergave is een volstrekt eenzijdige en onvolledige weergave van de werkelijkheid. Onderstaand mail verkeer illustreert hoe het proces is verlopen
- Tevens heeft op dit punt telefonisch overleg plaatsgevonden tussen 5.1.2.e en 5.1.2.e 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: donderdag 13 oktober 2022 16:19

Aan: '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>;

5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Onderwerp: FW: Versnellen goedkeuring proces FSD

Hi 5.1.2.e

Na ons telefonisch overleg en interne afstemming hierbij mijn reactie op onderstaande mail.

Vanuit de aanbesteding is er een werkproces afgesproken dat de Kiesraad review en commentaar in de Nederlandse taal zal uitvoeren op de opgeleverde producten. Uit coulance is er in een eerder stadium al van deze eis afgeweken en is er in de Engelse taal gecommuniceerd. Uit jouw mail blijkt dat er voor de review en commentaar op het FSB ook van afgeweken wordt en dat vinden wij onacceptabel. Als de Kiesraad op kwaliteit wil kunnen monitoren is het gebruik van de Nederlandse taal essentieel.

Zoals je weet hebben wij een reviewronde uitgevoerd op de module PG (FSD 2.0), zoals door jullie is voorgesteld en is dit proces nog niet volledig afgerond.

In onderstaande planning die sinds gisteren - 12 oktober - is toegestuurd wordt aangegeven dat de Kiesraad op 11 oktober review en commentaar met betrekking tot de KS module zou aanleveren. Dit is niet eerder met ons afgestemd en is onrealistisch gezien genoemde data die in het verleden liggen.

Wij hebben afgesproken om per module het FSD te reviewen in samenhang met wireframes, datamodel en procesflow. Deze producten zijn gisteren NIET meegestuurd en voor ons is onduidelijk wanneer wij deze kunnen ontvangen.

Wij zullen niet akkoord gaan met voorgestelde planning en zien graag vanuit Paragon een realistische planning tegemoet in afstemming met de Kiesraad. Uiteraard blijven wij constructief meedenken om het reviewproces te versnellen. Daarbij is het noodzakelijk om het kwaliteitsniveau van de producten te bewaken. Dit lijkt mijn inziens in ons beider belang.

Ik zal 5.1.2.e informeren over mijn antwoord en 5.1.2.e zal hierover contact zoeken met 5.1.2.e 5.1.2.e

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e

.....
KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

.....
T 5.1.2.e
E 5.1.2.e @kiesraad.nl
W www.kiesraad.nl

.....
Van: 5.1.2.e
Verzonden: donderdag 13 oktober 2022 16:24
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: Versnellen goedkeuring proces FSD

Hj 5.1.2.e

Ik heb vanmiddag telefonisch contact gehad met 5.1.2.e De opgeleverde planning van 5.1.2.f (5.1.2.e) vind hij geenszins passen in ons beoogd partnership. Ik heb hem aangeven, zie ook mijn mail met antwoord naar 5.1.2.e dat jij hierover nog contact zoekt met 5.1.2.e

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Verzonden: donderdag 13 oktober 2022 16:05

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e

<5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e

5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Onderwerp: FW: Versnellen goedkeuring proces FSD

Ter info collega's

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Datum: donderdag 13 okt. 2022 4:04 PM

Aan: '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

Onderwerp: FW: Versnellen goedkeuring proces FSD

Hoi 5.1.2.e

Ik stuur je in vertrouwen onderstaande mails door. Ik wil er graag morgen over bellen met je. Lukt dat, bijvoorbeeld om 9 uur of om 13 uur.

Ik ben zeer bezorgd, ook omdat het voorstel dat 5.1.2.e doet/doorstuurt voor mij in niets past bij het gesprek dat we donderdag met elkaar hebben gevoerd.

Ik bespreek het graag.

Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Datum: donderdag 13 okt. 2022 3:34 PM

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Onderwerp: FW: Versnellen goedkeuring proces FSD

Dag 5.1.2.e

Zie onderstaande mail. Ik denk dat 5.1.2.e ook nog bij je op de lijn komt.

Ik constateer dat de frustratie bij 5.1.2.e en 5.1.2.e oploopt en de kwaliteit bij Paragon omlaag gaat.

Neem jij dit s.v.p. op met 5.1.2.e ? 5.1.2.e geeft bij 5.1.2.e aan dat jij dit met 5.1.2.e gaat bespreken.

Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: woensdag 12 oktober 2022 15:00
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: Versnellen goedkeuring proces FSD

Hoi 5.1.2.e

In de aanbesteding is opgenomen dat Nederlands de voertaal is. Daarvan is op de volgende wijze reeds afgeweken (concessie aan 5.1.2.f):

- Workshops waren in het Engels
- Maïls zijn tegenwoordig in het Engels
- Uitleg en nadere specificaties zijn tegenwoordig in het Engels (om te vermijden dat in de vertaling inhoud verkeerd overkomt)

Nu is het ook nog de bedoeling dat wij de Engelse FSD gaan beoordelen (zie beneden in geel en mijn commentaar in rood). Verder heeft Paragon, nadat het 'definitieve' Engelse FSD door 5.1.2.f is opgeleverd, dan 27 en 28 oktober de tijd om zorg te dragen voor de vertaling waarna wij ofwel in het weekend moeten reviewen of blind moeten tekenen bij het kruisje. Verder:

- Zijn wij (5.1.2.f en KR) nog druk bezig met PG. PG is helemaal niet in de planning opgenomen
- Is de eerste termijn (aanleveren review KS) al gepasseerd
- Heeft KR nauwelijks tijd voor review en zeker geen tijd om te controleren of de review correct door 5.1.2.f in het FSD is verwerkt
- Wordt afspraak van vorige week (wij ronden eerst PG af voor FSD, Wireframes en datamodel) nauwelijks een week later al weer geschonden

De voorgestelde planning:

- Maakt een onprofessionele indruk
- Toont aan dat 5.1.2.f naar mijn mening niet betrouwbaar wil plannen. Het bestaat voor mij niet dat zoveel plannings worden gemaakt en met hetzelfde gemak in de prullenbak verdwijnen (en dat zonder uitleg).
- Geeft mij aan dat het bij 5.1.2.f ontbreekt aan respect voor de KR (en eigenlijk ook voor Paragon)

Het lijkt mij goed om onderstaande en deze mail vanmiddag te bespreken. Zeker gezien het feit dat 5.1.2.e en ik alweer uren (in totaal 8) bezig zijn geweest om duidelijk en eenduidig Nederlands in de wireframes voor PG (de eerste drie secties) op te nemen.

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: woensdag 12 oktober 2022 09:45
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: FW: Versnellen goedkeuring proces FSD

Hi 5.1.2.e

Ter info. Laten wij dit einde dag nog even bespreken.

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: woensdag 12 oktober 2022 09:23
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: Versnellen goedkeuring proces FSD

5.1.2.e

Zoals zojuist besproken, heb ik overlegd met 5.1.2.f om de 5.1.2.f's (Fysiek) samen te laten werken om tot een geaccepteerd (is klaar voor stuurgroep akkoord) FSD te kunnen komen op 31 oktober.

5.1.2.f heeft daarnaar gekeken en komt met het volgende voorstel om tot acceptatie te komen.

Ik laat de tekst in het Engels staan voor duidelijkheid:

1. 11/10 Kiesraad to deliver feedback to KS based on FSDv2 in Dutch. PCC translates feedback and 5.1.2.f applies updates to FSD on 13 and 14/10
2. 14/10 Kiesraad to deliver feedback to FB based on FSDv3 in English. 5.1.2.f applies updates to FSD on 17 and 18/10
3. 18/10 Kiesraad to deliver feedback to CSB/GSB based on FSDv3 in English. 5.1.2.f applies updates to FSD on 19 and 20/10
4. 21/10 Buffer
5. 24 and 25/10 joint revision of the final FSD in 5.1.2.f ik vermoed in het Engels

6. 26/10 5.1.2.f delivers to PCC for translation En wie controleert de vertaling?
7. 31/10 Kiesraad sign-offs

24 en 25 oktober is dan gezamenlijk in 5.1.2.f de laatste revisies op het FSD, uitgaande van akkoord met en uitvoeren van daarvoor aangegeven planning.

5.1.2.f heeft de werkzaamheden bekeken en geanalyseerd en ziet geen reden voor samenwerken.

De analyse is als volgt:

1. Kiesraad revision of each module in FSD. This is an **autonomous offline activity** involving 5.1.2.e and any other needed to analyse the information provided.
2. Kiesraad to provide feedback through comments in the FSD. This is an **autonomous offline activity by Kiesraad**
3. 5.1.2.f to review the feedback from Kiesraad. This is an **autonomous offline activity by 5.1.2.f**
4. Discussion / clarification of doubts between Kiesraad and 5.1.2.f This is a **joint activity**. It could be in a room or remotely as we did with PG during 2 hours.
5. 5.1.2.f to update the FSD / clarify feedback from Kiesraad. This is an **autonomous offline activity by 5.1.2.f**

So, from our perspective activities (1, 2) are for Kiesraad to do autonomously, while activities (4, 5) are for 5.1.2.f to do autonomously. Only activity 4 is a joint activity that could be done in a room or remotely.

Graag hoor ik wat je van het 5.1.2.f voorstel vindt.

Wellicht moeten we daarover een gesprek hebben voor je me een reactie stuurt.

Met vriendelijke groet,

Kind regards,

5.1.2.e

• Op 24 oktober heeft Paragon dit nieuwe voorstel, eerdere bezwaren in aanmerking genomen, aan de Kiesraad voorgelegd. In dit voorstel wordt gestreefd naar een goedkeuring van het FSD per 12 december. Dit voorstel is door de Kiesraad op 26 oktober afgewezen. De Kiesraad heeft aangegeven meer review tijd nodig te hebben dan was ingepland.

Reactie Kiesraad

- Bijgevoegd mailverkeer.
-

Van: 5.1.2.e
Verzonden: woensdag 26 oktober 2022 12:01
Aan: '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: FW: Voorstel review per module

Hij 5.1.2.e en 5.1.2.e

Het voorstel om te komen tot versnelling heb ik binnen de Kiesraad besproken.

Mede gezien de ervaringen vanuit de beoordeling BRD en de FSD PG module blijkt dat er toch meerdere iteratie rondes nodig zijn. Op de 2^e reviewronde van de PG module hebben wij toch nog een 130-tal opmerkingen.

Om de kwaliteit te kunnen borgen in deze cruciale analysefase van het project, hebben wij – zoals voorheen is afgesproken – een reviewdoorlooptijd van 1 week nodig, waarbij wij nu integraal het FSD, wireframes, datamodel en procesflow beoordelen.

Laten wij samen vanmiddag, tijdens ons planningsoverleg, nog eens kijken naar mogelijkheden van versnelling.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 25 oktober 2022 10:24
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; '5.1.2.e' <5.1.2.e@dtv.minvenj.nl>
Onderwerp: Review FSD (incl. Wireframes / Datamodel / Procesflow)

Collega's,

De druk bij Paragon/5.1.2.f neemt toe om de eerste oplevering april 2023 te gaan halen!

Gisteren in mijn afstemming met 5.1.2.e en 5.1.2.e wordt daarom voorgesteld om het FSD reviewproces van één module in een doorlooptijd van 1 week uit te voeren. Dit betreft de beoordeling van het FSD/Wireframes/Datamodel/Procesflow.

Uitgangspunt: 5.1.2.e werkt maandag niet, 5.1.2.e werkt woensdag niet en 5.1.2.e is in principe alleen op de vrijdag beschikbaar voor DHV, waardoor wij onze review uitvoeren op de donderdag/vrijdag en onze eindbeoordeling op donderdag. Gezien onze bezetting zullen wij dan onderstaand schema gaan volgen.

- Dinsdag - oplevering (5.1.2.f)
- Woensdag -vertaling (PCC)
- Donderdag - review (Kiesraad)

- Vrijdag - review (Kiesraad)
-
- Maandag – vertaling (PCC)
- Dinsdag – terugkoppeling review via web of bezoek (Samen)
- Woensdag – vertaling review (PCC)
- Donderdag – eind beoordeling (Kiesraad)

Bovenstaande is sterk afhankelijk van de tijdige oplevering vanuit 5.1.2.f./Paragon en de kwaliteit van de oplevering. Wij doen GEEN concessie aan de KWALITEIT van ons reviewproces; indien meer tijd nodig is dan nemen wij die tijd.

De volgorde van beoordeling van de modules, wordt door Paragon aangegeven, is als volgt:

1. PG – 35 (pagina's in FSD) → Loopt
2. KS – 58
3. ??

Gezien de ervaringen van de afgelopen periode lijkt mij dit een te krappe periode in doorlooptijd. Maar laten wij het een kans geven en kijken waar 'de wal het schip keert'.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

• *Om dan in ieder geval uiting te geven aan de wens de 5.1.2.e's fysiek samen te laten werken, heeft Paragon op 2 november voorgesteld de Paragon 5.1.2.e's op 8 en 9 november ten kantore van de Kiesraad gezamenlijk één module van het FSD te behandelen en af te ronden. De Kiesraad heeft dit voorstel niet geaccepteerd.*

Reactie Kiesraad

- Over een fysieke afspraak is bij projectteam Kiesraad niets bekend. Wel is er een webex meeting gepland om reviewcommentaar te bespreken met 5.1.2.e 5.1.2.f

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: woensdag 2 november 2022 17:01
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: PG review

Top dank je.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: woensdag 2 november 2022 16:47
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: PG review

Hoi 5.1.2.e

Het overleg is ingepland en 5.1.2.e heeft al geaccepteerd.

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: woensdag 2 november 2022 16:14
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: PG review

5.1.2.e

We hebben n proces afgesproken, daar willen we ons aan houden.

De Taal gerelateerde opmerkingen zullen door Paragon worden opgepakt dat hoeft niet besproken te worden.

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: woensdag 2 november 2022 16:04
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: PG review

Hoi 5.1.2.e

Ik kan zeker een webex sturen. Er zijn echter een tweetal aandachtspunten:

- 5.1.2.e en ik hebben nog niet gezamenlijk de review kunnen bespreken. Dus misschien zitten er nog opmerkingen in die door onderling overleg waren vervallen

- Veel van de punten zijn het Nederlands of dat Nederlandse tekst niet klopt bij de afbeelding. Ik vrees dat 5.1.2.e dit niet gaat oplossen

Zal ik een overleg inplannen?

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: woensdag 2 november 2022 15:43
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: PG review

5.1.2.e (5.1.2.e)

5.1.2.f (5.1.2.e) kan vrijdag van 11:00 tot 12:30

Als dat bij jou past kan jij een webex sturen?

Met vriendelijke groet,

Kind regards,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: woensdag 2 november 2022 13:04
Aan: '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Onderwerp: Warme overdracht KS wirreframes
Urgentie: Hoog

Hi 5.1.2.e

Nog even in de agenda's gekeken. Graag warme overdracht KS wireframes op 8 november (10-11 uur).

Dus niet in de middag 15 uur.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

• Op 9 november is een nieuw, van een detail planning voorzien, uitgebreid voorstel voor review van het FSD naar de Kiesraad gestuurd; daarin opgenomen review rondes en afrondende workshops. Dit voorstel zou resulteren in een afgerond FSD op 20 december 2022.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: woensdag 9 november 2022 11:53

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: Definitie fase voorstel

5.1.2.e

Blijgesloten de mpp voor wat we zojuist besproken hebben.

Ik ben benieuwd of we er mee aan de slag kunnen.

Met vriendelijke groet,

Kind regards,

5.1.2.e

• *Op 10 november heeft de Kiesraad Paragon van commentaar voorzien op dit voorstel. Hoewel het voorstel van Paragon was gebaseerd op door de Kiesraad aangegeven reviewtijd per module; geeft de Kiesraad nu aan bijna dubbel zoveel reviewtijd nodig te hebben.*

Reactie Kiesraad

- Paragon komt met een onrealistisch planning qua reviewtijd, Kiesraad geeft aan minimaal 5 werkdagen nodig te hebben. Anderszijds opleverdata kloppen niet in de planning (zie onderstaand). Zie ook samenvattend punt aan het einde van punt 2.

Van: 5.1.2.e

Verzonden: donderdag 10 november 2022 19:51

Aan: '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Onderwerp: RE: Definitie fase voorstel

Hi 5.1.2.e en 5.1.2.e

Zoals vanmiddag besproken behoeft het fase voorstel, opgesteld door Paragon/5.1.2.f een aanpassing op de doorlooptijden die nodig zijn voor de review van de deliverables (FSD/Wireframes/Datamodel/Procesflow) vanuit de Kiesraad.

We hebben afgesproken dat er minimaal 5 werkdagen nodig zijn voor de 1^e review ronde en 2 werkdagen voorafgaand aan de finale workshop.

Gezien de ervaringen met de PG module (FSD/Wireframes) zijn een verbeterde kwaliteit en volledigheid van deze deliverables een noodzakelijke voorwaarde om te komen tot de haalbaarheid van dit fase voorstel. Ik verwacht hierop nu een actieve sturing gezien geplande QA activiteiten hiervoor.

Het afgestemde DHV delivery proces blijft op dit fase voorstel van toepassing.

Zoals wij gezamenlijk hebben vastgesteld moeten er in het huidige voorstel nog een aantal correcties worden doorgevoerd op activiteiten die nu eenzelfde opleverdatum hebben.

Het voorstel om vanuit de Kiesraad de teksten op de wireframes te vertalen (ENG-NL), zoals voorgesteld in mijn mail van 4 november, is nog niet formeel bekrachtigd vanuit Paragon/ 5.1.2.f. Gezien nu de kortere tijdsspanne tussen de oplevermomenten en onze afgifte van het reviewcommentaar, zullen wij dit voorstel heroverwegen.

Misschien is het goed om basis van dit fase voorstel nog een schriftelijke toelichting toe te voegen per activiteit, zodat voor alle partijen duidelijk is wat elkaars verwachtingen zijn bij de uitvoering hiervan.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

• *Op 11 november levert Paragon een hernieuwde planning aan bij de Kiesraad, de gewenste langere reviewtijd daarin opgenomen. De datum voor het afronden van het FSD verschuift van 20 december 2022 naar 31 januari 2023.*

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: vrijdag 11 november 2022 15:44
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Onderwerp: RE: Definitie fase voorstel

5.1.2.e

We hebben naar aanleiding van jouw opmerkingen een en ander in de planning aangepast:

- Per module 5 dagen beoordeling tijd en voor de gemeenschappelijke afronding workshop 2 dagen leestijd.

Dit heeft in het bijgevoegde plan geresulteerd.

Ook zijn de activiteit overlappen eruit gehaald; zoals je kan zien in bijgevoegde teamview.

Een korte omschrijving van de activiteiten heb ik gegeven in bijgevoegde Excel beschrijving activiteiten.

Ik hoop dat we hier samen mee aan de slag kunnen.

Over de vertaling van Wireframes moeten we apart (maandag?0 nog ns overleggen.

Vriendelijke groet en fijn weekend,

Met vriendelijke groet,

Kind regards,

5.1.2.e

• Op 17 november verwerpt de Kiesraad het hernieuwde voorstel. Nu wenst de Kiesraad nog een extra review ronde per module. En moet er rekening gehouden worden met afwezigheden van medewerkers.

Van: 5.1.2.e
Verzonden: donderdag 17 november 2022 10:49
Aan: '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: Definitie fase voorstel

Hi 5.1.2.e

Gisterenmiddag heb ik van jou vernomen dat de oplevering van de KS module in het FSD en de KS wireframes op maandag 21 november gaat plaatsvinden in plaats van 15 november. De door jouw afgegeven planning van 14 november is daarmee al niet meer actueel en heeft daarom voor ons geen toegevoegde waarde.

Na intern beraad kan de Kiesraad zich helaas niet vinden in deze planning omdat uit ervaringen van de afgelopen periode is gebleken dat er meerdere iteraties nodig zijn om te komen tot juiste en volledige requirements. In de voorgestelde planning zijn deze iteratie momenten nu slechts beperkt tot twee, dit lijkt ons op voorhand onvoldoende. Tevens is er geen rekening is gehouden met de beschikbaarheid van de Kiesraad medewerkers rondom de feestdagen in december. Ik had aangegeven dat 5.1.2.e afwezig is van 19 dec - 23 dec, daarnaast zijn ook 5.1.2.e 21 dec- 4 jan, 5.1.2.e 26 dec- 3-jan afwezig. Deze zijn allemaal belangrijk in het reviewproces.

Ik wil voorstellen om het oplever- en reviewproces van de KS module (FSD/Wireframes) te doorlopen en op basis daarvan het benodigde aantal reviewmomenten te bepalen en de planning hierop aan te passen.

Ten aanzien van de geplande workshops lijkt dit ons een prima voorstel en kan zeker het wederzijds begrip verhogen. Hierbij wordt echter wel de Engelse versie besproken, terwijl wij de Nederlandse tekst zullen moeten beoordelen en daar spelen de 5.1.2.f 5.1.2.f 5.1.2.f geen rol in. Als na de vertaling er weer vragen zijn bij onze beoordeling komen wij slechts beperkt verder en kan het FSD nog steeds niet worden afgetekend. Laten wij dan ook kijken hoe deze werkwijze ten aanzien van KS verloopt en zo nodig hierin bijsturen.

Met betrekking tot de wireframes zien wij toegevoegde waarde en versnelling als er werksessie (webex) worden gepland om deze gezamenlijk te doorlopen en te beoordelen. Waarbij met name functionele opmerkingen worden afgestemd,

Heb je naar aanleiding van bovenstaande nog behoefte aan afstemmen, zoek dan gerust contact.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e

- *Op 22 november stelt Paragon een nieuw plan voor, met inachtneming van de vakantiedagen van de Kiesraad medewerkers. De datum voor het afronden van het FSD wordt daarmee 13 februari. De extra review ronde per module zit hierin niet verwerkt.*

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: dinsdag 22 november 2022 10:15
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: hernieuwde planning

5.1.2.e

Bijgevoegd de hernieuwde planning, rekening houdend met nieuwe delivery datum en de afwezigheid rond kerst/jaarwisseling.

Ik zal nog inhoudelijk reageren op jouw e-mail naar aanleiding van de eerste planning.

Met vriendelijke groet,

Kind regards,

5.1.2.e

- *Teneinde de gewenste fysieke samenwerking te beginnen, stelt Paragon op 23 december opnieuw voor eind januari een workshop te houden voor het gezamenlijk afronden van 3 modules. Op 2 januari gaat Kiesraad akkoord met een workshop en vraagt concrete data daarvoor. Op 3 januari stelt Paragon voor dit op 24, 25 en 26 januari te doen. Dit stuit weer op bezwaar bij de Kiesraad vanwege afwezigheid van een van de business analisten. Uiteindelijk wordt besloten een workshop rondom de module voor Politieke Groeperingen te houden op 17 januari. Met een duur van maximaal een halve dag, want het valt samen met een stuurgroep vergadering. Het voorstel van Paragon om de business analisten gewoon om 9 uur te laten starten wordt verworpen.*

Van: 5.1.2.e
Verzonden: vrijdag 13 januari 2023 14:10
Aan: '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Onderwerp: RE: Workshop 17 januari - starttijd 12 uur

Hi 5.1.2.e

Voor deze sessie zou een halve dag voldoende moeten zijn. Wij gaan een aantal voorbeelden (met het gehele team) presenteren waarbij wij aangeven wat daarbij onze bevindingen zijn. Daarnaast presenteren wij een voorstel hoe te komen tot betere documentatie w.o. een volwaardig FSD.

De meeting vindt ook via webex plaats omdat 5.1.2.e in 5.1.2.f aanwezig is. Daarbij zou wat mij betreft ook 5.1.2.e en 5.1.2.e kunnen aansluiten.

Laten wij anders vanmiddag nog even bellen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e

.....
KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

.....
T 5.1.2.e
E 5.1.2.e @kiesraad.nl
W www.kiesraad.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: vrijdag 13 januari 2023 13:53
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: Workshop 17 januari - starttijd 12 uur

Beste 5.1.2.e

Ik vind anders de reis van de analisten van 5.1.2.f voor slechts een halve dag met elkaar praten echt niet zinvol. Wij (Jij en ik) haken tussen 10 en 11.30 even af. En 5.1.2.e haakt dan om 12 uur aan. Eventuele punten van en voor hem kunnen we dan toch alsnog agenderen?

Als jullie eerst algemene zaken willen bespreken dan pakken we daar het eerste uur voor, of we beginnen om half 9, dan hebben we anderhalf uur. En 5.1.2.e en de business analisten starten daarna om 10 uur met de business analisten van de Kiesraad met het bespreken van de Wireframes van PG.

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: vrijdag 13 januari 2023 11:54
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Onderwerp: Workshop 17 januari - starttijd 12 uur

Hi 5.1.2.e

Even via de mail, telefonisch was je even niet bereikbaar.

In mijn overleg vanmorgen met de business analisten kwam naar voren dat 5.1.2.e pas om 12 uur kan aansluiten. Wegens zijn vakantie kon ik dat niet eerder met hem afstemmen.

Zelf hebben wij ook nog de stuurgroep van 10-11:30 uur gepland staan. Mijn voorstel is dan ook om de workshop vanaf 12 uur te laten starten.

Ik vind het belangrijk dat ik gedurende de gehele workshop aanwezig ben. Zoals aangeven zullen wij middels een aantal presentaties de knelpunten in het specificatie en reviewproces met jullie delen.

Uiteraard zijn jullie eerder welkom in Den Haag, maar starten wij pas om 12 uur met een lunch als aftrap. Hopelijk kun jij je vinden in dit voorstel.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

-
- *Bovendien weigert de Kiesraad deze workshop te betitelen als workshop maar hanteert men de term "werksessie".*

Reactie Kiesraad

- De term werksessie is gehanteerd om daarmee aan te geven dat er nog geen finaal FSD document beschikbaar was om te beoordelen en goed te keuren, waar Paragon stuurde op afronding van FSD in de workshops waarbij Kiesraad uit oogpunt van kwaliteit nog geen goed gevoel had.

- *Verdere workshops voor andere modules schuiven op in de tijd door verschillende redenen en moeten nu nog altijd worden ingepland.*

Reactie Kiesraad

Samenvattend

- Paragon komt met planning(en) die vooraf niet zijn afgestemd met de Kiesraad waardoor een bijstelling van de planning nodig is. De reviewtijd vanuit de Kiesraad is minimaal 5 werkdagen mede gebaseerd op de aan/afwezigheid van medewerkers (4 dagen x 9 uur). Gezien het aantal opmerkingen is deze reviewtijd noodzakelijk. Dit betreft niet alleen de review van het FSD maar ook van de wireframes, procesflow en datamodel.
- Wij hebben altijd, ook gedurende de afstemming over de plannings, doorgewerkt aan het reviewen van het FSD en overige deliverables.
- Per 1 februari 2023 heeft de lead 5.1.2.f (5.1.2.e 5.1.2.e) 5.1.2.f verlaten waardoor veel kennis over het verkiezingsproces en de uitwerking hiervan in FSD's verloren is gegaan.
- Gezien de huidige stand van zaken is nog geen enkele module (PG/KS/FB/RP) volledig afgerond in de verwerking van ons reviewcommentaar op FSD en Wireframes. Hoe realistisch waren dan eigenlijk de voorgestelde plannings?

3. Voorbeelden van veranderend ontwerp

- In de aanbesteding is gevraagd om een decentraal ontwerp van het DHV. De Kiesraad is zelf reeds lange tijd bezig met het bepalen wat exact de decentrale werking van het DHV zou moeten zijn. Op 22 maart wordt door de projectmanager aangegeven dat dit nog steeds niet is vastgesteld.

- Tijdens de workshops blijkt dat de functionaliteit van het verkiezingsorgaan NBSB anders is dan in de door de Kiesraad verstrekte functionele eisen is vastgelegd. De discussie die hieruit ontstaat zorgt voor veel extra werk van de business analisten van beide partijen.

- **Basic data**

- In de analyse en ontwerpfase bestaat er begin november 2022 onduidelijkheid over de definitie van de zogenaamde basic data van het DHV. Er is in de weken daarvoor uitgebreid overleg geweest tussen de Business Analisten (S126's) van Paragon en de Kiesraad over dit onderwerp. Op 27 oktober wordt in een daarvoor opgezette call een lijst met vragen doorgenomen over deze basic data. Omdat niet alle vragen kunnen worden beantwoord door de Kiesraad S126 stelt deze voor om die basic-data uit te sluiten van het DHV. Omdat deze wel worden genoemd in de RFP-documentatie, is uitsluiten volgens Paragon geen optie. Het uitblijven van deze gegevens verhindert de ontwikkeling van de Functioneel Beheer (FB) module. Op 3 november hebben 20 van de 87 basic datagegevens de aanduiding Uitgesloten of Kan worden verwijderd. Paragon verzoekt de Kiesraad om de gegevens toch op te leveren. Besloten wordt om dit vraagstuk bij de S126 van de Kiesraad te beleggen. Op 5 december wordt het vraagstuk besproken. De S126 geeft daarbij aan dat hij geen extra input zal leveren omdat dit al door de Business Analisten van de Kiesraad is bekeken. De functionele specificaties van de FB Module worden inclusief basic data vervolgens op 11 december opgeleverd conform de input van de Kiesraad. Op 10 januari 2023 ontvangt Paragon de review van het FSD, met daarin toch aanpassingen m.b.t. de basic data. Dit heeft vergaande consequenties voor het tot dan toe gehanteerde datamodel. Hierdoor is uiteindelijk een enorme hoeveelheid rework noodzakelijk van niet alleen de FB-module, maar ook van reeds ontwikkelde stukken van de PG en KS-modules. Hieraan zijn voor Paragon extra kosten verbonden van meer dan €100.000.

Reactie Kiesraad punt 3

- Het NBSB is door Paragon buiten scope geplaatst omdat het niet zou zijn opgenomen in de aanbesteding, terwijl dit wel is opgenomen in de aanbesteding. En wordt nu weer als reden opgenomen voor vertraging.
- De basic data vormen een essentieel onderdeel van de Functioneel Beheer module. En kunnen daarmee niet buiten het FSD blijven. Daarin zijn Paragon en Kiesraad het eens. Het goedkeuren van basic data in een Excel, los van de overige functionaliteiten van de FB module en niet in een context geplaatst in een FSD is door de Kiesraad inderdaad afgewezen. Dit is een onredelijke eis van Paragon.
- Verdere opmerkingen:
 - Er was geen overeenstemming over de basic data zoals opgenomen in het FSD. Als dan later wijzigingen nodig zijn is dit voor rekening en risico van Paragon. Daarop is Paragon al meermaals gewezen
 - Welke wijzigingen het betreft en welke vergaande consequenties gemaakte keuzes hebben zijn niet gedeeld met de Kiesraad. Dit komt als een verrassing. Jammer dat Paragon hierover niet eerder in contact is getreden met de Kiesraad. Dan hadden wij samen aan een voor beide partijen goede oplossing kunnen werken
 - De meer dan € 100.000,- is op geen enkele wijze onderbouwd. En zoals eerder geschreven, Paragon is meermaals gewezen op dit risico.

Onderstaand bijbehorende emails.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@dtv.minvenj.nl>
Verzonden: donderdag 10 november 2022 08:51
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: Basic Data

Beste 5.1.2.e

Ik heb verdiept in deze problematiek.

Het lijkt mij dat gevraagd wordt om de te beheren data (en dat is in feite de FB module) nu al vast te stellen. De te beheren data is echter een gevolg van de manier waarop de diverse 'inhoudelijke' modules (KS,PG etc) werken. Ik zou de FB module dan ook altijd als laatste doen.

Door de ontwerpen van andere modules kunnen de inzichten in de te beheren gegevens in de FB module ook weer wijzigen. Het risico van vaststelling is dat bij wijzigingen als gevolg van voortschrijdend inzicht uit andere modules de aanpassingen aan de FB module als RFC gezien worden. \$\$\$\$

Ik zie hooguit mogelijkheden om een conditioneel accord te geven binnen de scope van de modules waar we een akkoord op het FSD geven

5.1.2.e

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: dinsdag 8 november 2022 15:29
Aan: '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: FW: Basic Data

Hoi 5.1.2.e

Zou je ajb intern willen bespreken dat het (regelmatig) opnemen van formuleringen met de strekking "als Kiesraad niet of niet voor bepaalde tijd reageert, dan kan planning niet worden gerealiseerd door Paragon/5.1.2.f"

Het werkt niet en klopt ook niet. In onderstaande moet ik bv 5.1.2.e gelijk geven. Het doet de onafhankelijk lezer vermoeden dat Kiesraad hier voor een vertraging verantwoordelijk is en dat is niet zo.

Ik praat er graag met je over verder, ook in het kader van partnership.

Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: dinsdag 8 november 2022 15:20
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Onderwerp: RE: Basic Data

Hi 5.1.2.e

Even een reactie op onderstaand bericht. De stelling dat je aangeeft dat er geen akkoord komt door 5.1.2.e vind ik niet correct en ook niet wenselijk. Dit suggereert dat wij niet zouden willen meewerken. Wij beoordelen deze sheet namelijk in samenhang met de modules in het FSD, de wireframes, het datamodel en de procesflow.

Wij zien dit document als een intern 5.1.2.f document en niet als een document dat door ons moet worden afgetekend. Als er inhoudelijk vragen zijn dan vernemen wij dat graag en zullen wij deze beantwoorden.

Bovendien staat er in de sheet bijvoorbeeld in tab 'basis data management' bij veld S30 'Pending to discuss internally 5.1.2.f'. Derhalve lijkt het document daarmee nog onderhanden.

Mag ik je verzoeken om voortaan zaken betreffende de opleveringen, planningen e.d. uitsluitend nog direct met mij af te stemmen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

4. Voorbeelden van het te laat verstrekken van informatie waardoor rework ontstaat of niet wordt ingegaan op prioritaire verzoeken met als gevolg vertraging van het proces

• Op 14 februari stuurt Paragon een mail naar Kiesraad dat voor het afstemmen van de fysieke connectie voor de LogCollector, contact kan worden opgenomen. Als de fysieke connecties duidelijk zijn, kunnen de functionele afspraken gemaakt worden. Op 14 maart wordt duidelijk dat hier nog geen actie op is ondernomen.

Reactie Kiesraad punt 4

- Al sinds augustus 2022 probeert de Kiesraad security logging in te richten, waarbij de log collector een vitale rol speelt. Hiertoe hebben Paragon, Logius (die de security monitoring in hun SOC zal operationaliseren) en de Kiesraad vanaf augustus een tweewekelijks overleg. Tot twee keer toe heeft Logius, in hun kwartaalplanning (Q3 2022 en Q1 2023), op basis van door Paragon aangeleverde informatie over de verwachte oplevering van de log collector, ruimte gereserveerd voor het aansluiten van de log collector op hun SIEM omgeving.
- Tot en met het overleg van 14 maart 2023 is de boodschap vanuit Paragon consistent geweest dat er nog geen koppeling gerealiseerd kon worden, omdat de log collector nog niet gereed was. De opleverdatum voor de log collector was initieel oktober 2022. Dit is later door Paragon verschoven naar december 2022, januari 2023 en maart 2023. Ook tijdens het overleg van 14 maart, geeft Paragon aan dat er onvoldoende informatie is over de technische details voor een fysieke koppeling.
- Op 15 maart koppelt Paragon terug tijdens een security en connectiviteitsoverleg dat de informatie er wel is, en stelt voor om technische experts bij elkaar te brengen. Dit gebeurt tijdens het volgende reguliere SOC overleg met Paragon, Logius en de Kiesraad, waar experts vanuit 5.1.2.f bij aansluiten.
- Dat de log collector niet tijdig opgeleverd is, en er nog geen koppeling met het SOC van Logius is gerealiseerd, valt de Kiesraad niet te verwijten. De oorzaak ligt volledig in het niet tijdig opleveren van de log collector. Merk ook op dat de dienstverlening van Logius iets is wat de Kiesraad afneemt. Hier zijn offertes voor getekend, en is er ook vanuit Logius tijd en

moeite geïnvesteerd, uitgaande van tijdslijnen zoals door Paragon aangegeven en niet gehaald.

• *Langdurige oplevering van informatie die nodig is voor de implementatie van de infrastructuur. Zoals: informatie over Diginetwerk, IP reeksen, bepaling en registratie van domeinnamen, oplevering eherkenningsmakelaar, aanmelden Kiesraad bij KPN dienst sealing en signing, mail-server naam (t.b.v. Mail-relay), overeenkomst Kiesraad-RVIG i.v.m. BRP toegang test en pilot omgeving.*

Reactie Kiesraad

- Informatie over Diginetwerk
 - Welke informatie over Diginetwerk mist Paragon? KPN is de beheerder van één van de koppelnetwerken binnen Diginetwerk. Bij KPN is meer informatie beschikbaar over Diginetwerk dan bij de Kiesraad. Welke rol verwacht Paragon hierin van haar klant (de Kiesraad)?
- IP reeksen
 - IP reeksen zijn bedoeld voor allowlisting (security maatregel) op de productieomgeving. Deze zijn niet noodzakelijk voor oplevering – zoals ook gecommuniceerd met Paragon. Het IP adres waarmee de Kiesraad via Diginetwerk de DHV applicatie gaat benaderen is doorgegeven aan Paragon.
- Bepaling en registratie van domeinnamen
 - De binnen DHV te gebruiken domeinnamen voor aan het internet gekoppelde modules zijn al op 6 december naar Paragon gecommuniceerd (mail aan 5.1.2.e 5.1.2.e en 5.1.2.e). Op 18 januari is aan Paragon het IP-adres doorgegeven voor gebruik van de module-U binnen Diginetwerk (mail aan 5.1.2.e en 5.1.2.e). Welke domeinnamen mist Paragon nog?
- Oplevering e-herkenningsmakelaar
 - Over de rolverdeling en verdeling van verantwoordelijkheden bij het inrichten van de eHerkenningmakelaar verschillen de Kiesraad en Paragon van mening. Hierover vindt nog overleg plaats tussen beide partijen.
 - Merk op dat een herkenningsmakelaar makkelijk te realiseren: aanvraag kost 500 euro en er is dan binnen 3-5 werkdagen toegang tot de pre-productie omgeving. Mocht dit daadwerkelijk op een kritisch pad komen, kan altijd een dergelijke functionaliteit, al dan niet tijdelijk, snel worden gerealiseerd door Paragon.
- Aanmelden Kiesraad bij KPN dienst sealing en signing
 - De eSealing dienst is, zoals ook door Paragon bevestigd, volledig voor rekening van Paragon. De Kiesraad is geen partij in het inregelen van deze dienstverlening.
- Mail-server naam (t.b.v. Mail-relay)
 - De exacte vraag was geruime tijd niet duidelijk, maar is al geruime tijd beantwoord. Op dit moment staat er nog wel een vraag over welke delen gebruik moeten maken van externe mailvoorziening tbv authenticatie. Deze vraag ligt al geruime tijd bij Paragon.

- Antw BRP
 - De overleggen hierover lopen al vanaf augustus vorig jaar ook daarbij is Paragon betrokken. De documentatie m.b.t. BRP is al op 24 oktober 2022 gedeeld met Paragon.
 - Op 26 oktober is ook [5.1.2.f](#) aangehaakt vanuit Paragon op dit onderwerp.
 - Pas op 8 februari geeft Paragon aan gebruik te willen maken van een API voor de koppeling BRP (andere koppeling dan bij OSV2020).

Onderstaand aanvullend mails.

Van: [5.1.2.e](#) <[5.1.2.e](#)> [@paragon-cc.nl](mailto:5.1.2.e@paragon-cc.nl)>
Verzonden: woensdag 8 februari 2023 16:11
Aan: [5.1.2.e](#) <[5.1.2.e](#)> [@kiesraad.nl](mailto:5.1.2.e@kiesraad.nl)>; [5.1.2.e](#) [@snpbv.nl](mailto:5.1.2.e@snpbv.nl)
CC: [5.1.2.e](#) <[5.1.2.e](#)> [@kiesraad.nl](mailto:5.1.2.e@kiesraad.nl)>
Onderwerp: RE: BRP-API

[5.1.2.e](#)

Van een van de architecten voor DHV ontving ik het volgende bericht.

Graag wil ik overleggen / horen of we deze oplossing route verder kunnen bewandelen.

As part of the process of setting election lists in KS the system has to verify the candidates against the BRP register. Initially we have been pointed to use the [stuuringGBABericht](#) webservice that is implemented as a SOAP API. Making some research we came across with a project from Haal Centraal (<https://vng.nl/projecten/haal-centraal>) that exposes the BRP as a JSON REST API.

From the technical point of view using a REST API is a more reliable solution and implies much less development effort and time. Moreover, it seems that the API will be available on Internet which would allow our developers to validate the integration before moving to [5.1.2.f](#)

We contacted them via email to request more info about the project and the product owner replied to us offering a way to set up our own local environment to try the API out, by using docker compose: <https://brp-api.github.io/Haal-Centraal-BRP-bevragen/getting-started-v2> .

They are also kind to arrange a meeting to answer our questions.

We think it would be beneficial for the project if we take advantage of their offer and explore if the Haal Centraal project is suitable for us, that is, it covers our needs on functional, costs, security and performance.

Met vriendelijke groet,

Kind regards,

5.1.2.e

Reactie Kiesraad

- Op vrijdag 10 februari is er een webex meeting georganiseerd met Rivg / 5.1.2.e / Ontwikkelaars 5.1.2.f / 5.1.2.e voor bespreken van deze koppeling.
- 5.1.2.e heeft op 9 maart overleg over de werking van de BRP uitvraag met 5.1.2.e (5.1.2.a 5.1.2.f). Daaruit blijkt dat 5.1.2.f de werking niet helemaal begrijpt ook in vervolg overleggen wordt dit niet duidelijk.
- De Kiesraad maakt een afspraak met Rivg op 29 maart voor een nadere uitleg over de werking. De 5.1.2.a's (5.1.2.f 5.1.2.e / 5.1.2.e) zijn hierbij niet aanwezig ivm 'verplicht' verlof. Er wordt door 5.1.2.e een notitie opgesteld over de werking en deze wordt gedeeld met 5.1.2.e / 5.1.2.e
- 5.1.2.e heeft een testaccount bij Rivg aangevraagd om zo al aan te kunnen sluiten om de Rivg Haal Centraal testomgeving. Informatie is afgestuurd naar 5.1.2.e op dinsdag 4 april 2023.

5. Voorbeelden van gevallen waarin het gevraagde ontwerp buiten de scope valt

Review PG module v 2, 26 oktober 2022

• *Opmerken op datamodel, deze heb ik in dit document opgenomen. Het model is geheel in de Engelse taal, of we dit vertalen en een NL-datastructuur gebruiken is minimaal een punt van overleg*

Er zijn geen afspraken gemaakt over het vertalen van het datamodel en het datamodel is ook helemaal geen deliverable in de ontwerpfase. Dit zou ook niet de zorg moeten zijn voor de Kiesraad. Dat er in elk document hierop volgend vragen over worden gesteld zorgt voor vertraging. Hier wordt veel tijd in geïnvesteerd vanuit Paragon om toch antwoorden te kunnen geven op de vragen over het datamodel.

Reactie Kiesraad punt 5

- Een datamodel toont:
 - Gegevens-elementen en de relatie daar tussen
 - Geeft een indicatie of de leverancier begrijpt wat gebouwd moet worden
- Kiesraad heeft meermaals gewezen op het datamodel:
 - Om Paragon te behoeden voor fouten
 - FSD onvolledig en niet diepgaand genoeg is waardoor om aanvullende informatie is gevraagd
- Dat Paragon veel tijd investeert om antwoorden te kunnen geven t.a.v. het datamodel voorspelt weinig goeds omdat een datamodel een van de hoekstenen is van een succesvol ontwerp.
- Er is overleg geweest tussen 5.1.2.e en 5.1.2.e (17 februari 2023) over het datamodel omdat er 2 verschillende versies in omloop waren. Vanuit de Kiesraad is het belangrijk in het kader van transparantie dat ook het datamodel kan worden gepubliceerd.

• Welke app wordt gebruikt voor 2FA?

Er is beschreven hoe dit werkt vanuit het DHV perspectief. De werking en keuze van authenticatie app is onafhankelijk van de keuze van de app. Deze keuze is inmiddels in onderling overleg tussen de Kiesraad en Paragon gemaakt. Het continu doorvragen hierover is niet constructief in het kader van de ontwerpfase.

Reactie Kiesraad

- Het gebruik van de app is essentieel voor de two factor authentication. Zonder deze app is het voor gebruikers zonder eHerkenning (bijvoorbeeld alle burgers voor de PG module voor het opstellen van een kandidatenlijst) niet mogelijk om in te loggen in DHV. Dan is het toch logisch om te vragen:
 - Welke app stelt Paragon voor?
 - Hoe werkt deze functioneel?
 - Hoe kan de gebruiker zijn account koppelen? Of herkoppelen als er iets fout gaat?
- In de aanbesteding is aangegeven dat DHV een makkelijk bruikbaar programma moet zijn met lage drempels voor de gebruiker. Paragon heeft dit in het aanbod onderschreven. Dan geldt dit dan toch ook voor de app's waar gebruik van moet worden gemaakt?

Commented [5.1.2.e]: 5.1.2.e vraagt het nog na bij 5.1.2.e / 5.1.2.e

Review van FB module v 3.4.1., 2 januari 2023

• In de documenten set zitten documenten met matrices van variabele breedte en diepte. Bijvoorbeeld in overzichten van de aantallen stemmen. Hoe configureer je dit in JASPER en kan dat wel. Het mechanisme waarmee database info in documenten terecht komt (denk aan mergefield zoals MS WORD deze kent) is erg onduidelijk

In aanvulling hierop: Het is mij volledig onduidelijk:

Hoe Jasper Studio werkt?

Hoe Jasper Studio beantwoordt aan de eisen van de aanbesteding?

Hoe Jasper Studio/DHV data uit de database op de juiste plaats in documenten invult?

Hoe DHV het juiste document op het juiste moment toont?

Hoe wijzigingen in documenten kunnen worden doorgevoerd

Het doel van DHV is het genereren van documenten. Dus dit is eigenlijk het belangrijkste onderdeel van de gehele oplossing. Ik zie dat hieraan niet meer dan 11 regels wordt besteed. Dit is niet acceptabel. Mede omdat de documenten die uit DHV moeten komen honderden pagina's dik zijn en bij OSV2020 veel problemen zijn geweest met het genereren van documenten (foute uitlijning, verkeerde tekstblokken, lange namen van kandidaten die onleesbaar werden getoond).

Het doel van de FSD is het ontwerpen van de functionaliteit van de kernoplossing voor verkiezingsbeheer. Daarom is het niet nodig om in de FSD een gedetailleerde uitleg van Jasper te geven. Hoe Jasper werkt komt apart aan de orde zodra het functioneel ontwerp gereed is.

Reactie Kiesraad

- Merkwaardig om te formuleren dat het gebruik van Jasper Reports (een essentieel onderdeel om documenten te genereren, de belangrijkste functionaliteit van DHV) niet in het FSD hoeft te worden beschreven. Het gaat hier om kern functionaliteit. Als kern functionaliteit niet hoeft te worden beschreven in het FSD, wat ontbreekt dan verder nog in de FSD's waar de Kiesraad in functionele zin kennis van zou moeten nemen alvorens tot acceptatie van een FSD over te gaan? Van welke tools maakt Paragon verder nog gebruik waarvan de functionaliteit essentieel is voor het gebruik van DHV?
- 5.1.2e heeft recentelijk nog aangegeven dat hij op zoek is naar een partij die instructies Jasper reports kan geven. Hij begrijpt dat de Kiesraad niet middels een Youtube filmpje zelf moet ophalen hoe de werking is.

Review KS Module v 3.1, 11 december

In dit document staan verwijzingen naar het ontbreken van HSB en NBSB als verkiezingsorganen. Het is De Kiesraad bekend dat ons standpunt is dat dit niet is meegenomen in de aanbesteding. Dat er dan wel in diverse documenten waaronder deze opmerkingen over worden gemaakt vertraagt het proces en zorgt onterecht voor veel commentaar.

Reactie Kiesraad

De vertraging zal zeer beperkt zijn. In het FSD is als reactie opgenomen dat HSB en NBSB buiten scope zijn en niet worden meegenomen in het FSD. De vertraging zal dus eerder in minuten zijn te meten dan in uren.

Review PG module v3.2.2, besproken tijdens de workshop van 17 januari 2023

Tijdens de workshop van 17 januari is er een volledige presentatie verzorgd door de Kiesraad met opmerkingen over het datamodel (hetgeen dus geen onderdeel is van de deliverables of van de functionele specificaties) in document "2 - Kiesraad DHV bevindingen

• *Datamodel_interfaces en-GB.pptx" en een andere presentatie met daarin een voorstel voor een nieuwe manier van business analyse via UML via document "FSD_presentation input.pptx". Wij hebben deze documenten op 17 januari ontvangen van de Kiesraad. Op zich zijn vragen of suggesties voor het datamodel of functionele analyse via UML natuurlijk niet problematisch, maar voor deze fase en de uitdaging om te komen tot afronding van het lopend FSD traject niet op zijn plaats.*

Reactie Kiesraad

- Kiesraad heeft een voorstel geformuleerd om onze bevindingen 'niet volledig' en 'met onvoldoende diepgang' t.a.v. de FSD's door een gestructureerde aanpak volgens een internationale standaard om te buigen naar 'volledig' en 'met voldoende diepgang'. Paragon wijst het voorstel af en komt niet met een alternatief, behalve met een continuering van een onbevredigende aanpak die voor steeds meer vertraging zorgt.
- *Na diezelfde workshop is ook feedback gegeven over de PG module naar aanleiding van de workshop van 17-1. Dit is samengevat in document "PG Module_request for solution design.pdf" dat wij ontvingen op 19 januari 2023. Hierin staan onder meer vragen over hoe gebruikers document templates kunnen creëren. In feite is dat onderwerp onderdeel van de uitleg over de tool die hiervoor is aangeboden (Jasper Reports) en geen onderdeel van het FSD en de daaropvolgende bouw van de software. Vervolgens staan hier vragen over de snelheid van het genereren van de documenten hetgeen onderdeel is van de non functional requirements. Zie ook de opmerkingen hieronder. En wordt nogmaals een suggestie gedaan voor LEAN en Refined software waarin wordt voorgesteld om het adresboek niet op te nemen in de oplossing. Hetgeen in tegenspraak is met de opgeleverde user stories door de Kiesraad. Dit verzoek hebben we naast ons neer moeten leggen omdat het adresboek intussen al was gebouwd.*

Reactie Kiesraad

- Zie de eerdere opmerking t.a.v. Jasper Reports
- Verder is niet om een change gevraagd door de Kiesraad inzake het adresboek. Het adresboek is als voorbeeld genomen hoe een leverancier met kritisch denken en de klant uit te dagen (wat als het adresboek wordt vervangen door een kandidatenlijst?) tot een beter product kan komen.

Feedback op de niet functionele requirements, 18 januari 2023.

- *Het aangeleverde non-functional specification document bevat m.i. uitsluitend de door ons aangeleverde requirements. Ik mis een beschrijving/onderbouwing hoe deze non-functionals worden geïmplementeerd c.q. gewaarborgd.*

Het doel van de ontwerpfase is ook om de functionele requirements te beschrijven en niet hoe dit geborgd wordt. De Kiesraad bepaalt het wat en Paragon het hoe. Bovendien zijn de niet functionele requirements ook geen onderdeel van de functionele requirements. We hebben voor de volledigheid alle niet functionele requirements opgenomen in het BRD en het FSD. Veel niet functionele requirements betreffen echter eisen aan bijvoorbeeld de performance van het systeem. Of aan de beschikbaarheid van de infrastructuur. Het is onmogelijk om te beschrijven hoe dit geborgd zal worden, dat is een combinatie van slimme code en rekenkracht van de infrastructuur. Ik verwijs ook naar punt 18 in Bijlage 1.

Reactie Kiesraad

- In het overleg met [5.1.2.e](#) / [5.1.2.e](#) betreffende de non-functionals is aangegeven om te komen tot een nieuw document waarin een uitleg/toelichting wordt gegeven op de non-functionals. Daarin kan ook worden opgenomen hoe sommige zaken in de operationele uitvoering is geborgd b.v. SLA met [5.1.2.f](#) hosting.

6. Voorbeelden van niet-functioneel commentaar op documenten

Review CSB Module v3.3, 17 februari

- *Ik ben op pagina 55 gestopt met de review. Dit is de eerste keer dat ik werkelijk niet meer verder kom in een FSD. Het verhaal is gewoon niet duidelijk en niet goed gestructureerd en lijkt gewoon haastwerk.*

Het document bestaat uit 57 pagina's. Het duidt niet op een constructieve samenwerking om 2 pagina's voor het einde te stoppen met een review. En dan ook nog eens door geen feedback te geven op wat dan onduidelijk is. Dit zorgt voor navraag en wederzijds noodzakelijk contact wat tijd kost.

- *Ik weet niet meer hoe ik deze tekst moet reviewen.*

Wat wordt dan bedoeld? Wat is niet duidelijk?

- *Vragen over wireframes in de FSD: hoe ziet dit onboarding scherm eruit?*

Hetgeen is te zien in de wireframes. →

- *Dit is heel complex opgeschreven. Daardoor neemt de duidelijkheid aanzienlijk af.*

Zonder aan te geven wat dan onduidelijk is.

- *Waarom wordt deze tabel steeds weer herhaald?*

Wat is het punt dat wordt gemaakt?

Review van FB module v 3.4.1., 2 januari 2023

- De toevoeging van een verkiezingsorgaan betekent dat er een nieuw gebied wordt toegevoegd en dat er dus een verkiezingsorgaan voor dat gebied wordt opgericht. De opmerking: *"Vreemd gaan we een stukje land er bij pikken?"*

Wat is de zin van een dergelijke opmerking?

- Bij de verdiepende uitleg voor de userstory om een einddatum te kunnen instellen tot wanneer uitslaggegevens zichtbaar zijn op het verkiezingsportaal: *"Tamelijk complex mechanisme voor iets wat je ook in je outlook agenda kan zetten".*

Deze opmerking voegt niets toe.

- *Wie is de hoofdgebruiker? Ik ben hier het spoor bijster. Of wordt Hoofdgebruiker FB bedoeld?*

Aangezien het bekend is dat er geen hoofdgebruikers zijn in andere modules is dit een overbodige opmerking.

- *Waarom zou de Hoofdgebruiker FB een wijziging van de gegevens van de Beheerder FB of Medewerker FB moeten goedkeuren? Deze personen zitten misschien een kamer verder?*

Dit is conform functies voor het wijzigen van details in andere modules zo beschreven en de opmerking voegt niets toe.

Review KS Module v 3.1, 11 december

- Opmerking: *"Wat gebruiken wij: hij of zij? Het kan zijn dat dit document in de toekomst openbaar moet worden gemaakt. Dan is goed Nederlands een eerste vereiste."*

Ten eerste werd er met zij meervoud bedoeld maar de opmerking voegt niets toe.

- Opmerking bij het woord uitvinken: *"Raar woord"*.

Er wordt echter geen alternatief aangedragen. En in onze optiek is uitvinken een normaal gebruikt woord bij checkboxes.

- Bij de zin *De Coördinator CSB-KS zal actie ondernemen om de PG-module er uitdrukkelijk op te wijzen dat hun lijst(en) bepaalde verzuimen vertoont (vertonen)* wordt de opmerking *"Lijkt mij weinig zinvol om de PG module ergens op te wijzen"* gemaakt.

Hier had de reviewer ook kunnen aangeven dat in de zin een voorzetsel ontbreekt, of door die simpelweg toe te voegen aan de tekst.

- Er wordt in deze review vaak gewezen op missende woorden of iets dergelijks hetgeen wat ons betreft ook in de tekst zelf toegevoegd kan worden. B.v. in dit document *"Ik mis werkwoord: beoordeelt kandidatenlijst"*.

- Een opmerking over een beschrijving van velden in het scherm: *"Ik zou dit soort dingen meer in een GUI style guide verwachten"*.

Het is onduidelijk wat wordt bedoeld met deze opmerking hetgeen weer overleg noodzakelijk maakt.

- Bij de zin *"Voor de KS-module zal worden voorzien in een flexibel proces om gebruikers in te stellen, aangezien de beschikbaarheid van de personen die deze rollen verwerven op het laatste moment kan wijzigen"* wordt de opmerking *"Vreemde formulering gemaakt"*.

Maar het is ons inziens toch duidelijk wat wordt bedoeld?

- Een ander voorbeeld: de opmerking. *"Dit is elders ook beschreven"*.

Is dan de opmerking dat dat niet gewenst is of bedoelt men iets anders?

- Voorbeeld: *"vreemd Nederlands"* bij een zin die toch echt begrijpelijk is: *"het systeem zal dienen om de informatie te verzamelen"*.

- Bij de zin *Zodra de gebruiker de juiste activeringscode invoert, wordt de gebruiker verplicht een nieuw wachtwoord in te stellen. Dit zijn de specificaties voor het nieuwe wachtwoord:* wordt de opmerking gemaakt *"Wat wordt bedoeld met nieuw, er is nog geen wachtwoord ingesteld, dus van nieuw kan toch geen sprake zijn."* Ook dit zien wij niet als constructief bijdragend.

Reactie Kiesraad bij punt 6

- In een goede iteratieve samenwerking waarbij dagelijks live en telefonisch contact is tussen beide teams en specialisten worden deze opmerkingen gewisseld, besproken en opgelost en worden ook bedoelde grapjes in de juiste context geplaatst. Helaas is het iteratief werken als onderdeel van een pakketoplossing niet tot staande praktijk gekomen.
- Daarnaast: in verhouding tot het totaal aantal gewisselde opmerkingen is dit een zeer klein aantal opmerkingen die door Paragon als "niet-functioneel" commentaar wordt aangeduid, waarbij ook nog sprake is van interpretatie door Paragon of het wel of niet functioneel is.

KIESRAAD

Onderwerp	Reactie brief Paragon 31 maart 2023
Datum	11 april 2023 Versie 1,1
Opstellers	5.1.2.e

1. Inleiding

De notitie bevat de reactie (per onderdeel) op de bijlagen bij de brief van Paragon d.d. 31 maart 2023. Deze reactie is door Paragon verstuurd naar aanleiding van brief die vanuit de Kiesraad op 20 maart is gestuurd naar Paragon met het voornemen om de Overeenkomst te ontbinden en op te zeggen.

De reactie van de Kiesraad is opgenomen per punt dat Paragon maakt in de bijlagen 1 en 2 bij de genoemde brief van Paragon van 31 maart jl. De reactie in deze notitie biedt de landsadvocaat alle benodigde informatie om tot een goede inhoudelijke reactie te komen. Daarnaast biedt het een nadere onderbouwing van het feitenrelaas en inzicht in de zienswijze van het projectteam van de Kiesraad op de door Paragon aangedragen punten.

De reactie van Paragon is overgenomen uit hun brief van 31 maart jl. en is steeds *cursief* weergegeven.

Bijlage 1: Inhoudelijke reactie op uw brief van 20 maart 2023, uw kenmerk 2023-0000149655

Paragon dient op 11 april 2023 de onderdelen herindelings- gemeenteraad- en Europees parlamentsverkiezing op te leveren

1. De Overeenkomst gaat uit van een oplevering van de door Paragon te realiseren oplossing (hierna: het DHV) per 1 maart 2023. Kort na het sluiten van de Overeenkomst heeft Paragon de Kiesraad om een aanpassing van de oplevertermijnen verzocht".

Dit is een onvolledige voorstelling van zaken. Een gefaseerde oplevering van de DHV-software vormde steeds de basis van onze inschrijving. Hiertoe is het Optiedossier door UBR|HIS toegevoegd aan de inschrijving. De gefaseerde oplevering is tijdens de aanbestedingsfase in de presentatie van 18 maart 2022 geduid en nogmaals schriftelijk bevestigd in onze antwoorden op gestelde vragen door de Kiesraad naar aanleiding van de presentatie. Deze documenten vormen onderdeel van de Overeenkomst ¹.

Op verzoek van de UBR| HIS heeft Paragon tijdens de aanbesteding het uitgangspunt voor de gefaseerde oplevering opgenomen in bijlage 7 (het Optiedossier) en dat na gunning en contractondertekening deze gefaseerde oplevering geratificeerd zou worden. ^{5.1.2.e}

heeft dit voornemen bevestigd aan Paragon in een e-mail van 12 mei 2022. Dat de Overeenkomst uitgaat van de door Paragon te realiseren DHV per 1 maart 2023 is op uitdrukkelijk verzoek van UBR|HIS en haar moverende redenen in de Overeenkomst blijven staan, met als toevoeging in artikel 5.3 van de Overeenkomst" De in dit artikel benoemde Fatale

termijnen kunnen worden aangepast aan de tussen Opdrachtgever en Wederpartij overeen te komen projectplanning." Het staat echter vast dat de gefaseerde oplevering vóór het sluiten van de Overeenkomst akkoord is bevonden door de UBR/HIS.

Reactie Kiesraad punt 1

- De Kiesraad beschrijft alleen dat Paragon een verzoek heeft ingediend het optiedossier te lichten en dat Kiesraad dit heeft gehonoreerd. Dat hierover – uiteraard – in eerdere fase is gesproken (er is immers een optiedossier omschreven) doet niets af aan het feit dat Paragon het verzoek heeft ingediend en dit door Kiesraad is gehonoreerd.
- Noot: met betrekking tot fatale termijnen spreekt Paragon met dit punt de brief tegen dat geen sprake zou zijn van een fatale termijn. Zij citeren formele stukken: "Dat de Overeenkomst uitgaat van de door Paragon te realiseren DHV per 1 maart 2023 is op uitdrukkelijk verzoek van UBR|HIS en haar moverende redenen in de Overeenkomst blijven staan, met als toevoeging in artikel 5.3 van de Overeenkomst" De in dit artikel benoemde Fatale termijnen kunnen worden aangepast aan de tussen Opdrachtgever en Wederpartij overeen te komen projectplanning." Het staat echter vast dat de gefaseerde oplevering vóór het sluiten van de Overeenkomst akkoord is bevonden door de UBR/HIS."
- Daarmee staat ook vast dat de fatale termijnen bij optiedossier zoals voorgesteld door Paragon 11 april, 21 juni en 13 september zijn. Dit is ook per mail door Paragon bevestigd op 13 mei 2022 (onderstaand).

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

Verzonden: vrijdag 13 mei 2022 13:32

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Onderwerp: tekst finale datum

Gevoeligheid: Persoonlijk

5.3 De in artikel 5.1 en 5.2 benoemde Fatale termijnen kunnen worden aangepast aan de tussen Kiesraad en Wederpartij overeen te komen en door de Kiesraad geaccordeerde projectplanning.

Data zoals gedacht:

Volg-nummer	Onderwerp	Afleveradres	Afleverdatum
2. Realisatie en implementatie hosting			
2.1	Generieke realisatie en implementatie hosting	In de voor de Kiesraad Hosted Omgeving	11-04-2023
2.2	DHV onderdeel Herindelings-; Gemeenteraads-en Europees parlementsverkiezing	In de voor de Kiesraad Hosted Omgeving	11-04-2023
2.3	DHV onderdeel Provinciale Staten, Eilandsraden, Waterschappen	In de voor de Kiesraad Hosted Omgeving	21-06-2023
2.4	DHV onderdeel Tweede kamer, Eerste kamer, Kiescollege Eerste kamer	In de voor de Kiesraad Hosted Omgeving	13-09-2023
3. Realisatie en implementatie software			
3.1	Generieke realisatie en implementatie software	In de voor de Kiesraad Hosted Omgeving	11-04-2023
3.2	DHV onderdeel Herindelings-; Gemeenteraads-en Europees parlementsverkiezing	In de voor de Kiesraad Hosted Omgeving	11-04-2023
3.3	DHV onderdeel Provinciale Staten, Eilandsraden, Waterschappen	In de voor de Kiesraad Hosted Omgeving	21-06-2023
3.4	DHV onderdeel Tweede kamer, Eerste kamer, Kiescollege Eerste kamer	In de voor de Kiesraad Hosted Omgeving	13-09-2023

Met vriendelijke groet,
Kind regards,

1

2. "Op basis van deze nieuwe planning dienen de onderdelen herindelings- gemeenteraad-en Europees parlementsverkiezing op 11 april 2023 te worden opgeleverd. Deze datum is aangeduid als een fatale termijn."

In de context van bovenstaande gaat de Overeenkomst initieel uit van een gehele oplevering op 1 maart 2023. Bij het overeenkomen van de gefaseerde oplevering zijn de tussenliggende termijnen kennelijk verondersteld als zijnde 3 fatale termijnen waarbij het aannemelijk is dat uitsluitend een niet tijdige eindoplevering een verzuimsituatie tot consequentie heeft. Dit is ook de reden waarom wij een ontbinding als gevolg van overschrijding van de termijn voor de eerste levering een onredelijk en onevenredig zwaar middel vinden dat geen recht doet aan de gezamenlijke verplichtingen, belangen van partijen en hetgeen in negen maanden tijd is gerealiseerd. Al ten tijde van de "benen op tafel" sessie van 6 oktober 2022 heeft de Kiesraad voorgesteld dat Paragon met een alternatieve scope mocht komen. De uiteindelijke opleverdatum wijzigen was onbespreekbaar maar hetgeen dan zou worden opgeleverd was wel degelijk bespreekbaar zo is ons verzekerd. Ook werd ons verzocht in mogelijkheden te denken.

Reactie Kiesraad punt 2

- Na/sinds de benen op tafel sessie is Paragon niet verder gekomen dan het omarmen van een voorstel dat op 5 december jl. door de Kiesraad aan Paragon is voorgesteld op projectteamniveau (zie beneden bijgevoegd).

Van: 5.1.2.e

Verzonden: maandag 5 december 2022 13:11

Aan: '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Onderwerp: Concept voorstel opleveringen DHV 20221202.pptx

Hi 5.1.2.e

Zoals besproken, hierbij het conceptvoorstel voor opleveringen DHV.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....
KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

.....
T 5.1.2.e

E 5.1.2.e @kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

Opleveringen DHV

Uitgangspunten:

- Data opleveringen: 11 april, 21 juni, 13 september 2023
- Afgeronde functionaliteiten (modules/verkiezingtypes/handleiding/instructies)
- FAT succesvol doorlopen door Paragon
- GAT uitvoerbaarheid (infrastructuur/applicatie/connectiviteit)
- Oplostijd voor bevindingen bij ontwikkelteam beschikbaar

1^e opleveringen DHV 11 april 2023

Voorstel Paragon (10 nov 2022), na herziening

- Gemeenteraads- en Waterschapsverkiezingen*:
 - *Alle modules (PG/KS/CSB/GSB/U/FB)*

Status requirements:

- PG en KS modules (nog niet afgerond)
- Overige modules nog starten → afgerond 13 februari 2023?

Planning:

- Oplevering voor testen Paragon: 1 maart 2023
- Oplevering voor GAT testen Kiesraad: 11 april 2023

* In oorspronkelijke scope zit Herverdelingsverkiezing

2e opleveringen DHV 21 juni 2023

Voorstel Kiesraad

- Europees Parlement / Gemeenteraad / Waterschappen / Provinciale Staten (1 kieskring)
- Modules: HSB/ NBSB / GSB / CSB

Requirements:

- Afronden voor 1 april 2023

Planning:

- Oplevering voor testen Paragon: 1 mei 2023
- Oplevering voor GAT testen Kiesraad: 21 juni 2023*

* Mogelijk extra testcapaciteit benodigd in vakantieperiode

3e opleveringen DHV 13 sept. 2023

Voorstel Kiesraad

- Tweede Kamer, Eerste Kamer, Kiescollege, Eilandsraden, Herindelings, Provinciale Staten (meerdere kieskringen)
- Decentrale variant

Requirements:

- Afronden voor 1 juni 2023

Planning:

- Oplevering voor testen Paragon: 1 augustus 2023
- Oplevering voor GAT testen Kiesraad: 13 sept 2023

Werkafspraken samenwerking -1

Projectmanagers:

- Dagelijks telefonisch contact
- Elke maandagochtend actielijst overleg
- Elke woensdagmiddag planning/issues/risico overleg
- Indien noodzakelijk ad-hoc overleg

Business Analisten:

- Elke donderdagmiddag (vragen/antwoorden) Kiesraad-^{5.1.2.f}
- Warme overdracht requirements en reviewcom. (Webex)
- Werksessie UX/UX 2x per week
- Workshop voor finaliseren requirements (voorkeur fysiek)

Werkafspraken samenwerking -2

Deelprojecten:

- Uitrol → ^{5.1.2.e} / ^{5.1.2.e}
- SOC → ^{5.1.2.e} / ^{5.1.2.e}
- BRP → ^{5.1.2.e} / ^{5.1.2.e} / ^{5.1.2.e}
/ ^{5.1.2.e}

Testen:

- Integraaloverleg maandagmorgen (1x 2 weken) → ^{5.1.2.e}
/ ^{5.1.2.e} / ^{5.1.2.e} / ^{5.1.2.e}

- Op dat moment was er al een bestuurlijk gesprek geweest (21 november 2022) tussen ^{5.1.2.e} / ^{5.1.2.e} (Paragon) en Kuijken/ ^{5.1.2.e} (Kiesraad). In dat bestuurlijke gesprek is afgesproken dat tot een pakketoplossing moest worden gekomen. Dat pakket bestond uit drie elementen: (mogelijk andere) invulling van de deelopleveringen, oplossing voor het HSB-scope issue, iteratief samenwerken.
- Paragon heeft de drie verschillende onderdelen eigenlijk altijd los van elkaar bekeken, zo lijkt het uit alle interactie. Op het HSB-scope issue heeft Paragon geen serieuze concessies willen doen in het licht van de pakketoplossing (behalve het niet factureren van een aantal workshops). Toen iteratief samenwerken – na een eerste goede gezamenlijke aanzet op

hoofdpijnen – met een voorstel van de Kiesraad echt werd geconcretiseerd wilde Paragon hierin niet mee.

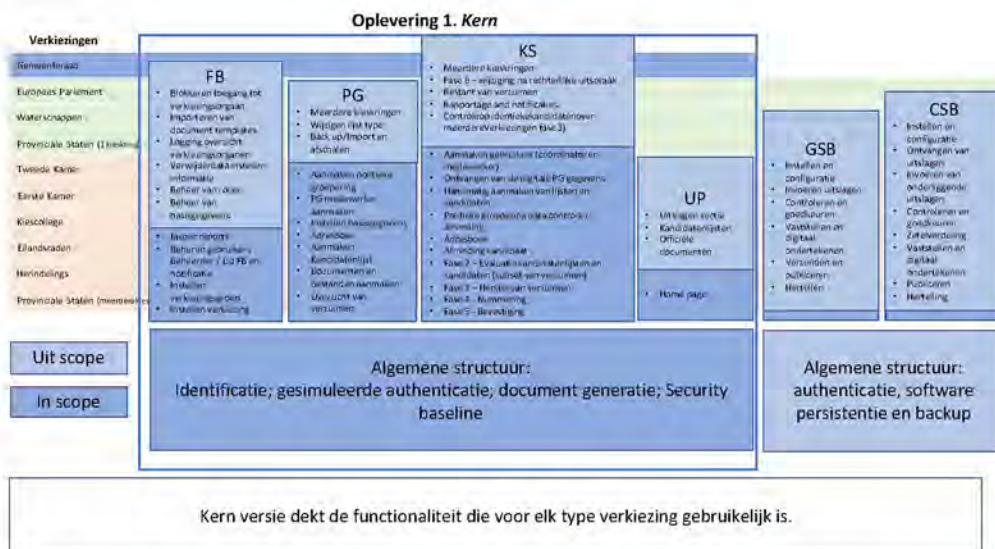
- Paragon lijkt steeds de voor hen gunstigste route te kiezen. PARagon spreekt pas 16 januari jl. voor het eerst van een pakketoplossing. Het voorstel van Paragon van 16 januari jl. ziet op het realiseren van de scope conform voorstel projectmanager Kiesraad van 5 december jl. (zie onderstaand). Echter, op 24 januari 2023 heeft Paragon de scope hiervan al weer gedownsized (zie onderstaand).

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: dinsdag 24 januari 2023 18:20
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Onderwerp: Proposed Delivery 1 Scope

5.1.2.e

Wellicht intussen ook van 5.1.2.e doorgestuurd gekregen. Zie bijlage. Ik wil dit met alle plezier toelichten als daar behoefte aan is.

Groet, 5.1.2.e

- Op 25 januari 2023 heeft 5.1.2.e aan 5.1.2.e aangegeven dat deze downsizing voor de Kiesraad niet acceptabel is (waarmee ook de pakketoplossing niet meer kan worden overeengekomen). Hierop heeft 5.1.2.e als onderstaand gereageerd. Op 3 februari jl. heeft 5.1.2.e ditzelfde medegedeeld aan 5.1.2.e

Delivery 1 scope

5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e
paragon@europarl.europa.eu

Blindspoorer | Alan beaumont | →

Luc

Thanks for your feedback today.

In our proposal of 16th January, we wrote:

We agree upon reducing the scope of the three deliveries as per your proposal of December 5 from 5.1.2.e

1. April 11, containing a minimal viable product (MVP) including the PG, KS, FB and RP modules.
2. June 21, Elections: Europees Parlement / Gemeenteraad / Waïeschappen / Provinciale Staten (1 kieskring) with Modules: HSB / NBSB / GSB / CAB
3. September 15, Elections: Tweede Kamer, Eerste Kamer, Kiescollege, Eilandsraden, Herindelings, Provinciale Staten (meerdere kieskringen) and the decentralised variant

(As requested, we will no longer use the term MVP)

I requested the team to examine carefully the functional detail underpinning the above summary. 5.1.2.e provided this detail to you yesterday.

We believe what 5.1.2.e presented represents the best spread of functionality than can be achieved given where we are today. Our presentation tried to rationalise this. If this is perceived as reduced scope, then that is unfortunate.

For now, despite any agreement on design, we will continue to build to this scope.

Many thanks

5.1.2.e

- Nota bene: de stand is op dit moment dat Paragon 11 april 2023 niets levert, 26 mei een gedownsizeerde versie van 4 modules waarbij er momenteel geen zicht is op vervolgoleveringen (niet gepland).

3. "De Kiesraad heeft een aantal keer voorstellen gedaan voor een zgn. 'pakketoplossing' waarvan de oplevering van de software onderdeel uitmaakte (naast iteratief samenwerken en het oplossen van het HSB-issue). Deze pakketvoorstellen zijn door Paragon afgewezen"

Paragon heeft deze "pakketoplossing" niet kunnen accepteren omdat de Kiesraad de aanpassing voor de eerste levering steeds onlosmakelijk verbond aan een vergaande vorm van iteratief samenwerken die indruist tegen de budget gestuurde inschrijving ("fixed price") en aan het vooraf middelen van de kosten voor het "HSB/NBSB wijzigingsverzoek" ("RFC") waarover partijen verschil van inzicht hebben.

Paragon heeft echter herhaaldelijk zowel schriftelijk als mondeling aangegeven dat ons standpunt is dat de HSB/NBSB kwestie een wijzigingsverzoek betreft en dat een financiële deal voor de HSB/NBSB RFC niet mogelijk is zonder vooraf duidelijk inzicht te hebben in de uiteindelijke hoeveelheid werk die hiermee is gemoeid. Een ultieme poging van Paragon om een deal te bereiken in de week van 19 december 2022 door het organiseren van een call met de CEO van Paragon Group is door de Kiesraad niet gehonoreerd. Uiteindelijk heeft Paragon de Kiesraad op 27 december 2022 per e-mail zelfs moeten wijzen op het stellen van onrechtmatige eenzijdige consequenties als Paragon niet voor 31 december 2022 zou reageren.

Reactie Kiesraad punt 3

- Paragon heeft 19 december 2022 niet een ultieme poging ondernomen om tot een deal te komen. Paragon heeft een eerder voorstel afgewezen op 19 december 2022 (onderstaand).

RE: concerns about progress of DHV implementation

5.1.2.e 5.1.2.e

Beste

De Kiesraad is voornemens onderstaande punten als 1 pakket te behandelen:

1. Vonderzets akkoord over voorstel tot tariefvrije samenwerking
2. Scope voorstel van wijzigingen 1, 2 en 3
3. RFC HSB/NBSB

Punt 1 we hebben al volledig herzien en document in behandeling. Ik moet dit natuurlijk ook laten kiezen bij de consumentenpartners, dit geldt niet name voor . Ik verwacht medio deze week een reactie te krijgen. Wij zullen onze opmerkingen en vragen over het document weer met de Kiesraad delen.

Punt 2 ik heb de antwoorden op mijn vragen gevraagd en neem afgelopen vrijdag opnieuw een reactie gestuurd. In principe zijn wij het eens met dit voorstel.

De discussie over het derde punt betreft de eis dat na betaling van de ontwikkelkosten (€ 25 000) de resulterende prijs wordt getoetst tussen de Kiesraad en Paragon, ongeacht de uitkomst.

Aan deze eis kan Paragon niet voldoen. Ons standpunt – eerder schriftelijk gemaakt – is niet gewijzigd en wij hebben ook geen inhoudelijke reactie van de Kiesraad teruggekregen op onze motivatie. Wij vinden deze eis van De Kiesraad daerom niet redelijk.

Zoals vorige week gecommuniceerd staat open voor een (Webex) gesprek met Wim Kujper. Wij verzoeken de Kiesraad hiervoor aansprakelijk te zijn.

Mit vriendelijke groet

Kris Kuyper,

PARAGON

- Kiesraad heeft op 23 december jl. nog een nader voorstel gedaan (onderstaand). Hierop heeft Paragon niet inhoudelijk – enkel procedureel – gereageerd met hun mailbericht van 27 december jl.

Van:

V verzonden: vrijdag 23 december 2022 15:01

Aan: '' <@paragon-cc.nl>

Onderwerp: hernieuwd voorstel tot oplossing

Beste

Graag kom ik terug op het telefoongesprek dat we gisteren voerden naar aanleiding van het meest recente voorstel van de Kiesraad nav het bestuurlijk overleg van 21 november jl. Het is voor ons erg teleurstellend dat er geen enkel voorstel van Paragon is gekomen op de pakketoplossing. De tijd verstrijkt en we maken ons al langer zorgen om het tempo en de kwaliteit die tot nu toe wordt geleverd van de kant van Paragon. Dat kan niet blijven voortduren. We dachten in het overleg op het hoogste niveau tussen en Wim te hebben afgesproken tot een bestuurlijk oplossing te komen voor een betere samenwerking en om de 3 bekende punten (iteratief werken, aangepaste

oplevering op de drie momenten en inpassing HSB en NBSB met afspraken over de kostenverdeling) in onderlinge samenhang als pakket (geven en nemen) op te lossen. Dat lijkt niet te lukken.

Om nu snel verder te kunnen gaan leggen we de volgende keuze (A en B) aan Paragon voor. We vragen Paragon hierin voor het eind van dit kalenderjaar een beslissing te nemen.

A

A.1: De Kiesraad is bereid een vast bedrag van 5.1.2b euro (incl btw) te betalen aan Paragon voor de ontwikkeling en inpassing van de modules HSB en NBSB. Dit bedrag is fixed en incl de 26.000 euro voor de RFC onderzoekskosten. De Kiesraad betaalt dit bedrag aan het einde van de 3 perioden van oplevering, als alle verkiezingsmodules op tijd en met de vereiste kwaliteit zijn opgeleverd en geaccepteerd.

A.2: De Kiesraad en Paragon maken definitieve afspraken voor het iteratief werken, waarbij beide partijen voordelen zien voor kwaliteit en tijdigheid en groei van onderling vertrouwen in de samenwerking. De laatste versie van het concrete voorstel van de Kiesraad vormt hiervoor de basis en uitgangspunt voor een laatste gesprek over de invulling ervan.

A.3: De Kiesraad houdt Paragon aan oplevering conform het optiedossier; met de ontwikkeling van HSB en NBSB kan direct worden begonnen.

A.4: Paragon zorgt ervoor dat het FSD zo spoedig mogelijk aan de Kiesraad wordt opgeleverd, zodat het kan worden beoordeeld en kan worden vastgesteld.

B

B.1: De Kiesraad en Paragon leggen het geschilpunt inzake HSB en NBSB voor aan een onafhankelijke arbiter. Deze wordt gevraagd uitspraak te doen over de vraag of de Kiesraad ervan uit mocht gaan dat Paragon de modules HSB en/of NBSB moet bouwen gelet op alle verstrekte informatie en de informatieplicht en dat Paragon mocht verwachten dat de modules HSB en/of NBSB in het contract waren opgenomen. Tevens wordt de arbiter gevraagd of - indien Paragon in het gelijk wordt gesteld - de offerte voor HSB en NBSB marktconform is. De uitspraak van de arbitrage, eventueel met een wordt gevolgd door beide partijen. De kosten van arbitrage worden gedeeld.

B.2: Zoals A.2

B.3: Zoals A.3

B.4: Zoals A.4

Als niet voor einde van 2022 een keuze is gemaakt door Paragon voor een bestuurlijke (A) of juridische (B) oplossing voor de drie bekende punten als pakketoplossing, of als Paragon aangeeft dat zij geen keuze wil of kan maken, dan gaat de Kiesraad ervan uit dat optie B is gekozen en zal de Kiesraad zich daar dan toe verhouden en met Paragon in overleg treden voor een arbitrage over HSB en NBSB.

Bij beide opties (A of B) houdt de Kiesraad zich het recht voor om extra kosten voor de Kiesraad die gevolg zijn van onvoldoende kwalitatieve opleveringen door Paragon of die het gevolg zijn van

onvoldoende tijdigheid (nakomen van overeengekomen planningen en tijdige opleveringen) door Paragon, bij Paragon in rekening te brengen.

Groeten,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....
KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

.....
T 5.1.2.e / 5.1.2.e

E 5.1.2.e @kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

4. "Uiteindelijk heeft Paragon zelf een voorstel gedaan op 16 januari 2023, waaraan door Paragon op 24 januari 2023 bovendien een nadere beperking is gesteld".
De Kiesraad suggereert hiermee dat Paragon pas op 16 januari voorstellen heeft gedaan. Dat is onjuist. Paragon heeft eerder dan 16 januari bij meerdere gelegenheden voorstellen gedaan om te komen tot een oplossing. 5.1.2.e heeft bijvoorbeeld op 10 november 2022 een voorstel gestuurd aan de Kiesraad voor een aangepaste scope voor de eerste levering. Dit voorstel is met 5.1.2.e besproken op 11 november. Bovendien was het voorstellen van Paragon van 16 januari tot aan de meeting van 16 maart nog steeds in beraad. Zie hiertoe ook de vermelde voorbeelden in Bijlage 2, punt 1.

Reactie Kiesraad punt 4

- Paragon heeft wel voorstellen gedaan, maar niet op een pakket. Dat is ook zo verwoord. 16 januari jl. ontving Kiesraad voor het eerst een pakketvoorstel.
- Het voorstel van 16 januari jl. was niet in beraad op 16 maart jl. 16 januari jl. is een voorstel gedaan. 24 januari is op het punt van oplevering een gedownsized voorstel gedaan door Paragon. 5.1.2.e heeft 25 januari jl. aan 5.1.2.e en 3 februari jl. aan 5.1.2.e telefonisch uitgesproken dat deze downsizing voor de Kiesraad niet acceptabel is (zie bij punt 3 getoonde communicatie). En daarmee ook de pakketoplossing niet.
- Kiesraad heeft zich wel tot 16 maart jl. moeten beraden op de (schijnbare) betekenis van het gedownsizede voorstel van Paragon (van 16 (en later 24) januari jl.) voor het verdere traject. Dit heeft geleid tot gesprek op 16 maart jl. en een brief op 20 maart jl.

Verscheidene (tussen)opleveringen zijn niet gehaald door Paragon

5. "Paragon haalt de overeengekomen oplevertermijnen niet en hetgeen Paragon wel oplevert is van onvoldoende kwaliteit".

Hetgeen is overeengekomen zijn de drie oplevermomenten, alle andere deliverables zijn in overleg gepland met afgeleide data waarvoor beide partijen verantwoordelijkheid dragen. De Kiesraad kwalificeert voortdurend de kwaliteit als onvoldoende zonder dit te motiveren aan objectieve criteria uit de Overeenkomst die deze kwalificatie zou rechtvaardigen. Dit is van essentieel belang daar het een verplichting zijdens Kiesraad betreft die lichtzinnig en bovendien gebrekkig is uitgevoerd, maar waaraan de Kiesraad op dit moment verregaande maatregelen verbindt. Dit betreft een duidelijk vorm van schuldeisersverzuim.

Reactie Kiesraad punt 5

- Paragon spreekt van lichtzinnig en gebrekkig. Daarvan is geen sprake aan Kiesraadzijde. De reviews zijn uiterst zorgvuldig en compleet. En de opmerkingen zien op zaken die onduidelijk zijn, zaken die ontbreken. Dat zijn allemaal kwaliteitsissues.
- Onderstaand is de planning zoals opgenomen in het Plan van Aanpak Paragon (1 juli 2022) weergegeven.

Analysis & Design	72 dagen?	woe 18-5-22	woe 31-8-22
Functional Workshops	46 dagen	don 19-5-22	maa 25-7-22
Workshopt preparation	21 dagen	don 19-5-22	vri 17-6-22
Workshops with Kiesraad	17 dagen	din 31-5-22	don 23-6-22
Business Requirement Documentation	22 dagen	woe 1-6-22	maa 4-7-22
BRD Delivery	0 dagen	maa 4-7-22	maa 4-7-22
BRD sign-off	0 dagen	maa 11-7-22	maa 11-7-22
Functional Specs Documentation	17 dagen	don 23-6-22	maa 18-7-22
FSD Delivery	16 dagen	maa 4-7-22	maa 25-7-22
FSD v1	0 dagen	maa 4-7-22	maa 4-7-22
FSD v2	0 dagen	maa 11-7-22	maa 11-7-22
FSD v3	0 dagen	maa 18-7-22	maa 18-7-22
FSD Sign-off	0 dagen	maa 25-7-22	maa 25-7-22
UX/UI Design	52 dagen?	woe 18-5-22	maa 1-8-22
Preparation	17 dagen	woe 18-5-22	vri 10-6-22
UX/UI Inception Lab	1 dag	din 14-6-22	din 14-6-22
Wireframes	37 dagen	vri 8-7-22	woe 31-8-22
1st Lot wireframes sign-off	0 dagen	vri 8-7-22	vri 8-7-22
2nd Lot of wireframes sign-off	0 dagen	vri 22-7-22	vri 22-7-22
3rd Lot of wireframes sign-off	0 dagen	vri 12-8-22	vri 12-8-22
Last Lot of wireframes sign-off	0 dagen	woe 31-8-22	woe 31-8-22
Mock-ups	35 dagen?	maa 13-6-22	maa 1-8-22
1st Revision with Sounding group	5 dagen	maa 1-8-22	vri 5-8-22
Initial mock-ups sign-off	0 dagen	vri 5-8-22	<u>vri 5-8-22</u>
2nd Revision with Sounding group	4 dagen	din 16-8-22	vri 19-8-22
Second mock-ups sign-off	0 dagen	vri 19-8-22	<u>vri 19-8-22</u>
Final round of mock-ups sign-off	0 dagen	woe 31-8-22	<u>woe 31-8-22</u>
Technical Design	35 dagen	maa 27-6-22	vri 12-8-22
High-level TD	30 dagen	maa 27-6-22	vri 5-8-22
Low-level TD	30 dagen	maa 4-7-22	vri 12-8-22

- Vastgesteld kan worden dat de opgeleverde documenten BRD, FSD niet conform planning zijn opgeleverd. BRD is uiteindelijk in oktober 2022 geaccordeerd. FSD is tot op heden nog niet opgeleverd en geaccordeerd.
 - Zoals wij inmiddels weten zijn verschillende iteraties geweest en lopende om te komen tot afronding FSD (per module) en wireframes (per module). Dit loopt nog.
-

6. "Bovendien is de communicatie van de zijde van Paragon gebrekkig, onder meer doordat de nodige medewerkers van Paragon de Nederlandse taal niet machtig zijn". De Kiesraad wist bij de gunning van de opdracht dat het project uitgevoerd zou worden met inzet van ^{5.1.2.f} specialisten van Paragon 's ^{5.1.2.f} en heeft dit geaccepteerd. Paragon heeft de verantwoordelijkheid genomen om de mogelijke nadelen hiervan voor de Kiesraad te beperken, o.a. door het inzetten van een tolk en een professioneel vertaalbureau.

Reactie Kiesraad punt 6

- Afspraak is dat de voertaal Nederlands is. Kiesraad heeft steeds meer Engels als communicatie toegestaan. Hiertoe kunnen we eenvoudig documenten/correspondentie overleggen.
 - De inzet van de tolk is maar zeer beperkt geweest. ^{5.1.2.e} heeft slechts (1x keer) deelgenomen aan de ^{5.1.2.e} workshops bij de Kiesraad in de maand juli 2022.
 - De vertaling van de documenten is in eerste instantie door Paragon zelf uitgevoerd met name door ^{5.1.2.e}. Pas vanaf november 2022 is er een vertaalbureau uit Eindhoven ingezet.
 - Wij zien in de planning dat de vertaling een doorlooptijd heeft van 3 dagen. Momenteel is de huidige werkwijze bij Paragon dat niet altijd het vertaalbureau wordt ingeschakeld maar dat vertalingen ook nog door ^{5.1.2.e} zelf worden uitgevoerd.
-

7. Wij zijn overeengekomen dat Paragon op 4 juli 2022 het Business Requirements Document (hierna: BRD) zou opleveren. Omdat Paragon aangaf die termijn niet te zullen halen heeft de Kiesraad op 13 juni 2022 ingestemd met een verlenging van de analyse- en definitiefase met zes weken".

Dit standpunt is een onjuiste weergave. De verlenging van de analyse en definitiefase is gedaan op verzoek van de Kiesraad in een overleg over de projectplanning DHV op 30 maart 2022. Op 6 april 2022 heeft Paragon dit verzoek ingewilligd en in een schriftelijke bevestiging voorgesteld de periode met 6 weken te verlengen, waardoor de analyse- en definitiefase 16 weken doorlooptijd kreeg. Dit was dus vóór gunning van de opdracht door de Kiesraad en is ook vastgelegd in de documenten behorende bij de Overeenkomst.

Reactie Kiesraad punt 7

- Zie opmerkingen punt 1
-

8. Ook deze termijn heeft Paragon niet gehaald. Uiteindelijk heeft Paragon een BRD pas op 8 september 2022 opgeleverd. Deze versie kon echter niet worden goedgekeurd door de Kiesraad, omdat het stuk van onvoldoende kwaliteit was. Al met al heeft het tot 20 oktober 2022 geduurd totdat de Stuurgroep het BRD kon goedkeuren onder voorbehoud van drie opmerkingen". Wij zien dit anders. Ten eerste is Paragon van mening dat beide partijen verantwoordelijk zijn voor het opleveren van projectdeliverables. Paragon kan dit niet zonder de Kiesraad. Bovendien bleek al tijdens de BRD-activiteiten dat de Kiesraad erg veel tijd nodig heeft voor review van documenten en zich voortdurend onthoudt van het goedkeuren van documenten. Het goedkeuringsproces van het BRD is als volgt verlopen:

1. 13 juli 2022: BRDv1 geleverd door Paragon.
2. 22 juli 2022: BRDv1 feedback van Kiesraad ontvangen.
3. Herziening openstaande onderwerpen.
4. 11 augustus 2022: BRDv1.2 geleverd door Paragon.
5. 18 augustus 2022: BRD v1.2 teruggekoppeld door Kiesraad. Er waren 19 openstaande onderwerpen die de goedkeuring blokkeerden.
6. 8 september 2022: BRD v1.3 opgeleverd door Paragon met 1 open onderwerp omdat Kiesraad dit niet kon beantwoorden.
7. 21 september 2022: BRDv1.3 feedback van Kiesraad. Nieuwe opmerkingen brengen ons naar de definitieve BRDv1.4.
8. 29 september 2022: BRDv1.4 opgeleverd door Paragon.

Afgezien van de duidelijke vertraging die wordt veroorzaakt door meerdere iteraties, maakt het beoordelen van nieuwe opmerkingen van de Kiesraad die mogelijk verschillende versies van eerdere opmerkingen tegenspreken, het beoordelingsproces gecompliceerd en uiterst tijdrovend.

Reactie Kiesraad punt 8

- BRD oplevering: 4 juli 2022. De oplevering van het BRD is uitgesteld (op verzoek van Paragon) naar 13 juli 2022. De Kiesraad heeft haar reviewcommentaar op 21 juli 2022 aan Paragon gestuurd door de Kiesraad. Het betreft hier een document van 152 pagina's. De stuurgroep DHV heeft op 25 juli 2022 een negatief besloten op deze versie (niet akkoord), wegens de aard en omvang van de review opmerkingen. Ook vanuit Paragon (^{5.1.2.e} destijds zelf stuurgroep lid) wordt aangegeven dat het BRD nog helemaal niet gereed is voor instemming.
 - De BRD versie 1.2 is op 11 augustus 2022 gestuurd door Paragon en de Kiesraad heeft haar reviewcommentaar op 18 augustus 2022 afgestuurd (binnen 1 week) naar Paragon met de opmerking dat er nog 19 openstaande punten moeten worden opgenomen in de volgende versie.
 - De Kiesraad ontvangt op 8 september 2022 versie 1.3 van het BRD. De Kiesraad heeft haar reviewcommentaar op 21 september 2022 gestuurd. Doorlooptijd is langer omdat prioriteit is gegeven aan het beoordelen van het FSD.
 - De Kiesraad ontvangt op 29 september 2022 versie 1.4 van het BRD. De Kiesraad wil deze versie aftekenen in de stuurgroep van 20 oktober 2022. De stuurgroep heeft het BRD voorwaardelijk gevalideerd. Daarbij wordt aangetekend dat er samenhang is met het FSD. Eventuele zaken die vanuit het FSD naar voren komen en impact hebben op het BRD zullen door Paragon in het BRD worden verwerkt.
-

9. "Op 22 augustus 2022 heeft Paragon een eerste FSD opgeleverd. Deze is echter na inhoudelijke beoordeling door de Kiesraad op 29 augustus 2022 afgekeurd. Daarmee is ook dit oplevermoment door Paragon niet gehaald, waardoor de Kiesraad zich wederom genoodzaakt zag om in te stemmen met een aanpassing van de planning"
Het feit dat het document is afgekeurd door de Kiesraad betekent niet dat het oplevermoment niet zou zijn gehaald. Bovendien is ingestemd met een aanpassing.

Reactie Kiesraad punt 9

- Volgens planning (zie PVA Paragon 1 juli 2022) zou de eerste versie van het FSD op 4 juli 2022 worden opgeleverd. De oplevering van het FSD is uitgesteld (op verzoek van Paragon) naar 25 juli 2022. Echter Paragon vraagt wederom om uitstel naar 8 augustus 2022, echter ook dit oplevermoment wordt niet gehaald. De oplevering vindt pas plaats op aan 22 augustus 2022. De Kiesraad heeft deze versie, middels een toelichting in een notitie, afgekeurd op 29 augustus 2022.
- Zoals blijkt uit de begeleidende tekst in de mail van oplevering is het FSD op 22 augustus 2022 nog niet compleet.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: maandag 22 augustus 2022 19:18
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: FSD
Gevoeligheid: Vertrouwelijk

Beste 5.1.2.e

In bijlage tref je versie 1 aan van het FSD. Tevens een zip file met daarin fysieke bijlagen die onlosmakelijk verbonden zijn aan dit FSD. In de tekst wordt verwezen naar deze documenten.

Wat moet er nog gebeuren aan deze versie?

- Afhankelijk van de besluitvorming van NBSB en HSB moeten nog aparte modules uitgewerkt worden (overigens tevens in BRD).
- We missen nog een Visio proces flow voor de FB module
- In de kantlijn zien jullie opmerkingen vanuit 5.1.2.f die moeten nog geadresseerd worden. O.a. paragraaf 4.8 en 4.9 worden nog nader uitgewerkt door 5.1.2.f
- De tabellen die in de tekst zijn opgenomen met verwijzingen naar user stories worden nog aangepast door 5.1.2.f met de juiste verwijzingen naar de Requirement ID's (Eis ID's).

Het zou de voortgang naar ontwikkeling helpen als de PG en FB modules als eerste gereviewd kunnen worden.

Morgen overleggen we in ieder geval telefonisch.

Met vriendelijke groet,

Kind regards,

5.1.2.e

10. "Op 21 september 2022 heeft Paragon een nieuwe versie van het FSD opgeleverd, die na beoordeling wederom kwalitatief onvoldoende en incompleet bleek te zijn". Hierna is een slepende iteratie van documenten ontstaan die tot vandaag voortduurt. Dat is voor een FSD van 250 pagina's buiten proportioneel. Op elk hoofdstuk blijft de Kiesraad feedback produceren en om nieuwe en uitgebreidere inhoud vragen. Ook de doorlooptijd van reviews is lang tot aan 15 werkdagen. Dit is bij herhaling geadresseerd door Paragon aan de Kiesraad, onder andere in het gesprek tussen 5.1.2.e en 5.1.2.e op 15 december. Initiatieven om te komen tot versnelde afronding zijn met regelmaat terzijde geschoven door de Kiesraad. E.e.a. is met voorbeelden gestaafd in Bijlage 2, punt 2.

Reactie Kiesraad punt 10

- Aantal pagina's zegt an sich niets over benodigde kwaliteit.
- Paragon heeft in het proces niet eerder opgemerkt dat een kwaliteitsmaatstaf moet worden vastgesteld om de voortgang te kunnen bevorderen.
- Voor het ontwikkelen van een goed en betrouwbaar Verkiezingssysteem vindt de Kiesraad het noodzakelijk om in een functioneel specification document een volledige beschrijving van 'wat' het systeem zou moeten doen op te nemen. Bij de beoordeling bleek dit helaas niet het geval en heeft de Kiesraad haar reviewcommentaar opgenomen in het FSD.
- Vanuit Paragon is voorgesteld om een FSD per module op te leveren en deze te laten beoordelen. Helaas is gebleken dat meerdere iteraties noodzakelijk zijn om te komen tot een kwalitatief goed FSD per module.
- Tijdens de reviewronden is vaak gebleken dat de werking en functies van de module onvoldoende was beschreven (zie ook tekst bij punt 15).

11. "De Kiesraad sommeert Paragon ervoor te zorgen dat het FSD alsnog per 11 april a.s. worden opgeleverd".

Gezien de hierboven geschetste gang van zaken is deze eenzijdige sommatie inhoudsloos en niet gericht een redelijke termijn tot nakoming. Het afronden van het FSD is een gezamenlijke verantwoordelijkheid met wederzijdse verplichtingen. De huidige modus van review en herziening door de Kiesraad maakt iedere opleverdatum onrealistisch.

Reactie Kiesraad punt 11

- Hier geeft Paragon eigenlijk aan dat als de Kiesraad niet (gewoon) goedkeurt er geen enkele deadline kan worden gehaald. Dat is wel eenzijdig. Paragon gaat op geen enkel punt in op de kwaliteit en volledigheid van de documentatie.
- Paragon is niet in staat gebleken om een gedegen planning voor de ontwerp/designfase op te leveren. Telkens zijn er nieuwe planning opgesteld, vaak ook zonder afstemming met de Kiesraad over de haalbaarheid hiervan. Dit terwijl bestuurlijk door Paragon steeds wordt aangegevend dat het een gezamenlijke traject is met een gezamenlijke verantwoordelijkheid.
- In het algemeen kan worden gesteld dat de Kiesraad adequaat en tijdig haar reviewcommentaar heeft aangeleverd. Indien blijkt dat reviewcommentaar niet volledig is verwerkt kan er echter geen goedkeuring worden gegeven. Uit het in het stuurgroep-dashboard opgenomen overzicht van het aantal openstaande reviewcommentaren (ca 300, status 14 maart 2023) blijkt dat het FSD nog verre van volledig is.

12. "De Kiesraad sommeert Paragon ervoor te zorgen dat de IT-infrastructuur alsnog per 11 april a.s. worden opgeleverd".

Het is de Kiesraad bekend dat de oplevering van de infrastructuur niet geheel volgens planning verloopt, met redenen omkleed. Dit is onder andere te herleiden uit de integrale planning die is gedeeld met de Kiesraad maar ook in de diverse dashboards die zijn besproken in de stuurgroep. Het opleveren van informatie die nodig is om de infrastructuur bestaande uit netwerkkapparatuur, servers, en software te implementeren is ook meerdere keren vertraagd door ontbrekende informatie vanuit de Kiesraad. Enkele voorbeelden zijn: informatie over Diginetwerk, IP reeksen, bepaling en registratie van domeinnamen, oplevering e-herkenningsmakelaar, aanmelden Kiesraad bij KPN dienst sealing en signing, mail-server naam (t.b.v. Mail-relay), overeenkomst Kiesraad-RVIG i.v.m. BRP toegang test en pilot omgeving. Ook deze sommatie lijkt de Kiesraad enkel te gebruiken om tot een verzuimsituatie te komen en niet tot het bieden van een redelijke termijn om alsnog op te leveren.

Reactie Kiesraad punt 12

- De punten die worden genoemd waarop de Kiesraad tekort zou zijn gekomen lezen we nu voor het eerst. De antwoorden op deze punten zijn opgenomen bij de beantwoording van vraag 4 in bijlage 2.

13. "De demo van de KS-module die op 21 december 2022 zou plaatsvinden, is door Paragon uitgesteld naar januari 2023 omdat de beschikbare software ongeschikt zou zijn voor het tonen tijdens een presentatie. Tijdens de dry-run op 18 januari 2023 bleek de software nog steeds ongeschikt

Van de drie geplande demo's hebben er twee plaatsgevonden. Bij de tweede demo heeft de Kiesraad besloten dat deze niet geschikt was om aan de klankbordgroep te tonen. Paragon deelt dit besluit niet en vond dat de demo toonbaar was aan de klankbordgroep. De derde demo is tot op heden niet gepland in verband met benodigd re-work van de DHV-applicatie.

Reactie Kiesraad punt 13

- Er heeft 1 demo plaatsvonden, niet 2 (zie onderstaande mailwisselingen). Hieruit blijkt dat Paragon zelf – net als de Kiesraad – de tweede demo onvoldoende goed was, na het doorlopen van een voorafgaande dry-run sessie, om door te laten gaan.
- Paragon heeft geen data afgegeven voor de derde demo.

Zie onderstaande mail wisseling betreffende de demo's.

Demo 17 november 2022 – Beperkte scope van PG schermen

Zie onderstaande reactie vanuit Kiesraad dat niet de laatste versie van de PG schermen in de demo werden getoond.

18 november 2022

Hi 5.1.2.e

Zojuist al even telefonisch afgestemd. In de demo zagen wij NIET de laatste versie van PG schermen.

Graag aandacht hiervoor. Thx.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....

Demo 21 december 2022: Na dry-run is deze demo uitgesteld naar januari 2023

Zie onderstaand mail verkeer

20 december 2022

Hi 5.1.2.e (5.1.2.e / 5.1.2.e)

Vanmorgen hebben wij de dry run van de 2^e demo DHV gepresenteerd gekregen, waarin wij de module KS gepresenteerd zouden krijgen.

Gezamenlijk hebben wij vastgesteld dat zowel de omvang als de kwaliteit van deze demo onvoldoende was, waardoor de Kiesraad het niet wenselijk vindt om deze demo te herhalen voor een breder publiek. We hebben daarom besloten om deze demo uit te stellen naar begin januari 2023.

Hiermee voorkomen wij dat er een negatief beeld kan ontstaan over de voortgang en kwaliteit van de DHV applicatie. Tevens voorkomen wij hiermee dat daarover vragen vanuit de Kiesraad en Klank Bord Groep worden gesteld.

Het was goed te vernemen dat ook jij de omvang en kwaliteit onvoldoende vond, voor het laten doorgaan van de demo.

Ons voorstel is om vóór 17 januari 2023 een nieuwe demo in te plannen van de KS module. Graag vernemen wij een nieuwe datum.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....

KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

.....

T 5.1.2.e

E 5.1.2.e @kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

Demo 19 januari 2023 – na dry-run is deze demo opnieuw uitgesteld

18 januari 2023 (dry-run)

Collega's, (intern Kiesraad)

Ik heb nog even afstemming gehad met 5.1.2.e Ook hij gaf aan dat deze demo voor een groter publiek, met name de KBG-leden, nog onvoldoende is en waarschijnlijk veel vragen zal oproepen. Daarom is er besloten om de KS-demo niet door te laten gaan.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....
KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

.....
T 5.1.2.e

E 5.1.2.e @kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

- 5.1.2.e heeft telefonisch afstemming gehad met 5.1.2.e (18 januari 2023) over het NIET doorgaan van de demo. Zie bovenstaand mail bericht naar de interne collega's.

De Kiesraad heeft steeds zijn volledige medewerking verleend

14. "Met verbazing hebben wij geconstateerd dat Paragon de afgelopen weken de Kiesraad het verwijt maakt dat hij niet tot acceptatie van het FSD is overgegaan. Op basis van die correspondentie krijgen wij de indruk dat Paragon de verantwoordelijkheid voor de ontstane vertraging in de schoenen van de Kiesraad tracht te schuiven. Het blijft echter uiteraard de verantwoordelijkheid van Paragon om voor de realisatie daarvan te zorgen. Paragon is daar tot op heden niet in geslaagd; het FSD is tot op de dag van vandaag onvolledig en de kwaliteit is ondermaats".

Over de verantwoordelijkheden en de verplichtingen van de Kiesraad over het goedkeuren van het FSD is de Overeenkomst op meerdere punten duidelijk ¹, evenals de consequenties indien die verplichtingen uitblijven. De rol en bijdrage van de Kiesraad zijn van zwaarwegend belang voor het slagen van het project. Dat duiden we voortdurend in de feedback naar de Kiesraad. Bijvoorbeeld, met betrekking tot het tijdig reviewen en goedkeuren van documentatie. Maar ook door vertragingen die ontstaan met de Kiesraad te bespreken en om mogelijke belemmeringen gezamenlijk te identificeren en te verwijderen.

We kunnen daarom de verbazing die de Kiesraad uitspreekt niet plaatsen. We hebben onze zorg over de langdurige analyse en definitiefase in de afgelopen maanden meerdere keren aan de orde gesteld. Tijdens stuurgroepen, werkoverleggen en 1 op 1 gesprekken met stakeholders van de Kiesraad. Ook zijn er meerdere voorstellen gedaan om te komen tot versnelling van deze ontwerpfase. Ik verwijs hiertoe nogmaals naar de genoemde voorbeelden in Bijlage 2, punt 2. Ten aanzien van de kwaliteit herhaal ik ons standpunt onder punt 5. Paragon kan zich inleven in het standpunt dat de kwaliteit in de beginstadia van het project niet optimaal was en stelt ook vast dat de maatregelen die zij heeft genomen ter verbetering het gewenste effect heeft gehad. Dit is objectief meetbaar gemaakt en de kwaliteitsverbetering is ook geconstateerd en beaamd door de Kiesraad. Met betrekking tot de volledigheid is gebleken dat de Kiesraad telkens weer nieuwe

vragen en andere wensen heeft toegevoegd. Van het opleveren van klikpaden tot datamodellen. Zie hiertoe de voorbeelden in Bijlage 2, punt 3 tot en met 5.

Reactie Kiesraad punt 14

- M.b.t. de stelling (en de voetnoot daarbij): Over de verantwoordelijkheden en de verplichtingen van de Kiesraad over het goedkeuren van het FSD is de Overeenkomst op meerdere punten duidelijk ¹, ik zou graag weten wat dit betekent.
- M.b.t. kwaliteit: er is inderdaad geconstateerd dat de kwaliteit verbeterde, maar dat betekent niet dat de kwaliteit voldoende is/was.

15. "In het FSD zijn tot op heden verschillende modules van het DHV niet of niet volledig beschreven. Zo blijft het bijvoorbeeld voor de Kiesraad onbekend hoe e-herkenning functioneert of welke app zal worden gebruikt voor het verkrijgen van toegang tot de applicatie. Ook de BRP-koppeling is nauwelijks beschreven".

Het doel van de FSD is het ontwerpen van de functionaliteit van de DHV-applicatie. Hoe de tools van derden voor gebruikersidentificatie en machtiging zullen werken, zal apart worden behandeld zodra het functionele ontwerp is voltooid.

De werking van de BRP koppeling is een onderwerp dat vanuit zijn aard terugkomt in een technisch specificatie document en niet in het FSD. Wat het DHV functioneel doet met de BRP-koppeling staat echter uitgebreid beschreven in het FSD.

Reactie Kiesraad punt 15

- Het FSD beschrijft welke functionaliteit in DHV beschikbaar is en hoe hiervan gebruik kan worden gemaakt. En daarmee ook van tools die door de gebruikers moeten worden gehanteerd om van DHV gebruik te maken. Tools kunnen namelijk een ernstige behindering vormen voor het gebruik van functionaliteit en moeten daarom correct zijn beschreven. Zij vormen een integraal onderdeel van de oplossing.
- BRP: De business analisten van Paragon hebben de wijze van uitvraag naar de BRP voorgelegd aan de business analisten van Kiesraad. Omdat de aangeleverde beschrijving na reviews nog steeds niet de gewenste duidelijkheid bood beschrijven de business analisten van de Kiesraad nu de wijze van uitvraag. Deze zal 13 april worden voorgelegd aan Paragon.

16. "Er is tot op heden veel tijd verloren gegaan door onduidelijke vertalingen die voor verwarring en ook voor extra werk, zorgden. Ook het gebruik van specifieke verkiezingsterminologie (Engels naar Nederlands) zorgt voor vertraging".

Bij aanvang van het project was bekend dat het vertalen een aandachtspunt zou zijn binnen het project. Paragon is van mening dat niet zozeer de vertalingen zelf voor vertraging hebben gezorgd maar dat de vertraging wel is versterkt door de vele review rondes inclusief vertalingen die de Kiesraad nodig acht. Voor het vertalen van documenten heeft Paragon een professioneel vertaalbureau ingezet. Tevens heeft Paragon de door het vertaalbureau vertaalde teksten inhoudelijk gecontroleerd.

Reactie Kiesraad punt 16

- Het is een schandalige opmerking. Contract zegt voertaal Nederlands. Nu komt het verwijt dat Kiesraad te veel Nederlands nodig heeft. Dit is belangrijk en belangrijk gebleken omdat in vertalingen steeds bleek dat specifieke termen onvoldoende goed overkwamen/werden uitgelegd/werden begrepen over en weer. Dit voorkom je door met z'n allen 1 taal te spreken.

- Al weer ‘bij aanvang van het project was bekend dat het vertalen een aandachtspunt zou zijn binnen het project’. Bij aanvang dachten wij juist **niet** dat dit een aandachtspunt zou zijn omdat wij uitgingen van de Nederlandse taal door iedereen gesproken en geschreven (opgenomen als eis in de aanbesteding). Door het gebruik van een commercieel vertaalprogramma (Deepl.com) en omdat bij Paragon niemand werkzaam was met kennis van verkiezingsjargon en verkiezingsproces waren de vertalingen zo slecht (een tikfout in een zin kan zorgen voor een bizarre vertaling die vervolgens niet handmatig wordt gecorrigeerd). Een tekst die voor meerdere uitleg vatbaar is of eenvoudig weg onbegrijpelijk is, is niet acceptabel voor een functioneel specificatie document. De Kiesraad heeft overigens nooit contact gehad met een professioneel vertaalbureau. Dit lijkt ons een voorwaarde om kennis op elkaar af te stemmen en tot een goede samenwerking te komen.
-

17. *"In het FSD wordt door Paragon verwezen naar een Excel (opsomming van herstelbare verzuimen, waarschuwingen en feitelijke constatering) van de Kiesraad. Paragon werkt nergens nader uit hoe zij deze functionaliteiten gaat implementeren in het DHV". Paragon is van mening dat duidelijk is beschreven in het FSD van de KS Module wat de functionaliteit is rondom geconstateerde verzuimen, welke waarschuwingen wanneer worden gegeven en welke feitelijke constatering van toepassing zijn. Hoe de functionaliteit wordt geïmplementeerd is geen onderdeel van het FSD.*

18. *"Ten aanzien van de niet-functionele eisen zijn in het FSD slechts de eisen van de Kiesraad overgenomen uit het BRD (business requirement document). In het FSD wordt in het geheel niet ingegaan op een beschrijving hoe in het DHV aan deze eisen kan worden voldaan. Paragon beschrijft enkel welke eisen er zijn, zonder deze nader toe te lichten". Het FSD gaat over functionele eisen. Voor de goede orde heeft Paragon de niet-functionele eisen vermeld in een apart hoofdstuk van het FSD. Het merendeel van deze niet-functionele eisen hebben betrekking op performance. Bijvoorbeeld de snelheid van verwerkingen, belastbaarheid van infrastructuur, inlog van grote aantallen gelijktijdige gebruikers zonder performance verlies. Maar ook eisen aan bijvoorbeeld het service window. Hoe het DHV aan deze eisen zal voldoen blijkt vervolgens uit de performance testen.*

Reactie Kiesraad punt 17 en 18

- De Kiesraad zou mogen verwachten dat Paragon beschrijft ‘hoe’ zij aan de niet functionele eisen gaat voldoen. Het testen is daarbij het eindstation waarbij wordt gecontroleerd of het ‘hoe’ ook voldoende is. Paragon wil blijkbaar niet meer (is wel eerder toegezegd en opgenomen in het FSD) beschrijven hoe aan de niet-functionele eisen wordt voldaan. De redeneerwijze is illustratief voor de onvolledige opzet van het FSD.
-

19. *In het FSD vindt geen verwijzing plaats naar specifieke wireframes die op elkaar aansluiten. Hoewel in de wireframes in het begin nog de user stories waren opgenomen die worden behandeld, gebeurt dit nu steeds minder. Er ontstaat hierdoor in het FSD een zoekplaatje om de juiste werking van de functionaliteit te doorgronden". Er is nooit afgesproken dat er een verwijzing zou plaatsvinden vanuit het FSD naar de wireframes. Er is op een bepaald moment wel gevraagd naar een zogenaamd "klikpad" voor de wireframes. Paragon is Kiesraad tegemoetgekomen door deze te duiden. Me als doel om tot afronding van het FSD te komen. Hiervoor is extra werk verricht door Paragon door de samenhang van de wireframes inzichtelijk te maken middels site-maps. Paragon is van mening dat de tijdens de ontwerpfase geleverde documenten, wireframes, mock-ups, flowcharts en datamodellen inclusief de door de Kiesraad opgeleverde user stories toch voldoende houvast zouden moeten geven aan de Kiesraad om te doorgronden wat de functionaliteit van de applicatie is.*

Reactie Kiesraad punt 19

- Ook de business analisten van Paragon komen soms niet meer wijs uit de wireframes. Dit omdat de documentatie onvoldoende gestructureerd en samenhangend is opgezet. De Kiesraad heeft Paragon geadviseerd gebruik te gaan maken van klikpaden (ook een behoefte van de business analisten van Paragon zoals verwoord op de laatste meeting in Den Haag), site-maps en datamodel om de ontwerp fase te versnellen en toekomstige fouten te voorkomen.

20. "Onder deze omstandigheden kan Paragon de Kiesraad uiteraard niet verwijten dat hij het FSD nog niet heeft goedgekeurd. De Kiesraad wil het FSD graag goedkeuren, maar zolang de kwaliteit nog onvoldoende is, kan de Kiesraad dat simpelweg niet".

Wij herhalen dat kwaliteit is een subjectief begrip is. Nergens in de Overeenkomst is beschreven waar de kwaliteit aan moet voldoen in de zin van functionele vereisten. Uit het voorgaande blijkt dat de Kiesraad zich hierop blijft beroepen zonder dit concreet te onderbouwen. Bovendien hebben meerdere medewerkers van de Kiesraad desgevraagd aangegeven perfectie te verwachten in de documentatie. Ook is gemeld dat ze aan de hand van de wireframes min of meer een kant en klaar prototype willen zien van het DHV. Dit is niet gebruikelijk in software ontwikkelingsprojecten en is als zodanig nooit geconcretiseerd in de verwachtingen die partijen hebben bij het opleverniveau. De achteraf gestelde eisen aan het opleverniveau passen ook niet in een budget gestuurde uitvraag. Een element van pragmatisme is vereist om de oplossing te kunnen ontwikkelen. Tijdens het testen kunnen details worden afgestemd. Het streven naar perfectie in het ontwerp is niet haalbaar in een IT-project met een vaste tijd en vaste kostenafspraken.

Ook zorgt de hang naar perfectie door de Kiesraad voor veel vertraging. We begonnen de analyse en definitiefase met een aantal workshops en vervolgens werd de functionaliteit uitgewerkt in een BRD en FSD. Daarna zijn procesflows uitgewerkt en zijn er wireframes gemaakt. Het aantal wireframes is ongebruikelijk groot. Er is van ieder scherm dat gebruikt gaat worden in de applicatie een wireframe gemaakt. Daarna zijn er door de Kiesraad verdere verwachtingen geuit over klikpaden (hoe klik je dan door schermen /wireframes heen), wilde de Kiesraad inzicht in het datamodel (wat geen onderdeel is van een functionele specificatie) en wil de Kiesraad nu ook koppelingen zien tussen FSD en wireframes zodat er in de tekst van het FSD precies wordt verwezen naar het juiste scherm. Al deze gevraagde zaken vallen buiten de scope van de aanbesteding en hebben gezorgd voor een aanzienlijke extra werklast voor de business analisten aan beide kanten. Bovendien dragen niet alle review opmerkingen van de Kiesraad functioneel bij aan het komen tot afronding. Op verzoek van ^{5.1.2.e} zijn hiervan voorbeelden gegeven in Bijlage 2, punt 6.

Reactie Kiesraad punt 20

- Als nergens in de overeenkomst is beschreven wanneer kwaliteit goed is en er ontstaat discussie, dan zou de opdrachtnemer dit meteen kunnen adresseren en hierover meteen afspraken maken. Dat is niet gebeurd. Kiesraad heeft steeds meegewerkt aan FSD.
- Wat ontbreekt in de reactie van Paragon is dat Paragon heeft aangegeven dat als FSD na vaststelling moet worden gewijzigd als er iets is vergeten, dan wordt het een RfC. En dat kost apart geld. Dat legt druk op review- en validatieprocessen.
- Quote: "Het streven naar perfectie in het ontwerp is niet haalbaar in een IT-project met een vaste tijd en vaste kostenafspraken." Dit staat haaks op wat Paragon heeft gecommuniceerd. Paragon spreekt zichzelf hier tegen. Hun aanpak was: we werken specificaties uit, daarna gaat de deur dicht, we gaan software bouwen en leveren op aan de Kiesraad. De specificaties moesten worden afgetekend om te kunnen gaan bouwen. En als er dan iets moest wijzigen zou er een RfC komen.
- Perfectie (100% goed en volledig) is zeker geen doel van de reviews van de Kiesraad. Perfectie is namelijk niet realiseerbaar gezien de complexiteit van DHV. En nog enkele kanttekeningen:
 - Er is wel toegezegd dat van elk scherm een wireframe zou worden gemaakt, maar dat is niet gerealiseerd

- Om een document af te tekenen moet de gewenste functionaliteiten beschrijven, voldoende diepgang hebben (Wat is de preconditionie, hoe start de functionaliteit en hoe wordt deze beëindigd, wat is de postconditie en welke afhankelijkheden zijn er) en duidelijke teksten bevatten. Gezien het grote aantal opmerkingen dat in de documenten is geplaatst kan hier geen sprake van zijn
- Kiesraad zou van Paragon verwachten dat een duidelijke kwaliteitsnorm was geformuleerd. En dat:
 - o niet alleen wordt gewezen op de hoeveelheid documentatie die is gegenereerd (kwantiteit)
 - o Maar ook de kwaliteit van documentatie
 - o En de duidelijke samenhang en presentatie van documentatie

21. Overigens heeft Paragon zelf in september 2022 besloten met de bouw van het DHV aan te vangen, ondanks dat het FSD nog niet gereed is. De Kiesraad acht dit besluit verre van ideaal en heeft steeds aangegeven dat dit besluit voor risico van Paragon is. Niettemin heeft dat besluit wel tot gevolg dat het goedkeuren van het FSD door de Kiesraad niet langer randvoorwaardelijk is voor de tijdige oplevering van het DHV”.

Het is ons niet duidelijk waarop de Kiesraad deze gevolgtrekking baseert. De Overeenkomst is duidelijk over het goedkeuren van het FSD door de Kiesraad. Bovendien voorziet de "definition of done" in de Overeenkomst dat het DHV moet voldoen aan de opgestelde vereisten. Tijdige oplevering van het DHV gaat derhalve nog steeds hand in hand met deze goedgekeurde vereisten door de Kiesraad.

Paragon besloot de ontwikkeling te starten bij gebrek aan goedgekeurde specificaties om beide partijen een initiële oplossing te bieden die in de basis zou voldoen aan de BRD voor de initiële reikwijdte. We deden dit in de verwachting dat de Kiesraad uiteindelijk een pragmatische manier zou vinden om het algehele ontwerp goed te keuren, samen met Paragon zou werken om het HSB/NBSB-scope-probleem op te lossen en verder zou gaan met deze eerste oplevering als basis voor de uiteindelijke oplossing. We hebben dit te goeder trouw en in het belang van beide partijen gedaan.

Reactie Kiesraad punt 21

- Paragon heeft altijd aangegeven dat het al starten met bouwen van de software voor hun risico was en dat zij dit risico dragen. Zie stuurgroepverslagen.
- De hierboven gestelde werkwijze is nooit expliciet benoemd. Immers je kunt niet een 11 april oplevering (scope optie-dossier) uitsluitend op een BRD baseren. FSD uitwerking is nodig om daadwerkelijk goed functionerende software op te kunnen leveren.
- Dat er in september een start gemaakt met het inrichten van de infrastructuur, dat is goed mogelijk. Echter ook hier zien wij een enorme vertraging in de realisatie hiervan.
- Paragon is niet gekomen met een andere (pragmatische) aanpak voor het opstellen/afmaken van de ontwerpfasen. Ons voorstel om iteratief samen te werken is immers niet toegepast.

Consequenties van de ontstane situatie

22. "Gezien voornoemde vertragingen verbaast het niet dat Paragon inmiddels ook zelf heeft aangegeven de deeloplevering op 11 april 2023 (conform optiedossier) niet volledig te zullen opleveren. Wij wijzen in dat verband onder meer op de verslagen van de stuurgroep vergaderingen van 17 januari 2023 en 24 januari 2023, waaruit blijkt dat 5.1.2e tot twee keer toe heeft aangegeven dat een oplevering conform het optiedossier op 11 april 2023 niet langer haalbaar wordt geacht door Paragon”.

De opmerkingen in de stuurgroep verslagen moeten gelezen worden in de wetenschap dat het voorstel van Paragon van 16 januari 2023, waarmee we instemden met de vermindering van de omvang van de eerste levering overeenkomstig het Kiesraad voorstel van 5 december, nog in

beraad was. Ook de verdere aanpassing van de scope die wij communiceerden op 24 januari is lange tijd in beraad gebleven. Ik verwijs naar de toelichting in Bijlage 2, punt 1. De aanpak van het development team is destijds aangepast om zich te richten op deze aangepaste scope. Dit is ook bevestigd door 5.1.2.e in een mail aan 5.1.2.e op 25 januari 2023.

Reactie Kiesraad punt 22

- Paragon erkent hier dus dat het om een scope-aanpassing (downsizing) gaat van hun zijde.
- Wat Paragon niet noemt is dat 5.1.2.e aan 5.1.2.e telefonisch heeft aangegeven dat dit voorstel onacceptabel is, op 25 januari jl. Hierop heeft 5.1.2.e een mail gestuurd. Daarin (zie onderstaand) staat letterlijk over de downsizing van de scope: "We believe what 5.1.2.e presented represents the best spread of functionality than can be achieved given where we are today. Our presentation tried to rationalise this. If this is perceived as reduced scope, then that is unfortunate. For now, despite any agreement on design, we will continue to build to this scope."
- Het wordt voor de Kiesraad als een voldongen feit gepresenteerd en is door de Kiesraad als bruuskerend ervaren. Dit is op 3 februari jl. door 5.1.2.e ook aan 5.1.2.e aangegeven. Ook is in dat gesprek door 5.1.2.e aangegeven dat deze scope-aanpassing onacceptabel is.

23. "Om zeker te zijn van de juistheid van deze uitspraken heeft de Kiesraad op 8 februari 2023 aan u expliciet gevraagd om te bevestigen dat oplevering op 11 april 2023 zal plaatsvinden. Op 17 februari 2023 heeft u op dat bericht geantwoord. Uw reactie bevat niet de gevraagde bevestiging".

Op dat moment waren partijen nog in gesprek over de ontstane situatie. Bovendien wekt de reactie van 5.1.2.e op 23 februari 2023 de indruk dat het maken van nieuwe afspraken tot de mogelijkheden behoorden. Toen de Kiesraad tijdens het gesprek van 16 maart jl. alle handreikingen van Paragon om de situatie op te lossen van de hand heeft gewezen, heeft Paragon onmiddellijk melding gemaakt van een dreigende vertraging van oplevering op 11 april 2023.

Reactie Kiesraad punt 23

- Zoals eerder opgemerkt is 25 januari 2023 en 3 februari 2023 aangegeven dat de voorgestelde scope niet acceptabel is als onderdeel van de door Paragon op 16 januari 2023 voorgestelde pakketoplossing. Hiermee is dan ook het pakketvoorstel van tafel.
 - Kiesraad heeft zich wel tot 16 maart jl. moeten beraden op de (schijnbare) betekenis van het gedownsizede voorstel van Paragon (van 16 (en later 24) januari jl.) voor het verdere traject. Dit heeft geleid tot gesprek op 16 maart jl. en een brief op 20 maart jl.
 - Paragon heeft 20 maart aangegeven per brief de gestelde oplevering van 11 april cf. artikel 25 Arbit niet te kunnen realiseren. Mitigerende maatregelen hierbij – ook verplicht conform artikel 25 Arbit - zijn niet opgenomen.
-
-

Bijlage 2: voorbeelden van gebrekkige samenwerking door de Kiesraad

1. Uitblijven van schriftelijke reactie van de Kiesraad

Het komt Paragon voor dat de Kiesraad op cruciale momenten in het project beweert mondeling reacties te hebben gegeven op vraagstukken of voorstellen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de schriftelijke motivatie van Paragon op het HSB scope vraagstuk van 4 november 2022. ^{5.1.2.e}

^{5.1.2.e} geeft desgevraagd op 15 december 2022 aan bij ^{5.1.2.e} dat de Kiesraad hier mondeling op heeft gereageerd. Dit is bij ^{5.1.2.e} echter niet bekend. Tot op de dag van vandaag heeft Paragon geen schriftelijke reactie ontvangen op dit stuk. Ditzelfde gebeurt bij het schriftelijke voorstel van Paragon van 16 januari 2023 en het daaropvolgende schriftelijke voorstel voor een aangepaste scope van de eerste oplevering op 24 januari. In een telefoongesprek van ^{5.1.2.e} met ^{5.1.2.e} wordt aangegeven dat het voorstel van 16 januari door de Kiesraad in overweging zal worden genomen en dat de Kiesraad uiterlijk 30 januari zal terugkomen met een reactie. Aangezien deze reactie uiteindelijk uitblijft wordt er in het dagelijks onderhoud tussen ^{5.1.2.e} en ^{5.1.2.e} op 7 februari door eerstgenoemde gevraagd of de reactie van de Kiesraad op het voorstel al duidelijk is. ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} beweert daarop dat er mondeling reeds is aangegeven dat de door Paragon voorgestelde aangepaste scope van de eerste oplevering van 24 januari niet acceptabel is. Hij geeft daarbij ook aan dat het voorstel van 16 januari nog wel in beraad is. Vanuit deze ontstane onduidelijkheid stuurt ^{5.1.2.e} op 8 februari een e-mail aan ^{5.1.2.e} waarin schriftelijk wordt aangegeven dat de voorgestelde aangepaste scope van de eerste oplevering niet acceptabel is. Dit wordt nogmaals benoemd in de stuurgroep van 14 februari 2023. Uitgesproken en genotuleerd wordt dat door ^{5.1.2.e} en ^{5.1.2.e} na het Kiesraad overleg in diezelfde week aan ^{5.1.2.e} respectievelijk ^{5.1.2.e} is aangegeven dat de Kiesraad niet akkoord is met het voorstel met de aangepaste scope van 24 januari. ^{5.1.2.e} en ^{5.1.2.e} herkennen zich hier niet in.

Paragon verzoekt de Kiesraad vervolgens om reacties op schriftelijke voorstellen in het vervolg ook schriftelijk te beantwoorden om misverstanden te voorkomen. Dit verzoek is genotuleerd.

In het stuurgroep dashboard van de projectmanagers van 14 februari voegt ^{5.1.2.e} op slide 11 bij het issue over de overeenstemming rond HSB/NSBS de volgende zinsnede toe: Voorstel zoals gedaan op 16 januari is bij Kiesraad in beraad. Dit blijft dus open staan. Hij refereert hier aan het voorstel van Paragon van 16 januari. Dit wordt ook genotuleerd. De notulen van 14 februari 2023 geven hierover het volgende weer:

- ^{5.1.2.e} licht toe dat de Kiesraad het voorstel van 16 januari als geheel nog in beraad heeft en dat hij met betrekking tot het onderdeel opleveringen al op 24 januari aan ^{5.1.2.e} heeft aangegeven dat de voorgestelde oplevering voor hem niet acceptabel is en dat hij dit ook heeft meegenomen naar de Kiesraad.

- ^{5.1.2.e} geeft aan niet nu weer tot een nieuw voorstel kan worden gekomen, en het hem goed lijkt de conclusie van de Kiesraad op het voorstel van 16 januari jl. af te wachten en ondertussen door te werken conform optiedossier als formeel geldende afspraak tussen de Kiesraad en Paragon.

- Deze notulen van 14 februari worden in de stuurgroep vergadering van 21 maart goedgekeurd. In het dashboard van de stuurgroep van 21 maart staat wederom op slide 10 de volgende zinsnede: Voorstel 16 jan is formeel nog bij Kiesraad in beraad. Het dashboard is voor de stuurgroep beoordeeld door ^{5.1.2.e} en er is geen opmerking gemaakt over deze zin.

^{5.1.2.e} geeft echter in de stuurgroep aan dat deze zin onjuist is omdat de Kiesraad al eerder het voorstel van 16 januari mondeling heeft afgewezen. ^{5.1.2.e} wijst ^{5.1.2.e} erop dat deze zin in het dashboard van 14 februari ook stond en er toen geen correctie is gevraagd. ^{5.1.2.e}

^{5.1.2.e} herinnert zich dit anders. ^{5.1.2.e} wijst ^{5.1.2.e} op de zojuist goedgekeurde notulen waarin dit anders staat verwoord.

Reactie Kiesraad punt 1

- De door Paragon genoemde punten zijn in reactie op de punten uit bijlage 1 uitvoering weerlegd.
- De gesprekken tussen ^{5.1.2.e} / ^{5.1.2.e} op 25 januari jl. en tussen ^{5.1.2.e} / ^{5.1.2.e} op 3 februari jl. hebben wel degelijk plaatsgevonden.

- Kiesraad heeft zich tot 16 maart jl. moeten beraden op de (schijnbare) betekenis van het gedownsizeerde voorstel van Paragon (van 16 (en later 24) januari jl.) voor het verdere traject. Dit heeft geleid tot gesprek op 16 maart jl. en een brief op 20 maart jl.
- De stukken voor de stuurgroep van – uiteindelijk 21 maart jl. (uitgesteld van 14 maart jl.) zijn onvoldoende afgestemd tussen [5.1.2.e] en [5.1.2.e] en bevatten fouten (voorbeeld onderstaand).

Issues (hoog en kritisch)

Issue #	Issue	Effect	Elkaar	Resolutie Acties	Trend
1	Project tijdelijk onder druk door vertraging in analyse en (risico) fase loopn de vervolgende voorlichtingsachter op schema.		VM/PS	Ondanks alle ambities van beide partijen om dit te versnellen lukte het niet om dit te versnellen.	↔
2	Overeenstemming over IHC H5B/N5B nog in beraad		MC/LD	Voorstel 16 jan is formeel nog bij Kiesraad in beraad.	↔
3	Overeenstemming over scope voor de 1e oplevering niet afgerond		MC/LD	Voorstel van 24 januari is vooralsnog niet akkoord.	↔

Feitelijke onjuistheden bij punt 2 en 3. Het voorstel van 16 januari is al lang niet meer in beraad bij de KR. Dat heb ik 3/3 al teruggegeven. Datzelfde geldt voor het gedownsizeerde voorstel van 24 januari.

■	0 tot 1 maand impact op de FSD inhoud.
■	1 tot 3 maanden impact op de FSD inhoud.
■	3 tot 6 maanden impact op de FSD inhoud.

15

2. Voorbeelden van het voortdurend uitstellen van samenwerking en het niet benutten van de mogelijkheid om te voldoen aan de verplichting om specifieke DHV-specificaties te leveren

- Op 6 oktober 2022 is in een gezamenlijke "benen op tafel" sessie door de Kiesraad geopperd dat het voor de samenwerking en versnelling van de goedkeuring van het FSD erg nuttig zou zijn om de [5.1.2.e] 's fysiek samen te laten werken aan de FSD-inhoud.
- Op 12 oktober heeft Paragon een uitgewerkt voorstel opgeleverd om het FSD versneld te reviewen en uiteindelijk op 24 en 25 oktober gezamenlijk in [5.1.2.f] in een workshop te bespreken en het FSD op 31 oktober af te ronden.
- Op 13 oktober heeft de Kiesraad, na intern overleg, dit voorstel afgewezen en Paragon gevraagd een nieuw voorstel te doen. De reden voor de afwijzing was het idee om de draftversie van de FSD in het Engels met elkaar te delen en te bespreken. Daar ging de Kiesraad niet mee akkoord.

Reactie Kiesraad punt 2

- Bovenstaande weergave is een volstrekt eenzijdige en onvolledige weergave van de werkelijkheid. Onderstaand mail verkeer illustreert hoe het proces is verlopen
- Tevens heeft op dit punt telefonisch overleg plaatsgevonden tussen [5.1.2.e] en [5.1.2.e]

Van: [5.1.2.e]

Verzonden: donderdag 13 oktober 2022 16:19

Aan: [5.1.2.e] <[5.1.2.e]> @paragon-cc.nl>

CC: [5.1.2.e] <[5.1.2.e]> @kiesraad.nl>; [5.1.2.e] <[5.1.2.e]> @kiesraad.nl>;

[5.1.2.e] <[5.1.2.e]> @kiesraad.nl>

Onderwerp: FW: Versnellen goedkeuring proces FSD

Hi [5.1.2.e]

Na ons telefonisch overleg en interne afstemming hierbij mijn reactie op onderstaande mail.

Vanuit de aanbesteding is er een werkproces afgesproken dat de Kiesraad review en commentaar in de Nederlandse taal zal uitvoeren op de opgeleverde producten. Uit coulance is er in een eerder stadium al van deze eis afgeweken en is er in de Engelse taal gecommuniceerd. Uit jouw mail blijkt dat er voor de review en commentaar op het FSD ook van afgeweken wordt en dat vinden wij onacceptabel. Als de Kiesraad op kwaliteit wil kunnen monitoren is het gebruik van de Nederlandse taal essentieel.

Zoals je weet hebben wij een reviewronde uitgevoerd op de module PG (FSD 2.0), zoals door jullie is voorgesteld en is dit proces nog niet volledig afgerond.

In onderstaande planning die sinds gisteren - 12 oktober - is toegestuurd wordt aangegeven dat de Kiesraad op 11 oktober review en commentaar met betrekking tot de KS module zou aanleveren. Dit is niet eerder met ons afgestemd en is onrealistisch gezien genoemde data die in het verleden liggen.

Wij hebben afgesproken om per module het FSD te reviewen in samenhang met wireframes, datamodel en procesflow. Deze producten zijn gisteren NIET meegestuurd en voor ons is onduidelijk wanneer wij deze kunnen ontvangen.

Wij zullen niet akkoord gaan met voorgestelde planning en zien graag vanuit Paragon een realistische planning tegemoet in afstemming met de Kiesraad. Uiteraard blijven wij constructief meedenken om het reviewproces te versnellen. Daarbij is het noodzakelijk om het kwaliteitsniveau van de producten te bewaken. Dit lijkt mijn inziens in ons beider belang.

Ik zal 5.1.2.e informeren over mijn antwoord en 5.1.2.e zal hierover contact zoeken met 5.1.2.e

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....
KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

.....
T 5.1.2.e

E 5.1.2.e @kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

Van: 5.1.2.e

Verzonden: donderdag 13 oktober 2022 16:24

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Onderwerp: RE: Versnellen goedkeuring proces FSD

Hi 5.1.2.e

Ik heb vanmiddag telefonisch contact gehad met 5.1.2.e De opgeleverde planning van 5.1.2.f (5.1.2.e) vind hij geenszins passen in ons beoogd partnership. Ik heb hem aangeven, zie ook mijn mail met antwoord naar 5.1.2.e dat jij hierover nog contact zoekt met 5.1.2.e

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: donderdag 13 oktober 2022 16:05
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e
5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: FW: Versnellen goedkeuring proces FSD

Ter info collega's

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Datum: donderdag 13 okt. 2022 4:04 PM
Aan: '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Onderwerp: FW: Versnellen goedkeuring proces FSD

Hoi 5.1.2.e

Ik stuur je in vertrouwen onderstaande mails door. Ik wil er graag morgen over bellen met je. Lukt dat, bijvoorbeeld om 9 uur of om 13 uur.

Ik ben zeer bezorgd, ook omdat het voorstel dat 5.1.2.e doet/doorstuurt voor mij in niets past bij het gesprek dat we donderdag met elkaar hebben gevoerd.

Ik bespreek het graag.

Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Datum: donderdag 13 okt. 2022 3:34 PM
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: FW: Versnellen goedkeuring proces FSD

Dag 5.1.2.e

Zie onderstaande mail. Ik denk dat 5.1.2.e ook nog bij je op de lijn komt.

Ik constateer dat de frustratie bij 5.1.2.e en 5.1.2.e oploopt en de kwaliteit bij Paragon omlaag gaat.

Neem jij dit s.v.p. op met 5.1.2.e ? 5.1.2.e geeft bij 5.1.2.e aan dat jij dit met 5.1.2.e gaat bespreken.

Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: woensdag 12 oktober 2022 15:00
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: Versnellen goedkeuring proces FSD

Hoi 5.1.2.e

In de aanbesteding is opgenomen dat Nederlands de voertaal is. Daarvan is op de volgende wijze reeds afgeweken (concessie aan 5.1.2.f):

- Workshops waren in het Engels
- Mails zijn tegenwoordig in het Engels
- Uitleg en nadere specificaties zijn tegenwoordig in het Engels (om te vermijden dat in de vertaling inhoud verkeerd overkomt)

Nu is het ook nog de bedoeling dat wij de Engelse FSD gaan beoordelen (zie beneden in geel en mijn commentaar in rood). Verder heeft Paragon, nadat het 'definitieve' Engelse FSD door 5.1.2.f is opgeleverd, dan 27 en 28 oktober de tijd om zorg te dragen voor de vertaling waarna wij ofwel in het weekend moeten reviewen of blind moeten tekenen bij het kruisje. Verder:

- Zijn wij (5.1.2.f en KR) nog druk bezig met PG. PG is helemaal niet in de planning opgenomen
- Is de eerste termijn (aanleveren review KS) al gepasseerd
- Heeft KR nauwelijks tijd voor review en zeker geen tijd om te controleren of de review correct door 5.1.2.f in het FSD is verwerkt
- Wordt afspraak van vorige week (wij ronden eerst PG af voor FSD, Wireframes en datamodel) nauwelijks een week later al weer geschonden

De voorgestelde planning:

- Maakt een onprofessionele indruk
- Toont aan dat 5.1.2.f naar mijn mening niet betrouwbaar wil plannen. Het bestaat voor mij niet dat zoveel plannings worden gemaakt en met hetzelfde gemak in de prullenbak verdwijnen (en dat zonder uitleg).
- Geeft mij aan dat het bij 5.1.2.f ontbreekt aan respect voor de KR (en eigenlijk ook voor Paragon)

Het lijkt mij goed om onderstaande en deze mail vanmiddag te bespreken. Zeker gezien het feit dat 5.1.2.e en ik alweer uren (in totaal 8) bezig zijn geweest om duidelijk en eenduidig Nederlands in de wireframes voor PG (de eerste drie secties) op te nemen.

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: woensdag 12 oktober 2022 09:45
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: FW: Versnellen goedkeuring proces FSD

Hi 5.1.2.e

Ter info. Laten wij dit einde dag nog even bespreken.

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: woensdag 12 oktober 2022 09:23
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: Versnellen goedkeuring proces FSD

5.1.2.e

Zoals zojuist besproken, heb ik overlegd met 5.1.2.f om de 5.1.2.e's (Fysiek) samen te laten werken om tot een geaccepteerd (is klaar voor stuurgroep akkoord) FSD te kunnen komen op 31 oktober.

5.1.2.f heeft daarnaar gekeken en komt met het volgende voorstel om tot acceptatie te komen.

Ik laat de tekst in het Engels staan voor duidelijkheid:

1. 11/10 Kiesraad to deliver feedback to KS based on **FSDv2 in Dutch**. PCC translates feedback and 5.1.2.f applies updates to FSD on 13 and 14/10
2. 14/10 Kiesraad to deliver feedback to FB based on **FSDv3 in English**. 5.1.2.f applies updates to FSD on 17 and 18/10
3. 18/10 Kiesraad to deliver feedback to CSB/GSB based on **FSDv3 in English**. 5.1.2.f applies updates to FSD on 19 and 20/10
4. 21/10 Buffer
5. 24 and 25/10 joint revision of the final FSD in 5.1.2.f Ik vermoed in het Engels

6. 26/10 ^{5.1.2.f} delivers to PCC for translation En wie controleert de vertaling?
7. 31/10 Kiesraad sign-offs

24 en 25 oktober is dan gezamenlijk in ^{5.1.2.f} de laatste revisies op het FSD, uitgaande van akkoord met en uitvoeren van daarvoor aangegeven planning.

^{5.1.2.f} heeft de werkzaamheden bekeken en geanalyseerd en ziet geen reden voor samenwerken.

De analyse is als volgt:

1. Kiesraad revision of each module in FSD. This is an **autonomous offline activity** involving ^{5.1.2.e} and any other needed to analyse the information provided.
2. Kiesraad to provide feedback through comments in the FSD. This is an **autonomous offline activity by Kiesraad**
3. ^{5.1.2.f} to review the feedback from Kiesraad. This is an **autonomous offline activity by** ^{5.1.2.f}
4. Discussion / clarification of doubts between Kiesraad and ^{5.1.2.f} This is a **joint activity**. It could be in a room or remotely as we did with PG during 2 hours.
5. ^{5.1.2.f} to update the FSD / clarify feedback from Kiesraad. This is an **autonomous offline activity by** ^{5.1.2.f}

So, from our perspective activities (1, 2) are for Kiesraad to do autonomously, while activities (4, 5) are for ^{5.1.2.f} to do autonomously. Only activity 4 is a joint activity that could be done in a room or remotely.

Graag hoor ik wat je van het ^{5.1.2.f} voorstel vindt.

Wellicht moeten we daarover een gesprek hebben voor je me een reactie stuurt.

Met vriendelijke groet,

Kind regards,

^{5.1.2.e}

• Op 24 oktober heeft Paragon dit nieuwe voorstel, eerdere bezwaren in aanmerking genomen, aan de Kiesraad voorgelegd. In dit voorstel wordt gestreefd naar een goedkeuring van het FSD per 12 december. Dit voorstel is door de Kiesraad op 26 oktober afgewezen. De Kiesraad heeft aangegeven meer review tijd nodig te hebben dan was ingepland.

Reactie Kiesraad

- Bijgevoegd mailverkeer.
-

Van: 5.1.2.e
Verzonden: woensdag 26 oktober 2022 12:01
Aan: '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: FW: Voorstel review per module

Hi 5.1.2.e en 5.1.2.e

Het voorstel om te komen tot versnelling heb ik binnen de Kiesraad besproken.

Mede gezien de ervaringen vanuit de beoordeling BRD en de FSD PG module blijkt dat er toch meerdere iteratie rondes nodig zijn. Op de 2^e reviewronde van de PG module hebben wij toch nog een 130-tal opmerkingen.

Om de kwaliteit te kunnen borgen in deze cruciale analysefase van het project, hebben wij – zoals voorheen is afgesproken – een reviewdoorlooptijd van 1 week nodig, waarbij wij nu integraal het FSD, wireframes, datamodel en procesflow beoordelen.

Laten wij samen vanmiddag, tijdens ons planningsoverleg, nog eens kijken naar mogelijkheden van versnelling.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 25 oktober 2022 10:24
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; '5.1.2.e' <5.1.2.e@dtv.minvenj.nl>
Onderwerp: Review FSD (incl. Wireframes / Datamodel / Procesflow)

Collega's,

De druk bij Paragon/5.1.2.f neemt toe om de eerste oplevering april 2023 te gaan halen!

Gisteren in mijn afstemming met 5.1.2.e en 5.1.2.e wordt daarom voorgesteld om het FSD reviewproces van één module in een doorlooptijd van 1 week uit te voeren. Dit betreft de beoordeling van het FSD/Wireframes/Datamodel/Procesflow.

Uitgangspunt: 5.1.2.e werkt maandag niet, 5.1.2.e werkt woensdag niet en 5.1.2.e is in principe alleen op de vrijdag beschikbaar voor DHV, waardoor wij onze review uitvoeren op de donderdag/vrijdag en onze eindbeoordeling op donderdag. Gezien onze bezetting zullen wij dan onderstaand schema gaan volgen.

- Dinsdag - oplevering (5.1.2.f)
- Woensdag -vertaling (PCC)
- Donderdag - review (Kiesraad)

- Vrijdag - review (Kiesraad)
-
- Maandag – vertaling (PCC)
- Dinsdag – terugkoppeling review via web of bezoek (Samen)
- Woensdag – vertaling review (PCC)
- Donderdag – eind beoordeling (Kiesraad)

Bovenstaande is sterk afhankelijk van de tijdige oplevering vanuit 5.1.2.f /Paragon en de kwaliteit van de oplevering. Wij doen GEEN concessie aan de KWALITEIT van ons reviewproces; indien meer tijd nodig is dan nemen wij die tijd.

De volgorde van beoordeling van de modules, wordt door Paragon aangegeven, is als volgt:

1. PG – 35 (pagina's in FSD) → Loopt
2. KS – 58
3. ??

Gezien de ervaringen van de afgelopen periode lijkt mij dit een te krappe periode in doorlooptijd. Maar laten wij het een kans geven en kijken waar 'de wal het schip keert'.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

• *Om dan in ieder geval uiting te geven aan de wens de 5.1.2.e 's fysiek samen te laten werken, heeft Paragon op 2 november voorgesteld de Paragon 5.1.2.e 's op 8 en 9 november ten kantore van de Kiesraad gezamenlijk één module van het FSD te behandelen en af te ronden. De Kiesraad heeft dit voorstel niet geaccepteerd.*

Reactie Kiesraad

- Over een fysieke afspraak is bij projectteam Kiesraad niets bekend. Wel is er een webex meeting gepland om reviewcommentaar te bespreken met 5.1.2.e 5.1.2.f

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: woensdag 2 november 2022 17:01
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: PG review

Top dank je.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: woensdag 2 november 2022 16:47
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: PG review

Hoi 5.1.2.e

Het overleg is ingepland en 5.1.2.e heeft al geaccepteerd.

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: woensdag 2 november 2022 16:14
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: PG review

5.1.2.e

We hebben n proces afgesproken, daar willen we ons aan houden.

De Taal gerelateerde opmerkingen zullen door Paragon worden opgepakt dat hoeft niet besproken te worden.

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: woensdag 2 november 2022 16:04
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: PG review

Hoi 5.1.2.e

Ik kan zeker een webex sturen. Er zijn echter een tweetal aandachtspunten:

- 5.1.2.e en ik hebben nog niet gezamenlijk de review kunnen bespreken. Dus misschien zitten er nog opmerkingen in die door onderling overleg waren vervallen

- Veel van de punten zijn het Nederlands of dat Nederlandse tekst niet klopt bij de afbeelding. Ik vrees dat 5.1.2.e dit niet gaat oplossen

Zal ik een overleg inplannen?

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: woensdag 2 november 2022 15:43
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: PG review

5.1.2.e (5.1.2.e)

5.1.2.f (5.1.2.e) kan vrijdag van 11:00 tot 12:30 .

Als dat bij jou past kan jij een webex sturen?

Met vriendelijke groet,

Kind regards,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: woensdag 2 november 2022 13:04
Aan: '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Onderwerp: Warme overdracht KS wirreframes
Urgentie: Hoog

Hi 5.1.2.e

Nog even in de agenda's gekeken. Graag warme overdracht KS wireframes op 8 november (10-11 uur).

Dus niet in de middag 15 uur.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

-
- *Op 9 november is een nieuw, van een detail planning voorzien, uitgebreid voorstel voor review van het FSD naar de Kiesraad gestuurd; daarin opgenomen review rondes en afrondende workshops. Dit voorstel zou resulteren in een afgerond FSD op 20 december 2022.*

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: woensdag 9 november 2022 11:53

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: Definitie fase voorstel

5.1.2.e

Bijgesloten de mpp voor wat we zojuist besproken hebben.

Ik ben benieuwd of we er mee aan de slag kunnen.

Met vriendelijke groet,

Kind regards,

5.1.2.e

• *Op 10 november heeft de Kiesraad Paragon van commentaar voorzien op dit voorstel. Hoewel het voorstel van Paragon was gebaseerd op door de Kiesraad aangegeven reviewtijd per module; geeft de Kiesraad nu aan bijna dubbel zoveel reviewtijd nodig te hebben.*

Reactie Kiesraad

- Paragon komt met een onrealistisch planning qua reviewtijd, Kiesraad geeft aan minimaal 5 werkdagen nodig te hebben. Anderszijds opleverdata kloppen niet in de planning (zie onderstaand). Zie ook samenvattend punt aan het einde van punt 2.

Van: 5.1.2.e
Verzonden: donderdag 10 november 2022 19:51
Aan: '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: Definitie fase voorstel

Hi 5.1.2.e en 5.1.2.e

Zoals vanmiddag besproken behoeft het fase voorstel, opgesteld door Paragon/5.1.2.f een aanpassing op de doorlooptijden die nodig zijn voor de review van de deliverables (FSD/Wireframes/Datamodel/Procesflow) vanuit de Kiesraad.

We hebben afgesproken dat er minimaal 5 werkdagen nodig zijn voor de 1^e review ronde en 2 werkdagen voorafgaand aan de finale workshop.

Gezien de ervaringen met de PG module (FSD/Wireframes) zijn een verbeterde kwaliteit en volledigheid van deze deliverables een noodzakelijke voorwaarde om te komen tot de haalbaarheid van dit fase voorstel. Ik verwacht hierop nu een actieve sturing gezien geplande QA activiteiten hiervoor.

Het afgestemde DHV delivery proces blijft op dit fase voorstel van toepassing.

Zoals wij gezamenlijk hebben vastgesteld moeten er in het huidige voorstel nog een aantal correcties worden doorgevoerd op activiteiten die nu eenzelfde opleverdatum hebben.

Het voorstel om vanuit de Kiesraad de teksten op de wireframes te vertalen (ENG-NL), zoals voorgesteld in mijn mail van 4 november, is nog niet formeel bekrachtigd vanuit Paragon/^{5.1.2.f}
Gezien nu de kortere tijdsspanne tussen de oplevermomenten en onze afgifte van het reviewcommentaar, zullen wij dit voorstel heroverwegen.

Misschien is het goed om basis van dit fase voorstel nog een schriftelijke toelichting toe te voegen per activiteit, zodat voor alle partijen duidelijk is wat elkaars verwachtingen zijn bij de uitvoering hiervan.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

-
- *Op 11 november levert Paragon een hernieuwde planning aan bij de Kiesraad, de gewenste langere reviewtijd daarin opgenomen. De datum voor het afronden van het FSD verschuift van 20 december 2022 naar 31 januari 2023.*

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: vrijdag 11 november 2022 15:44
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Onderwerp: RE: Definitie fase voorstel

5.1.2.e

We hebben naar aanleiding van jouw opmerkingen een en ander in de planning aangepast:

- Per module 5 dagen beoordeling tijd en voor de gemeenschappelijke afronding workshop 2 dagen leestijd.

Dit heeft in het bijgevoegde plan geresulteerd.

Ook zijn de activiteit overlappen eruit gehaald; zoals je kan zien in bijgevoegde teamview.

Een korte omschrijving van de activiteiten heb ik gegeven in bijgevoegde Excel beschrijving activiteiten.

Ik hoop dat we hier samen mee aan de slag kunnen.

Over de vertaling van Wireframes moeten we apart (maandag?0 nog ns overleggen.

Vriendelijke groet en fijn weekend,

Met vriendelijke groet,

Kind regards,

5.1.2.e

-
- *Op 17 november verwerpt de Kiesraad het hernieuwde voorstel. Nu wenst de Kiesraad nog een extra review ronde per module. En moet er rekening gehouden worden met afwezigheden van medewerkers.*

Van: 5.1.2.e
Verzonden: donderdag 17 november 2022 10:49
Aan: '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: Definitie fase voorstel

Hi 5.1.2.e

Gisterenmiddag heb ik van jou vernomen dat de oplevering van de KS module in het FSD en de KS wireframes op maandag 21 november gaat plaatsvinden in plaats van 15 november. De door jouw afgegeven planning van 14 november is daarmee al niet meer actueel en heeft daarom voor ons geen toegevoegde waarde.

Na intern beraad kan de Kiesraad zich helaas niet vinden in deze planning omdat uit ervaringen van de afgelopen periode is gebleken dat er meerdere iteraties nodig zijn om te komen tot juiste en volledige requirements. In de voorgestelde planning zijn deze iteratie momenten nu slechts beperkt tot twee, dit lijkt ons op voorhand onvoldoende. Tevens is er geen rekening is gehouden met de beschikbaarheid van de Kiesraad medewerkers rondom de feestdagen in december. Ik had aangegeven dat 5.1.2.e afwezig is van 19 dec – 23 dec, daarnaast zijn ook 5.1.2.e 5.1.2.e 21 dec- 4 jan, 5.1.2.e 26 dec- 3-jan afwezig. Deze zijn allemaal belangrijk in het reviewproces.

Ik wil voorstellen om het oplever- en reviewproces van de KS module (FSD/Wireframes) te doorlopen en op basis daarvan het benodigde aantal reviewmomenten te bepalen en de planning hierop aan te passen.

Ten aanzien van de geplande workshops lijkt dit ons een prima voorstel en kan zeker het wederzijds begrip verhogen. Hierbij wordt echter wel de Engelse versie besproken, terwijl wij de Nederlandse tekst zullen moeten beoordelen en daar spelen de 5.1.2.f business analisten geen rol in. Als na de vertaling er weer vragen zijn bij onze beoordeling komen wij slechts beperkt verder en kan het FSD nog steeds niet worden afgetekend. Laten wij dan ook kijken hoe deze werkwijze ten aanzien van KS verloopt en zo nodig hierin bijsturen.

Met betrekking tot de wireframes zien wij toegevoegde waarde en versnelling als er werksessie (webex) worden gepland om deze gezamenlijk te doorlopen en te beoordelen. Waarbij met name functionele opmerkingen worden afgestemd.

Heb je naar aanleiding van bovenstaande nog behoefte aan afstemmen, zoek dan gerust contact.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

- *Op 22 november stelt Paragon een nieuw plan voor, met inachtneming van de vakantiedagen van de Kiesraad medewerkers. De datum voor het afronden van het FSD wordt daarmee 13 februari. De extra review ronde per module zit hierin niet verwerkt.*

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: dinsdag 22 november 2022 10:15
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: hernieuwde planning

5.1.2.e

Bijgevoegd de hernieuwde planning, rekening houdend met nieuwe delivery datum en de afwezigheid rond kerst/jaarwisseling.

Ik zal nog inhoudelijk reageren op jouw e-mail naar aanleiding van de eerste planning.

Met vriendelijke groet,

Kind regards,

5.1.2.e

-
- *Teneinde de gewenste fysieke samenwerking te beginnen, stelt Paragon op 23 december opnieuw voor eind januari een workshop te houden voor het gezamenlijk afronden van 3 modules. Op 2 januari gaat Kiesraad akkoord met een workshop en vraagt concrete data daarvoor. Op 3 januari stelt Paragon voor dit op 24, 25 en 26 januari te doen. Dit stuit weer op bezwaar bij de Kiesraad vanwege afwezigheid van een van de business analisten. Uiteindelijk wordt besloten een workshop rondom de module voor Politieke Groeperingen te houden op 17 januari. Met een duur van maximaal een halve dag, want het valt samen met een stuurgroep vergadering. Het voorstel van Paragon om de business analisten gewoon om 9 uur te laten starten wordt verworpen.*

Van: 5.1.2.e
Verzonden: vrijdag 13 januari 2023 14:10
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Onderwerp: RE: Workshop 17 januari - starttijd 12 uur

Hi 5.1.2.e

Voor deze sessie zou een halve dag voldoende moeten zijn. Wij gaan een aantal voorbeelden (met het gehele team) presenteren waarbij wij aangeven wat daarbij onze bevindingen zijn. Daarnaast presenteren wij een voorstel hoe te komen tot betere documentatie w.o. een volwaardig FSD.

De meeting vindt ook via webex plaats omdat 5.1.2.e in 5.1.2.f aanwezig is. Daarbij zou wat mij betreft ook 5.1.2.e en 5.1.2.e kunnen aansluiten.

Laten wij anders vanmiddag nog even bellen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....
KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag

.....
T 5.1.2.e

E 5.1.2.e [@kiesraad.nl](mailto:5.1.2.e@kiesraad.nl)

W www.kiesraad.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

Verzonden: vrijdag 13 januari 2023 13:53

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Onderwerp: RE: Workshop 17 januari - starttijd 12 uur

Beste 5.1.2.e

Ik vind anders de reis van de analisten van 5.1.2.f voor slechts een halve dag met elkaar praten echt niet zinvol. Wij (Jij en ik) haken tussen 10 en 11.30 even af. En 5.1.2.e haakt dan om 12 uur aan. Eventuele punten van en voor hem kunnen we dan toch alsnog agenderen?

Als jullie eerst algemene zaken willen bespreken dan pakken we daar het eerste uur voor, of we beginnen om half 9, dan hebben we anderhalf uur. En 5.1.2.e en de business analisten starten daarna om 10 uur met de business analisten van de Kiesraad met het bespreken van de Wireframes van PG.

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

Verzonden: vrijdag 13 januari 2023 11:54

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>

Onderwerp: Workshop 17 januari - starttijd 12 uur

Hi 5.1.2.e

Even via de mail, telefonisch was je even niet bereikbaar.

In mijn overleg vanmorgen met de business analisten kwam naar voren dat 5.1.2.e pas om 12 uur kan aansluiten. Wegens zijn vakantie kon ik dat niet eerder met hem afstemmen.

Zelf hebben wij ook nog de stuurgroep van 10-11:30 uur gepland staan. Mijn voorstel is dan ook om de workshop vanaf 12 uur te laten starten.

Ik vind het belangrijk dat ik gedurende de gehele workshop aanwezig ben. Zoals aangeven zullen wij middels een aantal presentaties de knelpunten in het specificatie en reviewproces met jullie delen.

Uiteraard zijn jullie eerder welkom in Den Haag, maar starten wij pas om 12 uur met een lunch als aftrap. Hopelijk kun jij je vinden in dit voorstel.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

-
- *Bovendien weigert de Kiesraad deze workshop te betitelen als workshop maar hanteert men de term "werksessie".*

Reactie Kiesraad

- De term werksessie is gehanteerd om daarmee aan te geven dat er nog geen finaal FSD document beschikbaar was om te beoordelen en goed te keuren, waar Paragon stuurde op afronding van FSD in de workshops waarbij Kiesraad uit oogpunt van kwaliteit nog geen goed gevoel had.

- *Verdere workshops voor andere modules schuiven op in de tijd door verschillende redenen en moeten nu nog altijd worden ingepland.*

Reactie Kiesraad

Samenvattend

- Paragon komt met planning(en) die vooraf niet zijn afgestemd met de Kiesraad waardoor een bijstelling van de planning nodig is. De reviewtijd vanuit de Kiesraad is minimaal 5 werkdagen mede gebaseerd op de aan/afwezigheid van medewerkers (4 dagen x 9 uur). Gezien het aantal opmerkingen is deze reviewtijd noodzakelijk. Dit betreft niet alleen de review van het FSD maar ook van de wireframes, procesflow en datamodel.
- Wij hebben altijd, ook gedurende de afstemming over de plannings, doorgewerkt aan het reviewen van het FSD en overige deliverables.
- Per 1 februari 2023 heeft de 5.1.2.e 5.1.2e 5.1.2.f (5.1.2.e 5.1.2.e) 5.1.2.f verlaten waardoor veel kennis over het verkiezingsproces en de uitwerking hiervan in FSD's verloren is gegaan.
- Gezien de huidige stand van zaken is nog geen enkele module (PG/KS/FB/RP) volledig afgerond in de verwerking van ons reviewcommentaar op FSD en Wireframes. Hoe realistisch waren dan eigenlijk de voorgestelde plannings?

3. Voorbeelden van veranderend ontwerp

- In de aanbesteding is gevraagd om een decentraal ontwerp van het DHV. De Kiesraad is zelf reeds lange tijd bezig met het bepalen wat exact de decentrale werking van het DHV zou moeten zijn. Op 22 maart wordt door de projectmanager aangegeven dat dit nog steeds niet is vastgesteld.
- Tijdens de workshops blijkt dat de functionaliteit van het verkiezingsorgaan NBSB anders is dan in de door de Kiesraad verstrekte functionele eisen is vastgelegd. De discussie die hieruit ontstaat zorgt voor veel extra werk van de business analisten van beide partijen.

• Basic data

- In de analyse en ontwerpfase bestaat er begin november 2022 onduidelijkheid over de definitie van de zogenaamde basic data van het DHV. Er is in de weken daarvoor uitgebreid overleg geweest tussen de ^{5.1.2.e} van Paragon en de Kiesraad over dit onderwerp. Op 27 oktober wordt in een daarvoor opgezette call een lijst met vragen doorgenomen over deze basic data. Omdat niet alle vragen kunnen worden beantwoord door de Kiesraad ^{5.1.2.e} stelt deze voor om die basic-data uit te sluiten van het DHV. Omdat deze wel worden genoemd in de RFP-documentatie, is uitsluiten volgens Paragon geen optie. Het uitblijven van deze gegevens verhindert de ontwikkeling van de Functioneel Beheer (FB) module. Op 3 november hebben 20 van de 87 basic datagegevens de aanduiding Uitgesloten of Kan worden verwijderd. Paragon verzoekt de Kiesraad om de gegevens toch op te leveren. Besloten wordt om dit vraagstuk bij de ^{5.1.2.e} van de Kiesraad te beleggen. Op 5 december wordt het vraagstuk besproken. De ^{5.1.2.e} geeft daarbij aan dat hij geen extra input zal leveren omdat dit al door de ^{5.1.2.e} van de Kiesraad is bekeken. De functionele specificaties van de FB Module worden inclusief basic data vervolgens op 11 december opgeleverd conform de input van de Kiesraad. Op 10 januari 2023 ontvangt Paragon de review van het FSD, met daarin toch aanpassingen m.b.t. de basic data. Dit heeft vergaande consequenties voor het tot dan toe gehanteerde datamodel. Hierdoor is uiteindelijk een enorme hoeveelheid rework noodzakelijk van niet alleen de FB-module, maar ook van reeds ontwikkelde stukken van de PG en KS-modules. Hieraan zijn voor Paragon extra kosten verbonden van meer dan €100.000.

Reactie Kiesraad punt 3

- Het NBSB is door Paragon buiten scope geplaatst omdat het niet zou zijn opgenomen in de aanbesteding, terwijl dit wel is opgenomen in de aanbesteding. En wordt nu weer als reden opgenomen voor vertraging.
- De basic data vormen een essentieel onderdeel van de Functioneel Beheer module. En kunnen daarmee niet buiten het FSD blijven. Daarin zijn Paragon en Kiesraad het eens. Het goedkeuren van basic data in een Excel, los van de overige functionaliteiten van de FB module en niet in een context geplaatst in een FSD is door de Kiesraad inderdaad afgewezen. Dit is een onredelijke eis van Paragon.
- Verdere opmerkingen:
 - Er was geen overeenstemming over de basic data zoals opgenomen in het FSD. Als dan later wijzigingen nodig zijn is dit voor rekening en risico van Paragon. Daarop is Paragon al meermaals gewezen
 - Welke wijzigingen het betreft en welke vergaande consequenties gemaakte keuzes hebben zijn niet gedeeld met de Kiesraad. Dit komt als een verrassing. Jammer dat Paragon hierover niet eerder in contact is getreden met de Kiesraad. Dan hadden wij samen aan een voor beide partijen goede oplossing kunnen werken
 - De meer dan € 100.000,- is op geen enkele wijze onderbouwd. En zoals eerder geschreven, Paragon is meermaals gewezen op dit risico.

Onderstaand bijbehorende emails.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@dtv.minvenj.nl>
Verzonden: donderdag 10 november 2022 08:51
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: Basic Data

Beste 5.1.2.e

Ik heb verdiept in deze problematiek.

Het lijkt mij dat gevraagd wordt om de te beheren data (en dat is in feite de FB module) nu al vast te stellen. De te beheren data is echter een gevolg van de manier waarop de diverse 'inhoudelijke' modules (KS,PG etc) werken. Ik zou de FB module dan ook altijd als laatste doen.

Door de ontwerpen van andere modules kunnen de inzichten in de te beheren gegevens in de FB module ook weer wijzigen. Het risico van vaststelling is dat bij wijzigingen als gevolg van voortschrijdend inzicht uit andere modules de aanpassingen aan de FB module als RFC gezien worden. \$\$\$\$\$

Ik zie hooguit mogelijkheden om een conditioneel accord te geven binnen de scope van de modules waar we een akkoord op het FSD geven

5.1.2.e

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: dinsdag 8 november 2022 15:29
Aan: '5.1.2.e' <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: FW: Basic Data

Hoi 5.1.2.e

Zou je ajb intern willen bespreken dat het (regelmatig) opnemen van formuleringen met de strekking "als Kiesraad niet of niet voor bepaalde tijd reageert, dan kan planning niet worden gerealiseerd door Paragon/5.1.2.f"

Het werkt niet en klopt ook niet. In onderstaande moet ik bv 5.1.2.e gelijk geven. Het doet de onafhankelijk lezer vermoeden dat Kiesraad hier voor een vertraging verantwoordelijk is en dat is niet zo.

Ik praat er graag met je over verder, ook in het kader van partnership.

Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: dinsdag 8 november 2022 15:20
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: Basic Data

Hi 5.1.2.e

Even een reactie op onderstaand bericht. De stelling dat je aangeeft dat er geen akkoord komt door 5.1.2.e vind ik niet correct en ook niet wenselijk. Dit suggereert dat wij niet zouden willen meewerken. Wij beoordelen deze sheet namelijk in samenhang met de modules in het FSD, de wireframes, het datamodel en de procesflow.

Wij zien dit document als een intern 5.1.2.f document en niet als een document dat door ons moet worden afgetekend. Als er inhoudelijk vragen zijn dan vernemen wij dat graag en zullen wij deze beantwoorden.

Bovendien staat er in de sheet bijvoorbeeld in tab 'basis data management' bij veld S30 'Pending to discuss internally 5.1.2.f'. Derhalve lijkt het document daarmee nog onderhanden.

Mag ik je verzoeken om voortaan zaken betreffende de opleveringen, planningen e.d. uitsluitend nog direct met mij af te stemmen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

4. Voorbeelden van het te laat verstrekken van informatie waardoor rework ontstaat of niet wordt ingegaan op prioritaire verzoeken met als gevolg vertraging van het proces

• *Op 14 februari stuurt Paragon een mail naar Kiesraad dat voor het afstemmen van de fysieke connectie voor de LogCollector, contact kan worden opgenomen. Als de fysieke connecties duidelijk zijn, kunnen de functionele afspraken gemaakt worden. Op 14 maart wordt duidelijk dat hier nog geen actie op is ondernomen.*

Reactie Kiesraad punt 4

- Al sinds augustus 2022 probeert de Kiesraad security logging in te richten, waarbij de log collector een vitale rol speelt. Hiertoe hebben Paragon, Logius (die de security monitoring in hun SOC zal operationaliseren) en de Kiesraad vanaf augustus een tweewekelijks overleg. Tot twee keer toe heeft Logius, in hun kwartaalplanning (Q3 2022 en Q1 2023), op basis van door Paragon aangeleverde informatie over de verwachte oplevering van de log collector, ruimte gereserveerd voor het aansluiten van de log collector op hun SIEM omgeving.
- Tot en met het overleg van 14 maart 2023 is de boodschap vanuit Paragon consistent geweest dat er nog geen koppeling gerealiseerd kon worden, omdat de log collector nog niet gereed was. De opleverdatum voor de log collector was initieel oktober 2022. Dit is later door Paragon verschoven naar december 2022, januari 2023 en maart 2023. Ook tijdens het overleg van 14 maart, geeft Paragon aan dat er onvoldoende informatie is over de technische details voor een fysieke koppeling.
- Op 15 maart koppelt Paragon terug tijdens een security en connectiviteitsoverleg dat de informatie er wel is, en stelt voor om technische experts bij elkaar te brengen. Dit gebeurt tijdens het volgende reguliere SOC overleg met Paragon, Logius en de Kiesraad, waar experts vanuit 5.1.2.f bij aansluiten.
- Dat de log collector niet tijdig opgeleverd is, en er nog geen koppeling met het SOC van Logius is gerealiseerd, valt de Kiesraad niet te verwijten. De oorzaak ligt volledig in het niet tijdig opleveren van de log collector. Merk ook op dat de dienstverlening van Logius iets is wat de Kiesraad afneemt. Hier zijn offertes voor getekend, en is er ook vanuit Logius tijd en

moeite geïnvesteerd, uitgaande van tijdslijnen zoals door Paragon aangegeven en niet gehaald.

- *Langdurige oplevering van informatie die nodig is voor de implementatie van de infrastructuur. Zoals: informatie over Diginetwerk, IP reeksen, bepaling en registratie van domeinnamen, oplevering eherkenningsmakelaar, aanmelden Kiesraad bij KPN dienst sealing en signing, mail-server naam (t.b.v. Mail-relay), overeenkomst Kiesraad-RVIG i.v.m. BRP toegang test en pilot omgeving.*

Reactie Kiesraad

- Informatie over Diginetwerk
 - Welke informatie over Diginetwerk mist Paragon? KPN is de beheerder van één van de koppelnetwerken binnen Diginetwerk. Bij KPN is meer informatie beschikbaar over Diginetwerk dan bij de Kiesraad. Welke rol verwacht Paragon hierin van haar klant (de Kiesraad)?
- IP reeksen
 - IP reeksen zijn bedoeld voor allowlisting (security maatregel) op de productieomgeving. Deze zijn niet noodzakelijk voor oplevering – zoals ook gecommuniceerd met Paragon. Het IP adres waarmee de Kiesraad via Diginetwerk de DHV applicatie gaat benaderen is doorgegeven aan Paragon.
- Bepaling en registratie van domeinnamen
 - De binnen DHV te gebruiken domeinnamen voor aan het internet gekoppelde modules zijn al op 6 december naar Paragon gecommuniceerd (mail aan 5.1.2.e en 5.1.2.e). Op 18 januari is aan Paragon het IP-adres doorgegeven voor gebruik van de module-U binnen Diginetwerk (mail aan 5.1.2.e en 5.1.2.e). Welke domeinnamen mist Paragon nog?
- Oplevering e-herkenningsmakelaar
 - Over de rolverdeling en verdeling van verantwoordelijkheden bij het inrichten van de eHerkenningmakelaar verschillen de Kiesraad en Paragon van mening. Hierover vindt nog overleg plaats tussen beide partijen.
 - Merk op dat een herkenningsmakelaar makkelijk te realiseren: aanvraag kost 500 euro en er is dan binnen 3-5 werkdagen toegang tot de pre-productie omgeving. Mocht dit daadwerkelijk op een kritisch pad komen, kan altijd een dergelijke functionaliteit, al dan niet tijdelijk, snel worden gerealiseerd door Paragon.
- Aanmelden Kiesraad bij KPN dienst sealing en signing
 - De eSealing dienst is, zoals ook door Paragon bevestigd, volledig voor rekening van Paragon. De Kiesraad is geen partij in het inregelen van deze dienstverlening.
- Mail-server naam (t.b.v. Mail-relay)
 - De exacte vraag was geruime tijd niet duidelijk, maar is al geruime tijd beantwoord. Op dit moment staat er nog wel een vraag over welke delen gebruik moeten maken van externe mailvoorziening tbv authenticatie. Deze vraag ligt al geruime tijd bij Paragon.

- Antw BRP
 - De overleggen hierover lopen al vanaf augustus vorig jaar ook daarbij is Paragon betrokken. De documentatie m.b.t. BRP is al op 24 oktober 2022 gedeeld met Paragon.
 - Op 26 oktober is ook ^{5.1.2.f} aangehaakt vanuit Paragon op dit onderwerp.
 - Pas op 8 februari geeft Paragon aan gebruik te willen maken van een API voor de koppeling BRP (andere koppeling dan bij OSV2020).

Onderstaand aanvullend mails.

Van: ^{5.1.2.e} <^{5.1.2.e} [@paragon-cc.nl](mailto:paragon-cc.nl)>
Verzonden: woensdag 8 februari 2023 16:11
Aan: ^{5.1.2.e} <^{5.1.2.e} [@kiesraad.nl](mailto:kiesraad.nl)>; ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e}
CC: ^{5.1.2.e} <^{5.1.2.e} [@kiesraad.nl](mailto:kiesraad.nl)>
Onderwerp: RE: BRP-API

^{5.1.2.e}

Van een van de architecten voor DHV ontving ik het volgende bericht.

Graag wil ik overleggen / horen of we deze oplossing route verder kunnen bewandelen.

As part of the process of setting election lists in KS the system has to verify the candidates against the BRP register. Initially we have been pointed to use the [stuuringGBABericht](#) webservice that is implemented as a SOAP API. Making some research we came across with a project from Haal Centraal (<https://vng.nl/projecten/haal-centraal>) that exposes the BRP as a JSON REST API.

From the technical point of view using a REST API is a more reliable solution and implies much less development effort and time. Moreover, it seems that the API will be available on Internet which would allow our developers to validate the integration before moving to

^{5.1.2.f}

We contacted them via email to request more info about the project and the product owner replied to us offering a way to set up our own local environment to try the API out, by using docker compose: <https://brp-api.github.io/Haal-Centraal-BRP-bevragen/getting-started-v2> .

They are also kind to arrange a meeting to answer our questions.

We think it would be beneficial for the project if we take advantage of their offer and explore if the Haal Centraal project is suitable for us, that is, it covers our needs on functional, costs, security and performance.

Met vriendelijke groet,

Kind regards,

5.1.2.e

Reactie Kiesraad

- Op vrijdag 10 februari is er een webex meeting georganiseerd met Rivg / 5.1.2.e / Ontwikkelaars 5.1.2.f / 5.1.2.e voor bespreken van deze koppeling.
- 5.1.2.e heeft op 9 maart overleg over de werking van de BRP uitvraag met 5.1.2.e (5.1.2.e 5.1.2.f). Daaruit blijkt dat 5.1.2.f de werking niet helemaal begrijpt ook in vervolg overleggen wordt dit niet duidelijk.
- De Kiesraad maakt een afspraak met Rivg op 29 maart voor een nadere uitleg over de werking. De 5.1.2.e's (5.1.2.f 5.1.2.e / 5.1.2.e) zijn hierbij niet aanwezig ivm 'verplicht' verlof. Er wordt door 5.1.2.e een notitie opgesteld over de werking en deze wordt gedeeld met 5.1.2.e / 5.1.2.e
- 5.1.2.e heeft een testaccount bij Rivg aangevraagd om zo al aan te kunnen sluiten om de Rivg Haal Centraal testomgeving. Informatie is afgestuurd naar 5.1.2.e op dinsdag 4 april 2023.

5. Voorbeelden van gevallen waarin het gevraagde ontwerp buiten de scope valt

Review PG module v 2, 26 oktober 2022

• *Opmerken op datamodel, deze heb ik in dit document opgenomen. Het model is geheel in de Engelse taal, of we dit vertalen en een NL-datastructuur gebruiken is minimaal een punt van overleg*

Er zijn geen afspraken gemaakt over het vertalen van het datamodel en het datamodel is ook helemaal geen deliverable in de ontwerpfase. Dit zou ook niet de zorg moeten zijn voor de Kiesraad. Dat er in elk document hierop volgend vragen over worden gesteld zorgt voor vertraging. Hier wordt veel tijd in geïnvesteerd vanuit Paragon om toch antwoorden te kunnen geven op de vragen over het datamodel.

Reactie Kiesraad punt 5

- Een datamodel toont:
 - Gegevens-elementen en de relatie daar tussen
 - Geeft een indicatie of de leverancier begrijpt wat gebouwd moet worden
- Kiesraad heeft meermaals gewezen op het datamodel:
 - Om Paragon te behoeden voor fouten
 - FSD onvolledig en niet diepgaand genoeg is waardoor om aanvullende informatie is gevraagd
- Dat Paragon veel tijd investeert om antwoorden te kunnen geven t.a.v. het datamodel voorspelt weinig goeds omdat een datamodel een van de hoekstenen is van een succesvol ontwerp.
- Er is overleg geweest tussen 5.1.2.e en 5.1.2.e (17 februari 2023) over het datamodel omdat er 2 verschillende versies in omloop waren. Vanuit de Kiesraad is het belangrijk in het kader van transparantie dat ook het datamodel kan worden gepubliceerd.

• *Welke app wordt gebruikt voor 2FA?*

Er is beschreven hoe dit werkt vanuit het DHV perspectief. De werking en keuze van authenticatie app is onafhankelijk van de keuze van de app. Deze keuze is inmiddels in onderling overleg tussen de Kiesraad en Paragon gemaakt. Het continu doorvragen hierover is niet constructief in het kader van de ontwerpfase.

Reactie Kiesraad

- Het gebruik van de app is essentieel voor de two factor authentication. Zonder deze app is het voor gebruikers zonder eHerkenning (bijvoorbeeld alle burgers voor de PG module voor het opstellen van een kandidatenlijst) niet mogelijk om in te loggen in DHV. Dan is het toch logisch om te vragen:
 - Welke app stelt Paragon voor (deze moet namelijk Open Source zijn)?
 - Hoe werkt deze functioneel?
 - Hoe kan de gebruiker zijn account koppelen? Of herkoppelen als er iets fout gaat?
- In de aanbesteding is aangegeven dat DHV een makkelijk bruikbaar programma moet zijn met lage drempels voor de gebruiker. Paragon heeft dit in het aanbod onderschreven. Dan geldt dit dan toch ook voor de app's waar gebruik van moet worden gemaakt?

Review van FB module v 3.4.1., 2 januari 2023

• *In de documenten set zitten documenten met matrices van variabele breedte en diepte. Bijvoorbeeld in overzichten van de aantallen stemmen. Hoe configureer je dit in JASPER en kan dat wel. Het mechanisme waarmee database info in documenten terecht komt (denk aan mergefield zoals MS WORD deze kent) is erg onduidelijk*

In aanvulling hierop: Het is mij volledig onduidelijk:

Hoe Jasper Studio werkt?

Hoe Jasper Studio beantwoord aan de eisen van de aanbesteding?

Hoe Jasper Studio/DHV data uit de database op de juiste plaats in documenten invult?

Hoe DHV het juiste document op het juiste moment toont?

Hoe wijzigingen in documenten kunnen worden doorgevoerd

Het doel van DHV is het genereren van documenten. Dus dit is eigenlijk het belangrijkste onderdeel van de gehele oplossing. Ik zie dat hieraan niet meer dan 11 regels wordt besteed. Dit is niet acceptabel. Mede omdat de documenten die uit DHV moeten komen honderden pagina's dik zijn en bij OSV2020 veel problemen zijn geweest met het genereren van documenten (foute uitlijning, verkeerde tekstblokken, lange namen van kandidaten die onleesbaar werden getoond).

Het doel van de FSD is het ontwerpen van de functionaliteit van de kernoplossing voor verkiezingsbeheer. Daarom is het niet nodig om in de FSD een gedetailleerde uitleg van Jasper te geven. Hoe Jasper werkt komt apart aan de orde zodra het functioneel ontwerp gereed is.

Reactie Kiesraad

- Merkwaardig om te formuleren dat het gebruik van Jasper Reports (een essentieel onderdeel om documenten te genereren, de belangrijkste functionaliteit van DHV) niet in het FSD hoeft te worden beschreven. Het gaat hier om kern functionaliteit. Als kern functionaliteit niet hoeft te worden beschreven in het FSD, wat ontbreekt dan verder nog in de FSD's waar de Kiesraad in functionele zin kennis van zou moeten nemen alvorens tot acceptatie van een FSD over te gaan? Van welke tools maakt Paragon verder nog gebruik waarvan de functionaliteit essentieel is voor het gebruik van DHV?
- 5.1.2e heeft recentelijk nog aangegeven dat hij op zoek is naar een partij die instructies Jasper reports kan geven. Hij begrijpt dat de Kiesraad niet middels een Youtube filmpje zelf moet ophalen hoe de werking is.

Review KS Module v 3.1, 11 december

In dit document staan verwijzingen naar het ontbreken van HSB en NBSB als verkiezingsorganen. Het is De Kiesraad bekend dat ons standpunt is dat dit niet is meegenomen in de aanbesteding. Dat er dan wel in diverse documenten waaronder deze opmerkingen over worden gemaakt vertraagt het proces en zorgt onterecht voor veel commentaar.

Reactie Kiesraad

De vertraging zal zeer beperkt zijn. In het FSD is als reactie opgenomen dat HSB en NBSB buiten scope zijn en niet worden meegenomen in het FSD. De vertraging zal dus eerder in minuten zijn te meten dan in uren.

Review PG module v3.2.2, besproken tijdens de workshop van 17 januari 2023

Tijdens de workshop van 17 januari is er een volledige presentatie verzorgd door de Kiesraad met opmerkingen over het datamodel (hetgeen dus geen onderdeel is van de deliverables of van de functionele specificaties) in document "2 - Kiesraad DHV bevindingen

• *Datamodel_interfaces en-GB.pptx" en een andere presentatie met daarin een voorstel voor een nieuwe manier van business analyse via UML via document "FSD_presentation input.pptx". Wij hebben deze documenten op 17 januari ontvangen van de Kiesraad. Op zich zijn vragen of suggesties voor het datamodel of functionele analyse via UML natuurlijk niet problematisch, maar voor deze fase en de uitdaging om te komen tot afronding van het lopend FSD traject niet op zijn plaats.*

Reactie Kiesraad

- Kiesraad heeft een voorstel geformuleerd om onze bevindingen 'niet volledig' en 'met onvoldoende diepgang' t.a.v. de FSD's door een gestructureerde aanpak volgens een internationale standaard om te buigen naar 'volledig' en 'met voldoende diepgang'. Paragon wijst het voorstel af en komt niet met een alternatief, behalve met een continuering van een onbevredigende aanpak die voor steeds meer vertraging zorgt.
- *Na diezelfde workshop is ook feedback gegeven over de PG module naar aanleiding van de workshop van 17-1. Dit is samengevat in document "PG Module_request for solution design.pdf" dat wij ontvingen op 19 januari 2023. Hierin staan onder meer vragen over hoe gebruikers document templates kunnen creëren. In feite is dat onderwerp onderdeel van de uitleg over de tool die hiervoor is aangeboden (Jasper Reports) en geen onderdeel van het FSD en de daaropvolgende bouw van de software. Vervolgens staan hier vragen over de snelheid van het genereren van de documenten hetgeen onderdeel is van de non functional requirements. Zie ook de opmerkingen hieronder. En wordt nogmaals een suggestie gedaan voor LEAN en Refined software waarin wordt voorgesteld om het adresboek niet op te nemen in de oplossing. Hetgeen in tegenspraak is met de opgeleverde user stories door de Kiesraad. Dit verzoek hebben we naast ons neer moeten leggen omdat het adresboek intussen al was gebouwd.*

Reactie Kiesraad

- Zie de eerdere opmerking t.a.v. Jasper Reports
- Verder is niet om een change gevraagd door de Kiesraad inzake het adresboek. Het adresboek is als voorbeeld genomen hoe een leverancier met kritisch denken en de klant uit te dagen (wat als het adresboek wordt vervangen door een kandidatenlijst?) tot een beter product kan komen.

Feedback op de niet functionele requirements, 18 januari 2023.

- *Het aangeleverde non-functional specification document bevat m.i. uitsluitend de door ons aangeleverde requirements. Ik mis een beschrijving/onderbouwing hoe deze non-functionals worden geïmplementeerd c.q. gewaarborgd.*

Het doel van de ontwerpfase is ook om de functionele requirements te beschrijven en niet hoe dit geborgd wordt. De Kiesraad bepaalt het wat en Paragon het hoe. Bovendien zijn de niet functionele requirements ook geen onderdeel van de functionele requirements. We hebben voor de volledigheid alle niet functionele requirements opgenomen in het BRD en het FSD. Veel niet functionele requirements betreffen echter eisen aan bijvoorbeeld de performance van het systeem. Of aan de beschikbaarheid van de infrastructuur. Het is onmogelijk om te beschrijven hoe dit geborgd zal worden, dat is een combinatie van slimme code en rekenkracht van de infrastructuur. Ik verwijs ook naar punt 18 in Bijlage 1.

Reactie Kiesraad

- In het overleg met [5.1.2.e](#) / [5.1.2.e](#) betreffende de non-functionals is aangegeven om te komen tot een nieuw document waarin een uitleg/toelichting wordt gegeven op de non-functionals. Daarin kan ook worden opgenomen hoe sommige zaken in de operationele uitvoering is geborgd b.v. SLA met [5.1.2.f](#) hosting.

6. Voorbeelden van niet-functioneel commentaar op documenten

Review CSB Module v3.3, 17 februari

- *Ik ben op pagina 55 gestopt met de review. Dit is de eerste keer dat ik werkelijk niet meer verder kom in een FSD. Het verhaal is gewoon niet duidelijk en niet goed gestructureerd en lijkt gewoon haastwerk.*

Het document bestaat uit 57 pagina's. Het duidt niet op een constructieve samenwerking om 2 pagina's voor het einde te stoppen met een review. En dan ook nog eens door geen feedback te geven op wat dan onduidelijk is. Dit zorgt voor navraag en wederzijds noodzakelijk contact wat tijd kost.

- Ik weet niet meer hoe ik deze tekst moet reviewen.

Wat wordt dan bedoeld? Wat is niet duidelijk?

- Vragen over wireframes in de FSD: *hoe ziet dit onboarding scherm eruit?*

Hetgeen is te zien in de wireframes. →

- *Dit is heel complex opgeschreven. Daardoor neemt de duidelijkheid aanzienlijk af.*

Zonder aan te geven wat dan onduidelijk is.

- Waarom wordt deze tabel steeds weer herhaald?

Wat is het punt dat wordt gemaakt?

Review van FB module v 3.4.1., 2 januari 2023

- De toevoeging van een verkiezingsorgaan betekent dat er een nieuw gebied wordt toegevoegd en dat er dus een verkiezingsorgaan voor dat gebied wordt opgericht. De opmerking: *"Vreemd gaan we een stukje land er bij pikken?"*

Wat is de zin van een dergelijke opmerking?

- Bij de verdiepende uitleg voor de userstory om een einddatum te kunnen instellen tot wanneer uitslaggegevens zichtbaar zijn op het verkiezingsportaal: *"Tamelijk complex mechanisme voor iets wat je ook in je outlook agenda kan zetten"*.

Deze opmerking voegt niets toe.

- *Wie is de hoofdgebruiker? Ik ben hier het spoor bijster. Of wordt Hoofdgebruiker FB bedoeld?*

Aangezien het bekend is dat er geen hoofdgebruikers zijn in andere modules is dit een overbodige opmerking.

- *Waarom zou de Hoofdgebruiker FB een wijziging van de gegevens van de Beheerder FB of Medewerker FB moeten goedkeuren? Deze personen zitten misschien een kamer verder?*

Dit is conform functies voor het wijzigen van details in andere modules zo beschreven en de opmerking voegt niets toe.

Review KS Module v 3.1, 11 december

- Opmerking: *"Wat gebruiken wij: hij of zij? Het kan zijn dat dit document in de toekomst openbaar moet worden gemaakt. Dan is goed Nederlands een eerste vereiste."*

Ten eerste werd er met zij meervoud bedoeld maar de opmerking voegt niets toe.

- Opmerking bij het woord uitvinken: *"Raar woord"*.

Er wordt echter geen alternatief aangedragen. En in onze optiek is uitvinken een normaal gebruikt woord bij checkboxes.

- Bij de zin *De Coördinator CSB-KS zal actie ondernemen om de PG-module er uitdrukkelijk op te wijzen dat hun lijst(en) bepaalde verzuimen vertoont (vertonen)* wordt de opmerking *"Lijkt mij weinig zinvol om de PG module ergens op te wijzen"* gemaakt.

Hier had de reviewer ook kunnen aangeven dat in de zin een voorzetsel ontbreekt, of door die simpelweg toe te voegen aan de tekst.

- Er wordt in deze review vaak gewezen op missende woorden of iets dergelijks hetgeen wat ons betreft ook in de tekst zelf toegevoegd kan worden. B.v. in dit document *"Ik mis werkwoord: beoordeelt kandidatenlijst"*.

- Een opmerking over een beschrijving van velden in het scherm: *"Ik zou dit soort dingen meer in een GUI style guide verwachten"*.

Het is onduidelijk wat wordt beoogd met deze opmerking hetgeen weer overleg noodzakelijk maakt.

- Bij de zin *"Voor de KS-module zal worden voorzien in een flexibel proces om gebruikers in te stellen, aangezien de beschikbaarheid van de personen die deze rollen verwerven op het laatste moment kan wijzigen"* wordt de opmerking *"Vreemde formulering gemaakt"*.

Maar het is ons inziens toch duidelijk wat wordt bedoeld?

- Een ander voorbeeld: de opmerking. *"Dit is elders ook beschreven"*.

Is dan de opmerking dat dat niet gewenst is of bedoelt men iets anders?

- Voorbeeld: *"vreemd Nederlands"* bij een zin die toch echt begrijpelijk is: *"het systeem zal dienen om de informatie te verzamelen"*.

- Bij de zin *Zodra de gebruiker de juiste activeringscode invoert, wordt de gebruiker verplicht een nieuw wachtwoord in te stellen. Dit zijn de specificaties voor het nieuwe wachtwoord:* wordt de opmerking gemaakt *"Wat wordt bedoeld met nieuw, er is nog geen wachtwoord ingesteld, dus van nieuw kan toch geen sprake zijn."* Ook dit zien wij niet als constructief bijdragend.

Reactie Kiesraad bij punt 6

- In een goede iteratieve samenwerking waarbij dagelijks live en telefonisch contact is tussen beide teams en specialisten worden deze opmerkingen gewisseld, besproken en opgelost en worden ook bedoelde grapjes in de juiste context geplaatst. Helaas is het iteratief werken als onderdeel van een pakketoplossing niet tot staande praktijk gekomen.
- Daarnaast: in verhouding tot het totaal aantal gewisselde opmerkingen is dit een zeer klein aantal opmerkingen die door Paragon als "niet-functioneel" commentaar wordt aangeduid, waarbij ook nog sprake is van interpretatie door Paragon of het wel of niet functioneel is.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 13 Apr 2023 12:26:35 +0200
To: ""5.1.2.e"" <5.1.2.e@sig.eu>; "5.1.2.e"
<5.1.2.e@kiesraad.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@sig.eu>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>;
"5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Subject: RE: Rapportage

5.1.2.e en 5.1.2.e

Top dank je wel.

[@postbus Officemanagement Kiesraad](#), @5.1.2.e morgen staat een afspraak gepland in de agenda van 5.1.2.e en aantal andere collega's om PARagon te ontvangen voor een demo. Hierbij zal ook 5.1.2.e van SIG aanwezig zijn. Willen jullie 5.1.2.e ajb:

- Uitnodigen
- Aanmelden
- Een parkeerplaats voor 5.1.2.e aanmelden?
- 5.1.2.e routebeschrijving naar parkeergarage sturen?

Veel dank.

Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@sig.eu>
Verzonden: donderdag 13 april 2023 12:12
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@sig.eu>; 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Onderwerp: Re: Rapportage

Dag 5.1.2.e

Ik kan het mij niet permitteren om morgen aanwezig te zijn -- voor de toetsing heb ik de nodige zaken moeten uitstellen tot na de deadline. 5.1.2.e is bereid zijn parttimedag er deels voor op te offeren. Kun je hem aanmelden, liefst met parkeerplek?

Overigens belde 5.1.2.e vanmorgen met dezelfde vraag. Laat je hem ook even weten dat 5.1.2.e er morgen bij is?

Ten aanzien van de toelichting a.s. maandag: als je mij t.z.t. een seintje geeft (5.1.2.e) dat ik de meeting in kan, dan stuur ik dat door naar 5.1.2.e

Groeten, 5.1.2.e

On Thu, Apr 13, 2023 at 9:04 AM 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl> wrote:

5.1.2.e en 5.1.2.e dank je. Ik heb nog een vraag. De leverancier wil ons morgen 10-12 uur (bij ons op kantoor) een demo geven van wat ze allemaal hebben gebouwd tot nu toe. Wij hebben aangegeven daar open voor te staan. Verzoek van de voorzitter en mij is of het voor jullie mogelijk is dat een van jullie daarbij aansluit om mee te kijken en te luisteren. Ons beeld is dat dit – naast dat ik volledig vertrouw op onze eigen medewerkers en hun oordeel hierin die bij deze demo aanwezig zijn – een onafhankelijk beeld van wat wij vinden wat de leverancier aan ons laat zien, versterkt. Idee is dat 5.1.2.e (onze projectleider) jullie dan voorstelt als een van onze (extern) adviseurs.

Zou dit voor een van jullie mogelijk zijn?

Ik neem 5.1.2.e – teamleider I&I bij ons even mee. Hij is er morgen ook bij.

Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@sig.eu>

Verzonden: donderdag 13 april 2023 08:58

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@sig.eu>

Onderwerp: Re: Rapportage

Dag 5.1.2.e

Jazeker. De rapportage bevat al vroeg een slide ter introductie van SIG, en daarop wordt o.a. onze onafhankelijkheid benadrukt.

Groeten, 5.1.2.e

On Wed, Apr 12, 2023 at 10:09 PM 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl> wrote:

5.1.2.e en 5.1.2.e

Nogmaals dank voor ons gesprek vandaag. Ik had nog een verzoek mbt de rapportage. Zouden jullie - als jullie dat ook vinden uiteraard - in de rapportage willen opnemen dat jullie de analyse, oordelen en adviezen in volledige onafhankelijkheid hebben kunnen uitvoeren?

Groeten, 5.1.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 13 Apr 2023 13:28:31 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>; "5.1.2.e"
<5.1.2.e@kiesraad.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>; "5.1.2.e"
<5.1.2.e@kiesraad.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>; "5.1.2.e"
<5.1.2.e@kiesraad.nl>
Subject: SIG-rapport
Attachments: 20230413 - Kiesraad - Toetsing projectdocumentatie DHV - CONCEPT 13 april.pdf

Dag collega's,
Bijgaand, vertrouwelijk en niet ter verdere verspreiding, het SIG-rapport.
Ik agendeer het ook voor de Kiesraad van 17 april a.s.
Groeten, 5.1.2.e

5.1.2.e
.....
KIESRAAD
Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag
Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
.....
T 5.1.2.e / 5.1.2.e
E 5.1.2.e@kiesraad.nl
W www.kiesraad.nl

De Kiesraad – Toetsing projectdocumentatie DHV **Rapportage (concept)**

5.1.2.e

ir. 5.1.2.e

1. **Inleiding**
2. Bevindingen

Bijlage: Bijvangst en voorlopig advies

GETTING SOFTWARE RIGHT
FOR A HEALTHIER DIGITAL WORLD

Wetenschappelijk onderzoek

Onze onderzoeksafdeling ontwikkelt onze beoordelingsmodellen en publiceert inzichten op het gebied van softwareontwikkeling.

5.1.2.e

Ons ^{5.1.2.e} is het kloppende hart in onze werkwijze, en biedt continu inzicht in softwarekwaliteit, -kosten en -risico's.

Benchmark

Onze SIG-benchmark is de grootste softwarekwaliteitsbenchmark ter wereld: het bevat ruim 60 miljard regels code gemeten in de afgelopen 22 jaar.

Onafhankelijk advies

Wij zijn 100% onafhankelijk: wij hebben geen belang bij de uitkomsten onze opdrachten en voeren onze adviezen niet zelf uit.

TUVIT® Certificering

Wij zijn de eerste organisatie ter wereld die door de Duitse TÜVIT is geaccrediteerd om software te certificeren volgens ISO 25010.

Achtergrond

- Bij de Kiesraad loopt sinds mei 2022 een project voor de realisatie van het systeem Digitaal Hulpmiddel Verkiezingen (DHV). Dit zal het bestaande OSV2020 vervangen.
- Het DHV-systeem verzorgt voor 10 verkiezingstypen o.a. de registratie van kandidaten en kieslijsten en de aggregatie van getelde stemmen.
- Het project volgt de watervalmethodiek, met een geplande volledige oplevering op 1 maart 2023. *
- Als onderdeel van de realisatie heeft de leverancier twee specificatiedocumenten opgeleverd o.b.v. *user stories* van de Kiesraad: een *Business Requirements Document* (BRD) en een *Functional Specification Document* (FSD).
- Dergelijke documentatie dient doorgaans als een belangrijk vertrekpunt en afstemmingsinstrument voor de daadwerkelijke systeemontwikkeling.

* Inmiddels bijgesteld naar een deeloplevering op 26 mei 2023

Situatie

- De Kiesraad heeft zorgen over de voortgang van het project. Een van de discussiepunten spitst zich toe op de kwaliteit van de opgeleverde documentatie. Met name het FSD is naar mening van de Kiesraad kwalitatief onvoldoende.
- In dit licht heeft de Kiesraad aan SIG gevraagd om een onafhankelijke toetsing van de kwaliteit en diepgang van het BRD en het FSD. Daarbij dient ook de (kwaliteit van de) commentaren van de Kiesraad te worden belicht.
- De toetsing vindt plaats vanuit het perspectief van softwareontwikkeling, d.w.z. in hoeverre de documentatie voldoende vertrouwen geeft in een tijdige realisatie conform de functionele en non-functionele vereisten.
- Met het oog op de tijdslijnen van het project dient de toetsing plaats te vinden in een kort tijdsbestek en is er beperkte ruimte voor interviews en validatie.

DATUM	SESSIE	DEELNEMERS
6 april 2023	Interview Kiesraad	5.1.2.e
12 april 2023	Tussentijdse terugkoppeling	5.1.2.e
17 april 2023	Toelichting op rapportage	NTB

- De toetsing van systeemdocumentatie is gebaseerd op het onderstaande toetskader o.b.v. NEN NPR 5325.
- Uit oogpunt van projectplanning en -stadium en de doorlooptijd van de toetsing ligt de nadruk op de vetgedrukte criteria.

CATEGORIE	CRITERIUM	TOELICHTING	VOORBEELDVRAGEN
Algemeen	Toegankelijkheid & Lokaliseerbaarheid	De documentatie moet overzichtelijk en logisch zijn opgebouwd; het moet duidelijk zijn waar welk onderwerp te vinden is	<ul style="list-style-type: none"> Is de opzet en naamgeving van de documentatieset logisch? Is de documentatie in een gangbaar leesbaar bestandstype opgesteld? Is een leeswijzer aanwezig? Is de documentatie zelf goed gestructureerd?
	Consistentie	De documentatie mag geen onderlinge tegenstrijdigheden bevatten	<ul style="list-style-type: none"> Zijn de gebruikte documentversies onderling consistent? Zijn alle gerefereerde documenten in de genoemde versie aanwezig?
	Onderhoudbaarheid	De documentatie moet op economisch verantwoorde wijze te onderhouden zijn	<ul style="list-style-type: none"> Hoe verhoudt de hoeveelheid documentatie zich tot de hoeveelheid code? Welk deel van de documentatie wijzigt per release?
	Juistheid	De documentatie moet correct zijn	<ul style="list-style-type: none"> Is de inhoud consistent met de software? Is de inhoud intern consistent? Is de inhoud feitelijk correct?
	Actualiteit	De status van de documentatie moet parallel lopen met de status van het informatiesysteem	<ul style="list-style-type: none"> Sluit de versie van de documentatie aan bij de meest actuele versie van de software?
Inhoudelijk	Volledigheid	In de documentatie mogen geen blinde vlekken aanwezig zijn	<ul style="list-style-type: none"> Zijn alle verwachte onderwerpen behandeld?
	Doelmatigheid	De documentatie moet een op het gebruiksdoel afgestemde nauwkeurigheid hebben	<ul style="list-style-type: none"> Hebben de behandelde onderwerpen de juiste diepgang (niet te veel of te weinig detail)?
	Controleerbaarheid	De documentatie moet op juistheid en volledigheid te controleren zijn	<ul style="list-style-type: none"> Is er een actuele wijzigingshistorie beschikbaar?

- De criteria *volledigheid* en *doelmatigheid* vallen uiteen in de onderstaande onderwerpen.
- Uit oogpunt van projectplanning en -stadium ligt de nadruk op de vetgedrukte onderwerpen.

THEMA	ONDERWERP	DETAILS IN DOCUMENTATIE	ARTEFACTEN BUITEN DOCUMENTATIE
Systeem	High-level functionele beschrijving	<ul style="list-style-type: none"> • Functionele decompositie • Functionele beschrijving koppelingen • Belangrijke use cases (1-3) en eisen 	<ul style="list-style-type: none"> • Automatische regressietests
	Technische beschrijving (architectuur-decompositie)	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwerpkeuzes en verschillende views t.o.v. technologie en platform, koppelingen en protocollen, belangrijke mechanismen en processen • Gegevens/objectmodellen • Non-functionele eisen en maatregelen 	<ul style="list-style-type: none"> • Automatische unit tests • Automatische performance/reliability tests
Operations	Technische beheerhandleiding	<ul style="list-style-type: none"> • Beheerhandleiding met procedures voor vaak terugkerende activiteiten zoals: back-up, opstarten, afsluiten, etc. • Procedurebeschrijvingen bij calamiteiten 	<ul style="list-style-type: none"> • Installatie- en beheertools (scripts, beheer UI)
Inrichting	Omgeving(en)	<ul style="list-style-type: none"> • Machines, deployment en verschillende omgevingen (OTAP) • Software-stack: externe componenten, versies, configuratie (b.v. OS, Libraries, protocollen, omgevingsconfiguratie, licenties, etc.) • Beschrijving beleid dependency management 	<ul style="list-style-type: none"> • Containers (bijv. Docker) • Dependency management tooling • Component stores (CMDB)
	Build, test, release en patching	<ul style="list-style-type: none"> • Beschrijving build pipeline t/m release procedure incl. tools • Teststrategie en kwaliteitscontrole (bijv. omgevingen, type tests, testdata) 	<ul style="list-style-type: none"> • Build pipeline configuratie bijv. in centrale CI server
Huidige status	Documentatie huidige status	<ul style="list-style-type: none"> • Versiehistorie / release notes • Testrapportages, vrijgaveadviezen 	<ul style="list-style-type: none"> • Issue tracking tool / backlog en historie (bijv. JIRA) • Versiebeheersysteem (Git, SVN, TFS)

Geraadpleegde documenten

Aanbesteding	Overeenkomst Kiesraad - Paragon, tweezijdig getekend.pdf	BRD / FSD / commentaren	10. BRD-definitief 1.1.pdf
	Scope delivery 1 24012023.pptx		Kiesraad-DHV_Functional_Specification_Document Algemeen v3.4_NL (leeswijzer).docx
	Planning oplevering DHV.pdf		Kiesraad-DHV_Functional_Specification_Document v3.2.2_NED FB ^{512a} ¹³⁰ .docx
	201865002.001.021-Beschrijvend document DHV V1.1.pdf		Kiesraad-DHV_Functional_Specification_Document v1 NL.docx
	Bijlage D - Verslag mini-dialoog.pdf		Kiesraad-DHV_Functional_Specification_Document PG Module v3.4_NL ^{512c} .docx
	Bijlage E - Functionele begrippenlijst v1.0.pdf		Kiesraad-DHV_Functional_Specification_Document v3.1_NED KS module ^{512d} ^{512e} RC_JD.docx
	Bijlage H - Functionele beschrijving DHV-Output documenten en gegevensbestanden v1.0.pdf		Kiesraad-DHV_Functional_Specification_Document KS Module v3.5_NL ^{512f} .docx
	Bijlage L - DHV en wetgeving v1.0.pdf		Kiesraad-DHV_Functional_Specification_Document v3.2.2_NED RP module vertaald rv vm_FD_RC.docx
	Bijlage M - Formele beschrijving van de berekening van de zetelverdeling v1.0.pdf		Kiesraad-DHV_Functional_Specification_Document RP Module v3.6_NL ^{512g} ^{512h} .docx
	Bijlage N - DHV basisarchitectuur v1.0.pdf		Kiesraad-DHV_Functional_Specification_Document GSB Module v3.2_NL ¹³⁰ .docx
	Bijlage O - NFE-ISO25010-aspecten v1.0.xlsx		Kiesraad-DHV_Functional_Specification_Document CSB Module v3.3_NL ⁵¹²ⁱ .docx
	Bijlage P - NONFUN01-KR - Beschrijving eisen v1.0.pdf		Figma wireframes: https://www.figma.com/file/RSW4CZunXVOXroG8yYUQx8/Wireframes-PG?node-id=140-264299
	Bijlage R - RET01-KR Exit strategie v1.0.pdf		Quickscan FSD 20220825_def.docx
	Bijlage T - Verkiezingsproces Gemeenteraad DHV.pdf		09a. Kiesraad-DHV_Functional_Specification_Document Non Functionals v3.4_NL
	Bijlage V - IB02-KR - Lijst eisen informatiebeveiliging v1.0.xlsx		09b. Inhoud van de email met betrekking tot de NON functionals.rtf
	Bijlage W - IB05-LEV - Formulier wensen informatiebeveiliging v1.0.xlsx		Overig
	Bijlage F - Functionele beschrijving DHV Beheermodule v1.0.pdf		Proces stappen uitslagvaststelling_2022-07-27.vsdX
	Bijlage G - Functionele beschrijving DHV-module kandidaatstelling CSB v1.0.pdf		UML documentatie PG-module
	Bijlage I - Functionele beschrijving DHV-module politieke groepering v1.0.pdf		202201130_Kiesraad-DHV_HLD.docx
	Bijlage J - Functionele beschrijving DHV Uitslagvaststelling v1.0.pdf		Kiesraad flows - Legenda NL.vsdX
Bijlage K - Functionele beschrijving DHV Virtuele Desktop omgeving v1.0.pdf	Kiesraad - flows - PG module v3.4 - NL.vsdX		
Nota van Inlichtingen 1 v1.0.docx			
Nota van Inlichtingen 2 V1.0.docx			
Aanbieder leverancier	Aanbiedingsbrief Paragon 25022022.pdf		
	Vragen t.b.v. presentatie Paragon.pdf		
	Paragon aanvullende reactie Kiesraad 06-04.pdf		
	Project methodologie ^{6.1.2f} 2022.pdf		
	Restvragen Kiesraad na Presentatie Paragon 23032022PH.pdf		
	Bijlage 1 - Akkoordverklaring Programma van Eisen V1.0.pdf		
	Bijlage 2 - Antwoord op de subgunningscriteria.pdf		
	Bijlage 3 - PR04-LEV - Prijsopgaveformulier v1.4.pdf		
	Bijlage 4 - IB07-LEV - Sjabloon informatiebeveiligingsconcept v1.0.pdf		
	Bijlage 7 - Optiedossier.pdf		
	Bijlage 6 - ST04-LEV - Sjabloon teamsamenstelling V1.0.pdf		
	Bijlage 5 - IB06-LEV - Statement of Compliancy v.1.1.pdf		

De getoetste functionele documentatie is niet toereikend; forse projectvertraging is onvermijdelijk

- Het BRD en het FSD missen noodzakelijk ingrediënten. Het ontbreekt met name aan (1) een verdieping van het gewenste gedrag van het DHV-systeem (2) een uitwerking en invulling van non-functionele eisen en (3) traceerbaarheid van schermontwerpen.
- Commentaren van de Kiesraad op BRD- en FSD-concepten raken aan de bovenstaande punten en zijn terecht. De wijze waarop de dialoog hierover plaatsvindt (schriftelijk) is niet bevordelijk voor een wederzijds begrip van de benodigde DHV-functionaliteit.
- De problematiek omtrent BRD en FSD en onze bestudering van overige documenten duidt op een gebrek aan transparantie. Het is volstrekt onduidelijk hoe ver het DHV-systeem is gevorderd en of men op de juiste weg is. Er zijn sterke indicaties dat de initiële ontwikkeling nog zeker twee jaar zal duren; een exactere schatting vergt nader onderzoek op o.a. de huidige staat van de software.
- Wij adviseren om de bevindingen met de leverancier te toetsen en om ontbrekende zaken te laten documenteren. Daarnaast is aanvullend inzicht van de leverancier nodig in de voortgang op het gebied van ontwerpkeuzes, softwarerealisatie, hosting-inrichting en testing. Een eventuele voortzetting van het project vergt een aangepaste samenwerkingsvorm en mogelijk extra investeringen.

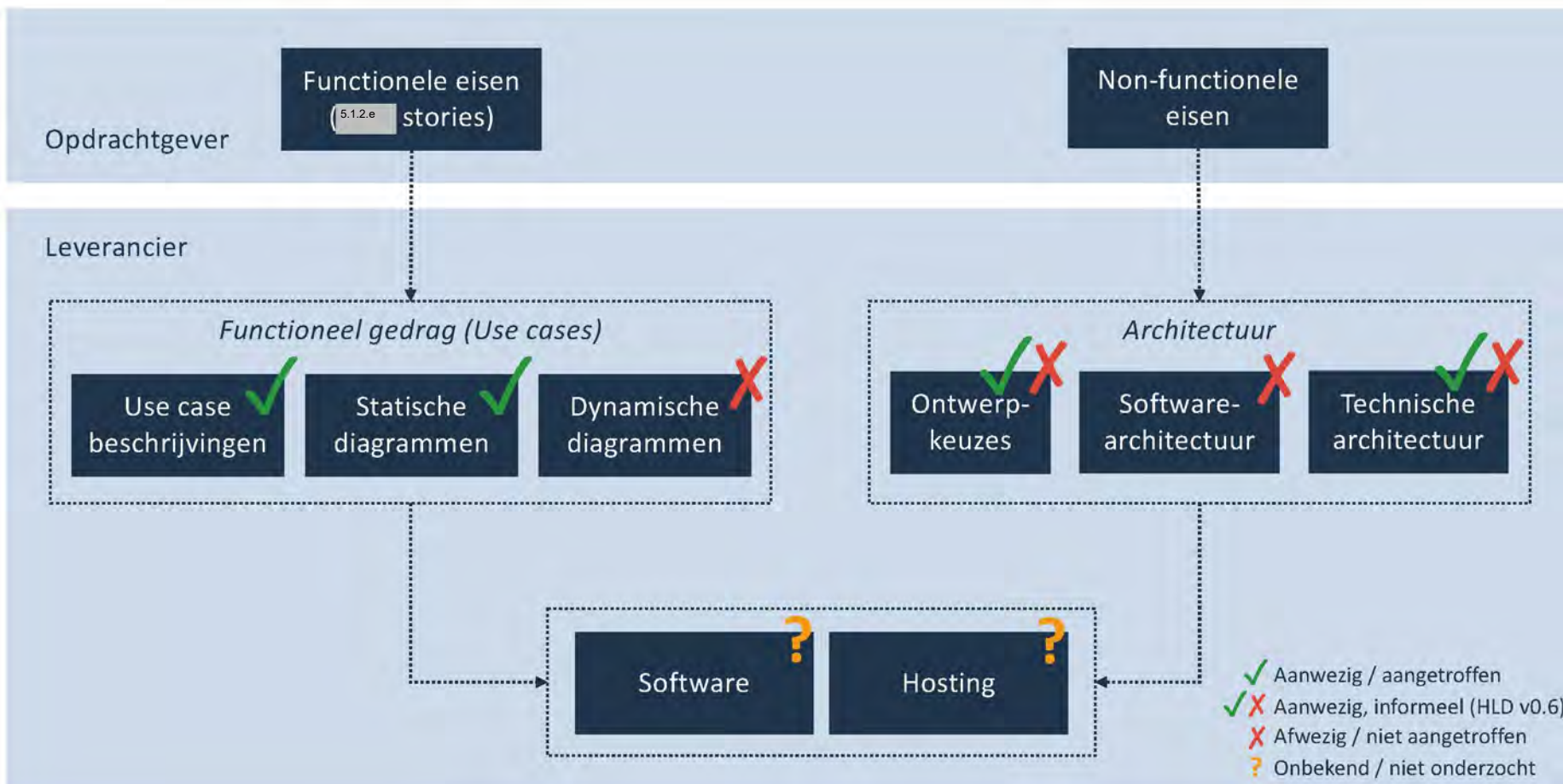
1. Inleiding
2. **Bevindingen**
 - Context
 - Algemene bevindingen
 - Bevindingen t.a.v. de PG-module
 - Bevindingen t.a.v. commentaren van de Kiesraad

Bijlage: Bijvangst en voorlopig advies

Er zijn ruwweg drie fasen om te komen van eisen naar een werkend systeem. Idealiter is de aanpak iteratief en vindt een regelmatige dialoog plaats voor afstemming over eisen, verwachtingen en tussentijdse resultaten.

- Het ontbreekt aan concrete afspraken en planning omtrent op te leveren documentatie:
 - De aanbesteding vraagt in abstracte termen om documentatie en laat de aanpak en tijdslijnen aan de leverancier.
 - De aanbieder refereert aan allerlei documentatie, maar vooralsnog zijn slechts BRD en FSD opgeleverd ter aftekening.
 - Er zijn geen afspraken of planning voor de levering van (cruciale) aanvullende documentatie, zoals verdieping van de FSD.
 - Er zijn geen (toets)criteria afgesproken waar de op te leveren documentatie aan moet voldoen.
- Het FSD mist diepgang; m.n. beschrijvingen van *dynamisch gedrag* ontbreken. Het FSD (paragraaf 1.1) stelt zich ten doel om de basis te vormen voor dergelijke diagrammen en flows, maar die zijn niet aangetroffen.
- BRD en FSD beschrijven non-functionele requirements, maar dit is niet meer dan een herhaling van wat in de aanbesteding staat. De *daadwerkelijke invulling* (bijv. ontwerpbeslissingen en architectuurkeuzes) heeft de leverancier niet gedocumenteerd in het FSD maar in een High-level Design (HLD), waarvan een versie 0.6 met de Kiesraad is gedeeld ter kennisgeving en niet ter toetsing.
- De leverancier heeft schermontwerpen gevisualiseerd als Wireframes en User-flows in de online Figma-omgeving. De relatie tussen deze visualisaties en desbetreffende onderdelen in het FSD ontbreekt. Door dit gebrek aan traceerbaarheid kan niet worden vastgesteld of de ontwerpen compleet en correct zijn. De Kiesraad is zelf deze relatie aan het (re)construeren.

- Het FSD van de PG-module bevat een bijlage met *process flows*, maar deze flows zijn niet te relateren aan de FSD-tekst.
- Het FSD van de PG-module en de commentaren van de Kiesraad erop geven blijk van interpretatieverschillen. Bijvoorbeeld:
 - p42. het concept "definitief maken"
 - p8. genereren van documenten (welke/wanneer). (Kiesraad wil in 1x, leverancier wil gefaseerd)
- Het FSD van de PG-module beschrijft mechanismen die logischerwijs module-overstijgend zijn. Een voorbeeld daarvan is two-factor authentication en wachtwoordbeleid.
- Het FSD is nog onvolledig: niet alle benodigde keuzes zijn uitgewerkt. Ook hier is authenticatie een voorbeeld: hierover is geen technisch besluit genomen over de te gebruiken dienst, hangende een ontwerpkeuze hieromtrent.

Bevindingen t.a.v. commentaren van de Kiesraad

- De commentaren van de Kiesraad op de BRD en FSD zijn ad hoc van aard: er is niet getoetst aan vooraf overeengekomen criteria. Echter, ook in de afwezigheid van dergelijke criteria mag vakkundig geschreven documentatie van een leverancier worden verwacht.
- De commentaren van de Kiesraad betreffen een aantal aspecten:
 - **Afwijkende interpretatie van gewenste functionaliteit.** De commentaren leggen verschillen van inzicht bloot tussen Kiesraad en leverancier. SIG kan deze commentaren niet op kwaliteit of correctheid beoordelen. De schriftelijke reacties van partijen over en weer geven blijk van te weinig mondelinge dialoog tussen Kiesraad en leverancier.
 - **Andere verwachtingen t.a.v. op te leveren documentatie.** Voorbeeld: de Kiesraad had in een vroeg stadium een daadwerkelijke invulling verwacht van non-functionele eisen. Ander voorbeeld: de Kiesraad had een verdieping in het FSD verwacht, o.a. ten aanzien van dynamisch gedrag. De verwachtingen in dezen zijn goed verdedigbaar, zeker bij maatschappijkritische systemen. De Kiesraad is zelf de ontbrekende artefacten aan het construeren.
 - **Issues met taalgebruik.** Het betreft hier taal- en spelfouten, maar ook gevallen van ontbrekende vertalingen van terminologie. Vermoedelijk is dit symptomatisch voor de taalbarrière tussen Kiesraad en inhoudelijke stakeholders bij de leverancier. De kritieken van de Kiesraad zijn in het algemeen terecht, en de issues zijn in opvolgende versies deels opgelost.

1. Inleiding
2. Bevindingen

Bijlage: Bijvangst en voorlopig advies

Gebrek aan transparantie maakt DHV-voortgang onzichtbaar; naar verwachting nog twee jaar nodig

- Documentatie is een belangrijk mechanisme voor afstemming (over o.a. functionaliteit) en sturing (op o.a. voortgang). De louter schriftelijke dialoog over BRD en FSD verlaagt de succeskans. Op dit moment is niet te bepalen hoe ver de leverancier is en of dit de juiste richting is.
- De leverancier belooft weliswaar een degelijke ontwikkelaanpak (S-SDLC) met meerdere fasen en deliverables, maar er is geen enkele indicatie dat deze wordt gevolgd. Zo wordt aanvullende documentatie benoemd maar gedeeltelijk geleverd (bijv. software-/technische architectuur).
- Op grond van de onderzochte documentatie is onze verwachting dat de initiële ontwikkeling nog zeker twee jaar zal duren:
 - De aankomende deeloplevering (mei 2023) bestrijkt 4 uit 6 te realiseren modules, 26 uit 61 te realiseren functionaliteiten en één uit 10 te ondersteunen verkiezingstypen. Afhankelijk van de voortgang op de resterende elementen (onbekend) moet rekening worden gehouden met een significante langere doorlooptijd dan oorspronkelijk gepland.
 - Het is onwaarschijnlijk dat de deeloplevering voldoet aan de functionele verwachtingen. Documentatie en commentaren geven al blijk van de nodige verschillen van inzicht, eerdere demo's zijn niet goed ontvangen en de oplevering is reeds tweemaal uitgesteld.
 - Het is tevens onwaarschijnlijk dat de deeloplevering voldoet aan de non-functionele eisen. Invulling van non-functionele eisen (bijv. 4.000 gelijktijdige gebruikers) vergt ontwerpkeuzes en sturing vanaf de initiatie en daar is geen blijk van aangetroffen.
 - Volgens de aanbieding van de leverancier worden ca. 40 FTE ontwikkelaars ingezet; redelijkerwijs gaat het om 3 à 6 teams. Het is onwaarschijnlijk dat deze in een jaar tijd een volledig, maatschappijkritisch (maatwerk)systeem kunnen opleveren.

De voorliggende rapportage is tot stand gekomen in een zeer kort tijdsbestek en heeft zich primair gericht op (veel) documentatie. Het verschaffen van betrouwbaardere inschattingen en handelingsperspectief vergt een aanvullend onderzoek, met daarin hoor en wederhoor met Kiesraad en leverancier en een kwaliteits- en voortgangstoets van de tot dusver gerealiseerde software.

- Toets de bevindingen met de leverancier. Vraag om ontbrekende artefacten uit het FSD, specifiek (1) omschrijvingen/representaties van dynamisch gedrag, (2) ontwerpkeuzes en software- en technische architectuur en (3) relaties met de schermontwerpen.
- Vraag om aanvullende transparantie ten aanzien van de voortgang:
 - Gemaakte/gedocumenteerde ontwerpkeuzes en software- en technische architectuur (in lijn met door leverancier geschetste aanpak en deliverables)
 - Status van de realisatie van de software (bijv. afvinken van de eisenlijst, of laten beoordelen van gerealiseerde broncode)
 - Status van de realisatie van de hosting i.r.t. de software die erop moet draaien
 - Testrapportages ter ondersteuning van bovenstaande, zowel functioneel als non-functioneel
 - Regelmatige demo-sessies ter ondersteuning van bovenstaande
- Beslis op grond van bovenstaande over voortzetting van het project. Herijk de planning waar nodig en houd rekening met aanvullende kosten voor de initiële ontwikkeling.

Uw projectteam

5.1.2.e [redacted]

5.1.2.e [redacted]

5.1.2.e [redacted]@sig.eu

5.1.2.e [redacted]

5.1.2.e [redacted]

5.1.2.e [redacted]@sig.eu

5.1.2.e [redacted]

5.1.2.e [redacted]

Hoe u in contact kunt komen met ons

www.softwareimprovementgroup.com

+31 (0) 20 314 09 53

GETTING SOFTWARE RIGHT FOR A HEALTHIER DIGITAL WORLD

// SOFTWARE IMPROVEMENT GROUP

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 17 Apr 2023 16:55:28 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Subject: FW: reactie Kiesraad op brief Paragon 20 maart jl.

Ter info, onderstaande ook voor archief

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
Verzonden: woensdag 12 april 2023 17:32
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
CC: Kuijken, Wim <Wim.Kuijken@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: reactie Kiesraad op brief Paragon 20 maart jl.

Beste 5.1.2.e

Het is een feit dat de opleverdatum niet behaald is, maar zoals wij al eerder uitgebreid besproken en beschreven hebben is een voorname reden hiervan het stelselmatig niet voor akkoord geven van ontwerpen door de Kiesraad. Ik stel voor dat we die 'inhoudelijke' discussie niet telkens opnieuw in de mail gaan herhalen.

De demonstratie van vrijdag bieden wij aan omdat het voor de Kiesraad uiteraard van belang is feitelijk zicht te hebben op wat er gerealiseerd is door onze gezamenlijke projectteams. Zonder dat is immers ook geen oordeel te geven over de kwaliteit, robuustheid, en voortgang. Ik betreur jullie ontevredenheid. Zelf ben ik positief gestemd over wat de Kiesraad, Paragon, 5.1.2.f en 5.1.2.f samen ontwikkeld hebben ondanks de uitdagingen waarvoor het teams zich geplaatst ziet.

De mensen van 5.1.2.f zitten inmiddels in het vliegtuig en ons team werkt morgen de gehele dag aan de voorbereidingen, samen met 5.1.2.f. We zullen daarna laten weten wat getoond wordt. Ik ga er vanuit dat je begrip hebt dat dit dus wat tijd in beslag neemt.

Vanuit onze kant zouden we het toejuichen wanneer meer betrokkenen aanwezig zijn dan uitsluitend jullie projectteam, maar als dat niet kan dan is het helaas niet anders.

Prettige avond,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Verzonden: woensdag 12 april 2023 11:37
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@paragon-cc.nl>
CC: Kuijken, Wim <Wim.Kuijken@kiesraad.nl>
Onderwerp: RE: reactie Kiesraad op brief Paragon 20 maart jl.

Beste 5.1.2.e

Dank je voor de brief van 11 april. Zoals je gisteren telefonisch ook aangaf heeft Paragon de opleverdatum van 11 april 2023 niet gehaald. Dat Paragon die datum moest halen is natuurlijk niets nieuws. Wij zijn dat al in 2022 overeengekomen. Zoals we gisteren ook telefonisch bespraken en de Kiesraad in de brief van 4 april schreef, zal de Kiesraad zich nu beraden over de consequenties van het niet-halen van de termijn van 11 april. Mijn inschatting is dat ik daar volgende week bij jou op terugkom.

Zoals we telefonisch bespraken, zullen projectmedewerkers van de Kiesraad niettemin vrijdag a.s. de door jou voorgestelde demo bijwonen. In de brief gaf je aan dat je hebt voorgesteld een demo aan stakeholders te willen geven. Dat hebben we zo niet besproken. We bespraken en spraken af dat het een demo aan het projectteam van de Kiesraad is. De afspraak is inmiddels tussen 5.1.2.e en 5.1.2.e in voorbereiding en

gepland. Ik begreep dat nog niet is gedeeld wat Paragon wil laten zien. Voor een goede voorbereiding aan de kant van de Kiesraad stellen we het wel op prijs als jullie dit vooraf aangeven.

Zoals we gisteren ook bespraken kost het wat tijd om een reactie te formuleren op jouw brief van 31 maart jl. Ik verwacht daar deze week bij je op terug te komen.

Laten we in goed contact blijven deze dagen, zoals we gisteren ook bespraken met elkaar.

Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @paragon-cc.nl

Verzonden: dinsdag 11 april 2023 18:09

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @kiesraad.nl; Kuijken, Wim <Wim.Kuijken@kiesraad.nl>

Onderwerp: RE: reactie Kiesraad op brief Paragon 20 maart jl.

Beste Wim en 5.1.2.e

In navolging van onze eerdere correspondentie en het contact tussen 5.1.2.e en mijzelf vandaag ontvangen jullie hierbij onze reactie.

Morgen zal ik nader contact opnemen met 5.1.2.e zoals besproken.

Prettige avond,

5.1.2.e

5.1.2.e

CEO Paragon
The Netherlands | Belgium

5.1.2.e

PARAGON
Customer Communications

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @kiesraad.nl

Verzonden: woensdag 5 april 2023 10:36

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @paragon-cc.nl

CC: Kuijken, Wim <Wim.Kuijken@kiesraad.nl>

Onderwerp: reactie Kiesraad op brief Paragon 20 maart jl.

Beste 5.1.2.e

Zoals zojuist ook telefonisch toegelicht ontvang je bijgaand per brief de reactie van de Kiesraad op de brief van Paragon van 20 maart jl.

Laten we, zoals we bespraken, later deze week nog even contact hebben.

Groeten, 5.1.2.e

5.1.2.e

.....
KIESRAAD

Bezoekadres: Zurichtoren, Muzenstraat 85, 2511 WB Den Haag

Postadres: Postbus 20011, 2500 EA Den Haag
.....

T 5.1.2.e / 5.1.2.e

E 5.1.2.e @kiesraad.nl

W www.kiesraad.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 23 May 2023 09:37:15 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@kiesraad.nl>
Subject: FW: reactie Kiesraad op brief Paragon 20 maart jl.
Attachments: FW: reactie Kiesraad op brief Paragon 20 maart jl.

5.1.2.e

Wellicht dat dit al op de samenwerkingsruimte staat. Ik kan het helaas niet plaatsen. Ik zie het ook niet zo snel staan. Kan jij dit op de samenwerkingsruimte plaatsen,

Gr, 5.1.2.e

Paragon Customer Communications

5.1.2.e

Postbus 164
2400 AD Alphen aan den Rijn

Onderwerp
Oplevering 11 april 2023

KIESRAAD

Datum
20 maart 2023

Ons kenmerk
2023-0000149655

Inlichtingen
T 5.1.2.e

Uw kenmerk

Blad
1 van 6

Bezoekadres
Zurichtoren, 14 etage
Muzenstraat 85
2511 WB Den Haag

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Internetadres
www.kiesraad.nl

E-mailadres
kiesraad@kiesraad.nl

Geachte 5.1.2.e beste 5.1.2.e

Op 16 maart jl. spraken wij elkaar over de voortgang van de uitvoering van de Overeenkomst Digitale hulpmiddelen verkiezingen (hierna: de Overeenkomst) die de Kiesraad en Paragon op 13 mei 2022 hebben gesloten. Voorafgaand aan dat gesprek hebben er de nodige brief- en e-mailwisselingen tussen de Kiesraad en de Paragon plaatsgevonden die mede de aanleiding vormden van dit gesprek. Zowel de inhoud van deze correspondentie als ons gesprek baren ons zorgen. In verband daarmee berichten wij u als volgt.

1 Paragon dient op 11 april 2023 de onderdelen herindelings-gemeenteraad- en Europees parlamentsverkiezing op te leveren

Op grond van de Overeenkomst dient Paragon software te leveren en vervolgens beschikbaar te stellen die de Kiesraad kan inzetten ter ondersteuning van het verkiezingsproces. De Overeenkomst gaat uit van een oplevering van de door Paragon te realiseren oplossing (hierna: het DHV) per 1 maart 2023.

Kort na het sluiten van de Overeenkomst heeft Paragon de Kiesraad om een aanpassing van de oplevertermijnen verzocht. De Kiesraad heeft op 13 juni 2022 ingestemd met dit verzoek. Op dat moment zijn wij een gefaseerde oplevering van de verschillende delen van het DHV overeengekomen. Op basis van deze nieuwe planning dienen de onderdelen herindelings- gemeenteraad-

en Europees parlamentsverkiezing op 11 april 2023 te worden opgeleverd. Deze datum is aangeduid als een fatale termijn.

De afgelopen maanden heeft Paragon aangestuurd op aanpassing van de gemaakte afspraken voor oplevering. De Kiesraad heeft in dat kader met Paragon gezocht naar een passende oplossing. Zo heeft de Kiesraad een aantal keer voorstellen gedaan voor een zgn. 'pakketoplossing' waarvan de oplevering van de software onderdeel uitmaakte (naast iteratief samenwerken en het oplossen van het HSB-issue). Deze pakketvoorstellen zijn door Paragon afgewezen. Uiteindelijk heeft Paragon zelf een voorstel gedaan op 16 januari 2023, waaraan door Paragon op 24 januari 2023 bovendien een nadere beperking is gesteld. Hiermee kon de Kiesraad niet akkoord gaan. Dat betekent dat de aangepaste planning, zoals wij die in juni 2022 zijn overeengekomen, nog steeds leidend is en dat Paragon dus op 11 april 2023 de onderdelen herindelings- gemeenteraad- en Europees parlamentsverkiezing moet opleveren.

2 **Verscheidene (tussen)opleveringen zijn niet gehaald door Paragon**

De afgelopen maanden heeft de Kiesraad evenwel geconstateerd dat de uitvoering van de Overeenkomst door Paragon stroef verloopt: Paragon haalt de overeengekomen oplevertermijnen niet en hetgeen Paragon wel oplevert is van onvoldoende kwaliteit. Bovendien is de communicatie van de zijde van Paragon gebrekkig, onder meer doordat de nodige medewerkers van Paragon de Nederlandse taal niet machtig zijn. Wij noemen hierna vier voorbeelden van punten waarop Paragon tekortschiet.

- *Business Requirements document*

Wij zijn overeengekomen dat Paragon op 4 juli 2022 het Business Requirements Document (hierna: BRD) zou opleveren. Omdat Paragon aangaf die termijn niet te zullen halen heeft de Kiesraad op 13 juni 2022 ingestemd met een verlenging van de analyse- en definitiefase met zes weken. Dit betekende dat de datum voor oplevering van BRD werd verlengd tot 22 augustus 2022. Ook deze termijn heeft Paragon niet gehaald. Uiteindelijk heeft Paragon een BRD pas op 8 september 2022 opgeleverd. Deze versie kon echter niet worden goedgekeurd door de Kiesraad, omdat het stuk van onvoldoende kwaliteit was. Al met al heeft het tot 20 oktober 2022 geduurd totdat de Stuurgroep het BRD kon goedkeuren onder voorbehoud van drie opmerkingen.

- *Functional Specifications Document*

Ook voor wat betreft de oplevering van het Functional Specifications Document (hierna: FSD) haalt Paragon de overeengekomen planning niet. De oplevering van het FSD stond initieel gepland op 18 juli 2022. Ook met het uitstellen van deze termijn heeft de Kiesraad op verzoek van Paragon op 13 juni 2022 ingestemd tot 22 augustus 2022. Op 22 augustus 2022 heeft Paragon een eerste FSD opgeleverd. Deze is echter na inhoudelijke beoordeling door de Kiesraad op 29 augustus 2022 afgekeurd. Daarmee is ook dit oplevermoment door Paragon niet gehaald, waardoor de Kiesraad zich wederom genoodzaakt

zag om in te stemmen met een aanpassing van de planning. Op 21 september 2022 heeft Paragon een nieuwe versie van het FSD opgeleverd, die na beoordeling wederom kwalitatief onvoldoende en incompleet bleek te zijn.

Vervolgens heeft Paragon op 12 oktober 2022 een nieuwe versie van het FSD opgeleverd. Bij oplevering van dat document heeft de Kiesraad evenwel geconstateerd dat het FSD nog incompleet en van onvoldoende kwaliteit was. Door Paragon werd dat ook onderkend. De Kiesraad en Paragon hebben sindsdien continu – ieder vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid – gewerkt aan het FSD en openstaande bevindingen gemaakt en bijgehouden. Op het moment van het versturen van deze brief wordt nog aan alle modules van het FSD gewerkt. De Kiesraad sommeert Paragon ervoor te zorgen dat het FSD alsnog per 11 april a.s. worden opgeleverd.

- *IT-infrastructuur*

Partijen zijn overeengekomen dat Paragon de specificaties van de IT-infrastructuur die benodigd is voor de werking van het DHV op 15 juli 2022 zou opleveren. De oplevering heeft uiteindelijk op 9 december 2022 plaatsgevonden. Tot op de dag van vandaag is de IT-infrastructuur ook nog niet gereed. De Kiesraad sommeert Paragon ervoor te zorgen dat de IT-infrastructuur alsnog per 11 april a.s. worden opgeleverd.

- *Demo's*

Met Paragon is afgesproken dat dit er minimaal drie demo's zouden plaatsvinden en dat er tijdens de demo's zoveel mogelijk werkende software zou worden getoond. De eerste demo, van de PG-module, heeft plaatsgevonden op 17 november 2022. Deze demo was zeer beperkt: er konden slechts enkele schermen van werkende software worden getoond. Nadien hebben er geen demo's meer plaatsgevonden. De demo van de KS-module die op 21 december 2022 zou plaatsvinden, is door Paragon uitgesteld naar januari 2023 omdat de beschikbare software ongeschikt zou zijn voor het tonen tijdens een presentatie. Tijdens de dry-run op 18 januari 2023 bleek de software nog steeds ongeschikt. Uiteindelijk heeft deze tweede demo tot op de dag van vandaag nog niet plaatsgevonden, omdat er door Paragon nog geen nieuwe datum is gegeven voor deze demo.

3 De Kiesraad heeft steeds zijn volledige medewerking verleend

De algemene indruk van de Kiesraad is dus dat Paragon er de afgelopen maanden niet in is geslaagd de voortgang te maken die wij met elkaar zijn overeengekomen. Met verbazing hebben wij geconstateerd dat Paragon de afgelopen weken de Kiesraad het verwijt maakt dat hij niet tot acceptatie van het FSD is overgegaan. Op basis van die correspondentie krijgen wij de indruk dat Paragon de verantwoordelijkheid voor de ontstane vertraging in de schoenen van de Kiesraad tracht te schuiven.

Dat is uiteraard niet aan de orde. Zoals wij hiervoor hebben toegelicht, heeft de Kiesraad continu zijn volledige medewerking verleend aan de realisatie van een

voldragen FSD. Het blijft echter uiteraard de verantwoordelijkheid van Paragon om voor de realisatie daarvan te zorgen. Paragon is daar tot op heden niet in geslaagd: het FSD is tot op de dag van vandaag onvolledig en de kwaliteit is ondermaats. Paragon heeft dat zelf ook diverse malen onderkend.

Op welke punten het FSD niet voldoet is bij Paragon bekend en blijkt uit voornoemde bevindingen die de Kiesraad met betrekking tot het FSD heeft gemaakt. Om een beeld te schetsen, sommen wij niettemin enkele algemene constatering op.

- (a) In het FSD zijn tot op heden verschillende modules van het DHV niet of niet volledig beschreven. Zo blijft het bijvoorbeeld voor de Kiesraad onbekend hoe eHerkenning functioneert of welke app zal worden gebruikt voor het verkrijgen van toegang tot de applicatie. Ook de BRP-koppeling is nauwelijks beschreven.
- (b) In de aanbesteding is duidelijk aangegeven dat de voertaal van het DHV en gebruikte documentatie in het Nederlands zou moeten zijn.¹ Paragon moet dus zorgen voor een vertaling van een Engels FSD (5.1.2f) naar een Nederlands FSD. Er is tot op heden veel tijd verloren gegaan door onduidelijke vertalingen die voor verwarring en ook voor extra werk, zorgden. Ook het gebruik van specifieke verkiezingsterminologie (Engels naar Nederlands) zorgt voor vertraging.
- (c) Functionaliteiten zijn in het FSD onvoldoende diepgaand uitgewerkt. Ter illustratie:
 - o In het FSD wordt door Paragon verwezen naar een Excel (opsomming van herstelbare verzuimen, waarschuwingen en feitelijke constatering) van de Kiesraad. Paragon werkt nergens nader uit hoe zij deze functionaliteiten gaat implementeren in het DHV.
 - o Ten aanzien van de niet-functionele eisen zijn in het FSD slechts de eisen van de Kiesraad overgenomen uit het BRD (business requirement document). In het FSD wordt in het geheel niet ingegaan op een beschrijving hoe in het DHV aan deze eisen kan worden voldaan. Paragon beschrijft enkel welke eisen er zijn, zonder deze nader toe te lichten.
- (d) In het FSD vindt geen verwijzing plaats naar specifieke wireframes die op elkaar aansluiten. Hoewel in de wireframes in het begin nog de user stories waren opgenomen die worden behandeld, gebeurt dit nu steeds minder. Er ontstaat hierdoor in het FSD een zoekplaatje om de juiste werking van de functionaliteit te doorgronden.

Onder deze omstandigheden kan Paragon de Kiesraad uiteraard niet verwijten dat hij het FSD nog niet heeft goedgekeurd. De Kiesraad wil het FSD graag goedkeuren, maar zolang de kwaliteit nog onvoldoende is, kan de Kiesraad dat simpelweg niet.

Overigens heeft Paragon zelf in september 2022 besloten met de bouw van het DHV aan te vangen, ondanks dat het FSD nog niet gereed is. De Kiesraad acht

¹ Paragraaf 6.3 201865002.001.0251-Beschrijvend document DHV V1.0

dit besluit verre van ideaal en heeft steeds aangegeven dat dit besluit voor risico van Paragon is. Niettemin heeft dat besluit wel tot gevolg dat het goedkeuren van het FSD door de Kiesraad niet langer randvoorwaardelijk is voor de tijdige oplevering van het DHV. Paragon kan ook om die reden de Kiesraad niet verwijten zelf verantwoordelijk te zijn voor de ontstane vertraging bij de oplevering van het DHV.

4 Consequenties van de ontstane situatie

Gevolgen van niet-nakoming zijn reeds ingetreden

Gezien voornoemde vertragingen verbaast het niet dat Paragon inmiddels ook zelf heeft aangegeven de deeloplevering op 11 april 2023 (conform optiedossier) niet volledig te zullen opleveren. Wij wijzen in dat verband onder meer op de verslagen van de stuurgroepvergaderingen van 17 januari 2023 en 24 januari 2023, waaruit blijkt dat 5.1.2.e tot twee keer toe heeft aangegeven dat een oplevering conform het optiedossier op 11 april 2023 niet langer haalbaar wordt geacht door Paragon.

Om zeker te zijn van de juistheid van deze uitspraken heeft de Kiesraad op 8 februari 2023 aan u expliciet gevraagd om te bevestigen dat oplevering op 11 april 2023 zal plaatsvinden. Op 17 februari 2023 heeft u op dat bericht geantwoord. Uw reactie bevat niet de gevraagde bevestiging.

Het voorgaande brengt mee dat de gevolgen van niet-nakoming op de voet van artikel 6:80 lid 1 aanhef en sub c BW zijn ingetreden. Dat betekent dat de Kiesraad reeds op dit moment gerechtigd is om de Overeenkomst te ontbinden.

De Kiesraad zal de fatale termijn van 11 april 2023 handhaven

De Kiesraad heeft vanaf de start van de looptijd van de Overeenkomst veel tijd en energie geïnvesteerd in de uitvoering daarvan. De Kiesraad hoopt daarom nog steeds dat de uitvoering van de Overeenkomst een succes wordt. De Kiesraad kiest er op dit moment daarom voor om nog niet tot ontbinding over te gaan.

De Kiesraad roept Paragon echter op om ervoor te zorgen dat op 11 april 2023 een volledige oplevering conform optiedossier plaatsvindt die voldoet aan alle overeengekomen voorwaarden. Als een dergelijke oplevering niet plaatsvindt, dan zal de Kiesraad de fatale termijn van 11 april 2023 handhaven en op dat moment mogelijk wel tot ontbinding van de Overeenkomst overgaan.

5 Hoe verder tot 11 april 2023?

Voor nu zal de Kiesraad uiteraard zijn volledige medewerking blijven leveren aan de uitvoering van de Overeenkomst. Mochten er in de komende periode prestaties van de Kiesraad nodig zijn die randvoorwaardelijk zijn voor de oplevering op 11 april 2023, dan verneem ik dat graag per ommegaande. De Kiesraad gaat er daarbij overigens vanuit dat Paragon niet het onmogelijke zal vragen van de Kiesraad.

Datum
20 maart 2023

Kenmerk

Onderdeel
Kiesraad

Blad
6 van 6

Zijn betalingsverplichtingen zal de Kiesraad voorlopig wel opschorten. Nu Paragon zelf bij herhaling heeft aangegeven niet te zullen nakomen, meent de Kiesraad dat hij daartoe op de voet van artikel 6:263 BW is gerechtigd.

Voor het overige wacht de Kiesraad 11 april 2023 af en behoudt hij zich dus alle rechten voor.

Hoogachtend,

De Kiesraad, voor deze,

5.1.2.e

W.J. Kuijken
Voorzitter

5.1.2.e

Concreet voorstel om vooruitgang te boeken met DHV

16-01-2023

Versie 1.0

Paragon Customer Communications Nederland B.V.
Maria Montessorilaan 25, 2719 DB Zoetermeer
Kamer van Koophandel 60894547, BTW NL

5-1-23

PARAGON
Customer Communications

Versie geschiedenis

Versie	Datum	Auteur	Herziening	Beschrijving
1.0	13-1-2023	5.1.2.a	5.1.2.a	Concreet voorstel levering DHV

Inhoud

1	INLEIDING	4
2	VOORSTEL OM VOORUITGANG TE BOEKEN MET DHV	5
2.1	VOLTOOIING VAN HET ONTWERP VOOR OPLEVERING 1.....	5
2.2	HSB/NBSB.....	7
2.3	ITERATIEVE SAMENWERKING.....	9

1 Inleiding

Het huidige project, dat in mei 2022 van start is gegaan, wordt geconfronteerd met moeilijkheden in verband met het tijdschema van de verschillende werkstromen en de daaropvolgende tijdige levering van de software.

Op 21 november vond een bestuurlijk overleg plaats tussen Paragon (5.1.2.e / 5.1.2.e) en Kiesraad (Kuijken/ 5.1.2.e). Besproken werd dat op basis van de ervaringen in het proces tot nu toe - waarbij zowel de kwaliteit als de tijdigheid van de leveringen achterblijft bij de verwachtingen - de huidige samenwerking geëvalueerd zou moeten worden en dat de Kiesraad en Paragon tot een verbetering van de samenwerkingsafspraken zouden moeten komen. Naast afspraken over iteratieve samenwerking bood de Kiesraad Paragon de mogelijkheid om de inhoud van de drie vastgestelde opleveringen te wijzigen. Tot slot werd de lopende discussie over HSB en NBSB besproken. Voorgesteld werd om de drie onderwerpen samen uit te werken in één overeen te komen pakket.

Sinds deze bijeenkomst zijn Paragon en de Kiesraad er niet in geslaagd overeenstemming te bereiken over de details van het genoemde pakket.

Tijdens een telefoongesprek met 5.1.2.e van Paragon Group en 5.1.2.e van De Kiesraad werd afgesproken dat Paragon een concreet voorstel over de drie onderwerpen zou opstellen.

Dit document bevat dit voorstel en Paragon denkt dat het, gezien de huidige situatie, een pragmatische manier is om vooruitgang te boeken.

Commented [6126]: Daar zie je datgene dat ik gisteren ook voelde, twee vreemden voor elkaar. Gaat het Paragon vooral om tijdigheid, gaat het Kiesraad vooral om kwaliteit en inzicht daarin op functioneel niveau (wij willen de software in principe gedurende de volgende 20 jaar gaan gebruiken).

2 Voorstel om vooruitgang te boeken met DHV

Paragon stelt het volgende voor om de huidige discussiecyclus te doorbreken en het project verder uit te voeren.

2.1 Voltooiing van het ontwerp voor oplevering 1

Wij menen dat het in het belang van beide partijen is om het ontwerp van de eerste levering zo spoedig mogelijk te voltooien. Daartoe stelt Paragon het volgende voor.

Wij stemmen in met de vermindering van de omvang van de drie leveringen overeenkomstig uw voorstel van 5 december ^{5.1.2.e}

- 11 april, met daarin een minimal viable product (MVP) met de modules PG, KS, FB en RP.
- 21 juni, Verkiezingen: Europees Parlement / Gemeenteraad / Waterschappen / Provinciale Staten (1 kieskring) met Modules: HSB / NBSB / GSB / CSB
- 13 september, Verkiezingen: Tweede Kamer, Eerste Kamer, Kiescollege, Eilandsraden, Herindelings, Provinciale Staten (meerdere kieskringen) en de gedecentraliseerde variant

In het licht van deze scope kunnen wij onze inspanningen richten op het afwerken van functionele ontwerpen in de volgorde die nodig is voor de leveringen. De documentatie bestaat uit:

- Business Requirement Document (BRD)
- Functioneel Specificatie Document (FSD)
- Wireframes in Figma
- Flowcharts in Visio

De documenten worden in het Nederlands aangeleverd. Ten behoeve van het reviewen leveren wij ook Visio-bestanden met het datamodel van DHV.

Om de ontwerpen zo spoedig mogelijk te voltooien stellen wij voor een bijgewerkte versie van de documentatie te verstrekken volgens onderstaand schema.

Datum	Onderwerp	Verantwoordelijk	Vertaling
25-1	Documentatie FB Module voor workshopvoorbereiding	5.1.2.e 5.1.2.e	5.1.2.e 5.1.2.e
7-2	Documentatie KS Module voor workshopvoorbereiding	5.1.2.e 5.1.2.e	5.1.2.e 5.1.2.e
7-2	Documentatie RP Module voor workshopvoorbereiding	5.1.2.e 5.1.2.e	5.1.2.e 5.1.2.e

De oplevering van de documentatie wordt gevolgd door live workshops om de laatste aanpassingen en wijzigingen door te voeren. Tijdens deze workshops verwachten wij het ontwerp zo nauwkeurig te ontwikkelen dat de ontwikkeling van de software oplossing wordt vergemakkelijkt, maar uiteraard zullen wij achteraf verdere verduidelijking mogelijk maken indien nodig. Wij zullen ons team voor deze workshops naar Den Haag halen om de opmerkingen van de Kiesraad over het ontwerp van deze modules te behandelen. Wij stellen één workshop per module voor. Als de Kiesraad een van deze workshops in ^{5.1.2.f} wil houden, kunnen wij dat doen. Wij stellen voor dit te doen volgens onderstaand schema.

Commented [511v2]: Als er iets niet klopt in de oplevering zullen ze zeggen dat het komt omdat het een MVP is.

Commented [511v3]: Van belang te definiëren wat een MVP is, anders gezegd: het gaat om de gehele PG, KS, FB, RP (U) module. Onderstaande vier elementen worden dan opgeleverd:
-Business Requirement Document (BRD)
-Functioneel Specificatie Document (FSD)
-Wireframes in Figma
-Flowcharts in Visio
Is dat wat wij voorzagen met ons voorstel 5/12?

Commented [511v3]: Ik zou de volledige functionaliteit, zoals beschreven in de userstories in de aanbesteding en overgenomen in het BRD, verwachten voor elke op te leveren module.

Commented [511v4]: Dit bevat ook de ketentest van KS naar CSB!

Commented [511v4]: De PG module is nog lang niet afgerond gezien de discussie gisteren. Hoe past deze in het plaatje? Het is vandaag al weer 18/1 met nog maar een paar werkdagen tot 25/1

Commented [511v4]: Deze planning is niet realistisch tenzij in het weekend en tot in de late avond voor een langere periode wordt gewerkt door een team van personen binnen de Kiesraad.

Commented [511v4]: Hoeveel aanpassingen kan je maken tijdens een workshop en wat als je er niet uitkomt?

Commented [511v4]: Ik wil niet alleen verduidelijking. Het is niet zo dat de burger het niet begrijpt en dat door meer uitleg van de deskundige het de burger dan eindelijk duidelijk wordt. Ik wil ook wijziging.

Commented [511v4]: Als er meer workshops nodig zijn om tot overeenstemming te komen, dan moet dat mogelijk zijn.
We hebben in stuurgroep gesproken over "overeenkomen" van een FSD of het "aftekenen". Overeenkomen moet betekenen dat we het eens zijn en dat aanpassingen nog mogelijk zijn, waarbij we met elkaar afspreken wat de omvang en reikwijdte van deze aanpassingen kan zijn. ^{5.1.2.e} bevestigde dat: dus niet alles is meteen een change.
Daarbij: overeenstemming = aftekenen mits er geen veranderingen meer komen. Dat moet uitgangspunt zijn.

Commented [511v1]: Als je het echt tot een confrontatie wilt laten aankomen tussen ^{512a} Kiesraad en ^{512a} Paragon, dan is onderstaand schema een prima werkwijze.

Datum	Onderwerp	Plaats	Deelnemers
17-1	Workshop PG-module	Den Haag	5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Paragon) 5.1.2.e (Paragon) 5.1.2.e (5.1.2.f) 5.1.2.e (5.1.2.f)
31-1	Workshop FB Module	Den Haag	5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Paragon) 5.1.2.e (Paragon) 5.1.2.e (5.1.2.f) 5.1.2.e (5.1.2.f)
14-2 - 15-2	Workshop KS Module (1,5 dag)	Den Haag	5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Paragon) 5.1.2.e (Paragon) 5.1.2.e (5.1.2.f) 5.1.2.e (5.1.2.f)
15-2	Workshop RP Module (0,5 dag)	Den Haag	5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Paragon) 5.1.2.e (Paragon) 5.1.2.e (5.1.2.f) 5.1.2.e (5.1.2.f)

Commented [5.1.2.e]: Het gaat alleen om het goedkeuren van het document en niet om de kwaliteit van dit document.

Commented [5.1.2.e]: De eerste workshop heeft al niet gebracht wat hiervan werd verwacht.

Wij begrijpen uw standpunt dat de formele aanvaarding van het ontwerp van de eerste levering samenvalt met de formele aanvaarding van het ontwerp van de gehele oplossing. Wij vestigen uw aandacht op het beginsel dat overeenstemming iets anders is dan formele goedkeuring. Wij zouden ernaar streven voldoende overeenstemming te bereiken om vooruitgang bij de ontwikkeling van de oplossing mogelijk te maken, gezien het tijdschema voor de levering waarmee beide partijen te maken hebben.

Commented [5.1.2.e 14]: Wat is het verschil tussen overeenstemming en goedkeuring? En als er wijzigingen komen na de overeenstemming, voor wiens rekening zijn die?

Commented [5.1.2.e]: Hierover hebben we het in de stuurgroep gehad vanochtend. Zie ook de opmerking hiervoor.

Commented [5.1.2.e]: Ik heb precies dezelfde opmerking als 5.1.2.e Ik heb altijd geleerd dat een mondelinge overeenkomst bindend is. Maar ik ben geen jurist natuurlijk.

Commented [5.1.2.e]: Dat is niet het probleem van de Kiesraad maar van Paragon. Probleem van Kiesraad is om oog te krijgen voor de kwaliteit.

2.2 HSB/NBSB

Paragon betoogt dat de HSB/NBSB functionaliteit niet onder de aanbestedingseisen of het contract valt. Paragon stelt dat de nu gewenste functionele werking wezenlijk anders wordt geïnterpreteerd dan in de aanbestedingsdocumenten staat. Daarnaast merkt Paragon op dat door de Kiesraad aanvullende functionaliteit voor de NBSB wordt gewenst. Ook deze extra functionaliteit dient te worden geanalyseerd om de impact daarvan te bepalen.

Wij hebben op hoog niveau onderzoek gedaan naar de mogelijke gevolgen van de eisen voor deze beide verkiezingsorganen en zijn tot twee scenario's gekomen die op 12 december met de Kiesraad zijn gedeeld. Het ene scenario ging uit van minimale gevolgen en het andere was een conservatieve schatting. Dit geeft de Kiesraad echter geen zekerheid over wat het uiteindelijk wordt. Want de werkelijke impact zou ook tussen beide scenario's uit kunnen komen. Om de impact aan te scherpen tot een formele offerte moet eerst het functioneel ontwerp worden uitgewerkt. Dit levert naast een aangepaste BRD en FSD ook wireframes en flowcharts op inclusief eventuele aanpassingen voor het datamodel. Op basis daarvan kan worden bepaald welke aanpassingen moeten worden gedaan aan de kern van de applicatie en aan de interne relaties tussen de modules met betrekking tot de applicatiearchitectuur.

Om dit te kunnen doen stellen wij een ontwerpworkshop (3 dagen) voor waarin beide partijen samenwerken om overeenstemming te bereiken over de eisen en het design. Pragmatisch gezien zouden wij het op prijs stellen dat deze workshop in het Engels wordt gehouden. Voorts

- Geven wij onze teams de opdracht ervoor te zorgen dat dit ontwerp zo efficiënt mogelijk is om de kosten te drukken.
- Stellen wij voor deze wijziging samen met GSB en CSB op te nemen in oplevering 2, zoals vermeld in paragraaf 2.1.

Na de workshop zal Paragon een formeel commercieel aanbod doen voor beide verkiezingsorganen.

Een voorwaarde voor het houden van de HSB/NBSB workshop is dat wij het ontwerp (inclusief workshops) van de CSB en GSB modules afronden. Zoals u weet zijn deze modules nauw geïntegreerd met HSB en NBSB.

Commented [5.1.2.e]: Dit gaat volgens mij enkel over HSB.

Commented [5.1.2.e]: Ik lees toch echt HSB/NBSB. Daarna wordt NBSB zelfs nog eens apart genoemd.

Commented [5.1.2.e]: Kiesraad: NBSB valt er wel onder. Interpretatie van de functionaliteit dus ook.

Commented [5.1.2.e]: Minimale gevolgen hebben toch een conservatieve schatting tot gevolg, of kan het ook nog een groter gevolg hebben?

Commented [5.1.2.e]: Hierbij dient helder onderscheid te zijn: Kiesraad definieert wat wordt gebouwd, Paragon hoe wordt gebouwd.

Commented [5.1.2.e]: Het moet altijd zo efficiënt mogelijk

Commented [5.1.2.e]: Kan er uit.

Commented [5.1.2.e]: Acceptabel.

Commented [5.1.2.e]: Dit zal niet wezenlijk anders zijn dan wat ze tot op heden hebben gezegd. Ook willen ze geen water bij de wijn doen met betrekking tot NBSB

Commented [5.1.2.e]: Zijn ze al zover dan?

Commented [5.1.2.e]: Daarmee wordt nog meer druk aan onze kant gelegd om tot overeenstemming te komen. Als wij niet tevreden zijn met het FSD voor GSB en CSB zijn wij het zelf schuld als vertraging optreedt.

Wij stellen het volgende schema voor.

Datum	Onderwerp	Verantwoordelijk	Vertaling
18-1	Documentatie GSB-module voor eerste review; KR zal feedback geven op 3-2.	5.1.2.e 5.1.2.e	5.1.2.e
24-2	Documentatie GSB-module ter voorbereiding van de workshop.	5.1.2.e 5.1.2.e	5.1.2.e
20-1	Documentatie CSB-module voor eerste review; KR zal feedback geven op 8-2.	5.1.2.e 5.1.2.e	5.1.2.e
24-2	Documentatie CSB Module voor workshop voorbereiding.	5.1.2.e 5.1.2.e	5.1.2.e
Datum	Onderwerp	Plaats	Deelnemer
7-3	Workshop GSB-module (1 dag)	Den Haag	5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Paragon) 5.1.2.e (Paragon) 5.1.2.e (5.1.2.f) 5.1.2.e (5.1.2.f)
8-3	Workshop CSB-module (1 dag)	Den Haag	5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Paragon) 5.1.2.e (Paragon) 5.1.2.e (5.1.2.f) 5.1.2.e (5.1.2.f)
21-3 tot 23-3	3-daagse workshop HSB en NBSB Module die input levert voor de impact, de BRD, FSD, Wireframes en datamodel.	Den Haag	5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Kiesraad) 5.1.2.e (Paragon) 5.1.2.e (Paragon) 5.1.2.e (5.1.2.f) 5.1.2.e (5.1.2.f)

Commented [5.1.2.e]: Onderstaande data vallen samen met PG, FB, KS en RP. Wie gaat dit doen? Schakelen wij het OSV team bij? Of JKA?

2.3 Iteratieve samenwerking

De Kiesraad heeft aangegeven zo "iteratief" mogelijk te willen samenwerken, omdat dit voor de Kiesraad noodzakelijk lijkt om tot een tijdige oplevering van goed werkende software te komen. Paragon heeft aangegeven bereid te zijn maximaal samen te werken, maar wil vasthouden aan de Watervalmethode waarop de overeenkomst is gebaseerd.

Paragon erkent de verzekering van de Kiesraad dat dit niet betekent dat de Kiesraad betrokken wil raken bij agile ontwikkeling. De Kiesraad wil gewoon dat er tijdig goede software wordt opgeleverd.

In een eerdere beschrijving van iteratief werken die De Kiesraad en Paragon samen opstelden en die door 5.1.2.e werd herschreven, werd het volgende geconcretiseerd als verbetering van de manier van samenwerken. Ten behoeve van ons voorstel herhalen we hieronder enkele van deze verbeteringen en hebben we er ook enkele herzien.

- Opleveren volgens een vastgelegde planning. Het doel is om deliverables - zoals een BRD, FSD, wireframes, flowcharts, data model, software en infrastructuur - op te leveren conform afspraken en overeengekomen planning.
- Werken volgens een overeengekomen projectmanagement- en overlegstructuur
- Samenwerken in samenwerkingsruimtes in Den Haag en 5.1.2.f Concreet betekent dit om de twee weken online samenwerken en om de week fysiek samenwerken op 1 locatie. Doel is om afwisselend in Den Haag en in 5.1.2.f te werken voor de fysieke samenwerking.
- Gebruik van het Nederlands als voertaal voor documenten en overleg met het gebruik van het Engels tijdens workshops voor de doeltreffendheid van het proces.
- Zichtbare voortgang van de ontwikkeling. Paragon kan op dit moment in het project geen tweewekelijkse demo's houden. De druk op het ontwikkelingsteam voor een tijdige oplevering is al enorm. Om de Kiesraad tegemoet te komen, stellen wij voor om voor elke functionele module voor de eerste oplevering een "show & discuss" van één dag te houden met het Kiesraad team naarmate deze wordt ontwikkeld. Wij zullen ook dergelijke demo's organiseren voor andere modules en HSB/NBSB naarmate deze worden ontwikkeld voor latere opleveringen. Verder zal Paragon informatie verstrekken over de ontwikkeling van DHV met voortgangsrapportages.
- Testen. Tijdens de testfase wordt ook een overlegstructuur opgezet om bevindingen door te nemen en op te lossen. Testmanagers, testers en business analisten hebben tijdens de testperiode dagelijks, zoveel mogelijk fysiek en online contact met elkaar. In onderlinge samenwerking is een mastertestplan uitgewerkt waarin dit proces in detail is beschreven. Transparantie in het testproces is uiterst belangrijk, zodat alle partijen afspreken om testresultaten te delen.
- Blokkerende problemen worden zo snel mogelijk gemeld aan de projectmanagers van de Kiesraad en Paragon. Zij onderzoeken of zij deze problemen kunnen oplossen. Als dat niet mogelijk is, zijn er twee escalatiemogelijkheden: de stuurgroep DHV en het bestuurlijk overleg Paragon - Kiesraad (met twee niveaus: 1) 5.1.2.e / 5.1.2.e en 2) 5.1.2.e /Kuijken). Het doel van het oplossen van blokkerende kwesties is de uitvoering van het project zo min mogelijk te verstoren.

Commented [5.1.2.e]: Dus water en vuur. Dit kan niet samen

Commented [5.1.2.e]: Dat hadden ze vanaf het begin moeten doen

Commented [5.1.2.e]: Dit komt uit ons voorstel, dus akkoord.

Commented [5.1.2.e]: En de kwaliteit? Die is weer opgeofferd. En dat is nu juist het probleem. Wij willen overtuigd worden dat DHV functioneel datgene is, dat wij verwachten. Waarbij het mogelijk moet zijn een dergelijk product na oplevering, binnen redelijke grenzen, aan te passen omdat het toch blijkt dat aannames (zowel van Paragon als van Kiesraad) niet blijken te werken. Er is denk ik nog nooit een dergelijk maatwerk product gebouwd dat precies volgens de eerder opgestelde specificaties werkt.

Commented [5.1.2.e]: Dat hadden ze vanaf het begin moeten doen

Commented [5.1.2.e]: Komt uit ons voorstel. Hierbij opmerken dat de uitwerking zoals deze in het genoemde document iteratief werken is beschreven dan gaat worden gevolgd.

Commented [5.1.2.e]: Conform ons voorstel.

Commented [5.1.2.e]: En wat gaan wij dan doen? Werken aan een Engels FSD dat vervolgens door 5.1.2.e en 5.1.2.e wordt vertaald? Ik zie weer alleen een planning en de container 'samenwerking' waar wij al 8 weken niet uitkomen. En wat moet nu de toegevoegde waarde hiervan zijn? Dat Paragon op tijd levert?

Commented [5.1.2.e]: Hiermee wijken ze af van wat er overeengekomen is

Commented [5.1.2.e]: Aandachtspunt

Commented [5.1.2.e]: Voortgangsrapportage zou sprintrapportage moeten zijn?
Inhoud:

- Wat is gerealiseerd
- Wat niet is gerealiseerd
- Wat de komende twee weken wordt gerealiseerd

Mbt show and discuss belangrijk:
a. De Kiesraad geeft in deze sessie feedback zodat Paragon de ontwikkeling van DHV steeds efficiënt kan bijsturen. Tijdens deze sessies zijn de business analisten en de projectleiders van beide organisaties aanwezig.
b. De sessies vinden plaats op de T-omgeving van 5.1.2.f waarop de software is geïnstalleerd. Deze moet worden ingericht. Indien de T-omgeving niet beschikbaar is kan de

Commented [5.1.2.e]: Onze resultaten en bevindingen worden gedeeld via Jira

Commented [5.1.2.e]: Ook hier nog even het document van 14/12 naast houden. Daarin staat een concreet plan. Of aangeven, akkoord als we het zo doen als beschreven in document 14/12.

Commented [5.1.2.e]: NB: ik mis concrete afspraken over:
1. reviewproces (zie ook notitie 14/12)
2. (warme) overdracht van stukken (zie ook notitie

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties, Kiesraad
De heer W. Kuijken
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Braillestraat 6
2652 XV Berkel en Rodenrijs
Postbus 95
2650 AB Berkel en Rodenrijs
T +31 (0)88 110 35 35
www.paragon-cc.nl

Onderwerp: Melding van de dreigende vertraging eerste oplevering DHV

Referentie : Overeenkomst 5.1.2.f

Datum: 20 maart 2023

Geachte heer Kuijken, beste Wim,

Ik refereer aan ons gesprek van 16 maart 2023, in het bijzijn van 5.1.2.e waarin je mij te kennen hebt gegeven dat de Kiesraad de handreiking van Paragon inzake de herziening van de projectaanpak voor nu afwijst en Paragon houdt aan de scope en termijn van de eerste oplevering op 11 april aanstaande. Daarbij heb je aangegeven dat bij het uitblijven van deze levering, de Kiesraad voornemens is de Overeenkomst te ontbinden. Conform artikel 25 van de Arbit-2018 ben ik daardoor helaas genoodzaakt hierbij melding te maken van een vertraging van de eerste oplevering van 11 april 2023 naar 26 mei 2023.

De oorzaken van de vertraging zijn

1. het ontbreken van de door de Kiesraad geaccordeerde ontwerpdocumenten waardoor er rework plaatsvindt;
2. de lopende gesprekken over het wel of niet in scope zijn van HSB en NBSB en
3. de lopende gesprekken over de invulling van iteratief samenwerken.

Inzake punt 1. Partijen hebben verschil van inzicht over de inhoudelijke kwaliteit van de documenten. De standpunten zijn hierover in eerdere correspondenties en gesprekken uitgebreid herhaald, waarbij de Kiesraad onvoldoende gemotiveerd heeft welke kwaliteitstandaard c.q. norm uit de aanbesteding zij haar oordeel afleidt. Paragon heeft een business requirement document van 161 pagina's, 700 wireframe ontwerpen en meer dan 300 pagina's met functionele specificaties geleverd. Daarmee is er voldoende kwaliteit en diepgang aanwezig om het systeem te bouwen. Het accorderen moet komen van de Kiesraad en tot op heden hebben we geen goedkeuring ontvangen voor enig aspect van ons werk. Het ontbreken van accordering en het continu en laat aanpassen van de specificaties heeft inmiddels geleid tot rework. Een voorbeeld hiervan is de weigering door de Kiesraad om aan het verzoek van 7 november om de "Basic-Data" nodig voor de configuratie in de FB-module tijdig te reviewen. Deze zijn uiteindelijk op 10 januari gereviewed waarna het FSD van de FB Module in begin februari is aangepast. Medio februari is dit besproken met het bouwteam ter voorbereiding van de sprints waarin deze functionaliteit is meegenomen. Door de aanpassingen bleek dat het datamodel volledig herzien moest worden, met als gevolg rework van alle modules. Over de verplichting tot het accorderen van ontwerpdocumenten dan wel de gevolgen van het uitblijven hiervan voor planning en kosten is de overeenkomst op meerdere punten duidelijk.

Inzake punt 2. Zoals is beschreven in ons voorstel van 16 januari is Paragon van mening dat de HSB/NBSB functionaliteit niet onder de aanbestedingseisen of het contract valt. De nu gewenste functionele werking wordt wezenlijk anders geïnterpreteerd dan in de aanbestedingsdocumenten staat. Om de ingeschatte impact aan te scherpen moet eerst het functioneel ontwerp worden uitgewerkt. Dit levert naast een aangepaste BRD en FSD ook wireframes en flowcharts op

inclusief eventuele aanpassingen voor het datamodel. Op basis daarvan kan worden bepaald welke aanpassingen moeten worden gedaan aan de kern van de applicatie en aan de interne relaties tussen de modules met betrekking tot de applicatiearchitectuur. Om dit te realiseren hebben wij een ontwerpworkshop (3 dagen) voorgesteld waarin beide partijen op locatie samenwerken om overeenstemming te bereiken over de eisen en het design. Het voordeel hierbij is dat onze teams een zo efficiënt mogelijk ontwerp overeenkomen.

Inzake punt 3. De Kiesraad blijft volharden in het afwijzen van onze handreiking inzake de herziening van de projectaanpak op Iteratief werken, welke juist door de Kiesraad geïnitieerd is. Voor de duidelijkheid vat ik deze nogmaals samen:

- Het ontwerpteam (Kiesraad, Paragon en 5.1.2.f) bestaande uit functionele en business analisten werken samen vanuit de locatie van de Kiesraad in Den Haag.
- Het bouwteam werkt ook vanuit één locatie in 5.1.2.f
- Het ontwerpteam en bouwteam in kunnen dagelijks met elkaar afstemmen, en indien nodig bezoeken.
- Deze veranderende projectaanpak kan wat ons betreft ook aanleiding zijn om bestaande contractafspraken aan te passen.

Het lijkt erop dat de Kiesraad Paragon eenzijdig houdt aan een eerste scope en termijn, waarbij het evident is dat de drie genoemde oorzaken dit onmogelijk maken. Het kan niet zo zijn dat het onthouden van goedkeuring van ontwerpdocumenten door de Kiesraad, tot gevolg kan hebben dat eenzijdig wordt beslist om de Overeenkomst te ontbinden.

De vertraging en verminderde scope van deze eerste levering verminderd de kwaliteit van het eindresultaat niet. Wij zijn ervan overtuigd dat het projectteam in staat is om een goed werkend DHV op te leveren. Onze voorstellen van 16 januari 2023, 24 februari 2023 en op 16 maart 2023 zijn hier altijd op gericht geweest. In de afgelopen negen maanden is er een uitstekende fundering neergezet en waardevolle kennis opgebouwd waarbij de projectleden op de meerderheid van de onderwerpen intensief hebben samengewerkt. Met een eerste oplevering op 26 mei 2023 zijn wij ervan overtuigd dat het leveren van het DHV nog ruimschoots voor de eerst geplande verkiezingsinzet gerealiseerd wordt.

Een ontbinding als gevolg van overschrijding van de termijn voor de eerste levering is naar mijn inzicht een onredelijk en onevenredig zwaar middel en doet geen recht aan de gezamenlijke verplichtingen, belangen van partijen en hetgeen in negen maanden tijd is gerealiseerd. Wij geloven in de realisatie van een goed werkend DHV en zien meer dan voldoende perspectief in een goede en succesvolle samenwerking. Onze handreiking om de project resultaten te verbeteren heb ik naar eer en geweten gedaan. Paragon is volledig gecommiteerd aan het succes van dit project en kunnen deze voorgestelde aanpak op zeer korte termijn doorvoeren.

Ik zie graag je reactie tegemoet.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

CEO

Paragon Customer Communications

Paragon Customer Communications

5.1.2.e

Braillestraat 6
2652 XV Berkel en Roderijs
Nederland

KIESRAAD

Datum

4 april 2023

Ons kenmerk

2023-0000195212

Inlichtingen

5.1.2.e

T 5.1.2.e

Uw kenmerk

Blad

1 van 7

Bezoekadres

Zurichtoren, 14 etage
Muzenstraat 85
2511 WB Den Haag
Nederland

Postadres

Postbus 20011
2500 EA Den Haag
Nederland

Internetadres

www.kiesraad.nl

E-mailadres

kiesraad@kiesraad.nl

Onderwerp

Reactie op brief Paragon 20 maart jl.

Geachte 5.1.2.e beste 5.1.2.e

In goede orde ontvang ik uw brief van 20 maart jl. waarin u aangeeft dat Paragon de overeengekomen fatale datum van 11 april 2023 niet zal halen en in plaats daarvan toezegt te zullen opleveren op 26 mei 2023.

Inmiddels ontvang ik ook uw brief van 31 maart 2023. Op deze brief kom ik op korte termijn bij u terug. In reactie op uw mededeling dat Paragon de overeengekomen fatale datum van 11 april 2023 niet zal halen bericht ik u als volgt.

De Kiesraad en Paragon zijn initieel overeengekomen dat Paragon op 1 maart 2023 het volledige DHV zou opleveren. Na het sluiten van de Overeenkomst heeft de Kiesraad zich bereid verklaard om in te stemmen met een aangepaste planning op grond waarvan Paragon de onderdelen herindelings-, gemeenteraads- en Europees parlamentsverkiezing op 11 april 2023 dient op te leveren. Omdat dit echt de uiterste datum is waarop de Kiesraad over deze onderdelen van het DHV wenst te beschikken, zijn partijen overeengekomen dat dit een fatale termijn is. Dit geldt ook voor de twee andere opleveringen op 21

Datum
4 april 2023

Kenmerk

Onderdeel
Kiesraad

Blad
2 van 7

juni 2023 en 13 september 2023. Dat al deze data fatale termijnen zijn, heeft Paragon ook zelf bevestigd.¹

Zoals reeds besproken in de brief van de Kiesraad van 20 maart 2023 verloopt de uitvoering van de Overeenkomst door Paragon vanaf de start al stroef. Keer op keer haalt Paragon de in het project overeengekomen planningen niet en worden planningen verschoven. Hetgeen dat Paragon vervolgens (vertraagd) wel oplevert is vaak onvolledig en mede daarmee van onvoldoende kwaliteit.

In dat licht bezien is de Kiesraad niet bereid om in te stemmen met een verder uitstel en houdt de Kiesraad dus vast aan de overeengekomen oplevertermijn van 11 april 2023. Levert Paragon op 11 april 2023 niet alsnog op conform optiedossier, dan ziet de Kiesraad zich vermoedelijk genoodzaakt om tot ontbinding van de Overeenkomst over te gaan.

De Kiesraad heeft bij niet-tijdige oplevering geen vertrouwen meer in tijdige afronding van de Overeenkomst

Daarbij speelt mee dat als Paragon op 11 april 2023 niet conform optiedossier zal opleveren, de Kiesraad er geen vertrouwen meer in heeft dat Paragon alsnog haar (overige) verplichtingen tijdig zal kunnen nakomen. Ik licht dat hierna toe.

Paragon heeft de afgelopen maanden steeds aangegeven dat een volledige oplevering conform optiedossier door Paragon niet haalbaar wordt geacht. Ik verwijs onder meer naar de uitspraken ^{5.1.2.e} tijdens de stuurgroepvergadering van 24 januari 2023. Ik ga er daarom vanuit dat waar u schrijft dat Paragon op 26 mei 2023 zal opleveren, u doelt op een beperkte oplevering van vier modules (KS, PG, U, FB) en niet op een oplevering conform optiedossier. Zelfs al zou Paragon 26 mei 2023 dus halen, dan betreft dit geen volledige oplevering.

In uw brief schrijft u verder *niet* dat Paragon de andere overeengekomen fatale data van 21 juni 2023 en 13 september 2023 *wel* zal halen. U schrijft slechts dat de overige onderdelen van het DHV ruim voor de verkiezingen van het Europees Parlement, die medio 2024 zullen plaatsvinden, worden opgeleverd. Medewerkers van Paragon bevestigen dat beeld: zij hebben tijdens het

¹ Zie de e-mail van ^{5.1.2.e} van 13 mei 2022 aan ^{5.1.2.e}. Daarin bevestigt hij dat de fatale termijnen zoals Partijen die hebben vastgelegd in de Overeenkomst komen te luiden zoals Partijen die thans hanteren. Ook in eerdere correspondentie en de stuurgroepvergaderingen heeft Paragon de datum van 11 april 2023 steeds zelf ook als fataal aangeduid.

Datum
4 april 2023

Kenmerk

Onderdeel
Kiesraad

Blad
3 van 7

planningsoverleg van 29 maart 2023 aangegeven dat de tweede en derde fatale termijn van respectievelijk 21 juni 2023 en 13 september 2023 ook niet zullen worden gehaald. Dat is voor de Kiesraad volstrekt onacceptabel. Nadat het DHV is opgeleverd, dient de Kiesraad het DHV te testen en te accepteren, zal de Kiesraad het DHV door een externe partij moeten laten onderzoeken (zie artikel P1 van het Kiesbesluit) en zal het DHV voor alle gebruikers moeten worden uitgerold. Dat betreft niet alleen een technische uitrol, maar houdt bijvoorbeeld ook in dat in heel Nederland allerlei gemeentemedewerkers opgeleid en geïnstrueerd zullen moeten worden en er landelijk bijeenkomsten moeten worden gehouden. Het is voor de Kiesraad dus van zeer groot belang dat de overeengekomen termijnen worden gehaald.

In dit licht had het voor de hand gelegen dat u in uw brief voorstellen had gedaan om de ontstane vertraging in te halen. Artikel 25 van de Arbit 2018, waar Paragon een beroep op doet, verplicht Paragon ook daartoe. U doet dat echter niet. De Kiesraad vreest daarom dat als hij nu meebeweegt met Paragon, de ontstane vertraging alleen maar verder zal oplopen.

De huidige planning van Paragon bevestigt dat beeld. Die planning is, zo heeft de 5.1.2.e van Paragon op 22 maart 2023 bevestigd, uitsluitend gericht op het gedeeltelijk opleveren van voornoemde vier modules op 26 mei 2023. Zoals ik hiervoor opmerkte, betreft dat dus nog niet eens de volledige eerste oplevering. Op grond van de Overeenkomst dient Paragon vier weken later, op 21 juni 2023 de onderdelen Provinciale Staten, Eilandsraden en Waterschappen op te leveren. Een planning gericht op het halen van deze tweede fatale termijn ontbreekt, laat staan dat er enige aanwijzing is dat Paragon reeds werkt aan de realisatie van deze tweede oplevering conform optiedossier.

De 5.1.2.e van de Kiesraad heeft op basis van de voorgestelde planning van Paragon doorgepland. Alles wijst er op dat als de Kiesraad zou meebewegen met Paragon realisatie van de eindoplevering binnen de gestelde termijnen niet haalbaar is. Dat is, als gezegd, voor de Kiesraad onacceptabel.

In dat scenario gaat de Kiesraad er overigens vanuit dat er geen enkele verdere vertraging zou ontstaan. Dat is gelet op de voortgang die Paragon tot op heden heeft gemaakt echter zeer onaannemelijk. Zonder volledig te willen zijn, wijs ik in dat kader op de volgende omstandigheden:

(a) *Infrastructuur is nog niet opgeleverd*

Zoals ik in mijn brief van 20 maart 2023 heb toegelicht, is de infrastructuur voor het DHV nog niet opgeleverd. Zonder werkende infrastructuur is het uiteraard niet mogelijk om het DHV op te leveren.

Op vrijdag 10 maart 2023 heeft Paragon de Kiesraad voor het eerst geconsulteerd ten aanzien van het aantrekken van een partij die de installatie van de middleware moet realiseren, te weten Atos. Dit bleek nodig om te voorkomen dat er tussen 5.1.2.f (hardware) en 5.1.2.f (software) problemen in de overdracht ontstaan. Het feit dat een middleware partij in dit stadium nog moet worden aangezocht baart de Kiesraad grote zorgen.

(b) *Aanvang systeemtesten Paragon*

Voordat er een oplevering conform het optiedossier kan plaatsvinden is het belangrijk dat het systeem is getest. De aanvang van de systeemtest door Paragon/5.1.2.f is conform planning van Paragon nu voorzien op 11 mei 2023. Het testen van het systeem heeft een doorlooptijd van in ieder geval vier weken. De eigen planning van Paragon is dus niet gericht op het halen van 26 mei 2023.

(c) *FSD nog lang niet gereed*

Uit het door de projectleiders van Paragon en Kiesraad opgestelde dashboard voor de stuurgroep van 21 maart 2023 blijkt dat er nog 300 issues openstaan die afgewikkeld moeten worden om tot goedkeuring van het FSD te komen. Uit de op 27 maart 2023 gedeelde planning van Paragon blijkt dat voor het afronden van het FSD voor de modules FB, KS, RP (=U) workshops gepland staan op 9, 10 en 11 mei. De Kiesraad vraagt zich af hoe de wijzigingen in het FSD die voort zullen komen uit deze workshops nog verwerkt kunnen worden in de oplevering van 26 mei 2023. Zeker in het licht van de systeemtest die zou aanvangen op 11 mei 2023.

De workshops ten aanzien van de specificaties van de modules GSB en CSB staan volgens de planning van 27 maart 2023 gepland op 14 juni 2023. Deze modules kunnen derhalve per definitie geen onderdeel

uitmaken van de oplevering op 26 mei 2023, en vermoedelijk ook niet van die op 21 juni 2023. Deze modules dienen op grond van de Overeenkomst evenwel wel onderdeel te zijn van beide opleveringen.

(d) Koppeling BRP nog niet gereed

De koppeling BRP vormt ook onderdeel van de opleveringen en is daarvoor zelfs cruciaal. Deze koppeling is er echter nog niet. Sterker nog: uit de gesprekken met medewerkers van Paragon op 23 maart 2023 blijkt dat zij nog geen enkel beeld hebben van hoe de koppeling zal moeten worden vormgegeven.

Alles wijst er dus op dat als de Kiesraad in zou stemmen met een verschuiving van de fatale termijn van 11 april 2023 naar 26 mei 2023, de vertragingen aan de zijde van Paragon alleen maar verder zullen oplopen.

Verwijten van Paragon kloppen niet

Gelet op al het voorgaande verbaast het mij dat u de Kiesraad in de brief van 20 maart 2023 drie verwijten maakt. Daarmee tracht u de verantwoordelijkheid van de ontstane vertraging in de schoenen van de Kiesraad te schuiven, hetgeen weinig recht doet aan de ontstane situatie. Wat daar ook van zij, de door u gemaakte verwijten kloppen niet. Ik merk daarover het volgende op.

U schrijft in de eerste plaats dat de vertraging zou zijn ontstaan doordat de Kiesraad heeft nagelaten om de ontwerpdocumenten van Paragon goed te keuren. In mijn brief van 20 maart 2023 heb ik echter reeds uitgebreid toegelicht dat de Kiesraad zijn volledige medewerking heeft verleend aan het realiseren van de ontwerpdocumenten. Tot op heden is de inhoud en kwaliteit van het FSD echter onvoldoende, en dat is door Paragon ook bij herhaling onderkend. Zo zijn verschillende modules van het DHV nog niet volledig beschreven, wordt er verkeerde terminologie gebruikt, zijn bepaalde functionaliteiten onvoldoende diepgaand uitgewerkt en vindt geen verwijzing plaats naar specifieke wireframes. Onder die omstandigheden kan van de Kiesraad uiteraard niet worden gevergd dat zij overgaat tot goedkeuring van het FSD. Dat er meer dan 300 pagina's aan specificaties zijn opgeleverd, maakt dat uiteraard niet anders.

Datum
4 april 2023

Kenmerk

Onderdeel
Kiesraad

Blad
6 van 7

Als gezegd kom ik op korte termijn nog bij u terug met een reactie op de verwijten uit uw brief van 31 maart 2023. Wat ik nu reeds wens op te merken is dat ik met verbazing heb kennisgenomen van het feit dat u in uw brief van 31 maart 2023 de Kiesraad verwijt dat hij *perfectie* verwacht. In de eerste plaats is dat niet volledig juist. De Kiesraad streeft niet zozeer perfectie na als wel een voldragen FSD op basis waarvan Paragon in staat is een oplossing te realiseren, zonder dat wij terechtkomen in oeverloze discussies over wijzigingen en meerwerk. Op basis van uw opmerking krijg ik in de tweede plaats de indruk dat Paragon niet inziet dat het goede functioneren van het DHV randvoorwaardelijk is voor het goede functioneren van het Nederlandse verkiezingsproces, en daarmee de democratische rechtstaat in Nederland. In dat licht is het niet meer dan logisch dat partijen bij het realiseren van het DHV een hoge mate van kwaliteit nastreven.

In de tweede plaats wijt u de ontstane vertraging aan het feit dat tussen partijen discussie is geweest over de vraag over de modules HSB en NBSB binnen de scope van de Overeenkomst vallen. Ik stel voorop dat dergelijke discussies uiteraard geen rechtvaardiging kunnen vormen voor het uitblijven van ook maar *enige oplevering* op 11 april 2023. Bovendien kloppen uw stellingen niet. Zoals door Paragon ook eerder is onderkend en volgt uit de aanbestedingsstukken, is de module NBSB wel degelijk in scope. Zoals de Kiesraad eerder heeft aangegeven hebben Paragon en de Kiesraad over de scope-vraag van HSB een verschillende opvatting, die de bouw van dit onderdeel niet in de weg hoeft te staan omdat wij achteraf arbitrage kunnen vragen over het verschil van inzicht. De module HSB maakt dus geen onderdeel uit van de oplevering op 11 april 2023. Ons verschil van inzicht over de module HSB kan dus onmogelijk een rechtvaardiging vormen voor de ontstane vertraging.

In de derde plaats verwijt u de Kiesraad niet bereid is geweest om afwijkende afspraken te maken aangaande het iteratief samenwerken. Ook dit verwijt treft geen doel. De Kiesraad heeft Paragon de afgelopen maanden verschillende "pakketvoorstellen" gedaan waarin de Kiesraad heeft getracht diverse issues met Paragon in één keer op te lossen. Van deze voorstellen maakte ook het voorstel deel uit dat partijen meer iteratief zouden samenwerken. Paragon heeft deze pakketvoorstellen keer op keer geweigerd. Partijen hebben daardoor geen nieuwe afspraken kunnen maken, ook niet over het iteratief samenwerken. Dat er tot op heden niet iteratief is samengewerkt ligt derhalve niet aan de

Datum
4 april 2023

Kenmerk

Onderdeel
Kiesraad

Blad
7 van 7

Kiesraad, laat staan dat het een rechtvaardiging kan vormen voor de ontstane vertraging.

Tot slot

Als gezegd, houdt de Kiesraad dus vast aan de fatale datum van 11 april 2023 . De Kiesraad wacht die datum af en zal zich nadien beraden over de te nemen stappen.

Mocht u tot die tijd behoefte hebben aan overleg over het voorgaande, dan sta ik daar uiteraard voor open.

de Kiesraad,
voor deze,

5.1.2.e

W.J. Kuijken
Voorzitter Kiesraad

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties, Kiesraad
De heer W. Kuijken
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Braillestraat 6
2652 XV Berkel en Rodenrijs
Postbus 95
2650 AB Berkel en Rodenrijs
T +31 (0)88 110 35 35
www.paragon-cc.nl

Onderwerp: Reactie op uw brief, kenmerk 2023-
0000149655, d.d. 20 maart 2023

Referentie : Overeenkomst 5.1.2.b

Datum: 31 maart 2023

Geachte heer Kuijken, beste Wim,

Met dit schrijven wenst Paragon te reageren op uw brief namens de Kiesraad, van 20 maart 2023, met bovengenoemd kenmerk, waarin u Paragon sommeert tot nakoming van de verplichtingen zoals de Kiesraad die uitlegt, van de Overeenkomst Digitale Hulpmiddelen Verkiezingen ("DHV"), hierna de Overeenkomst, en in het bijzonder de levering van 11 april 2023.

Dit schrijven namens de Kiesraad volgt op ons gesprek van 16 maart 2023, in het bijzijn van 5.1.2.e waarin je mij te kennen hebt gegeven dat de Kiesraad voornemens is de Overeenkomst te ontbinden als Paragon de eerste opleverdatum van 11 april 2023 niet haalt. Op basis van het uitgesproken voornemen en het formeel afwijzen van onze handreikingen om de situatie te keren heeft Paragon onmiddellijk, eveneens op 20 maart 2023 een brief gestuurd waarin conform artikel 25 van Arbit 2018 melding is gemaakt van een dreigende vertraging van oplevering, gemotiveerd met aanwijsbare oorzaken die de eerste oplevering van 11 april 2023 onmogelijk maken. Daarbij is uitdrukkelijk bevestigd dat een vertraging en scope van de eerste levering geenszins in de weg staat aan oplevering van het DHV, ruimschoots voor de eerste verkiezingsinzet.

Uw brief en onze brief van 20 maart 2023 hebben elkaar gekruist. Deze brief dient te worden gezien als een formele reactie op die namens de Kiesraad van 20 maart jl. Onverlet doe ik de inhoud van in mijn brief van 20 maart, voor het overige gestand.

Het beeld dat de Kiesraad schetst in haar brief van 20 maart, over de uitvoering, stand van zaken van en samenwerking in het project, is strikt eenzijdig waar nuances ontbreken en zaken in een onjuiste en/of onvolledige context zijn geplaatst.

Ik heb mijn reactie uitgebreid – doch niet uitputtend – verwoord in Bijlage 1. In Bijlage 2 heb ik voorbeelden opgenomen die mijn betoog in Bijlage 1 onderbouwen en daaraan, op verzoek van 5.1.2.e voorbeelden gevoegd van review commentaren door Kiesraad medewerkers die tijd vergen doch functioneel of inhoudelijk niets of nauwelijks iets toevoegen. Alle bijlagen vormen een integraal onderdeel van dit schrijven.

Paragon stelt zich in de kern op het standpunt dat de Kiesraad prematuur en bovendien onrechtmatig overgaat tot opschorting van haar verplichtingen uit de Overeenkomst. Primair stelt Paragon dat er geen sprake is van een tekortkoming aan haar zijde. Paragon beroept zich daarbij op schuldeisersverzuim jegens Kiesraad. Temeer in de context van een ICT project is sturing in het algemeen en het tot in detail concreet maken van verwachtingen ter zake kwaliteit en specificaties van essentieel belang om tot een gewenste oplevering te komen. Op beide vlakken schiet de Kiesraad in de sleutel van schuldeisersverzuim tekort.

Het feit dat het voornemen van ontbinding van de Overeenkomst niet is opgevolgd, maar in plaats daarvan wordt gekozen voor een opschorting, onderstreept het standpunt dat voor een (partiele) ontbinding in dit verhaal geen plaats is. Het uitgesproken voornemen vat Paragon op als een motie van wantrouwen die zijn grond niet vindt in de feiten en omstandigheden van dit geval.

Ik betreur het dat we onze standpunten kennelijk op deze wijze moeten uitwisselen en benadruk de wil en wens van Paragon om deze situatie te doorbreken en in gezamenlijkheid toe te werken naar een goed functionerend DHV en herhaal ons standpunt dat de scope en termijn van de eerste oplevering de kwaliteit van het eindresultaat niet in gevaar brengt. Met een eerste oplevering op 26 mei 2023 zijn wij ervan overtuigd dat het leveren van het DHV nog ruimschoots voor de eerst geplande verkiezingsinzet haalbaar is. Dit is namelijk de kernprestatie waaraan Paragon zich heeft verbonden. Dat partijen over de (gefaseerde) invulling daarvan voorafgaand en achteraf na overeenstemming over de Overeenkomst mogelijk van mening verschillen doet daar niet aan af. Sterker nog, het zet die kernprestatie in een duidelijk perspectief.

Verwijzend naar mijn voorstel in onze brief van 20 maart 2023, roep ik de Kiesraad wederom op om hierover het gesprek aan te gaan en verder geen tijd te verliezen aan het voortdurend herhalen van wederzijdse standpunten die het project verder onder druk zetten.

Ook roep ik de Kiesraad op de opschorting van haar (betaal)verplichtingen uit de Overeenkomst per direct in te trekken, bij gebrek aan een grond daarvoor. Door een beroep te doen op artikel 6:263 BW anticipeert de Kiesraad op een niet-aanvaarding van de oplevering, welke tegentijdig is met de sommatie in uw brief van 20 maart, maar bovendien strijdig is met de gemaakte afspraken tussen partijen die afwijken van 6:263 BW.

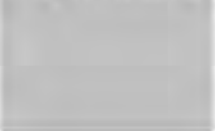
Die afspraken kunnen in geen geval de uitwerking hebben dat de Kiesraad eenzijdig verregaande rechtsmaatregelen in het leven kan roepen die zij goeddeels zelf in de hand werkt. Dat geldt in de zowel de situatie van opschorting als ook ontbinding, onder de in dit geval onjuiste aanname dat er sprake zou zijn van een overschreden fatale termijn.

Ten slotte wenst Paragon te benadrukken dat deze impasse tussen partijen per ommegaande wordt doorbroken, ook ter verdere voorkoming van financiële schade aan de zijde van Paragon. Voor het overige houdt Paragon zich alle wettelijke rechten voor, waaronder maar niet uitsluitend het opschorten van haar toekomstige verplichtingen uit de Overeenkomst.

Ik graag uw reactie tegemoet.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

CEO
Paragon Customer Communications

Bijlagen

Bijlage 1 Inhoudelijke reactie op uw brief van 20 maart 2023, uw kenmerk 2023-0000149655

Bijlage 2 Voorbeelden van gebrekkige samenwerking door de Kiesraad

Bijlage 1: Inhoudelijke reactie op uw brief van 20 maart 2023, uw kenmerk 2023-0000149655

Paragon dient op 11 april 2023 de onderdelen herindelings- gemeenteraad- en Europees parlamentsverkiezing op te leveren

1. *"De Overeenkomst gaat uit van een oplevering van de door Paragon te realiseren oplossing (hierna: het DHV) per 1 maart 2023. Kort na het sluiten van de Overeenkomst heeft Paragon de Kiesraad om een aanpassing van de oplevertermijnen verzocht".*

Dit is een onvolledige voorstelling van zaken. Een gefaseerde oplevering van de DHV-software vormde steeds de basis van onze inschrijving. Hiertoe is het Optiedossier door UBR|HIS toegevoegd aan de inschrijving. De gefaseerde oplevering is tijdens de aanbestedingsfase in de presentatie van 18 maart 2022 geduid en nogmaals schriftelijk bevestigd in onze antwoorden op gestelde vragen door de Kiesraad naar aanleiding van de presentatie. Deze documenten vormen onderdeel van de Overeenkomst ¹.

Op verzoek van de UBR| HIS heeft Paragon tijdens de aanbesteding het uitgangspunt voor de gefaseerde oplevering opgenomen in bijlage 7 (het Optiedossier) en dat na gunning en contractondertekening deze gefaseerde oplevering geratificeerd zou worden. ^{5.1.2.e} heeft dit voornemen bevestigd aan Paragon in een e-mail van 12 mei 2022.

Dat de Overeenkomst uitgaat van de door Paragon te realiseren DHV per 1 maart 2023 is op uitdrukkelijk verzoek van UBR|HIS en haar moverende redenen in de Overeenkomst blijven staan, met als toevoeging in artikel 5.3 van de Overeenkomst " *De in dit artikel benoemde Fatale termijnen kunnen worden aangepast aan de tussen Opdrachtgever en Wederpartij overeen te komen projectplanning.*" Het staat echter vast dat de gefaseerde oplevering vóór het sluiten van de Overeenkomst akkoord is bevonden door de UBR/HIS.

2. *"Op basis van deze nieuwe planning dienen de onderdelen herindelings- gemeenteraad-en Europees parlamentsverkiezing op 11 april 2023 te worden opgeleverd. Deze datum is aangeduid als een fatale termijn."*

In de context van bovenstaande gaat de Overeenkomst initieel uit van een gehele oplevering op 1 maart 2023. Bij het overeenkomen van de gefaseerde oplevering zijn de tussenliggende termijnen kennelijk verondersteld als zijnde 3 fatale termijnen waarbij het aannemelijk is dat uitsluitend een niet tijdige eindoplevering een verzuimsituatie tot consequentie heeft. Dit is ook de reden waarom wij een ontbinding als gevolg van overschrijding van de termijn voor de eerste levering een onredelijk en onevenredig zwaar middel vinden dat geen recht doet aan de gezamenlijke verplichtingen, belangen van partijen en hetgeen in negen maanden tijd is gerealiseerd. Al ten tijde van de "benen op tafel" sessie van 6 oktober 2022 heeft de Kiesraad voorgesteld dat Paragon met een alternatieve scope mocht komen. De uiteindelijke opleverdatum wijzigen was onbespreekbaar maar hetgeen dan zou worden opgeleverd was wel degelijk bespreekbaar zo is ons verzekerd. Ook werd ons verzocht in mogelijkheden te denken.

3. *"De Kiesraad heeft een aantal keer voorstellen gedaan voor een zgn. 'pakketoplossing' waarvan de oplevering van de software onderdeel uitmaakte (naast iteratief samenwerken en het oplossen van het HSB-issue). Deze pakketvoorstellen zijn door Paragon afgewezen"*

Paragon heeft deze "pakketoplossing" niet kunnen accepteren omdat de Kiesraad de aanpassing voor de eerste levering steeds onlosmakelijk verbond aan een vergaande vorm van iteratief samenwerken die indruist tegen de budget gestuurde inschrijving ("fixed price") en aan het vooraf middelen van de kosten voor het "HSB/NBSB wijzigingsverzoek" ("RFC") waarover partijen verschil van inzicht hebben. Paragon heeft echter herhaaldelijk zowel schriftelijk als mondeling aangegeven dat ons standpunt is dat de HSB/NBSB kwestie een wijzigingsverzoek betreft en dat een financiële deal voor de HSB/NBSB RFC niet mogelijk is zonder vooraf duidelijk inzicht te hebben in de uiteindelijke hoeveelheid werk die hiermee is gemoeid. Een ultieme poging van Paragon om een deal te bereiken in de week van 19 december 2022 door het organiseren van een call met de CEO van Paragon Group is door de Kiesraad

niet gehonoreerd. Uiteindelijk heeft Paragon de Kiesraad op 27 december 2022 per e-mail zelfs moeten wijzen op het stellen van onrechtmatige eenzijdige consequenties als Paragon niet voor 31 december 2022 zou reageren.

4. *"Uiteindelijk heeft Paragon zelf een voorstel gedaan op 16 januari 2023, waaraan door Paragon op 24 januari 2023 bovendien een nadere beperking is gesteld".*
De Kiesraad suggereert hiermee dat Paragon pas op 16 januari voorstellen heeft gedaan. Dat is onjuist. Paragon heeft eerder dan 16 januari bij meerdere gelegenheden voorstellen gedaan om te komen tot een oplossing. 5.1.2.e heeft bijvoorbeeld op 10 november 2022 een voorstel gestuurd aan de Kiesraad voor een aangepaste scope voor de eerste levering. Dit voorstel is met 5.1.2.e besproken op 11 november. Bovendien was het voorstellen van Paragon van 16 januari tot aan de meeting van 16 maart nog steeds in beraad. Zie hiertoe ook de vermelde voorbeelden in Bijlage 2, punt 1.

Verscheidene (tussen)opleveringen zijn niet gehaald door Paragon

5. *"Paragon haalt de overeengekomen oplevertermijnen niet en hetgeen Paragon wel oplevert is van onvoldoende kwaliteit".*
Hetgeen is overeengekomen zijn de drie oplevermomenten, alle andere deliverables zijn in overleg gepland met afgeleide data waarvoor beide partijen verantwoordelijkheid dragen. De Kiesraad kwalificeert voortdurend de kwaliteit als onvoldoende zonder dit te motiveren aan objectieve criteria uit de Overeenkomst die deze kwalificatie zou rechtvaardigen. Dit is van essentieel belang daar het een verplichting zijdens Kiesraad betreft die lichtzinnig en bovendien gebrekkig is uitgevoerd, maar waaraan de Kiesraad op dit moment verregaande maatregelen verbindt. Dit betreft een duidelijk vorm van schuldeisersverzuim.
6. *"Bovendien is de communicatie van de zijde van Paragon gebrekkig, onder meer doordat de nodige medewerkers van Paragon de Nederlandse taal niet machtig zijn".*
De Kiesraad wist bij de gunning van de opdracht dat het project uitgevoerd zou worden met inzet van 5.1.2.f specialisten van Paragon 's 5.1.2.f en heeft dit geaccepteerd. Paragon heeft de verantwoordelijkheid genomen om de mogelijke nadelen hiervan voor de Kiesraad te beperken, o.a. door het inzetten van een tolk en een professioneel vertaalbureau.
7. *"Wij zijn overeengekomen dat Paragon op 4 juli 2022 het Business Requirements Document (hierna: BRD) zou opleveren. Omdat Paragon aangaf die termijn niet te zullen halen heeft de Kiesraad op 13 juni 2022 ingestemd met een verlenging van de analyse- en definitiefase met zes weken".*
Dit standpunt is een onjuiste weergave. De verlenging van de analyse en definitiefase is gedaan op verzoek van de Kiesraad in een overleg over de projectplanning DHV op 30 maart 2022. Op 6 april 2022 heeft Paragon dit verzoek ingewilligd en in een schriftelijke bevestiging voorgesteld de periode met 6 weken te verlengen, waardoor de analyse- en definitiefase 16 weken doorlooptijd kreeg. Dit was dus vóór gunning van de opdracht door de Kiesraad en is ook vastgelegd in de documenten behorende bij de Overeenkomst.
8. *"Ook deze termijn heeft Paragon niet gehaald. Uiteindelijk heeft Paragon een BRD pas op 8 september 2022 opgeleverd. Deze versie kon echter niet worden goedgekeurd door de Kiesraad, omdat het stuk van onvoldoende kwaliteit was. Al met al heeft het tot 20 oktober 2022 geduurd totdat de Stuurgroep het BRD kon goedkeuren onder voorbehoud van drie opmerkingen".*
Wij zien dit anders. Ten eerste is Paragon van mening dat beide partijen verantwoordelijk zijn voor het opleveren van projectdeliverables. Paragon kan dit niet zonder de Kiesraad. Bovendien bleek al tijdens de BRD-activiteiten dat de Kiesraad erg veel tijd nodig heeft voor review van documenten en zich voortdurend onthoudt van het goedkeuren van documenten. Het goedkeuringsproces van het BRD is als volgt verlopen:
1. 13 juli 2022: BRDv1 geleverd door Paragon.
 2. 22 juli 2022: BRDv1 feedback van Kiesraad ontvangen.
 3. Herziening openstaande onderwerpen.

4. 11 augustus 2022: BRDv1.2 geleverd door Paragon.
5. 18 augustus 2022: BRD v1.2 teruggekoppeld door Kiesraad. Er waren 19 openstaande onderwerpen die de goedkeuring blokkeerden.
6. 8 september 2022: BRD v1.3 opgeleverd door Paragon met 1 open onderwerp omdat Kiesraad dit niet kon beantwoorden.
7. 21 september 2022: BRDv1.3 feedback van Kiesraad. Nieuwe opmerkingen brengen ons naar de definitieve BRDv1.4.
8. 29 september 2022: BRDv1.4 opgeleverd door Paragon.

Afgezien van de duidelijke vertraging die wordt veroorzaakt door meerdere iteraties, maakt het beoordelen van nieuwe opmerkingen van de Kiesraad die mogelijk verschillende versies van eerdere opmerkingen tegenspreken, het beoordelingsproces gecompliceerd en uiterst tijdrovend.

9. *"Op 22 augustus 2022 heeft Paragon een eerste FSD opgeleverd. Deze is echter na inhoudelijke beoordeling door de Kiesraad op 29 augustus 2022 afgekeurd. Daarmee is ook dit oplevermoment door Paragon niet gehaald, waardoor de Kiesraad zich wederom genoodzaakt zag om in te stemmen met een aanpassing van de planning"*
Het feit dat het document is afgekeurd door de Kiesraad betekent niet dat het oplevermoment niet zou zijn gehaald. Bovendien is ingestemd met een aanpassing.
10. *"Op 21 september 2022 heeft Paragon een nieuwe versie van het FSD opgeleverd, die na beoordeling wederom kwalitatief onvoldoende en incompleet bleek te zijn".*
Hierna is een slepende iteratie van documenten ontstaan die tot vandaag voortduurt. Dat is voor een FSD van 250 pagina's buiten proportioneel. Op elk hoofdstuk blijft de Kiesraad feedback produceren en om nieuwe en uitgebreidere inhoud vragen. Ook de doorlooptijd van reviews is lang tot aan 15 werkdagen. Dit is bij herhaling geadresseerd door Paragon aan de Kiesraad, onder andere in het gesprek tussen 5.1.2.e en 5.1.2.e op 15 december. Initiatieven om te komen tot versnelde afronding zijn met regelmaat terzijde geschoven door de Kiesraad. E.e.a. is met voorbeelden gestaafd in Bijlage 2, punt 2.
11. *"De Kiesraad sommeert Paragon ervoor te zorgen dat het FSD alsnog per 11 april a.s. worden opgeleverd".*
Gezien de hierboven geschetste gang van zaken is deze eenzijdige sommatie inhoudsloos en niet gericht een redelijke termijn tot nakoming. Het afronden van het FSD is een gezamenlijke verantwoordelijkheid met wederzijdse verplichtingen. De huidige modus van review en herziening door de Kiesraad maakt iedere opleverdatum onrealistisch.
12. *"De Kiesraad sommeert Paragon ervoor te zorgen dat de IT-infrastructuur alsnog per 11 april a.s. worden opgeleverd".*
Het is de Kiesraad bekend dat de oplevering van de infrastructuur niet geheel volgens planning verloopt, met redenen omkleed. Dit is onder andere te herleiden uit de integrale planning die is gedeeld met de Kiesraad maar ook in de diverse dashboards die zijn besproken in de stuurgroep. Het opleveren van informatie die nodig is om de infrastructuur bestaande uit netwerkapparatuur, servers, en software te implementeren is ook meerdere keren vertraagd door ontbrekende informatie vanuit de Kiesraad. Enkele voorbeelden zijn: informatie over Diginetwerk, IP reeksen, bepaling en registratie van domeinnamen, oplevering e-herkenningsmakelaar, aanmelden Kiesraad bij KPN dienst sealing en signing, mail-server naam (t.b.v. Mail-relay), overeenkomst Kiesraad-RVIG i.v.m. BRP toegang test en pilot omgeving. Ook deze sommatie lijkt de Kiesraad enkel te gebruiken om tot een verzuimsituatie te komen en niet tot het bieden van een redelijke termijn om alsnog op te leveren.
13. *"De demo van de KS-module die op 21 december 2022 zou plaatsvinden, is door Paragon uitgesteld naar januari 2023 omdat de beschikbare software ongeschikt zou zijn voor het tonen tijdens een presentatie. Tijdens de dry-run op 18 januari 2023 bleek de software nog steeds ongeschikt".*

Van de drie geplande demo's hebben er twee plaatsgevonden. Bij de tweede demo heeft de Kiesraad besloten dat deze niet geschikt was om aan de klankbordgroep te tonen. Paragon deelt dit besluit niet en vond dat de demo toonbaar was aan de klankbordgroep. De derde demo is tot op heden niet gepland in verband met benodigd re-work van de DHV-applicatie.

De Kiesraad heeft steeds zijn volledige medewerking verleend

14. *"Met verbazing hebben wij geconstateerd dat Paragon de afgelopen weken de Kiesraad het verwijt maakt dat hij niet tot acceptatie van het FSD is overgegaan. Op basis van die correspondentie krijgen wij de indruk dat Paragon de verantwoordelijkheid voor de ontstane vertraging in de schoenen van de Kiesraad tracht te schuiven. Het blijft echter uiteraard de verantwoordelijkheid van Paragon om voor de realisatie daarvan te zorgen. Paragon is daar tot op heden niet in geslaagd: het FSD is tot op de dag van vandaag onvolledig en de kwaliteit is ondermaats".*

Over de verantwoordelijkheden en de verplichtingen van de Kiesraad over het goedkeuren van het FSD is de Overeenkomst op meerdere punten duidelijk ¹, evenals de consequenties indien die verplichtingen uitblijven. De rol en bijdrage van de Kiesraad zijn van zwaarwegend belang voor het slagen van het project. Dat duiden we voortdurend in de feedback naar de Kiesraad. Bijvoorbeeld, met betrekking tot het tijdig reviewen en goedkeuren van documentatie. Maar ook door vertragingen die ontstaan met de Kiesraad te bespreken en om mogelijke belemmeringen gezamenlijk te identificeren en te verwijderen.

We kunnen daarom de verbazing die de Kiesraad uitspreekt niet plaatsen. We hebben onze zorg over de langdurige analyse en definitiefase in de afgelopen maanden meerdere keren aan de orde gesteld. Tijdens stuurgroepen, werkoverleggen en 1 op 1 gesprekken met stakeholders van de Kiesraad. Ook zijn er meerdere voorstellen gedaan om te komen tot versnelling van deze ontwerpfase. Ik verwijs hiertoe nogmaals naar de genoemde voorbeelden in Bijlage 2, punt 2.

Ten aanzien van de kwaliteit herhaal ik ons standpunt onder punt 5. Paragon kan zich inleven in het standpunt dat de kwaliteit in de beginstadia van het project niet optimaal was en stelt ook vast dat de maatregelen die zij heeft genomen ter verbetering het gewenste effect heeft gehad. Dit is objectief meetbaar gemaakt en de kwaliteitsverbetering is ook geconstateerd en beaamd door de Kiesraad. Met betrekking tot de volledigheid is gebleken dat de Kiesraad telkens weer nieuwe vragen en andere wensen heeft toegevoegd. Van het opleveren van klikpaden tot datamodellen. Zie hiertoe de voorbeelden in Bijlage 2, punt 3 tot en met 5.

15. *"In het FSD zijn tot op heden verschillende modules van het DHV niet of niet volledig beschreven. Zo blijft het bijvoorbeeld voor de Kiesraad onbekend hoe e-herkenning functioneert of welke app zal worden gebruikt voor het verkrijgen van toegang tot de applicatie. Ook de BRP-koppeling is nauwelijks beschreven".*

Het doel van de FSD is het ontwerpen van de functionaliteit van de DHV-applicatie. Hoe de tools van derden voor gebruikersidentificatie en machtiging zullen werken, zal apart worden behandeld zodra het functionele ontwerp is voltooid.

De werking van de BRP koppeling is een onderwerp dat vanuit zijn aard terugkomt in een technisch specificatie document en niet in het FSD. Wat het DHV functioneel doet met de BRP-koppeling staat echter uitgebreid beschreven in het FSD.

16. *"Er is tot op heden veel tijd verloren gegaan door onduidelijke vertalingen die voor verwarring en ook voor extra werk, zorgden. Ook het gebruik van specifieke verkiezingsterminologie (Engels naar Nederlands) zorgt voor vertraging".*
- Bij aanvang van het project was bekend dat het vertalen een aandachtspunt zou zijn binnen het project. Paragon is van mening dat niet zozeer de vertalingen zelf voor vertraging hebben gezorgd maar dat de vertraging wel is versterkt door de vele review rondes inclusief vertalingen die de Kiesraad

nodig acht. Voor het vertalen van documenten heeft Paragon een professioneel vertaalbureau ingezet. Tevens heeft Paragon de door het vertaalbureau vertaalde teksten inhoudelijk gecontroleerd.

17. *"In het FSD wordt door Paragon verwezen naar een Excel (opsomming van herstelbare verzuimen, waarschuwingen en feitelijke constatering) van de Kiesraad. Paragon werkt nergens nader uit hoe zij deze functionaliteiten gaat implementeren in het DHV".*
Paragon is van mening dat duidelijk is beschreven in het FSD van de KS Module wat de functionaliteit is rondom geconstateerde verzuimen, welke waarschuwingen wanneer worden gegeven en welke feitelijke constatering van toepassing zijn. Hoe de functionaliteit wordt geïmplementeerd is geen onderdeel van het FSD.
18. *"Ten aanzien van de niet-functionele eisen zijn in het FSD slechts de eisen van de Kiesraad overgenomen uit het BRD (business requirement document). In het FSD wordt in het geheel niet ingegaan op een beschrijving hoe in het DHV aan deze eisen kan worden voldaan. Paragon beschrijft enkel welke eisen er zijn, zonder deze nader toe te lichten".*
Het FSD gaat over functionele eisen. Voor de goede orde heeft Paragon de niet-functionele eisen vermeld in een apart hoofdstuk van het FSD. Het merendeel van deze niet-functionele eisen hebben betrekking op performance. Bijvoorbeeld de snelheid van verwerkingen, belastbaarheid van infrastructuur, inlog van grote aantallen gelijktijdige gebruikers zonder performance verlies. Maar ook eisen aan bijvoorbeeld het service window. Hoe het DHV aan deze eisen zal voldoen blijkt vervolgens uit de performance testen.
19. *"In het FSD vindt geen verwijzing plaats naar specifieke wireframes die op elkaar aansluiten. Hoewel in de wireframes in het begin nog de user stories waren opgenomen die worden behandeld, gebeurt dit nu steeds minder. Er ontstaat hierdoor in het FSD een zoekplaatje om de juiste werking van de functionaliteit te doorgronden".*
Er is nooit afgesproken dat er een verwijzing zou plaatsvinden vanuit het FSD naar de wireframes. Er is op een bepaald moment wel gevraagd naar een zogenaamd "klikpad" voor de wireframes. Paragon is Kiesraad tegemoetgekomen door deze te duiden. Me als doel om tot afronding van het FSD te komen. Hiervoor is extra werk verricht door Paragon door de samenhang van de wireframes inzichtelijk te maken middels site-maps. Paragon is van mening dat de tijdens de ontwerpfase geleverde documenten, wireframes, mock-ups, flowcharts en datamodellen inclusief de door de Kiesraad opgeleverde user stories toch voldoende houvast zouden moeten geven aan de Kiesraad om te doorgronden wat de functionaliteit van de applicatie is.
20. *"Onder deze omstandigheden kan Paragon de Kiesraad uiteraard niet verwijten dat hij het FSD nog niet heeft goedgekeurd. De Kiesraad wil het FSD graag goedkeuren, maar zolang de kwaliteit nog onvoldoende is, kan de Kiesraad dat simpelweg niet".*
Wij herhalen dat kwaliteit is een subjectief begrip is. Nergens in de Overeenkomst is beschreven waar de kwaliteit aan moet voldoen in de zin van functionele vereisten. Uit het voorgaande blijkt dat de Kiesraad zich hierop blijft beroepen zonder dit concreet te onderbouwen. Bovendien hebben meerdere medewerkers van de Kiesraad desgevraagd aangegeven perfectie te verwachten in de documentatie. Ook is gemeld dat ze aan de hand van de wireframes min of meer een kant en klaar prototype willen zien van het DHV. Dit is niet gebruikelijk in software ontwikkelingsprojecten en is als zodanig nooit geconcretiseerd in de verwachtingen die partijen hebben bij het opleverniveau. De achteraf gestelde eisen aan het opleverniveau passen ook niet in een budget gestuurde uitvraag. Een element van pragmatisme is vereist om de oplossing te kunnen ontwikkelen. Tijdens het testen kunnen details worden afgestemd. Het streven naar perfectie in het ontwerp is niet haalbaar in een IT-project met een vaste tijd en vaste kostenafpraak.

Ook zorgt de hang naar perfectie door de Kiesraad voor veel vertraging. We begonnen de analyse en definitiefase met een aantal workshops en vervolgens werd de functionaliteit uitgewerkt in een BRD en FSD. Daarna zijn procesflows uitgewerkt en zijn er wireframes gemaakt. Het aantal wireframes is ongebruikelijk groot. Er is van ieder scherm dat gebruikt gaat worden in de applicatie een wireframe

gemaakt. Daarna zijn er door de Kiesraad verdere verwachtingen geuit over klikpaden (hoe klik je dan door schermen /wireframes heen), wilde de Kiesraad inzicht in het datamodel (wat geen onderdeel is van een functionele specificatie) en wil de Kiesraad nu ook koppelingen zien tussen FSD en wireframes zodat er in de tekst van het FSD precies wordt verwezen naar het juiste scherm. Al deze gevraagde zaken vallen buiten de scope van de aanbesteding en hebben gezorgd voor een aanzienlijke extra werklast voor de 5.1.2.e aan beide kanten. Bovendien dragen niet alle review opmerkingen van de Kiesraad functioneel bij aan het komen tot afronding. Op verzoek van 5.1.2.e zijn hiervan voorbeelden gegeven in Bijlage 2, punt 6.

21. "Overigens heeft Paragon zelf in september 2022 besloten met de bouw van het DHV aan te vangen, ondanks dat het FSD nog niet gereed is. De Kiesraad acht dit besluit verre van ideaal en heeft steeds aangegeven dat dit besluit voor risico van Paragon is. Niettemin heeft dat besluit wel tot gevolg dat het goedkeuren van het FSD door de Kiesraad niet langer randvoorwaardelijk is voor de tijdige oplevering van het DHV".

Het is ons niet duidelijk waarop de Kiesraad deze gevolgtrekking baseert. De Overeenkomst is duidelijk over het goedkeuren van het FSD door de Kiesraad. Bovendien voorziet de "definition of done" in de Overeenkomst dat het DHV moet voldoen aan de opgestelde vereisten. Tijdige oplevering van het DHV gaat derhalve nog steeds hand in hand met deze goedgekeurde vereisten door de Kiesraad. Paragon besloot de ontwikkeling te starten bij gebrek aan goedgekeurde specificaties om beide partijen een initiële oplossing te bieden die in de basis zou voldoen aan de BRD voor de initiële reikwijdte. We deden dit in de verwachting dat de Kiesraad uiteindelijk een pragmatische manier zou vinden om het algehele ontwerp goed te keuren, samen met Paragon zou werken om het HSB/NBSB-scope-probleem op te lossen en verder zou gaan met deze eerste oplevering als basis voor de uiteindelijke oplossing. We hebben dit te goeder trouw en in het belang van beide partijen gedaan

Consequenties van de ontstane situatie

22. "Gezien voornoemde vertragingen verbaast het niet dat Paragon inmiddels ook zelf heeft aangegeven de deeloplevering op 11 april 2023 (conform optiedossier) niet volledig te zullen opleveren. Wij wijzen in dat verband onder meer op de verslagen van de stuurgroep vergaderingen van 17 januari 2023 en 24 januari 2023, waaruit blijkt dat 5.1.2.e tot twee keer toe heeft aangegeven dat een oplevering conform het optiedossier op 11 april 2023 niet langer haalbaar wordt geacht door Paragon".

De opmerkingen in de stuurgroep verslagen moeten gelezen worden in de wetenschap dat het voorstel van Paragon van 16 januari 2023, waarmee we instemden met de vermindering van de omvang van de eerste levering overeenkomstig het Kiesraad voorstel van 5 december, nog in beraad was. Ook de verdere aanpassing van de scope die wij communiceerden op 24 januari is lange tijd in beraad gebleven. Ik verwijs naar de toelichting in Bijlage 2, punt 1. De aanpak van het development team is destijds aangepast om zich te richten op deze aangepaste scope. Dit is ook bevestigd door 5.1.2.e in een mail aan 5.1.2.e op 25 januari 2023.

23. "Om zeker te zijn van de juistheid van deze uitspraken heeft de Kiesraad op 8 februari 2023 aan u expliciet gevraagd om te bevestigen dat oplevering op 11 april 2023 zal plaatsvinden. Op 17 februari 2023 heeft u op dat bericht geantwoord. Uw reactie bevat niet de gevraagde bevestiging".

Op dat moment waren partijen nog in gesprek over de ontstane situatie. Bovendien wekt de reactie van 5.1.2.e op 23 februari 2023 de indruk dat het maken van nieuwe afspraken tot de mogelijkheden behoorden. Toen de Kiesraad tijdens het gesprek van 16 maart jl. alle handreikingen van Paragon om de situatie op te lossen van de hand heeft gewezen, heeft Paragon onmiddellijk melding gemaakt van een dreigende vertraging van oplevering op 11 april 2023.

Voetnoten:

¹ Artikel 2.3 Overeenkomst de door Wederpartij aan Opdrachtgever uitgebrachte inschrijving inclusief Bijlagen d.d. 25 februari 2022., inclusief presentatie en schriftelijke beantwoording van vragen (respectievelijk d.d. 18-03-2022 en d.d. 23-03-2022) na uitgebrachte inschrijving.

Bijlage 2: voorbeelden van gebrekkige samenwerking door de Kiesraad

1. Uitblijven van schriftelijke reactie van de Kiesraad

Het komt Paragon voor dat de Kiesraad op cruciale momenten in het project beweert mondeling reacties te hebben gegeven op vraagstukken of voorstellen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de schriftelijke motivatie van Paragon op het HSB scope vraagstuk van 4 november 2022. 5.1.2.e geeft desgevraagd op 15 december 2022 aan bij 5.1.2.e dat de Kiesraad hier mondeling op heeft gereageerd. Dit is bij 5.1.2.e echter niet bekend. Tot op de dag van vandaag heeft Paragon geen schriftelijke reactie ontvangen op dit stuk.

Ditzelfde gebeurt bij het schriftelijke voorstel van Paragon van 16 januari 2023 en het daaropvolgende schriftelijke voorstel voor een aangepaste scope van de eerste oplevering op 24 januari. In een telefoongesprek van 5.1.2.e met 5.1.2.e wordt aangegeven dat het voorstel van 16 januari door de Kiesraad in overweging zal worden genomen en dat de Kiesraad uiterlijk 30 januari zal terugkomen met een reactie. Aangezien deze reactie uiteindelijk uitblijft wordt er in het dagelijks onderhoud tussen 5.1.2.e en 5.1.2.e op 7 februari door eerstgenoemde gevraagd of de reactie van de Kiesraad op het voorstel al duidelijk is. 5.1.2.e 5.1.2.e beweert daarop dat er mondeling reeds is aangegeven dat de door Paragon voorgestelde aangepaste scope van de eerste oplevering van 24 januari niet acceptabel is. Hij geeft daarbij ook aan dat het voorstel van 16 januari nog wel in beraad is. Vanuit deze ontstane onduidelijkheid stuurt 5.1.2.e op 8 februari een e-mail aan 5.1.2.e waarin schriftelijk wordt aangegeven dat de voorgestelde aangepaste scope van de eerste oplevering niet acceptabel is. Dit wordt nogmaals benoemd in de stuurgroep van 14 februari 2023. Uitgesproken en genotuleerd wordt dat door 5.1.2.e en 5.1.2.e na het Kiesraad overleg in diezelfde week aan 5.1.2.e respectievelijk 5.1.2.e is aangegeven dat de Kiesraad niet akkoord is met het voorstel met de aangepaste scope van 24 januari. 5.1.2.e en 5.1.2.e herkennen zich hier niet in.

Paragon verzoekt de Kiesraad vervolgens om reacties op schriftelijke voorstellen in het vervolg ook schriftelijk te beantwoorden om misverstanden te voorkomen. Dit verzoek is genotuleerd.

In het stuurgroep dashboard van de projectmanagers van 14 februari voegt 5.1.2.e op slide 11 bij het issue over de overeenstemming rond HSB/NSBS de volgende zinsnede toe: *Voorstel zoals gedaan op 16 januari is bij Kiesraad in beraad. Dit blijft dus open staan.* Hij refereert hier aan het voorstel van Paragon van 16 januari. Dit wordt ook genotuleerd. De notulen van 14 februari 2023 geven hierover het volgende weer:

- 5.1.2.e licht toe dat de Kiesraad het voorstel van 16 januari als geheel nog in beraad heeft en dat hij met betrekking tot het onderdeel opleveringen al op 24 januari aan 5.1.2.e 5.1.2.e heeft aangegeven dat de voorgestelde oplevering voor hem niet acceptabel is en dat hij dit ook heeft meegenomen naar de Kiesraad.
- 5.1.2.e geeft aan niet nu weer tot een nieuw voorstel kan worden gekomen, en het hem goed lijkt de conclusie van de Kiesraad op het voorstel van 16 januari jl. af te wachten en ondertussen door te werken conform optiedossier als formeel geldende afspraak tussen de Kiesraad en Paragon.

Deze notulen van 14 februari worden in de stuurgroep vergadering van 21 maart goedgekeurd. In het dashboard van de stuurgroep van 21 maart staat wederom op slide 10 de volgende zinsnede: *Voorstel 16 jan is formeel nog bij Kiesraad in beraad.* Het dashboard is voor de stuurgroep beoordeeld door 5.1.2.e en er is geen opmerking gemaakt over deze zin. 5.1.2.e geeft echter in de stuurgroep aan dat deze zin onjuist is omdat de Kiesraad al eerder het voorstel van 16 januari mondeling heeft afgewezen. 5.1.2.e wijst 5.1.2.e erop dat deze zin in het

dashboard van 14 februari ook stond en er toen geen correctie is gevraagd. 5.1.2.e herinnert zich dit anders. 5.1.2.e wijst 5.1.2.e op de zojuist goedgekeurde notulen waarin dit anders staat verwoord.

2. Voorbeelden van het voortdurend uitstellen van samenwerking en het niet benutten van de mogelijkheid om te voldoen aan de verplichting om specifieke DHV-specificaties te leveren

- Op 6 oktober 2022 is in een gezamenlijke “benen op tafel” sessie door de Kiesraad geopperd dat het voor de samenwerking en versnelling van de goedkeuring van het FSD erg nuttig zou zijn om de 5.1.2.e's fysiek samen te laten werken aan de FSD-inhoud.
- Op 12 oktober heeft Paragon een uitgewerkt voorstel opgeleverd om het FSD versneld te reviewen en uiteindelijk op 24 en 25 oktober gezamenlijk in 5.1.2.f in een workshop te bespreken en het FSD op 31 oktober af te ronden.
- Op 13 oktober heeft de Kiesraad, na intern overleg, dit voorstel afgewezen en Paragon gevraagd een nieuw voorstel te doen. De reden voor de afwijzing was het idee om de draftversie van de FSD in het Engels met elkaar te delen en te bespreken. Daar ging de Kiesraad niet mee akkoord.
- Op 24 oktober heeft Paragon dit nieuwe voorstel, eerdere bezwaren in aanmerking genomen, aan de Kiesraad voorgelegd. In dit voorstel wordt gestreefd naar een goedkeuring van het FSD per 12 december. Dit voorstel is door de Kiesraad op 26 oktober afgewezen. De Kiesraad heeft aangegeven meer review tijd nodig te hebben dan was ingepland.
- Om dan in ieder geval uiting te geven aan de wens de 5.1.2.e's fysiek samen te laten werken, heeft Paragon op 2 november voorgesteld de Paragon 5.1.2.e's op 8 en 9 november ten kantore van de Kiesraad gezamenlijk één module van het FSD te behandelen en af te ronden. De Kiesraad heeft dit voorstel niet geaccepteerd.
- Op 9 november is een nieuw, van een detail planning voorzien, uitgebreid voorstel voor review van het FSD naar de Kiesraad gestuurd; daarin opgenomen review rondes en afrondende workshops. Dit voorstel zou resulteren in een afgerond FSD op 20 december 2022.
- Op 10 november heeft de Kiesraad Paragon van commentaar voorzien op dit voorstel. Hoewel het voorstel van Paragon was gebaseerd op door de Kiesraad aangegeven reviewtijd per module; geeft de Kiesraad nu aan bijna dubbel zoveel reviewtijd nodig te hebben.
- Op 11 november levert Paragon een hernieuwde planning aan bij de Kiesraad, de gewenste langere reviewtijd daarin opgenomen. De datum voor het afronden van het FSD verschuift van 20 december 2022 naar 31 januari 2023.
- Op 17 november verwerpt de Kiesraad het hernieuwde voorstel. Nu wenst de Kiesraad nog een extra review ronde per module. En moet er rekening gehouden worden met afwezigheden van medewerkers.
- Op 22 november stelt Paragon een nieuw plan voor, met inachtneming van de vakantiedagen van de Kiesraad medewerkers. De datum voor het afronden van het FSD wordt daarmee 13 februari. De extra review ronde per module zit hierin niet verwerkt.
- Teneinde de gewenste fysieke samenwerking te beginnen, stelt Paragon op 23 december opnieuw voor eind januari een workshop te houden voor het gezamenlijk afronden van 3 modules. Op 2 januari gaat Kiesraad akkoord met een workshop en vraagt concrete data daarvoor. Op 3 januari stelt Paragon voor dit op 24, 25 en 26 januari te doen. Dit stuit weer op bezwaar bij de Kiesraad vanwege afwezigheid van een van de 5.1.2.e. Uiteindelijk wordt besloten een workshop rondom de module voor Politieke Groeperingen te houden op 17 januari. Met een duur van maximaal een halve dag, want het valt samen met een stuurgroep vergadering. Het voorstel van Paragon om de business analisten gewoon om 9 uur te laten starten wordt verworpen.

- Bovendien weigert de Kiesraad deze workshop te betitelen als workshop maar hanteert men de term “werksessie”.
- Verdere workshops voor andere modules schuiven op in de tijd door verschillende redenen en moeten nu nog altijd worden ingepland.

3. Voorbeelden van veranderend ontwerp

- In de aanbesteding is gevraagd om een decentraal ontwerp van het DHV. De Kiesraad is zelf reeds lange tijd bezig met het bepalen wat exact de decentrale werking van het DHV zou moeten zijn. Op 22 maart wordt door de projectmanager aangegeven dat dit nog steeds niet is vastgesteld.
- Tijdens de workshops blijkt dat de functionaliteit van het verkiezingsorgaan NBSB anders is dan in de door de Kiesraad verstrekte functionele eisen is vastgelegd. De discussie die hieruit ontstaat zorgt voor veel extra werk van de 5.1.2.e 5.1.2.e van beide partijen.
- Basic data
- In de analyse en ontwerpfase bestaat er begin november 2022 onduidelijkheid over de definitie van de zogenaamde basic data van het DHV. Er is in de weken daarvoor uitgebreid overleg geweest tussen de 5.1.2.e 5.1.2.e (5.1.2.e's) van Paragon en de Kiesraad over dit onderwerp. Op 27 oktober wordt in een daarvoor opgezette call een lijst met vragen doorgenomen over deze basic data. Omdat niet alle vragen kunnen worden beantwoord door de Kiesraad 5.1.2.e stelt deze voor om die basic-data uit te sluiten van het DHV. Omdat deze wel worden genoemd in de RFP-documentatie, is uitsluiten volgens Paragon geen optie. Het uitblijven van deze gegevens verhindert de ontwikkeling van de Functioneel Beheer (FB) module. Op 3 november hebben 20 van de 87 basic datagegevens de aanduiding Uitgesloten of Kan worden verwijderd. Paragon verzoekt de Kiesraad om de gegevens toch op te leveren. Besloten wordt om dit vraagstuk bij de 5.1.2.e van de Kiesraad te beleggen. Op 5 december wordt het vraagstuk besproken. De 5.1.2.e geeft daarbij aan dat hij geen extra input zal leveren omdat dit al door de 5.1.2.e 5.1.2.e van de Kiesraad is bekeken. De functionele specificaties van de FB Module worden inclusief basic data vervolgens op 11 december opgeleverd conform de input van de Kiesraad. Op 10 januari 2023 ontvangt Paragon de review van het FSD, met daarin toch aanpassingen m.b.t. de basic data. Dit heeft vergaande consequenties voor het tot dan toe gehanteerde datamodel. Hierdoor is uiteindelijk een enorme hoeveelheid rework noodzakelijk van niet alleen de FB-module, maar ook van reeds ontwikkelde stukken van de PG en KS-modules. Hieraan zijn voor Paragon extra kosten verbonden van meer dan €100.000.

4. Voorbeelden van het te laat verstrekken van informatie waardoor rework ontstaat of niet wordt ingegaan op prioritaire verzoeken met als gevolg vertraging van het proces

- Op 14 februari stuurt Paragon een mail naar Kiesraad dat voor het afstemmen van de fysieke connectie voor de LogCollector, contact kan worden opgenomen. Als de fysieke connecties duidelijk zijn, kunnen de functionele afspraken gemaakt worden. Op 14 maart wordt duidelijk dat hier nog geen actie op is ondernomen.
- Langdurige oplevering van informatie die nodig is voor de implementatie van de infrastructuur. Zoals: informatie over Diginetwerk, IP reeksen, bepaling en registratie van domeinnamen, oplevering eherkenningsmakelaar, aanmelden Kiesraad bij KPN dienst sealing en signing, mail-server naam (t.b.v. Mail-relay), overeenkomst Kiesraad-RVIG i.v.m. BRP toegang test en pilot omgeving.

5. Voorbeelden van gevallen waarin het gevraagde ontwerp buiten de scope valt

Review PG module v 2, 26 oktober 2022

- *Opmerken op datamodel, deze heb ik in dit document opgenomen. Het model is geheel in de Engelse taal, of we dit vertalen en een NL-datastructuur gebruiken is minimaal een punt van overleg*

Er zijn geen afspraken gemaakt over het vertalen van het datamodel en het datamodel is ook helemaal geen deliverable in de ontwerpfase. Dit zou ook niet de zorg moeten zijn voor de Kiesraad. Dat er in elk document hierop volgend vragen over worden gesteld zorgt voor vertraging. Hier wordt veel tijd geïnvesteerd vanuit Paragon om toch antwoorden te kunnen geven op de vragen over het datamodel.

- *Welke app wordt gebruikt voor 2FA?*

Er is beschreven hoe dit werkt vanuit het DHV perspectief. De werking en keuze van authenticatie app is onafhankelijk van de keuze van de app. Deze keuze is inmiddels in onderling overleg tussen de Kiesraad en Paragon gemaakt. Het continu doorvragen hierover is niet constructief in het kader van de ontwerpfase.

Review van FB module v 3.4.1., 2 januari 2023

- *In de documenten set zitten documenten met matrices van variabele breedte en diepte. Bijvoorbeeld in overzichten van de aantallen stemmen. Hoe configureer je dit in JASPER en kan dat wel. Het mechanisme waarmee database info in documenten terecht komt (denk aan mergefield zoals MS WORD deze kent) is erg onduidelijk*

In aanvulling hierop: Het is mij volledig onduidelijk:

Hoe Jasper Studio werkt?

Hoe Jasper Studio beantwoordt aan de eisen van de aanbesteding?

Hoe Jasper Studio/DHV data uit de database op de juiste plaats in documenten invult?

Hoe DHV het juiste document op het juiste moment toont?

Hoe wijzigingen in documenten kunnen worden doorgevoerd

Het doel van DHV is het genereren van documenten. Dus dit is eigenlijk het belangrijkste onderdeel van de gehele oplossing. Ik zie dat hieraan niet meer dan 11 regels wordt besteed. Dit is niet acceptabel. Mede omdat de documenten die uit DHV moeten komen honderden pagina's dik zijn en bij OSV2020 veel problemen zijn geweest met het genereren van documenten (foute uitlijning, verkeerde tekstblokken, lange namen van kandidaten die onleesbaar werden getoond).

Het doel van de FSD is het ontwerpen van de functionaliteit van de kernoplossing voor verkiezingsbeheer. Daarom is het niet nodig om in de FSD een gedetailleerde uitleg van Jasper te geven. Hoe Jasper werkt komt apart aan de orde zodra het functioneel ontwerp gereed is.

Review KS Module v 3.1, 11 december

In dit document staan verwijzingen naar het ontbreken van HSB en NBSB als verkiezingsorganen. Het is De Kiesraad bekend dat ons standpunt is dat dit niet is meegenomen in de aanbesteding. Dat er dan wel in diverse documenten waaronder deze opmerkingen over worden gemaakt vertraagt het proces en zorgt onterecht voor veel commentaar.

Review PG module v3.2.2, besproken tijdens de workshop van 17 januari 2023

- *Tijdens de workshop van 17 januari is er een volledige presentatie verzorgd door de Kiesraad met opmerkingen over het datamodel (hetgeen dus geen onderdeel is van de deliverables of van de functionele specificaties) in document "2 - Kiesraad DHV bevindingen*

Datamodel_interfaces en-GB.pptx" en een andere presentatie met daarin een voorstel voor een nieuwe manier van business analyse via UML via document "FSD_presentation input.pptx". Wij hebben deze documenten op 17 januari ontvangen van de Kiesraad. Op zich zijn vragen of suggesties voor het datamodel of functionele analyse via UML natuurlijk niet problematisch, maar voor deze fase en de uitdaging om te komen tot afronding van het lopend FSD traject niet op zijn plaats.

- Na diezelfde workshop is ook feedback gegeven over de PG module naar aanleiding van de workshop van 17-1. Dit is samengevat in document "PG Module_request for solution design.pdf" dat wij ontvingen op 19 januari 2023. Hierin staan onder meer vragen over hoe gebruikers document templates kunnen creëren. In feite is dat onderwerp onderdeel van de uitleg over de tool die hiervoor is aangeboden (Jasper Reports) en geen onderdeel van het FSD en de daaropvolgende bouw van de software. Vervolgens staan hier vragen over de snelheid van het genereren van de documenten hetgeen onderdeel is van de non functional requirements. Zie ook de opmerkingen hieronder. En wordt nogmaals een suggestie gedaan voor LEAN en Refined software waarin wordt voorgesteld om het adresboek niet op te nemen in de oplossing. Hetgeen in tegenspraak is met de opgeleverde user stories door de Kiesraad. Dit verzoek hebben we naast ons neer moeten leggen omdat het adresboek intussen al was gebouwd.

Feedback op de niet functionele requirements, 18 januari 2023.

- *Het aangeleverde non-functional specification document bevat m.i. uitsluitend de door ons aangeleverde requirements. Ik mis een beschrijving/onderbouwing hoe deze non-functionals worden geïmplementeerd c.q. gewaarborgd.*
Het doel van de ontwerpfase is ook om de functionele requirements te beschrijven en niet hoe dit geborgd wordt. De Kiesraad bepaalt het wat en Paragon het hoe. Bovendien zijn de niet functionele requirements ook geen onderdeel van de functionele requirements. We hebben voor de volledigheid alle niet functionele requirements opgenomen in het BRD en het FSD. Veel niet functionele requirements betreffen echter eisen aan bijvoorbeeld de performance van het systeem. Of aan de beschikbaarheid van de infrastructuur. Het is onmogelijk om te beschrijven hoe dit geborgd zal worden, dat is een combinatie van slimme code en rekenkracht van de infrastructuur. Ik verwijs ook naar punt 18 in Bijlage 1.

6. Voorbeelden van niet-functioneel commentaar op documenten

Review CSB Module v3.3, 17 februari

- *Ik ben op pagina 55 gestopt met de review. Dit is de eerste keer dat ik werkelijk niet meer verder kom in een FSD. Het verhaal is gewoon niet duidelijk en niet goed gestructureerd en lijkt gewoon haastwerk.*
Het document bestaat uit 57 pagina's. Het duidt niet op een constructieve samenwerking om 2 pagina's voor het einde te stoppen met een review. En dan ook nog eens door geen feedback te geven op wat dan onduidelijk is. Dit zorgt voor navraag en wederzijds noodzakelijk contact wat tijd kost.
- *Ik weet niet meer hoe ik deze tekst moet reviewen.*
Wat wordt dan bedoeld? Wat is niet duidelijk?
- *Vragen over wireframes in de FSD: hoe ziet dit onboarding scherm eruit?*
Hetgeen is te zien in de wireframes.
- *Dit is heel complex opgeschreven. Daardoor neemt de duidelijkheid aanzienlijk af.*
Zonder aan te geven wat dan onduidelijk is.
- *Waarom wordt deze tabel steeds weer herhaald?*
Wat is het punt dat wordt gemaakt?

Review van FB module v 3.4.1., 2 januari 2023

- De toevoeging van een verkiezingsorgaan betekent dat er een nieuw gebied wordt toegevoegd en dat er dus een verkiezingsorgaan voor dat gebied wordt opgericht. De opmerking: *"Vreemd gaan we een stukje land er bij pikken?"* Wat is de zin van een dergelijke opmerking?
- Bij de verdiepende uitleg voor de userstory om een einddatum te kunnen instellen tot wanneer uitslaggegevens zichtbaar zijn op het verkiezingsportaal: *"Tamelijk complex mechanisme voor iets wat je ook in je outlook agenda kan zetten"*. Deze opmerking voegt niets toe.
- *Wie is de hoofdgebruiker? Ik ben hier het spoor bijster. Of wordt Hoofdgebruiker FB bedoeld? Aangezien het bekend is dat er geen hoofdgebruikers zijn in andere modules is dit een overbodige opmerking.*
- *Waarom zou de Hoofdgebruiker FB een wijziging van de gegevens van de Beheerder FB of Medewerker FB moeten goedkeuren? Deze personen zitten misschien een kamer verder? Dit is conform functies voor het wijzigen van details in andere modules zo beschreven en de opmerking voegt niets toe.*

Review KS Module v 3.1, 11 december

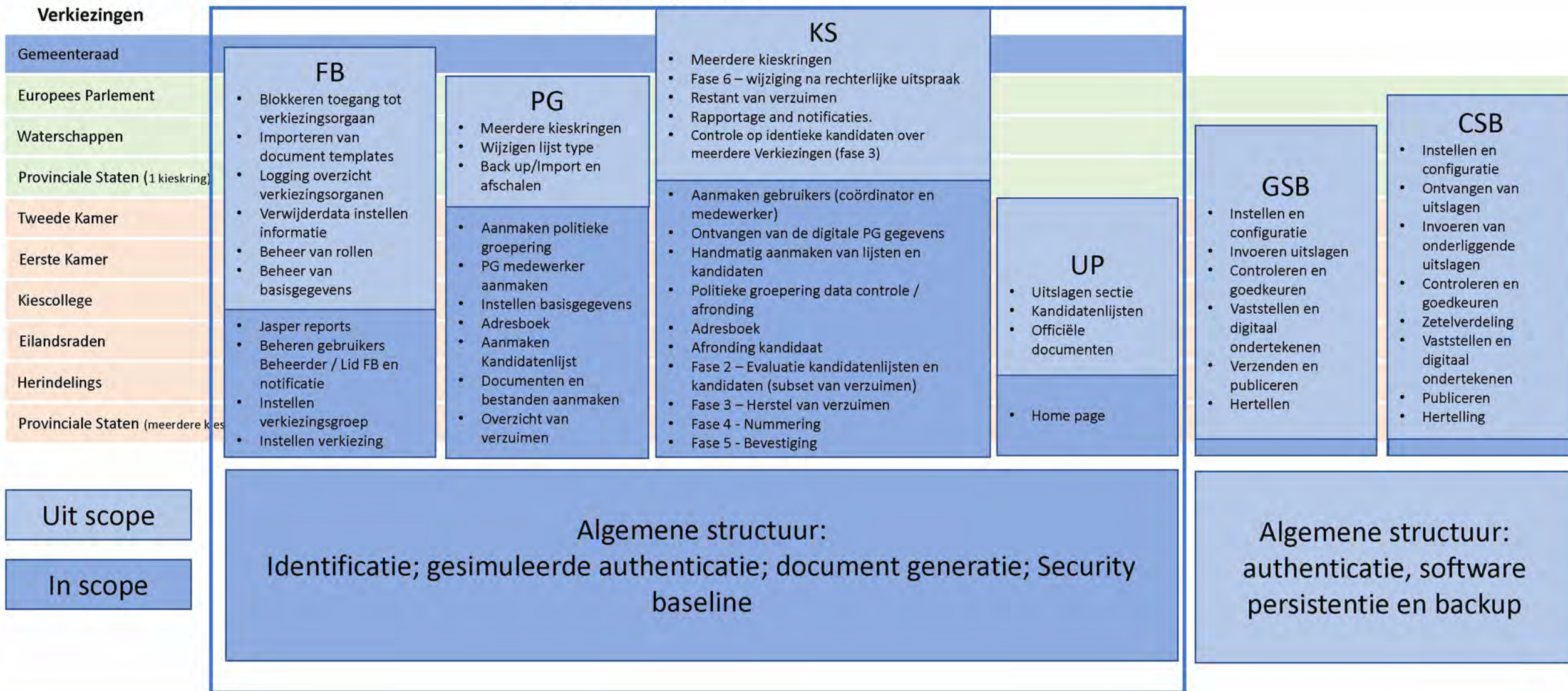
- Opmerking: *"Wat gebruiken wij: hij of zij? Het kan zijn dat dit document in de toekomst openbaar moet worden gemaakt. Dan is goed Nederlands een eerste vereiste."* Ten eerste werd er met zij meervoud bedoeld maar de opmerking voegt niets toe.
- Opmerking bij het woord uitvinken: *"Raar woord"*. Er wordt echter geen alternatief aangedragen. En in onze optiek is uitvinken een normaal gebruikt woord bij checkboxes.
- Bij de zin *De Coördinator CSB-KS zal actie ondernemen om de PG-module er uitdrukkelijk op te wijzen dat hun lijst(en) bepaalde verzuimen vertoont (vertonen)* wordt de opmerking *"Lijkt mij weinig zinvol om de PG module ergens op te wijzen"* gemaakt. Hier had de reviewer ook kunnen aangeven dat in de zin een voorzetsel ontbreekt, of door die simpelweg toe te voegen aan de tekst.
- Er wordt in deze review vaak gewezen op missende woorden of iets dergelijks hetgeen wat ons betreft ook in de tekst zelf toegevoegd kan worden. B.v. in dit document *"Ik mis werkwoord: beoordeelt kandidatenlijst"*.
- Een opmerking over een beschrijving van velden in het scherm: *"Ik zou dit soort dingen meer in een GUI style guide verwachten"*. Het is onduidelijk wat wordt beoogd met deze opmerking hetgeen weer overleg noodzakelijk maakt.
- Bij de zin *"Voor de KS-module zal worden voorzien in een flexibel proces om gebruikers in te stellen, aangezien de beschikbaarheid van de personen die deze rollen verwerven op het laatste moment kan wijzigen"* wordt de opmerking *"Vreemde formulering gemaakt"*. Maar het is ons inziens toch duidelijk wat wordt bedoeld?
- Een ander voorbeeld: de opmerking. *"Dit is elders ook beschreven"*. Is dan de opmerking dat dat niet gewenst is of bedoelt men iets anders?
- Voorbeeld: *"vreemd Nederlands"* bij een zin die toch echt begrijpelijk is: *"het systeem zal dienen om de informatie te verzamelen"*.
- Bij de zin *Zodra de gebruiker de juiste activeringscode invoert, wordt de gebruiker verplicht een nieuw wachtwoord in te stellen. Dit zijn de specificaties voor het nieuwe wachtwoord:* wordt de opmerking gemaakt *"Wat wordt bedoeld met nieuw, er is nog geen wachtwoord ingesteld, dus van nieuw kan toch geen sprake zijn."* Ook dit zien wij niet als constructief bijdragend.

Scope delivery 1

25 januari 2023

Oplevering 1. Kern

Uit scope

In scope

Kern versie dekt de functionaliteit die voor elk type verkiezing gebruikelijk is.

Scope toelichting

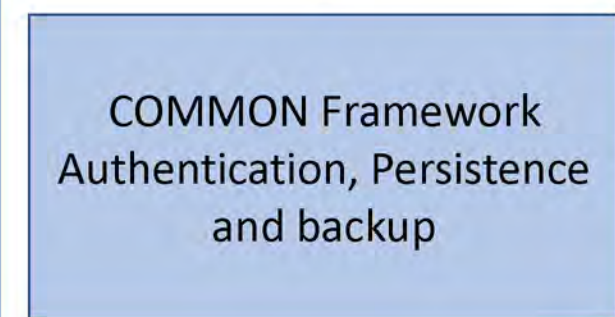
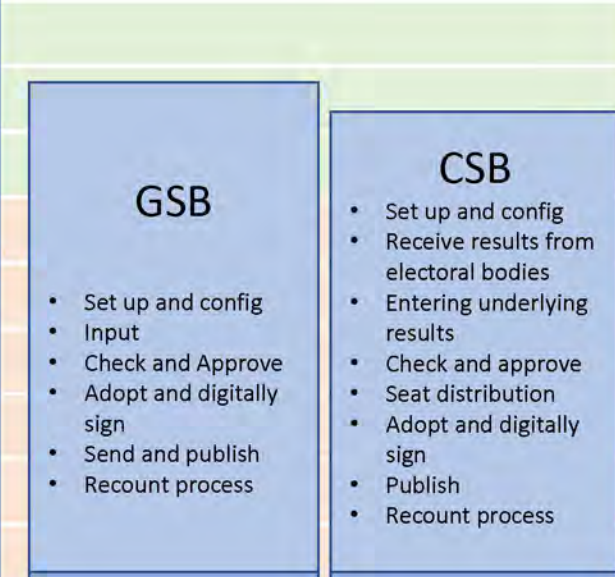
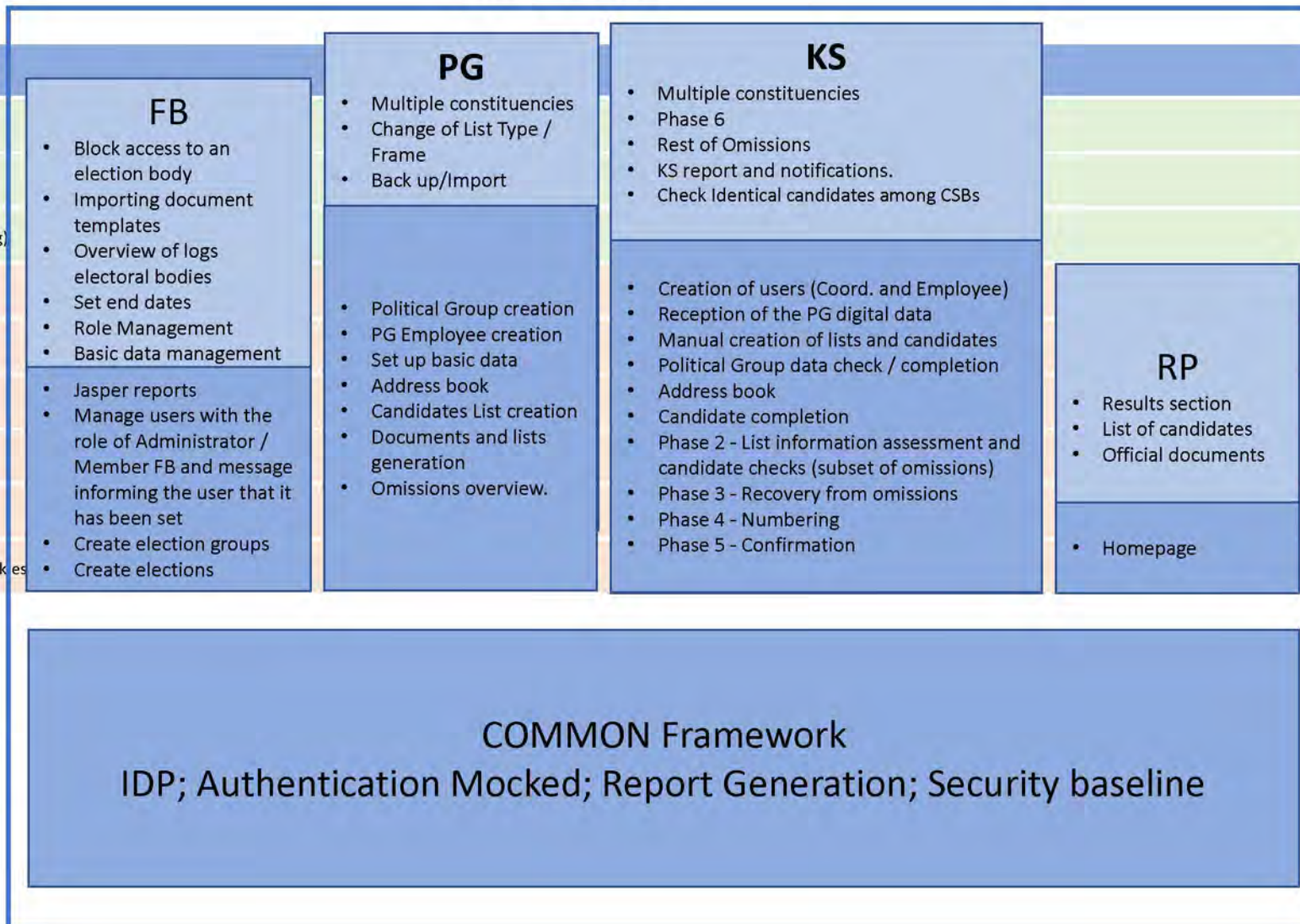
Wij vertrouwen erop dat wij een relevante eerste release van DHV zullen afleveren.

- Het maakt het testen van logische processtromen mogelijk, beginnend bij de basisfuncties van de FB-module, gevolgd door PG- en KS-functies om het voorbereidingsproces van verkiezingen van het DHV te testen.
- Er kunnen kernfuncties worden getest die voor alle verkiezingen worden gebruikt, voor specifieke functies wordt het verkiezingstype Gemeenteraadsverkiezingen gebruikt.
- Het voorziet in het gebruik van basis FB functies zoals voorgesteld in het voorstel van de Kiesraad van 5 december.
- Het maakt het mogelijk de volledige functionaliteit van de PG- en KS-module te testen met enkele kleine en logische beperkingen.
- Het maakt het testen van documentcreatie mogelijk, en wij zullen de Kiesraad trainen in het gebruik van Jasper-reports om documentsjablonen te wijzigen. NB: het importeren van gewijzigde sjablonen valt niet binnen deze release.
- De homepage van de RP-module zal een indruk geven van hoe het uitslagenportaal eruit zal zien Andere functies zijn buiten scope omdat ze afhankelijk zijn van het uitslagen proces.
- De gemeenschappelijke module overstijgende functies kunnen worden gevalideerd en getest.
- De integratie met diensten van derde partijen kan worden gevalideerd en getest.

Pack 1. Core

Elections

- Gemeenteraad
- Europees Parlement
- Waterschappen
- Provinciale Staten (1 kieskring)
- Tweede Kamer
- Eerste Kamer
- Kiescollege
- Eilandsraden
- Herindelings
- Provinciale Staten (meerdere kies

- Out scope
- In scope

Core version covers the functionality common to any election type.

Scope explained

We are convinced we will deliver a relevant first release of DHV

- It allows logic process flow testing from basic FB module functions followed by PG and KS functionality to test DHV pre-election preparation process.
- It allows to test core features used for all elections, for specific functions election type Gemeenteraad is used
- It provides the use of basic FB functions as proposed in the scope proposal of de Kiesraad of Dec 5th
- It allows to test full PG and KS Module functionality with a few minor and logic omissions
- It allows to test the creation of documents, and we will train de Kiesraad in the use of Jasper reports to change document templates. Note that importing changed templates is not in scope of this release.
- It will provide the homepage of the RP Module to give an impression how the result portal will look like. Other functions are not in scope since they depend on the result process.
- It allows you to validate and test common transversal features between modules
- It allows you to validate and test the integration with third-party services